T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

"TELEVİZYON PROGRAMLARINDAKİ ŞİDDET İÇERİKLİ GÖRÜNTÜLERİN YETİŞKİNLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: BEHZAT Ç. ÖRNEĞİ"

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HASAN ÇELİK

YRD. DOÇ. DR. SAVAŞ ÇAĞLAYAN

EKİM 2013
MUĞLA

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

TELEVİZYON PROGRAMLARINDAKİ ŞİDDET İÇERİKLİ GÖRÜNTÜLERİN YETİŞKİNLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: BEHZAT Ç. ÖRNEĞİ

HASAN ÇELİK

Sosyal Bilimler Enstitüsünce
"Yüksek Lisans"
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 30.10.2013
Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 28.10.2013

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Savaş ÇAĞLAYAN
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Bilgehan GÜLTEKİN
Jüri Üyesi : Yrd Doç. Dr. Zafer DURDU

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Namık Kemal ÖZTÜRK

EKİM, 2013
MUĞLA

TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 28/10/2013 tarih ve 607/2 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 25. maddesine göre, Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Hasan ÇELİK' in "Televizyon Programlarındaki Şiddet İçerikli Görüntülerin Yetişkinler Üzerindeki Etkileri: Behzat Ç. Örneği" adlı tezini incelemiş ve aday 28/10/2013 tarihinde saat 10:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 90 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulana verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin ~~başarılı~~ kabul olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Savaş ÇAĞLAYAN

Üye
Doç Dr. Bilgehan GÜLTEKİN

Üye
Yrd. Doç. Dr. Zafer DURDU

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum "Televizyon Programlarındaki Şiddet İçerikli Görüntülerin Yetişkinler Üzerindeki Etkisi: Behzat Ç. Örneği" adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça'da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

30/10/2013

Hasan ÇELİK

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN **MERKEZİMİZCE DOLDURULACAKTIR.**

Soyadı: ÇELİK

Adı: HASAN **Kayıt No:**

TEZİN ADI

Türkçe : "Televizyon Programlarındaki Şiddet İçerikli Görüntülerin Yetişkinler Üzerindeki Etkileri: Behzat Ç. Örneği"

Y. Dil : "The Effects of Violence Images on Television Programs Over Adults: The Sample of Behzat Ç.

TEZİN TÜRÜ:	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Sanatta Yeterlilik**
	X	**O**	**O**

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite : MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ

Fakülte :

Enstitü : SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Diğer Kuruluşlar:

Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : ÇAĞLAYAN, SAVAŞ

Ünvanı : YRD. DOÇ. DR.

TEZİN YAZILDIĞI DİL : TÜRKÇE	TEZİN SAYFA SAYISI: 182

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

1. Televizyon Programlarındaki Şiddet İçerikli Görüntülerin Yetişkinler Üzerindeki Etkileri: Behzat Ç. Örneği

2. Kitle İletişim Araçları ve Şiddet

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER:

1. Televizyon
2. Şiddet
3. Televizyon Dizilerinde Şiddet
4. Şiddet Türleri
5. Yetişkinlik

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER: Konunuzla ilgili yabancı indeks, abstract ve thesaurus'u kullanınız.

1. Television
2. Violence
3. Violence in Television Series
4. Violence Types
5. Adulthood

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum ☒

2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir O

3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir O

Yazarın İmzası :

Tarih : 30/10/2013

ÖZET

TELEVİZYON PROGRAMLARINDAKİ ŞİDDET İÇERİKLİ GÖRÜNTÜLERİN YETİŞKİNLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: BEHZAT Ç. ÖRNEĞİ

Araştırma, Türkiye'de özel televizyon kanallarında yayınlanan şiddet içerikli görüntülere televizyon programları genelinde ve 'Behzat Ç.' dizisi özelinde ne sıklıkta yer verildiğini ve bu şiddet içeriğinin yetişkinler üzerindeki etkileri kapsamında günlük hayattaki davranışlara ne oranda aktarılabildiğini ortaya koymayı amaçlamıştır.

Bu araştırmanın çalışma evrenini Ankara ili merkez ilçelerinden Çankaya ve Yeni Mahalle semtlerinde farklı mahallelerde yaşayan yetişkinler oluşturmuştur. Araştırmacının olanakları çalışmayı evren üzerinde yürütmek için sınırlı olduğundan, araştırma rastlantısal tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenen 200 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Temel olarak betimsel bir çalışma özelliği gösteren araştırmada şu bulgulara ulaşılmıştır:

Televizyondaki şiddetten yetişkinlerin etkilenme oranının özellikle yaşa, eğitim düzeyine, televizyon başında geçirilen süreye ve izlenilen programlara bağlı olduğu tespit edilmiştir. Televizyon programlarındaki şiddetin yetişkinlere yansıması bireyin o programdaki şiddete yönelik ilgi ve tutumu ile ilişkilidir.

Bulgular özel bir televizyon kanalında yayınlanan 'Behzat Ç.' dizisinin hemen hemen her bölümünde büyük oranda sözel, görsel ve fiziksel şiddet öğelerinin yer aldığını göstermiştir. Polisiye bir dizi olması nedeniyle dizide en sık tekrarlanan şiddet unsuru doğal olarak kriminal içeriktedir. Üç şiddet türü arasında sözel şiddetin geniş alan kapladığı görülmüştür.

Bu tür televizyon dizilerinin eğitici değil ticari amaçlarla hazırlandığı ve buna ilaveten eğitici ve şiddet içermeyen televizyon dizilerine gereksinim duyulduğu sonucuna varabiliriz. Araştırmanın bulguları, dizilerin çeşitli türlerde şiddet içermesi ile şiddetin günlük yaşamda yaygınlaşabileceği boyutlarında tartışılmaktadır. Araştırma bulguları, eğitici merkezli dizi anlayışından izleyicilerin duygularını hedefleyen sözel - görsel şov ve eğlence merkezli bir anlayışa doğru bir dönüşüm yaşanmakta olduğunu da göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Televizyon, Şiddet, Televizyon Dizilerinde Şiddet, Şiddet Türleri, Yetişkinlik

ABSTRACT

THE EFFECTS OF VIOLENCE IMAGES ON TELEVISION PROGRAMS OVER ADULTS: THE SAMPLE OF BEHZAT Ç.

The research aims to deal with the violence broadcasts in the private television channels of Turkey in general and in 'Behzat Ç.' in particular as well as how much the violence in these programs affect adults in their every day behaviors.

The environment of this research comprises of adults living in different neighborhoods at Çankaya and Yeni Mahalle central districts of Ankara. As the facilities of the researcher are restricted for execution of the study over the foregoing environment, the research is conducted with 200 individuals designated with randomized strata sampling method. In this research that is basically a descriptive study these results have been found:

The impact of violence on television over adults is related to especially age, education level, length of watching TV and television programmes. Also, the effect is related to attention and attitudes of adults towards this kind of programmes.

Findings have showed that 'Behzat Ç.' is broadcasted on private television channels included high rates of oral, visual and physical violence. Due to a detective series, the most frequently repeated in the 'Behzat Ç.', naturally the criminal component of violence. Oral violence has appeared largely among the other types of violence.

We can come to this conclusion that this type of TV series for adults are not educational, they are for commercial aims. In addition to this we need educational programmes and television series that don't include any violence. The findings of the research have been discussed through the effects of different type of violence in series with spread of violence in society. Also, it was detected that broadcasting conception of series has been changing from educational centered broadcasting to oral - visual show and funny violence centered broadcasting.

Key Words: Television, Violence, Violence in Television Series, Violence Types, Adulthood

ÖNSÖZ

Televizyon dizilerinde görülen şiddetin yetişkinlerin görüşleri açısından Behzat Ç. adı altında ilk olarak ele alındığı bu araştırma, erişkinlerin televizyon programlarında yayınlanan şiddet unsurlarından nasıl ve ne oranda etkilendiklerini saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ancak araştırma bulgularının elde edilmesine katkı sağlayan katılımcıların %85'inin genç yetişkin olması, araştırmada sözü geçen şiddet içeriğinden daha çok genç yetişkinlerin etkilendiği gerçeğini kaçınılmaz hale getirmiştir.

Televizyonda ve genel olarak kitle iletişim araçlarında görülen şiddet ve saldırganlığın genç ve yetişkinler üzerindeki etkisi Avrupa ve Amerika'da, özellikle de Amerika Birleşik Devletlerinde güncelliğini neredeyse hiç yitirmemiş olan, ulusal anlamda dikkatlerden kaçmayan ve üzerinde çalışılması için büyük fonların sağlandığı bir konudur. Böylesine önemli bir konuda ülkemizdeki durum ise yeni yeni istenilen seviyeye ulaşmış ve dikkatleri çekmeye başlamıştır. Özellikle 1987'de televizyonda gösterilen bir Türk filminden (Kızımın Kanı) sonra o filmdeki intihar olayına benzerlik gösteren bir dizi intihar girişimi bu dikkatleri çekmede etkili olmuştur. Bunun yanı sıra, televizyonda yayınlanan programlarda şiddet ve saldırganlık davranışlarının sergilenmesi; gençlerin ve yetişkinlerin bireyler arası ilişkilerde karşılaştıkları sorunları aşma yolu olarak şiddeti kanıksayacakları ve kullanacakları, şiddetin neden olduğu kayıplara duyarsız hale gelecekleri ve hem genç hem de yetişkinlerin yeni şiddet içeren davranışlar geliştirecekleri gerekçesiyle eleştirilmektedir. Ancak genel olarak televizyonda yayınlanan şiddet içerikli programların hangi kişiler tarafından ne oranda takip edildiği ve bundan rahatsız olunup olunmadığı sorularını çözümlemek gerekmektedir. Öyle ki bu araştırma, yetişkinlerin şiddet öğesi içeren 'Behzat Ç.' dizisine bakış açısını ortaya koyarak hedeflenen izleyici görüşünü belirli oranda tespit edeceğinden önemlidir.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde geçen yedi yılım boyunca bana maddi – manevi desteği olan anneme, TEV (Türk Eğitim Vakfı) ailesine, Sıtkı Koçman Vakfı çalışanlarına ve kuzenim Levent Bahçeci'ye minnettarım. Bu seviyeye gelmemde katkısı olan ve beni yüreklendiren asistanından profesörüne, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesindeki eski - yeni tüm Sosyoloji bölümü hocalarıma ve bu çalışmada yardımlarını esirgemeyen, karamsarlığa düştüğümde beni rahatlatan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Savaş Çağlayan'a yanımda oldukları için ayrıca teşekkür eder ve saygılarımı sunarım.

Hasan ÇELİK

Ağustos 2013

İÇİNDEKİLER

ÖZET……**I**

ABSTRACT……..……**...II**

ÖNSÖZ……..**III**

İÇİNDEKİLER……..……**IV**

TABLOLAR CETVELİ…….……**VII**

GİRİŞ…….……..**1**

BİRİNCİ BÖLÜM…….……**5**

KAVRAMSAL ÇERÇEVE: ŞİDDET, MEDYA VE ŞİDDET İÇERİKLİ YAYINLAR ÜZERİNE OLUŞTURULAN KURAMLAR…….……**....5**

1.1. ŞİDDET KAVRAMI…….……..…..5
1.1.1.Etimolojik olarak şiddet kavramı…...……...……...…….……...6
1.1.2. Olgusal olarak şiddet kavramı.…….....6
1.1.3. Şiddet ve saldırganlık…….……7
1.1.4. Şiddetin türleri…….…...9
1.1.4.1. Fiziksel şiddet…….……...10
1.1.4.2. Psikolojik (Duygusal) şiddet..……...….....11
1.1.4.3. Ekonomik şiddet……..…….....12
1.1.4.4. Sözel şiddet…….……...…...……....13
1.1.4.5. Cinsel şiddet……...……...14
1.1.5. Toplumsal açıdan şiddet olgusu.....14
1.2.MEDYADAKİ ŞİDDET……...16
1.2.1. Televizyon ve şiddet…….……18
1.2.2. Diziler ve şiddet…..……...……22
1.2.3. Medyadaki şiddetin davranışlara yansıyan etkileri...……....23
1.3.YETİŞKİNLİK VE ŞİDDET……24
1.4. ŞİDDET İÇERİKLİ YAYINLARIN İZLEYİCİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR...…27
1.4.1. Laboratuar (Deneysel) araştırmaları…….……30
1.4.2. Saha (Alan) araştırmaları…….……...…...31
1.4.3. Korelasyonel (İlişkisel) araştırmalar…….……... 32
1.4.4. Boylamsal araştırmalar.…….……...34
1.5.TELEVİZYONLARDAKİ ŞİDDET İÇERİKLİ PROGRAMLARIN ETKİLERİNE İLİŞKİN KURAMLAR……..……..…..36

1.5.1. Gerbner'in televizyondaki şiddetle ilgili teorileri….……37

1.5.1.1. Ekme-Yetiştirme kuramı……...…….……37
1.5.1.2. İki aşamalı akış teorisi (Çifte doz etkisi)…….…….40
1.5.1.3. Vasat (Kötü) dünya sendromu……..……41
1.5.2. Televizyondaki şiddetle ilgili sosyal psikoloji alanındaki teoriler…....……...44
1.5.2.1. Sosyal öğrenme teorisi…..……...….43
1.5.2.2. Katharsis (Arınma) teorisi……...……...……...46
1.5.2.3. Uyarma kuramı (İlgi uyandırma teorisi)…...….……49
1.5.2.4. Duyarsızlaşma kuramı……...51
1.5.2.5. Kısıtsızlaştırma ve kullanıma hazırlama teorisi (Diğer teoriler)……...52

İKİNCİ BÖLÜM……...……...**56**

BEHZAT Ç. BİR ANKARA POLİSİYESİ DİZİSİNİN ANALİZİ….……**56**

2.1. DİZİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER…….56
2.2. DİZİDEKİ KARAKTERLER……..58
2.3. DİZİNİN ÖZETİ……..69
2.3.1. Behzat Ç. – 1. Sezon (2010 - 2011)…….……69
2.3.2. Behzat Ç. – 2. Sezon (2011 - 2012)…….…….. .72
2.3.3. Behzat Ç. – 3. Sezon (2012 - 2013)……..……....74
2.4. DİZİDEKİ ŞİDDET İÇERİĞİ…….……77

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM……...**82**

YÖNTEM VE TEKNİKLER……...**82**

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMSEL MODELİ……...…….....82
3.2. HİPOTEZLER……...……..83
3.3. EVREN VE ÖRNEKLEM……...……85
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ…...……...….....86

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM…….……**88**

BULGULAR VE YORUMLAMA…….….…….....**88**

4.1. KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ....….....……....88
4.1.1. Katılımcıların genel dağılım özellikleri……...….88
4.1.2. Katılımcıların yaş durumu dağılımı…...……...……90
4.1.3.Katılımcıların eğitim durumu dağılımı……..90
4.1.4. Katılımcıların iş durumu dağılımı…...……..91
4.1.5. Katılımcıların hane toplam gelir dağılımı…….……...…….92
4.2.KATILIMCILARIN TELEVİZYON İZLEME DURUMLARI VE TERCİHLERİ…….93
4.2.1. Katılımcıların televizyon izleme süreleri..……...……...……..93
4.2.2. Katılımcıların televizyon izleme saatleri……....……94
4.2.3. Katılımcıların televizyon izleme amaçları……....95
4.2.4. Katılımcıların tercih ettiği program türleri……....97
4.2.5. Katılımcıların diziyi takip etme oranları……...98
4.3. KATILIMCILARIN DİZİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ……..100
4.3.1. Dizinin ana fikri……..……100

4.3.2. Dizide örnek alınan karakterler…….……...…….....101
4.3.3. Dizide ‘Behzat Ç.’ karakterinin algılanışı……...…….....103
4.3.4. Dizide ‘Behzat Ç.’nin yakınlarına olan sevgisini belli edememe nedeni.....104
4.3.5. Dizi sonrasında ortaya çıkan davranış değişiklikleri……...…….……..105
4.3.6. Dizinin ülke gerçekleriyle örtüşmesi…….....……107
4.3.7. Dizinin inandırıcılığı……...108
4.3.8. Dizi kahramanlarının taklit edilmesi……...…109
4.3.9. Dizinin izleyicinin günlük kararlarına etkileri……...……110
4.3.10. Dizinin yayın saatinin geç vakte alınması……....…..……..111
4.4. DİZİNİN GÜNLÜK HAYATA YANSIMALARI……...…….……112
4.4.1. Son günlerde artan şiddet olaylarıyla dizinin bağlantısı…….....112
4.4.2. Katılımcıların dizi karakterlerini taklit etmesi……113
4.4.3. Dizide işlenen suç ve şiddet olaylarının çevredekilere olumsuz etkisi.....….114
4.4.4. Dizi ile birlikte ortaya çıkan davranış değişiklikleri……...115
4.4.5. Diziden sonra adam kaçırma, gasp ve şantaj olayların görülmesi……..116
4.5.DİZİDEKİ ŞİDDET UNSURLARI VE KATILIMCILARIN GÖRÜŞLERİ….117
4.5.1. Dizinin şiddet içerme durumu…..……...118
4.5.2. Katılımcıların şiddet öğesi içeren sahneleri izleyip izlememe durumu……..121
4.5.3. Katılımcıların şiddet öğesi içeren yayınlara ilişkin görüşleri…….123
4.5.4. Diziden sonra argolu konuşmaların artması…...……128
4.5.5.Dizide suç işleme, adaletten kaçma, küfür etme, alkol ve kaba kuvvet kullanımı……...129
4.5.6. Dizide insanlara adaletsiz bir dünya anlayışı sunulması……....……....130
4.5.7. Dizide güçlü olanın haklı olması……...…….130
4.5.8. Diziden sonra emniyet mensubuna duyulan güvenin azalması……..132
4.5.9. Dizinin adalet kavramına güvensizlik aşılaması…….132
4.5.10.Diziyle birlikte toplumda suç işleme oranının azalma göstermesi…….…...133
4.5.11.Dizideki insanların yaşantılarındaki ekonomik rahatlığın gerçek dışı olması……135
4.5.12. Dizide suçluların cezalandırılmaması ya da korunması…….....….....136
4.5.13. Dizide illegal yollarla suç veya suça teşvik yollarının gösterilmesi…….137

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ…….…….....**139**

KAYNAKÇA.....**153**

EK - 1 (Anket Formu)……...……..……...**161**

EK - 2 (Çapraz Tablolar)……...**168**

ÖZGEÇMİŞ..……..**182**

TABLOLAR CETVELİ

Tablolar

Tablo 1.Katılımcıların genel dağılım özellikleri…….....89
Tablo 2. Katılımcıların yaş dağılım özellikleri……...90
Tablo 3. Katılımcıların eğitim durumu dağılımı…….....91
Tablo 4. Katılımcıların iş durumu dağılımı……....92
Tablo 5. Katılımcıların hane toplam gelir dağılımı……....92
Tablo 6. Katılımcıların günlük televizyon izleme süreleri……....94
Tablo 7. Katılımcıların günlük TV izleme saat aralıkları……...94
Tablo 8. Katılımcıların televizyon izleme amaçları……....96
Tablo 9. Katılımcıların tercih ettiği program türleri……...97
Tablo 10. Katılımcıların diziyi izleme oranları……...99
Tablo 11. Dizinin ana fikri……....100
Tablo 12. Dizide örnek alınan karakterler……....102
Tablo 13. Dizideki ‘Behzat Ç.’ karakteri…….……103
Tablo 14. Behzat Ç.’nin yakınlarına sevgisini belli edememe nedeni…….104
Tablo 15. Dizi sonrasında ortaya çıkan davranış değişiklikleri……...106
Tablo 16. Dizinin ülke gerçekleriyle örtüşmesi……...107
Tablo 17. Dizinin inandırıcılığı……108
Tablo 18. Dizi kahramanlarının taklit edilmesi……....109
Tablo 19. Dizinin izleyicinin günlük kararlarına etkisi……110
Tablo 20. Dizinin yayın saati ile ilgili görüşler……111
Tablo 21. Dizinin son zamanlarda artan şiddet olaylarıyla bağlantısı……..112
Tablo 22. Katılımcıların dizi karakterlerini taklit etmesi……..113
Tablo 23. Dizideki suç ve şiddet olaylarının çevredekilere olumsuz etkisi……..114
Tablo 24. Diziyle birlikte görülen davranış değişiklikleri ……...116

Tablo 25. Diziden sonra adam kaçırma, gasp ve şantaj olaylarının görülmesi…....117
Tablo 26. Dizinin şiddet içermesine ilişkin görüşler ……...118
Tablo 27. Şiddet öğesi içeren sahneleri izleyip izlememe durumu …….……121
Tablo 28. Şiddet öğesi içeren yayınlara ilişkin görüşler ……..124
Tablo 29. Diziyle birlikte argolu konuşmaların artması ……..128
Tablo 30. Dizide suç işleme, adaletten kaçma, küfür etme, alkol ve kaba kuvvet kullanımı…….....129
Tablo 31. Dizide insanlara adaletsiz bir dünya anlayışı sunulması.……130
Tablo 32. Dizide güçlülerin haklı olması ……131
Tablo 33. Diziden sonra emniyet mensubuna olan güvenin azalması ……132
Tablo 34. Dizinin adalet kavramına güvensizlik aşılaması.……133
Tablo 35. Diziyle birlikte toplumda suç işleme oranının azalması..……134
Tablo 36. Dizideki karakterlerin yaşantılarındaki ekonomik rahatlık..…..……..136
Tablo 37. Dizide suçluların cezalandırılmaması (korunması).…….....137
Tablo 38. Dizide suç işleme veya suça teşvik edebilecek yolların gösterilmesi.....138

Çapraz Tablolar

Tablo 39. Yaş Dağılımı / Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklığı..……168
Tablo 40. Eğitim durumu / Meslek dağılımı……168
Tablo 41. Meslek dağılımı / Günlük TV izleme süresi……168
Tablo 42. Meslek dağılımı / Günlük TV izleme saatleri……..169
Tablo 43. TV İzleme amaçları / Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklığı…….169
Tablo 44. Meslek dağılımı / Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklığı……...169
Tablo 45. Dizinin ana fikri / Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklığı……..170
Tablo 46. Cinsiyet / Örnek alınan karakterler……...170
Tablo 47. Behzat Ç. nasıl bir karakter? / Cinsiyet……...…….170
Tablo 48. Behzat Ç. nasıl bir karakter?/ Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklığı....171
Tablo 49. Behzat Ç. nasıl bir karakter? / Öğrenci dağılımı…..…….....171
Tablo 50. Behzat Ç.'nin yakınlarına sevgisini belli edememesinin nedeni / Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklığı…….....172

Tablo 51. Behzat Ç. dizisinin arkadaşlarınız arasındaki yansımaları / Meslek dağılımı…….….....172

Tablo 52. Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklığı / Behzat Ç. dizisinin arkadaşlarınız arasındaki yansımaları……..….....173

Tablo 53. Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklığı / Dizinin ülke gerçekleriyle örtüşmesi……...173

Tablo 54. Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklığı / Dizinin inandırıcılığı……..….173

Tablo 55. Yaş Dağılımı / Dizi kahramanlarının taklit edilmesi….……...…….173

Tablo 56. Şiddet içerdiği için bu dizinin daha geç saatlerde yayınlanması gerekir / Cinsiyet dağılımı……..…….....174

Tablo 57. Katılımcıların dizi karakterlerini taklit etmesi / Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklığı…….……....174

Tablo 58. Behzat Ç. dizisi şiddet içeriyor mu? / Yaş dağılımı…….……...…….174

Tablo 59. Behzat Ç. dizisi şiddet içeriyor mu? / Öğrenci dağılımı……..175

Tablo 60. Behzat Ç. dizisi şiddet içeriyor mu?/ Cinsiyet dağılımı..……175

Tablo 61. Behzat Ç. dizisi şiddet içeriyor mu?/ Yaşanılan semt……..175

Tablo 62. Behzat Ç. dizisi şiddet içeriyor mu?/ Gelir düzeyi……...176

Tablo 63. Behzat Ç. dizisi şiddet içeriyor mu?/ Eğitim düzeyi……176

Tablo 64. Behzat Ç. dizisi şiddet içeriyor mu? / Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklığı…….....177

Tablo 65. Şiddet sahneleriyle karşılaştığınızda ne yapıyorsunuz? / Cinsiyet dağılımı …..…….....177

Tablo 66. Şiddet Sahneleriyle karşılaştığınızda ne yapıyorsunuz?/ Günlük TV izleme süresi…….178

Tablo 67. Şiddet sahneleriyle karşılaştığınızda ne yapıyorsunuz?/ Behzat Ç. dizisi şiddet öğesi içeriyor mu?.....178

Tablo 68. Şiddet sahneleriyle karşılaştığınızda ne yapıyorsunuz?/ Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklığı……179

Tablo 69. Şiddet içeren programların yayınlanması hakkında ne düşünüyorsunuz? / Günün hangi saatlerinde TV izliyorsunuz?.....179

Tablo 70. Şiddet içeren programların yayınlanması hakkında ne düşünüyorsunuz? / TV izleme amaçları……...180

Tablo 71. Şiddet içeren programların yayınlanması hakkında ne düşünüyorsunuz? / Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklığı……180

Tablo 72. Şiddet içeren programların yayınlanması hakkında ne düşünüyorsunuz? / Behzat Ç. dizisi şiddet öğesi içeriyor mu?.....181

Tablo 73. Şiddet içeren programların yayınlanması hakkında ne düşünüyorsunuz? / Şiddet sahneleriyle karşılaştığınızda ne yapıyorsunuz?.....181

GİRİŞ

Dizilerin, filmlerin ve çeşitli televizyon programlarının şiddet unsuruna sahip olması insanların şiddete karşı duyarsız kalmasına ve istediklerine ulaşmak için şiddeti bir yöntem olarak görmelerine yol açmaktadır. Yakın geçmişte artan ve kontrol edilemeyen saldırgan davranışların artışıyla yayınlanan kitle iletişim araçlarındaki şiddet unsurunun paralellik arz etmesi bunun kanıtıdır. Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta, izleyicilerin izledikleri programlar ile kendi hayatları arasında bağ kurmaları sonucu kendilerini oradaki kahramanlarla özdeşleştirmeleri ve özellikle genç ve yetişkin izleyicilerin bu davranışları modelleyerek günlük hayatta da sorunlarının çözümünde kullanmalarıdır. Kitle iletişim araçları ve izleyici üzerindeki kötü etkileri konusunda son yıllarda pek çok çalışma yapılmış olmasına rağmen, Türk toplumunda özellikle televizyonun her tür etkisine karşı hazır olma ve kabullenme durumu söz konusudur. Psikologların, sosyologların ve akademisyenlerin konu hakkındaki çalışmaları ve uyarılarına rağmen, özellikle ailelerde televizyonun gündelik yaşama etkileri üzerine beklenen bilinç düzeyi gelişmemiştir.

Günümüzde başta televizyon olmak üzere kitle iletişim araçları, şiddeti ve şiddetin kurbanı olmayı doğal bir şey olarak yansıtmaktadır. Şiddet içeren görüntülerin yayınlanmasının en önemli nedenlerinden biri izleyicilerin bu tür filmlere ve görüntülere daha fazla eğilim göstermeleridir. İzlenme kaygısı olarak da adlandırılabilecek bu unsur aslında televizyonculuğun doğasında olduğu gibi aşılmaz bir sorun halinde bugün toplumu tehdit etmektedir. İnsanlar televizyonda aksiyon, şiddet ve günlük hayatlarında olandan farklı bir şeyler görmek isterler. Bu farklılık, ister onları beyin olarak yoran ve bir heyecan yaşatan şiddet ve macera içerikli görüntüler olsun, isterse izleyiciyi dinlendiren konusu basit filmler olsun (Türk

Filmleri gibi) mutlaka gündelik hayatın içerisinde bize bir seyir değişikliği yaşatmalıdır. Televizyon programları da bu mevzu dikkate alınarak hazırlanmaktadır (Gültekin, 2006: 89).

Televizyondaki her programda olduğu gibi, dizilerde de izleyicinin günlük hayata göre mutlaka farklılık bulması gerektiğini düşünen yapımcılar da geçtiğimiz yıllarda şiddet içerikli görüntüleri televizyon dizileri arasına serpiştirmek ve ülke gündemine ilişkin göndermeler yapmak suretiyle bu konuya bir çözüm getirmeye çalışmışlardır. Televizyondaki şiddet ile ilgili olarak ele alınması gereken hususlardan biri de aile yapısı ile televizyonun etkileri arasındaki bağıntıdır. Toplumsal kurumların başında gelen aile, toplumdaki tüm fertlerin yetiştiği ve yeni nesillerin şekillendirildiği yapıdır. Aile kişilerin televizyonla kendi arasında yakınlık oluşturduğu ve izleme alışkanlığı geliştirdiği birimdir. Son zamanlarda başta batı ülkeleri olmak üzere aile yapısında önemli değişiklikler olmuştur. Çekirdek aile yapısı dağılmış, boşanmalar artmış ve anne baba ile çocuklar arasındaki bağlar neredeyse tamamen kopmuştur. Böylece, korunmasız bir yapı içerisinde televizyon aile bireylerinin hayatını donuklaştırmaktadır. Dolayısıyla, toplumsal hayattan kopuk, dışarıya çıkmayan ve televizyon ekranına kilitlenerek dış dünyadan kopan bir nesil yetişmektedir (Sanders, 2013: 156-168) .

Teknolojik gelişmelerin söz sahibi olduğu şu günlerde Mutlu'ya göre, çocuk gelişim uzmanları gençler arasında şiddetin artmasında en büyük rolü şiddet içerikli bilgisayar oyunlarına bağlarken, psikiyatristler ve psikologlar ise, bu artışın nedenini televizyon, sinema ve dizilere bağlamışlardır. Gelinen son noktada uzmanlar, televizyonu sigara ve alkol kullanımı gibi ciddi bir toplum meselesi olarak ele almaya başlamışlardır. Ayrıca televizyondaki şiddet ile toplumdaki şiddet arasında güçlü bir bağlantı olduğunu da düşünen uzmanlar, gençlerin bu konuda uyarılmaları gerektiğini düşünmektedirler. Gençlerin ruh ve akıl sağlığı konusunda, özellikle bilgisayar ve televizyonun etkisi geri döndürülemeyecek tarzda ve yıkıcı olmaktadır. Çünkü televizyon onlara henüz aşina olmamaları gereken türden görüntüleri sunmakla birlikte yoğun bir hayal ve şiddet âlemine sokmakta ve dünyayı olduğundan farklı göstermektedir. Böylece, televizyonla olan bağlantımız

vazgeçilemeyen ve aynı zamanda denetlenemeyen, varlığından ve yaptıklarından sürekli yakınıp durduğumuz bir sevgiliyle ilişkiye benziyor (Mutlu, 2005: 87).

Televizyon yayınlarında şiddetin eleştirilmesinin en önemli nedeni, şiddetin ekranlardaki yoğunluğudur. Şiddetin ekranlarda yüksek izleme oranlarına ulaşması daha fazla şiddet sonucunu beraberinde getirmiştir. Televizyon programlarında, özellikle dizilerde şiddet üzerinden bir rekabet anlayışının gelişmesi izleyiciyi yoğun şiddet iletilerine maruz bırakmıştır. Şiddetin izleyiciler üzerinde saldırganlık, duyarsızlaşma ve kötü dünya sendromuna yol açmasının en önemli nedeni ekranlarda şiddetin çok sık, uzun süreli ve tekrarlarla detaylarına kadar yayınlanmasıdır (Işıker, 2011: 42).

Televizyonda şiddet içerikli diziler yaygınlaşmış ve rekabet arttıkça şiddetin dozu artmıştır. İzleyicinin şiddete olan yoğun ilgisi sonucunda, yalnızca isim değiştirilerek benzer programlar farklı adlarla, farklı kanallarda yayınlanmış ve diziler arasında bir yakınsama ortaya çıkmıştır. Şiddetin yoğun olarak işlendiği polisiye diziler ve terörün konu edildiği diziler bu durumun en güzel örneği olmuştur (Işıker, 2011: 91).

Televizyon programlarının yukarıda bahsedildiği tarzda izleyicileri eğitme ve hayatı örneklendirme fonksiyonu pek çok araştırmacı tarafından tespit edilmiştir. Bu program türlerinden birisi de her gün pek çok kimse tarafından takip edilen dizilerdir. ‘Farklı hayat tarzlarının konu edildiği’ diziler toplumun hemen her kesiminden izleyiciye hitap eder. Dizilerde basit bir olay örgüsü kullanılması dolayısıyla dizilerin kolay anlaşılır olmaları ve olayların basit neden-sonuç ilişkisine dayanması, bu tür kültürel ürünlerin toplumun geneli tarafından izlenmesinin önemli bir gerekçesidir. Diğer yandan, dizilerde çoğunlukla günlük yaşamdaki toplumsal öğeler ve motifler kullanılması onları günlük hayatın birer parçası haline getirmektedir (Gültekin, 2006: 11). Dolayısıyla da izleyiciler dizide geçen olayları, işlenen durumları ve dizide yer alan kişileri kendilerine, kendi yaşamlarına yakın bulur ve benimserler. Örneğin, ‘Behzat Ç.’ dizisi Türkiye’de yayınlandığı süre boyunca (Eylül 2010 - Mayıs 2013) çeşitli kesimlerdeki birçok genç ve yetişkin tarafından izlenmekte ve sevilmektedir.

Dizide her bir bölümde ülke gündemiyle örtüşecek cinayetlerin işlenmesi ve bunun seyirciye farklı bir kurguyla sunulması izleyicinin ilgisini çekerek dizinin oldukça yoğun bir kitle tarafından takip edilmesi sonucunu doğurmuştur. Öyle ki, her ne sebepten olursa olsun, Behzat Ç. toplumda büyük ilgi görmüş ve hitap ettiği kitleyi 'Behzat Ç.'yi anlamaya, yaşama onun penceresinden bakmaya davet etmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE: ŞİDDET, MEDYA VE ŞİDDET İÇERİKLİ YAYINLAR ÜZERİNE OLUŞTURULAN KURAMLAR

1.1. Şiddet Kavramı

Şiddet ile ilgili yapılan araştırmalarda ve bu çalışmada da çeşitli şiddet tanımları görmek mümkündür. "Michaud'a göre şiddet; karşılıklı ortamda taraflardan birinin veya birkaçının diğerlerine doğrudan veya dolaylı, toplu veya dağınık olarak, bedensel bütünlüğüne veya ahlaki ve manevi bütünlüğüne veya mallarına veya kültürel değerlerine, oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranmasıdır. Şiddet en genel anlamda zora başvurmak olarak tanımlanabileceği gibi, bir kişiye güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yaptırmak olarak da algılanabilir. E. Fromm'a göre şiddet, kişi üzerinde egemenlik kurma yoludur; başka birisinin üzerinde egemenlik kurmak, onu isteklerin çaresiz nesnesi durumuna sokmak, onu tutsak etmek şiddet unsurları olarak ele alınabilmektedir. Aronson'a göre ise, şiddet uygulayıcısının, trafikte birbirlerine tahammül edemeyen şoförlerden tutun da, arkadaşlarının elinden oyuncaklarını alan çocuğa kadar çok çeşitleri vardır. Diğerlerine zarar veren veya vermeyen davranışlar arasında bir ayırım yapmak gerekmekle birlikte diğerlerine acı veya zarar vermek üzere kasten yapılan hareketleri 'şiddet' olarak değerlendirebiliriz" (Michaud, Fromm ve Aronson'dan aktaran Ulusoy, 2008: 4-5).

Şiddet kavramı, ana özellikleri ne olursa olsun, zamana ve topluma göre değişmektedir. Osmanlı dönemindeki şiddet ile günümüz Türkiye'sindeki şiddet aynı kefeye konulmamalıdır. Zira zamanla toplumlar değiştiği gibi, normları da doğal olarak değişmektedir (Ünsal, 1996: 31). Zaten insanın olduğu her yerde şiddet de var

olmuştur. Baskı, eziyet, sindirme, korkutma, öldürme, cezalandırma ve bunların yanı sıra başkaldırı, her toplumda derece derece ama sürekli bir biçimde günlük yaşamın bir parçası olma özelliğini korumaktadır (Keleş ve Ünsal, 1982: 1-2).

Şiddet; yaralama, zarar verme ya da bireyi ve toplumu etkilemeye yönelik bir harekettir. Şiddet genellikle gayrimeşru güç kullanma olarak da düşünülmektedir. Gayrimeşru güç kullanımı, siyasi düşünürlere, ordu ve polise göre farklı anlamlar ifade eder. Bu sebeple, şiddetin tanımını yapmak güçtür (Goswami, 1975: 71). Fakat yine de pek çok düşünür ve yazar, şiddeti farklı şekillerde ve farklı özelliklerini ön plana çıkararak açıklamaya çalışmıştır.

1.1.1. Etimolojik olarak şiddet kavramı

Etimolojik olarak şiddet sözcüğü dilimize Arapça'dan geçmiştir. Şemseddin Sami tarafından yazılan ve 1901 tarihinde ilk baskısı yapılan Türkçe sözlük Kamus-ı Turki'de, şiddet; sertlik, sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma olarak geçmektedir. Şedid, sert katı ve şiddetli demektir. 'Şeddat' ise, sertlik ve kızgınlığı ile tanınan ünlü eski Yemen hükümdarının adıdır (Ünsal, 1996: 29).

Türk Dil Kurumu'nun Büyük Türkçe Sözlüğünde 'şiddet' kavramı: "*a.* 1. Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğinlik, sertlik. 2. Hız. 3. Bir hareketten doğan güç: *Rüzgârın şiddeti.* 4. Karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma. 5. *mec.* Kaba güç. 6. *mec.* Duygu veya davranışta aşırılık." olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2005: 1866).

1.1.2. Olgusal olarak şiddet kavramı

Şiddet olgusuna sosyolojik ve tarihsel açıdan bakıldığında, tarih boyunca farklı ölçülerde de olsa tüm toplumlarda ve dönemlerde şiddet olgusunun varlığı bilinmektedir. Şiddet, on dokuzuncu yüzyılın ortalarına kadar bir seyirlik eğlence öğesi olarak kullanılmıştır. Örneğin, 1850'li yıllarda İngiltere'de idam cezalarının infazının aleni olarak gerçekleştirildiği bilinmektedir. İki dünya savaşı, iç savaşlar,

soğuk savaş ve soykırımların olduğu, etnik ve dinsel çatışmaların giderek yoğunlaştığı 20.yüzyıl ise, düşünürler tarafından 'şiddet yüzyılı' olarak nitelendirilmiştir (Yüksel, 2005: 40).

Şiddet değişik biçimlerde, fiziksel ya da ruhsal olarak ortaya çıkan ve çoğunlukla insana özgü, yıkıcı, olumsuz izler bırakan bir olgudur (Büker ve Kıran, 1999: 39-45). Şiddet, günümüzde klasik anlamından uzaklaşarak sadece fiziksel boyutta değil; aynı zamanda sosyal, psikolojik ve antropolojik açıdan da değerlendirilmektedir (Güz, 2007: 85). Şiddet tanımlarını incelediğimizde, şiddetin bireylere fiziksel zarar veren edimlerin yanı sıra ruhsal zarar veren her türlü edimi içerdiği ve geniş bir anlam kazandığı görülmektedir.

Şiddet, temel özellikleri ne olursa olsun, zamana ve topluma göre değişen bir olgudur. Bir şiddet olayı farklı toplumlarda farklı anlamlandırılabileceği gibi, aynı toplumda farklı zamanlarda farklı algılanabilir. Toplumlar değiştiği gibi toplumsal normların da değişmesi doğaldır (Ünsal, 1996: 31). Şiddet tek bir nedene dayanmayan çok yönlü bir olay olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiddet olayında ekonomik, psikolojik, toplumsal boyutlar birlikte söz konusudur. Şiddetin tek bir nedene indirgenerek algılanması, bilimsel gerçeklerle bağdaşmamaktadır (Tezcan, 1996: 107). Şiddeti sadece bir nedenle açıklama çabası sorunun doğru tanımlanmasını engellediğinden çözümü güçleştirici bir nitelik taşımaktadır.

1.1.3. Şiddet ve saldırganlık

Tüm soyut kavramlar gibi saldırganlık ve şiddet kavramlarının da tanımlanması hem zor hem de çok kolaydır. Bu zorluk ve kolaylık, bu iki kavramın sınırlarının kolaylıkla genişletilerek, içeriklerinin bulanıklaştırılabilmesinden gelmektedir. Kavramlar konusunda özensiz bir tutum, işimizi zorlaştırmakla kalmayıp bir kavram kargaşasına yol açarak şiddeti, nedenlerini ve sonuçlarını net bir şekilde anlamamıza da engel olabilir. Bu nedenle biz, saldırganlık ve şiddet derken bu kavramların bilinen ve çoğu bilimci tarafından paylaşılan tanımlarını kullanacağız. Göka ve Türkçapar saldırganlığı, "başka bir insana zarar vermeye, acı

çektirmeye veya yaralamaya yönelik herhangi bir tür davranışa verilen ad" olarak tanımlarlarken, şiddeti de benzer anlamda kullanılan bir kavram olarak 'güç kullanmak, baskı uygulamak, başka insanlara zarar vermeye ve yaralamaya dönük hareketler' olarak tanımlamaktadırlar. Şiddet sadece birey ölçeğinde ele alındığında, bireyin artmış saldırganlık dürtüleri ile içsel kontrol düzenekleri arasındaki denge bozulduğunda gündeme gelir. Bireyin saldırgan eğilimleri ve şiddet fantezileri olabilir; fakat bunlar kişi kontrolünü yitirmedikçe eyleme dönüşmezler. Dolayısıyla bir şiddet problemi ortaya çıkmamış olur. Organik veya sinirsel bozukluklar ile çevresel ortamdan gelen uyaranlar, saldırganlığı ortaya çıkaran dürtüleri şiddetlendirirken, beyindeki kimi kimyasal bozukluklar ve kişinin ruhsal dünyasının kolayca kırılabilme özelliği göstermesi, kontrol sistemini zayıflatır. Birçok araştırmacı şiddet eylemlerini biçimleyen güçleri anlamaya ve bu yolla kimin şiddet gösterebileceğini öngörmeye çalışmıştır(http://www.erolgoka.com/makale/007.html).

Şiddeti anlama çabası bizi şiddetin temelinde yatmakta olan saldırganlığa götürmektedir. Şiddet, saldırgan davranışın uç noktasıdır; bir kişiye, hayvana, nesneye ya da organizasyona zarar vermek ya da yok etmek amacıyla güç kullanmak anlamını taşımaktadır. Şiddet, amacı aşırı zarar (yaralama, ölüm vb. gibi) vermek olan bir saldırganlıktır. Her şiddet bir saldırganlıktır; fakat saldırganlığın birçok örneği şiddet olarak nitelendirilmemektedir. Örneğin, bir çocuğun başka bir çocuğu bisikletten itmesi saldırgan bir davranıştır; fakat şiddet içeren bir davranış değildir (Anderson ve Bushman, 2002: 29). Bireysel ve toplumsal şiddetin, aralarında sınırsız ilişki ve etkileşim bulunan doğal, bedensel, ruhsal, toplumsal birçok nedeni vardır. Saldırgan davranışlar ve şiddet eylemleri öfke, kaygı, korku gibi duygu durumları sonucu oluşmaktadır. Şiddet; kızgınlık, öfke, kin, nefret, düşmanlık gibi duygu durumlarının etkinlik kazandığı saldırganlık biçimi olarak da tanımlanabilir (Köknel, 1996: 15-20).

Şiddet duygusu ve şiddet davranışı birbirinden çok farklıdır ve aralarında kesin bir ayrım yapmak gerekir. Şiddet tanımları daha çok davranışlara yönelik olmaktadır. Şiddet duygusu ise, duyulması engellenemeyen ancak kontrol altına alınarak davranış haline dönüşmesi engellenen bir duygudur. Her insan zaman zaman

şiddet duygusunu yaşar, ancak bu duyguyu kontrol ederek bir davranış haline gelmesini engelleyen bireyler şiddet davranışından kaçınmış olur. Şiddet duygusu doğal bir duygudur ancak doğal olmayan, bu duygunun davranışa dönüşmesidir (Turam, 1996: 83).

Şiddet ve saldırganlık kelimeleri birbirlerinin yerine kullanılmakla beraber, bu kelimelerin anlamlarının farklılaşabildiği ve şiddetin öfke, kin ve nefret gibi duygulara bağlı olan, nitelikli ve daha fazla zarar verici bir saldırganlık hali olduğu görülmektedir. Öyle ki, şiddet saldırganlığı da içine alan daha geniş anlamlı bir üst kavramdır.

Şiddet ve saldırganlık konusunda buraya kadar anlatılanları toparlayacak olursak özetle şunları söyleyebiliriz: Şiddet ve saldırganlığın her tarihi dönemde, herkes tarafından kabul edilen bir tanımını yapmak mümkün değildir. Böyle bir tanımlama, ancak üzerinde konuşulan toplumun önem verdiği değerler esas alınarak yapılabilir. Şiddet ve saldırganlık konusunda söylenmiş evrensel bir söz, belirlenmiş evrensel bir bilgi yoktur. Her toplumun kendine özgü şiddet sorunları vardır ve bu sorunlar o toplumlara özgü normlar tarafından belirlenmektedir. Bu tanım belirsizliğinin yanı sıra, dikkat edilmesi gereken bir nokta da şiddetin nedenleri ve belirleyicilerinin çok sayıda olmasının yaratmış olduğu sorunlardır. Şiddetin genel olarak birçok nedeni ve belirleyeni olduğu gibi, tek bir kişide veya belirli bir zamanda görülen şiddetin bile birçok nedeni ve belirleyeni bulunabilmektedir. Yapılması gereken, belli önyargılara saplanıp kalmaktan, belli çözüm yollarında körü körüne ısrar etmekten ziyade, bu konuda ileri sürülen birçok bilimsel görüşü ve farklı bakışı içerebilecek çok yönlülük ile soruna değişik biçimlerde yaklaşabilme esnekliğini gösterebilmektir (http://www.erolgoka.com/makale/007.html).

1.1.4. Şiddetin türleri

Şiddet denildiğinde ilk akla gelen fiziksel şiddettir. Ancak diğer şiddet türleri de toplumsal hayatta son derece yaygın olarak görülmektedir. Ünsal'a göre, şiddet temel olarak iki şekilde ele alınabilir. Birincisi dar anlamıyla şiddet ki yalnız fiziksel

şiddeti içerir. İkincisi ise dolaylı şiddettir. Bu şiddet biçimi somut bir biçimde hissedilmesine rağmen yeterli açıklık ve ölçülebilirliğe sahip olmayan şiddet türlerini kapsar. Kronik enflasyon, işsizlik, trafik kazaları, doğanın yıpratılması bu şiddet türüne örnek gösterilebilir (Ünsal, 1996: 35).

Şiddet, çok yönlü ve çok boyutlu zarar verme eylemidir. Bu nedenle çok sayıda şiddet türünden söz etmek mümkündür. Bazen olayın faili ya da mağduruna göre sınıflandırma yapılırken, bazen de şiddetin bireysel veya kolektif olmasına göre sınıflandırma yapılabilmektedir. Şiddetin meşru veya gayrimeşru oluşu, fiziksel veya psikolojik türde olması, şiddetin ne amaçla yapıldığı, kullanılan araç ve gereçlerin türü de şiddet biçimlerinin sınıflandırılmasında kullanılan bazı faktörlerdir. Büker ve Kıran'a göre şiddet, "görünür ya da örtük, dolaylı ya da dolaysız, fiziksel ya da duygusal, yasal ya da yasal olmayan, bireysel ya da toplu kötü davranma eylemidir. Bu yüzden her zaman iz bırakır. Kötü davranma eylemi ve bıraktığı iz kadar şiddet biçimi olduğu söylenebilir" (Büker ve Kıran, 1999: 23).

1.1.4.1. Fiziksel şiddet

Ünsal' a göre, fiziksel şiddetin tanımına bakıldığında, 'dar anlamıyla şiddet tanımında, tartışılmaz ve ölçülebilir nitelikleriyle, fiziksel şiddet tektir ve insanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen, sert ve acı verici bir edimdir.' İnsanların bedensel bütünlüğüne yönelik sert ve acı verici edimler denildiğinde ilk akla gelen fiziksel şiddet eylemleri; tekmeleme, tokat atma, yumruk atma, sopa ile vurma, bıçaklama, silah kullanımı, yakma, işkence gibi insanlara acı veren, yaralayıcı veya ölümle sonuçlanan eylemlerdir. Başkalarına yönelik şiddet eylemlerinin dışında intihar ve intihar teşebbüsleri gibi insanın kendine yönelttiği ve bedensel bütünlüğüne zarar veren fiziksel şiddet eylemleri de vardır
(Ünsal, 1996: 31).

'Şiddeti Önleme Platformu Medya ve Şiddet Çalışma Grubu Raporu'ndan aktaran Ünsal'a göre, toplumda yaşanan fiziksel şiddet eylemleri bireylerin özelliklerine göre faklılaşmakta ve güçlü konumda olandan güçsüze yönelik

olmaktadır. ‘Şiddeti Önleme Platformu Medya ve Şiddet Çalışma Grubu’nun buna ilişkin değerlendirmesi şu şekilde ifade edilmiştir:

“Toplumda yaşanan şiddet olayları cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve meslek statülerine göre farklılaşmaktadır. Ancak genel olarak fiziksel şiddet ‘güçlü konumda olandan’ güçsüze’ yönelik olmaktadır. Örneğin, ailede şiddet daha çok erkekten kadına, ebeveynlerden çocuklara yönelik fiziksel şiddet biçiminde ortaya çıkmaktadır” (Ünsal, 1996: 31-32).

Toplumda görülen şiddet olaylarının bireylerin; yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve meslek statülerine göre değişiklik göstermesine bağlı olarak, mesleki statüsünü kazanmış, eğitimli, özetle; sosyal ve kültürel açıdan belirli bir düzeye ulaşmış olan bireylerin şiddetin aktörü ya da mağduru olmayacağı anlamına gelmediği unutulmamalıdır. Ayrıca, fiziksel şiddet, eylem halini almış güç olarak da görülebilir. Gücün ortaya çıkarılmasında kolay bir yöntem olarak başvurulan fiziksel şiddet, iktidar mücadelesi gösterme, sindirme ya da üstünlük sağlama gibi amaçlarla da kullanılabilmektedir.

1.1.4.2. Psikolojik (Duygusal) şiddet

Bireylerin psikolojik sağlık durumunu olumsuz etkileyen, üzen, inciten, sarsan, bireyin kendisini baskı ve tehdit altında hissetmesine neden olan her türlü tutum psikolojik (duygusal) şiddet olarak değerlendirilmektedir. Duygusal şiddet, kurbanın kendine yönelik değer duygusuna, benliğine, saygısına zarar vermeyi, korkutmayı, kendisini güçsüz ve aciz hissetmesine neden olan ve şiddete başvuran kişinin şiddetin mağdurunu kontrol altına aldığını hissetmesini amaç edinmiş şiddet türüdür. Duyguların baskı aracı olarak kullanılması, kurbanın duygu ve ihtiyaçlarının küçümsenmesi, sevgi ve ilgi eksikliği de duygusal şiddet örnekleridir (Güz, 2007: 89). Ayrımcılık yapmak, küçük düşürmek, manevi baskıda bulunmak, görmezlikten gelmek, küsmek psikolojik (duygusal) şiddet davranışlarına örnek olarak sayılabilir. ‘Şiddeti Önleme Platformu Medya ve Şiddet Çalışma Grubu Raporu’ndan aktaran Güz’e göre, psikolojik (duygusal) şiddetin temellerine, olağanlaştırılmasına ve meşrulaştırılmasına yönelik şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

Duygusal şiddet daha çok psikolojik temellere dayanmaktadır. Bu şiddet türü de yine güç ilişkisine dayanmaktadır. Daha çok duygusal sınırlamaları, psikolojik yıpratmaları ve en önemlisi şiddete maruz kalan birey (ya da grup üzerinde) görünmez kontrol mekanizmalarını içermektedir. Hem fiziksel hem de duygusal şiddet, yaşam boyunca süreklilik kazanmakta, yine çocuklar üzerinden gerçekleşen bir davranış biçiminde bir nesilden diğerine aktarılmaktadır. Öyle ki, şiddete maruz kalan birey bu durumu içselleştirmekte, hatta durumu 'normal', 'kendi suçu' şeklinde algılamakta, yakınmamakta ve yardım talebinde bulunmamaktadır. Bazı durumlarda ise, yardım talebinde bulunsa bile duygusal şiddeti 'normal' gören toplumsal değerlerle karşılaşmaktadır (Güz, 2007: 89-91). Psikolojik şiddet bugün dünyada gücünü ve kapsamını genişletmiştir. İnsanların günlük hayatlarında sık sık karşılaştığı bu şiddet türü, yeri geldiğinde fiziksel şiddeti de teşvik ederek manevi zararın yanı sıra maddi zarara da yol açabilmektedir.

1.1.4.3. Ekonomik şiddet

Ekonomik şiddet, ekonomik kaynakların ve paranın kişi üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak düzenli şekilde kullanılmasıdır. Kadının çalışmasına engel olmak, kadının maaşına, mal varlıklarına el koymak; çalışmayı reddedip kadının gelirlerini harcamak gibi davranışlar ekonomik şiddetin varlığına işaret etmektedir (Meral, 2007: 277).

Yüksek enflasyon oranları, işsizlik düzeyi ve yetersiz sosyal güvenlik olanaklarının da bir çeşit ekonomik şiddet olarak değerlendirilmesi mümkündür. Çok düşük düzeydeki ücretler ve kronik enflasyon insanca yaşamı tehdit eder. Bu durum, insanları daha sorunlu ve gerilimli yaptığı için, olağan şiddete de katalizör etkisi yapar ve saldırgan davranışları artırır (Ünsal,1996: 33). Ekonomik şiddete maruz kalan insanlar yoksun, engellenmiş veya yoksul kişilerdir. Dolayısıyla da fiziksel şiddet uygulama eğilimleri oldukça fazladır. Birey, ekonomik açıdan en temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamaz durumda ise, şiddet ve saldırgan davranışlar artış göstermekte ve sonunda şiddet muhtemel çözüm yöntemi halini almaktadır (Işıker, 2011: 15).

Öte yandan, televizyon yayınlarında gösterilen şiddet; polis, asker, hâkim, savcı vb. kamu görevlisi kişiler tarafından kanuni yetkilerin dışına çıkılarak uygulandığında, şiddetin meşrulaştırılması açısından izleyici daha büyük bir tehlike ile karşı karşıya kalmaktadır (http://www.doktorsitesi.com/yazi/4127/Televizyon-ve-siddet?a_id=85).

1.1.4.4. Sözel şiddet

Sözel şiddet; bağırma, kötü konuşma, küfür, hakaret, azarlama, aşağılama şeklinde uygulanan bir şiddet türüdür. Sözel şiddette korku unsuru önemli bir olgu olarak düşünülmektedir. Bu durumda uygulanan sözler ve hareketler korkutma, sindirme, istediğini yaptırma amacıyla kullanılmaktadır. Hakaret, küçük görme, aşağılama, ağır sözler söyleme ve güveni sarsarak psikolojik açıdan istismara yol açan uygulamalar sözel şiddet olarak algılanmaktadır. Toplumsal yaşamda, terbiye ve disiplin amacıyla bir yöntem olarak kullanılan sözel şiddet, bireylerde ruhsal zarara yol açmakta ve şiddet davranışlarına eğilimi artırmaktadır (Güz, 2007: 90).

Sözel şiddet, kişileri korkutmak, sindirmek ve cezalandırmak amacıyla söz ve hareketlerin düzenli bir biçimde kullanılmasıdır. Sözel şiddet, kişinin değer verdiği konulara yönelik güven sarsmak ve kişiyi yaralamak amacıyla belirli aralıklarla çok ağır hakaret ve sözler söylemek şeklinde belirginleşmektedir (Meral, 2007: 277). Sözel şiddet, psikolojik (duygusal) şiddet ile de bağlantılıdır. Dolayısıyla sözel şiddet davranışlarının büyük bir bölümü psikolojik şiddete dönüşebilmektedir. Öyle ki, fiziksel şiddetin de genellikle sözel şiddet tarafından uyarıldığı görülmektedir.

1.1.4.5. Cinsel şiddet

Cinsel şiddet, cinselliğin bir tehdit, sindirme ve kontrol etme aracı olarak kullanılmasıdır (Meral, 2007: 278). Cinsel şiddet; çocuklara, gençlere, kadınlara ve diğer bireylere yönelik olarak laf atma, el kol hareketi yapmakla başlayıp tecavüze kadar varan geniş bir yelpazede (kişiye cinsel bir eşyaymış gibi davranma, aşırı kıskançlık vb.) gerçekleşen cinsel taciz ve saldırıdır (Köknel, 1996: 203).

Öyle ki, cinsel şiddet türünün içine giren bu örneklerin büyük bir bölümü aynı zamanda fiziksel ve duygusal (psikolojik) şiddetle birlikte uygulanmaktadır. Bu şiddet türlerine ek olarak devletin uyguladığı meşru-yasal şiddet, terör gibi gayrimeşru-yasadışı şiddet, savaş gibi ülkeler arası şiddet, mafya-çete gibi örgütsel şiddet, kendine yönelik şiddet ve dolaylı şiddet şeklinde sınıflandırmalar da yapılmaktadır.

1.1.5. Toplumsal açıdan şiddet olgusu

Oktay'dan aktaran Tanrıverdi'ye göre, "yirmi yıl önce televizyon kültürü şekillendirir mi, yoksa yalnızca yansıtır mı? sorusu, pek çok araştırmacı ve toplumsal eleştirmen tarafından ilginç bulunmaktaydı. Ancak, televizyon zamanla bizim kültürümüz haline gelmeye başladıkça, bu soru da geçerliliğini büyük oranda yitirmiştir". Bugün artık, televizyon programlarının kültürü etkilemesinin ötesinde toplumun kültürü olduğu düşünülmektedir (Tanrıverdi, 2006: 27).

Televizyon insanların hayatına girdiğinden beri ciddi toplumsal değişimlerin olduğu bilinmektedir. Dünyada olup biten her şeyi insanlara ulaştıran televizyon insanların geleceğe yönelik planlarını biçimlendirmiş ve onlara yeni yaşam tarzları sunmaya başlamıştır. Toplumsal yaşamda gündemi oluşturan, hatta ekonomiye ve siyasete yön veren de yine televizyon olmuştur. Toplumsal yaşama bu denli girmiş olan televizyon yalnızca insanların dış dünyasını etkilemekle kalmamış iç dünyasını da etkilemeyi başarmıştır.

"Bilindiği gibi toplum, belli bir bölgede yaşayan, benzer kaderi ve değerleri paylaşan, birlikte bir üretim gerçekleştiren ve ürettiklerini de birlikte paylaşan insan topluluğudur. Tüm bu değerlerin niteliği, o toplumun disipline oluşu, belli bir amaç uğruna bir araya gelebilmesi ve bu uğurda çaba sarf etmesiyle paraleldir. Bir insanın tüm özellikleriyle kusursuz olamayacağı ve dolayısıyla bazı zayıf yönleriyle hatalar da yapabileceği gibi toplumu da o insanlardan oluşan bir bütün olarak ele alacak

olursak, istenmeyen türden insanlar ve toplum refahını bozan eğilimler olmasını doğal karşılamak gerekir.

Bunun yanı sıra, toplumdaki şiddet içeren olayların artış göstermesi, bu artışın gençleri ve yetişkinleri de içine alarak genişlemesi, hem araştırmacıların hem de toplumbilimcilerin dikkatini bu konuya çekmiştir. Şiddet olayları bireyler arasında yaşanan günlük olaylardan ayrıştırılarak, bu hususta geniş çaplı bir araştırma yapılmalı ve elde edilen bulgular gençlerin ve yetişkinlerin eğitimleri göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. Bunu yaparken olayları yalnız bir nedene bağlamak, belirli bir obje ya da kurumu hedef göstermek doğru olmayacaktır. Aslında bakılacak olursa, televizyondaki şiddet içerikli yayınlarla muhatap olan kitlenin ne tür etkilere maruz kaldığı açıktır. Bu bağlamda, özellikle şiddetin uygulanmasını hoş karşılayan genç yetişkinlerin televizyondan aldıkları mesajları benimsemeden önce sorgulayacak bir zihniyetin oluşturulması gerekmektedir" (Ulusoy, 2008: 5).

Öte yandan, şiddetin içgüdüsel mi, yoksa öğrenilir mi olduğu birçok araştırmaya konu olmuştur. Her ne kadar iletişim araçlarında şiddet gösteriminin toplum içinde saldırganlığa ve şiddete katkısı, ülkeden ülkeye ve bir ülkede yaşanan farklı zaman dilimlerine göre değişiklik gösterse de 1970'li yılların başından itibaren yapılan araştırmalar, iletişim araçlarında şiddet gösteriminin kentsel toplumlarda şiddetin yaygınlaşmasında daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Tanrıverdi, 2006: 26).

1.2. Medyadaki Şiddet

Kitle iletişim araçları, toplumsal hayatı biçimlendiren ve yönlendiren bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, bu araçlar toplumun bazen gözü, bazen kulağı ve bazen de konuşan dili gibidir. Bu anlamda, yine bireyin sosyalleşmesinde önemli rol oynayan bu araçların işlev yürüteceği genel çerçevenin de çizilmesi önemli bir ihtiyaçtır.

Birçok araştırmacı kitle iletişim sürecini, temelinde etki-tepki prensibinin yattığı bir süreç olarak görmektedir (McQuail ve Windahl, 2005: 42). Kitle iletişim araçları aracılığı ile hedefe gönderilen her iletiye karşı bireyin içerisinde bulunduğu duruma, ortama göre iletiyi kabul ya da ret konusunda bir tutum geliştirdiği bilinmektedir. Bu nedenle kitle iletişim araçları aracılığıyla gelen mesajlar, bireyin içinde bulunduğu kültürel anlayış doğrultusunda akıl süzgecinden geçirildikten sonra karşıt bir tepki sergilenmesine neden olmaktadır. Kitle iletişim araçları, diğer bir deyişle medya, yaptığı her yayında bir ikna unsuru, bir ikna mesajı taşıyarak bireyleri belirli noktalarda ikna etmeye çalışmaktadır (Öztekin, 2005: 14).

Günümüzde medya şiddetinden neredeyse kaçış yoktur. Televizyonda şiddet içerikli görüntüler özellikle filmlerde, dizilerde, reklâmlarda, açık oturumlarda, çizgi filmlerde, haber bültenlerinde ve şov programlarında görülmektedir. Bu noktada sorulması gereken: 'Medya mı şiddeti doğurur? Yoksa, insanın içinde baştan bu yana var olan şiddet eğilimi mi şiddeti körüklemeye yardımcı olur?' sorusudur. Medya; silahlı çatışma görüntüleri, sözel ve fiziksel şiddet, herhangi birini korkutmak veya baskı yapmak, kaza ve patlamalar vb. şiddet içeriklerini içinde bulundurabilir. "Şiddet, medya patronlarının toplumsal düzenin sağlanmasında kullandığı en önemli unsurdur. Hayat oyununda kimin güldüğünü ve kimin ağladığını anlatmanın en kolay ve ucuz yolu şiddettir. Televizyon ekranlarında şiddet uygulayıcısıyla kurbanın rolleri arasında bir bağıntı vardır. Her iki rol de izleyici tarafından öğrenilmelidir. Televizyon, sessiz çoğunluğun üzerinde azgın azınlığın korkusunu oluşturmanın yoludur" (Ulusoy, 2008: 4-6).

Öyle ki, medya artık günümüzde büyük işletmeler haline gelmiştir. Ticari televizyon yayın politikalarının, işin başındaki patronlara ve ticari ilişkide bulunulan kişi ve gruplara göre belirlendiği gerçeğini de göz ardı etmemek gerekir. Hayatımız boyunca çaba sarf ederek zamanımızı harcadığımız ve uğruna alın teri döktüğümüz, hayallerimizi süsleyen yaşam standartları acaba bizim gerçekten insani olarak ihtiyaç duyduğumuz şeyler midir? Yoksa kapitalist patronların daha fazla kâr elde etmek için bizim beynimize kazıdıkları sahte gereksinimler midir? Bu noktada, televizyon

yayınlarında sunulan renkli ve abartılı yaşamların hayatımızda nelere mal olduğunu sorgulamak bu sorunun cevabına bir nebze olsun ipucu olacaktır.

Türkiye'deki medya organları çok sayıda şiddet unsurunu ihtiva etmektedir. Bu nedenle, şiddet artık günlük hayatın bir parçası haline getirilmiştir. En yaygın örneği ile televizyon haberlerinde, dizi - film ve sinemalarda yer alan şiddet sahneleri olayla ilgili olarak ön plana çıkartılmış bir biçimde vurgulanmakta, hatta bu görüntüler kurgulanarak izleyicinin zihninde daha derin yaralar açabilecek şekilde dramatize edilebilmektedir.

Son 20 yılla birlikte özellikle medyada izlenme oranı unsuru ve onun getirileri, medya patronlarını, toplumu ve özellikle de genç yetişkinleri aşırı olumsuz etkileyecek türden programları izleyiciye sunmaya zorlamaktadır. İzlenmeyi sağlayacak şeyler hep gerçek dışı veya olağanüstü olmalıdır. Bir programın çok izlenmesini sağlayan unsurlardan biri de şiddet olarak göze çarpmaktadır. Herhangi bir sinema filminde veya dizide ne kadar şiddet varsa söz konusu dizi ya da film o kadar dikkate değer görülmektedir. Dolayısıyla şiddetin artık televizyon izlemenin bir doğası gibi kanıksandığını söylemek mümkündür (Ulusoy, 2008: 7).

Öte yandan, medyadaki şiddet bazı bilim adamları tarafından 'simgesel şiddet' olarak da nitelendirilmektedir. Fiziksel ve psikolojik anlamda şiddet öğelerinin açıkça sergilendiği iletişim ürünlerinin yanı sıra, 'mutlu şiddet' olarak tanımlanan ve herkesin birbirine mermi sıktığı, bombaların havada uçuştuğu, buna karşın kimsenin ölmediği ve hiçbir trajik sonucun olmadığı bir şiddet türü, özellikle televizyon dizilerinde sıklıkla görülmektedir. Bahsedilen her iki şekilde de şiddet öğesi kanıksanmakta ve akla uygun hale getirilmektedir ki, bu durumdan temelde etkilenecek olan, yine her gün televizyonların karşısına geçip gördüklerini gerçek dünyadan ayırt etmeksizin izleyen çocuklar ve televizyona duygusal yaklaşan gençler olacaktır. Gençlerin medya içeriğindeki şiddet öğeleri gibi henüz bir yaklaşım geliştiremedikleri konularla ve görüntülerle sıklıkla yüz yüze gelmeleri ise, izlediklerini gerektiği gibi anlayacak ve doğru değerlendirecek bir kültürel seviyeye

gelmemiş ve gelişimi tamamlanmamış beyinlerde tamiri imkânsız tahribata yol açacaktır (Uluç, 2002: 35-41).

1.2.1. Televizyon ve şiddet

Televizyon, 1950'lerin ortalarında insanların dünyasına bir tüketim malı olarak giren, görece yeni bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Televizyonun yol açabileceği muhtemel olumsuz etkiler konusunda toplumda endişe duyulmaya başlanmıştır. Romanlar, tiyatrolar, filmler, radyolar ve benzerleri için duyulan kaygılar televizyona miras kalmıştır. Televizyonun hikâye anlatımında şiddeti yoğun olarak kullanması, bu kaygıların haklı olduğunu göstermektedir (Radecki, 1986: 16).

Şiddetin, bireysel ve toplumsal yaşamın içinde olması, televizyonu şiddete kayıtsız kalamaz bir hale getirmiştir. 'Haber değeri' taşıması, 'ifade özgürlüğü' ve anlatım için 'zorunlu unsur' olması gibi nedenlerle şiddet temasının yayınlardan tamamen kaldırılmasının mümkün olmadığı anlaşılmaktadır (Işıker, 2011: 39).

Medyada şiddet, açıklanması güç bir olgudur. Bu bakımdan televizyon yayınlarında şiddet konusu, kısmen çözümsüz ve tartışmalı bir hal almıştır. İnsanlar bir korku filmi, haber programı veya polisiye programlarda yer alan şiddet içerikli görüntüleri kolaylıkla tanımlayabilmektedir. Ancak şiddetin türleri, gerekçesi, amacı, gerçekliği, keyfiliği, sunumu, olayların niteliğine ve program türlerine göre değerlendirilmesinin farklılık arz etmesi konunun ne denli önemli olduğunu ve sorunun çözümünün kolay olmadığını göstermektedir. Şiddet, yüzyıllardır hikâye anlatımının önemli bir unsuru olmuştur ve şiddet temaları birçok ulusun mitolojisinde, edebiyat ve sanat eserlerinde, folklor, masal, opera ve tiyatrolarında bulunmuş ve dolayısıyla şiddet betimlemeleri ulusların kültürlerine yerleşmiştir. Bu bakımdan, televizyon yayınlarında şiddetin işlenmesi beklenen bir durumdur (Trend, 2007: 10).

Televizyonda şiddet sonrası görülen acıların, kurbanların ve suç işleyenlerin ailelerinin yaşadıkları kötü olayların göz ardı edilmesi veya gerektiği gibi ele

alınmaması, izleyicinin beyninde yıkıcı bir süreci başlatmaktadır. Seyirciler şiddeti uygulayanın istediğine ulaşarak hayatına daha mutlu bir halde devam ettiği görüşüne varmaktadırlar. İşte seyirciler bu şekilde şiddete duyarsızlaşmakta ve hatta yeri geldiğinde saldırganlarla ve saldırganların çözümleriyle kendi davranışlarını özdeşleştirmektedirler. Böylece şiddet içerikli tutum ve davranışlar, izleyicilerin beyinlerinde yer ederek bireylerin gündelik yaşamlarında saldırganlığın en muhtemel yaklaşım haline gelmesine neden olmaktadır (Gerbner, Mowlana ve Schiller, 1996: 34).

Televizyon ve şiddet konusunda son otuz yılda pek çok araştırma yapıldığı düşünülmektedir. Bunlardan en geniş kapsamlı olanı ve günceli, birbirini izleyen üç yıl içerisinde saldırganlığın ve şiddetin kanıksanmasına, öğrenilmesine ve taklit edilmesine yol açan ortam çeşitlilikleriyle birlikte Amerikan televizyonlarında gösterilen şiddetin miktarının ve içeriğinin incelendiği Natural Television Violence Survey' de rapor edilen aşağıdaki araştırma bulgularıdır:

• Televizyon programlarının %61'i belirli ölçülerde şiddet içermektedir ve bu programların sadece %4'ü 'şiddete karşı' bir temayla yola çıkmaktadır.

• Televizyondaki şiddet içeren etkileşimlerin %44'ü taklit edilebilecek şekilde çekici niteliklere sahip uygulayıcıları tarafından sergilenmektedir.

• Şiddet içerikli görüntülerin %43'ü ya şiddete yönelik ya da şiddetle bağlantısı olan karakterler tarafından kullanılan mizah unsuru içermektedir.

• TV'deki şiddet içerikli görüntülerin neredeyse %75'i şiddete yönelik ani cezalandırma ve kınama içermemektedir.

• Programların %40'ında saldırgan hareketleri için ya hiç ceza verilmeyen ya da az cezaya çarptırılan 'kötü karakterler' bulunmaktadır (www.surgeongeneral.gov).

'NTVS' adlı araştırma grubu, televizyonda yayınlanan çoğu programın şiddetin olumsuz sonuçlarını izleyiciye aktarma konusunda istekli olmadığını veya yetersiz kaldığını rapor etmektedir. Özellikle televizyondaki şiddet içerikli olayların

%58'inin ardından şiddete maruz kalan tarafın çektiği acının gösterilmediği, %47'sinin hiçbir zarar olmamış gibi yansıtıldığı ve %40'ın da ise meydana gelen zararın gerçekçi olarak yansıtılmadığı tespit edilmiştir (Ulusoy, 2008: 9).

Şiddet içeren yayınların toplumun dikkatini çekmesi ve şiddetin bir eğlence unsuru olarak kabul görmesi, izleyicilerin şiddetten hoşlandığını düşündürmektedir. Bu durum, kâr amaçlı televizyon kuruluşlarının iştahını kabartmakta ve ekranlarda şiddetin giderek yoğunlaşmasına, yani şiddetin süresinin uzamasına, sıklığının artmasına ve ayrıntılarının gösterilmesine yol açmaktadır.

Televizyon yayınlarında, şiddet içeren olaylar, sahneler ve görüntüler ne kadar sık, ne kadar fazla ve ne kadar uzun ekrana getirilirse, bu yayınların yol açacağı zararlı etkiler de o derece artmaktadır. Bu şiddet sahnelerinin ayrıntılı ve tekrar tekrar, canlandırmalar ve yakın çekimlerle pekiştirilmesi, etkinin boyutlarını arttırır ve daha da tehlikeli ve önlem alınması gereken bir durum ortaya çıkar (http://www.serapaltekin.com/TVMedyaSiddet.php). Medyada şiddete uzun süre maruz kalma, problemlerin çözümü ve hedeflere ulaşmada şiddetin araç olarak kabullenilmesinin artmasına neden olmaktadır. Medya, silah taşıma ve kullanmayı sıradanlaştırmakta ve bireysel gücün kaynağı olarak sembolize etmektedir (American Academy of Pediatrics Committee, 2001: 1222).

Televizyon programlarında şiddetin yoğun bir biçimde işlendiği bilinmektedir. İyiyi temsil eden karakterlerin silahlarla kötü adamın peşine düşmesi, onu cezalandırması yoğun olarak işlenen bir konudur. Şiddet sahneleri gerçek yaşamdaki şiddeti yansıtma açısından değerlendirildiğinde, bu sahnelerin son derece gerçek dışı olduğu görülmektedir. Televizyon yayınlarında, şiddetin iyiler tarafından uygulandığında olumlu ve onaylanan bir davranış olduğu işlenmektedir. Şiddet uygulamadan çözümün bulunduğu yapıcı yaklaşımlar ve davranışlar genellikle denenmemektedir. Gerçek hayatta polis memurları silahlarını çok az kullanırken, televizyon programlarında silahlarını ellerinden düşürmedikleri ve sürekli kullandıkları gösterilmektedir. Genel olarak, silahların sorunların çözümünde sıklıkla kullanıldığı görülmektedir (Radecki, 1986: 17).

Yoğun şiddet gösterimi yetişkinler ve gençler üzerinde şiddete karşı bir duyarsızlaşmaya yol açmaktadır. Şiddete duyarsızlaşan insanlar ise, şiddeti daha meşru görür hale gelmektedir. Bu yaklaşım tehlikeli sonuçlar doğurur. Örneğin, televizyonda veya sokakta bir insanın dövüldüğünü gören kişi bu durumdan rahatsız olmamaya ve 'hak etmiştir' diye düşünmeye başlamıştır; çünkü bu kişi için şiddet meşru hale gelmiştir, 'gerektiğinde' uygulanmasında sakınca yoktur. Ancak şiddetin 'hak edildiğine, gerektiğine' bireylerin karar vermesi, hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Televizyon ekranlarında ve sokakta şiddetin meşru görülmesinin en önemli nedenlerinden biri, adalete güven duygusunun yoksunluğudur (Işıker, 2011: 47). Şiddet; tarafların kabullendiği, benimsediği ve meşrulaştırdığı bir olgu olarak toplumsal yaşamın temel bir özelliği olma yolunda ilerlemektedir (Güz, 2007: 86). Dolayısıyla, televizyonda şiddetin sunumunda en önemli konulardan birinin şiddetin meşrulaştırılması olduğu görülmektedir.

Televizyonda sunulan şiddetin sonuçlarının ihmal edilmesi veya bu sonuçların makul olmayan biçimde ele alınması, yıkıcı bir kodlama sürecini doğurur. Bu süreç sonunda, izleyiciler şiddete karşı duyarsızlaşmakta, saldırganlarla ve saldırganların sorunlar karşısındaki çözümleriyle özdeşleşmektedir. Böylece şiddet içerikli davranışlar ve tutumlar kodlanmakta, kişisel tüm durumlarda çözüm olarak, saldırganlık en olası yöntem haline gelmektedir (RTÜK Özel Çalışma Grubu, 2006: 22).

Dünyanın şiddet dolu bir yer olduğu, şiddetin sorunları çözmede iyi bir yöntem olduğu ve şiddet uygulayan karakterlerin hayran olunacak ve özenilecek insanlar olduğu inancının toplumda yaygınlaşması, izleyicinin şiddet ve saldırganlığı meşru, sıradan ve günlük yaşamın bir gereği olarak algılamasına yol açmaktadır. (Trend, 2007: 79).

1.2.2. Diziler ve şiddet

Diziler izleyiciler tarafından en çok ilgi gören programların başında gelir. İzleyiciler, dizilerde her hafta tanıyıp bildikleri kişileri izler ve bu kişilerin kendileri

için yabancı olmadığı düşüncesini kabullenerek dizideki karakter ve olaylara bağlanırlar. Öyle ki, her hafta olan bu ziyaretler yalnızlaşmış ve gerçek hayata yabancılaşmış bireyler için 'parasosyal bir etkileşim' ortaya çıkarmaktadır. Böylece izleyiciler bir süre sonra dizilerdeki karakterler ile konuşmaya, onlar için endişelenmeye, onlara davranışları konusunda öneride bulunmaya başlarlar. İzleyicilerin karakterleri çok yakından tanıması ve olayları bu kadar iyi bilmesi, izleyicilere dizide yaşananlar hakkında kontrolleri olduğu duygusunu hissettirmektedir (Aytaç ve Cengiz, 2007: 160). Ayrıca, televizyon dizilerinde polis, mafya ve şiddet olmadan öykü kurulamaması gibi bir durum yaşanmaktadır. Dizi karakterlerinin neredeyse hepsi ölümle burun buruna yaşamakta, hayatlarında defalarca çok ciddi ölümcül tehlikeler atlatmaktadırlar. Artık şiddet, diziler için kurucu bir öğe haline gelmiştir. Dizilerde şiddet eylemlerinin cezasız kaldığı ve şiddetin temel çözüm yöntemi olarak kullanıldığı görülmektedir (Sözen, 2005: 90).

Dizilerin olay akışlarında, şiddet olarak algılanan ve tepki gösterilen psikolojik şiddet eylemleri oldukça yoğun biçimde yer almaktadır. Dizilerde açık veya örtük biçimde psikolojik şiddetin gerilimini her an gözlemlemek mümkündür. Pozitif değerlerle donatılmış ve izleyicinin özdeşlik kurduğu 'iyiler' ve negatif değerlerle donatılmış 'kötüler' arasında her alanda kıyasıya bir çatışma yaşanmaktadır. Televizyon dizilerinin mantığı, izleyicilerin sevdiği ve özdeşlik kurduğu karakterlerin en mutlu anlarını bile kaotik ve tehlikelerle dolu bir dış dünya tasavvurunu, yani 'kötülerin' ezici tehdidi altında ve her an bozulabilir bir dengede sunarak psikolojik şiddeti mutlaklaştırır (Çelenk ve Tirmisi, 2000: 50).

Dizilerin önemli bir bölümünde şiddet, kurucu unsur olarak yer almaktadır. Dizilerde genellikle olay örgüleri ve karakter yaratımı aracılığıyla kurulan genel atmosferden kaynaklanan şiddet söz konusudur. Televizyon dizilerinin tanıtımı amacıyla hazırlanan 'fragmanlar', dizinin içerdiği şiddet eylemlerinden daha yoğun şiddet öğeleri sunduğu mesajını vermektedir. Fragmanlarda, izleyicileri etkilemek için şiddet eylemleri ön plana çıkarılarak, şiddet öğesinin çekiciliği kullanılmaktadır. Dizi tanıtımlarında 'kan, şiddet, gözyaşı, intikam, ihanet' gibi sloganlar kullanılmasının amacı da izleyicinin ilgisi çekmektir. Dizilerin genel akışı içinde,

diğer çatışmaların kaynağı olan ‘kurucu şiddet eylemine’ flashbackler aracılığıyla geri dönülür ve şiddet eyleminin etkisi bütün diziye yayılarak yeniden üretilir. Dizilerde, şiddet eylemlerinin (fiziksel şiddet) ve şiddet söyleminin (sözel şiddet) birlikte hâkimiyeti söz konusudur (Çelenk ve Tirmisi, 2000: 63).

1.2.3. Medyadaki şiddetin davranışlara yansıyan etkileri

Şiddeti izleme ve ona maruz kalma sonucunda, izlenilen davranışların model alma yolu ile öğrenildiği ve gerçek hayatta sergilenen şiddet içerikli davranışların frekansının arttığı bilinmektedir. Şiddet karşısında bir süre sonra duyarsızlaşma geliştiği ve bunu izleyen aşamada, sinme ve boyun eğme davranışlarının ortaya çıktığı ileri sürülmektedir. Şiddet artık o kadar olağan ve sıradandır ki günlük hayatın bir parçası haline gelmiştir. Bu da bir süre sonra, toplumların şiddete karşı duyarsız kalmalarına ve şiddet içeren olayların sıklığının giderek artmasına neden olmaktadır (Gökler, 1993: 33-36).

“Televizyonun en yıkıcı ve sinsi etkilerinden biri de izleyiciye dünyanın olduğundan daha vasat bir yer olduğu izlenimini vermesidir. Son 20 yılda yayınlanan raporlarda, özellikle şiddet içerikli macera-aksiyon filmlerini izleyen ağır televizyon izleyicilerinin içerisinde yaşadıkları dünyayı hafif izleyicilerden çok daha farklı algıladıkları belirtilmektedir. Bu raporlarda, ağır izleyicilerin şiddete veya suça kurban gideceklerine dair daha fazla korku hissettikleri görülmektedir. TV’de görülen şiddet korkuyu besleyici bir yapıya sahiptir, kurbanların sayısı şiddeti veya suçu işleyenlere göre fazladır. Bu gibi sebeplerden dolayı televizyondaki şiddete sürekli ve uzun süreli maruz kalma, izleyicide güvensizlik ve tehlikeye kurban gitme korkusunu besleyebilir” (Rigel, 1995). “Yapılan araştırmalar sonucunda dış etmenlerin etkileri bir yana tüm gençlerin medyadaki şiddet izlenimlerinden neredeyse aynı şekilde etkilendikleri ortaya çıkmıştır. Saldırganlık ve şiddet içeren davranışlara yol açan medya şiddetinin izleyicide ne gibi etkileri olabileceğini belirleyen faktörler arasında; izleyicinin nitelikleri ile medya içeriğinin değişik yönleri (şiddet uygulayıcılarının genelde üstün kişilikler olması, sahnelerin gerçekçilik düzeyi, şiddetin haklı gösterilmesi ve şiddetin sonuçlarının gerektiği gibi

iletilmemesi) ve izleyicinin sosyal çevresi de sayılabilir. Bu etmenlerin medyadaki şiddetin davranışlara azaltıcı veya normalleştirici etkileri olduğu konusunda sınırlı sayıda kanıt vardır ve bu kanıtlar da şiddetten ziyade saldırganlıkla ilgilidir. Örneğin, şiddet içerikli TV filmi ve video oyunlarına verilen tepkiler üzerinde yapılan bir araştırmada başlangıçta diğer deneklerden daha saldırgan tavırlar sergileyen kimselerin davranış, düşünce ve duygu bakımından bu tür içeriklerden daha fazla etkilendikleri ortaya çıkmıştır" (Bushman ve Huesmann, 2006: 350). Bu alanda yapılan araştırmalar açıkça göstermektedir ki, şiddet içerikli TV filmleri ve dizilerin saldırganlığa etkisi kişinin saldırgan nitelikleriyle örtüşerek normalden daha da fazla olabilmektedir. Diğer kişisel, çevresel ve içerik faktörlerinin medyadaki şiddete maruz kalmanın etkilerini azaltıcı veya yükseltici bir role sahip olduğuna dair kanıtlar ise daha karmaşıktır.

1.3. Yetişkinlik ve Şiddet

Endüstri öncesi toplumlarda genç ve yetişkin aynı çatı altında yaşamakta, günlük yaşamda benzer aktiviteleri ve görevleri yerine getirmekte ve genç adeta yetişkinin bir minyatürü olarak yer almaktaydı. Sanayileşme ve kentleşme süreçleriyle birlikte gençlerin ve yetişkinlerin davranış ve aktivite alanları birbirinden ayrılmaya ve uzaklaşmaya, aile yaşamının yeni biçimleri de ortaya çıkmaya başlamıştır. Toplumda gençlik dönemi süresinin uzaması, 19.yüzyıl sonrasında 'kentleşme', 'sanayileşme' ve 'okullaşma' gibi toplumsal olguların sonucunda olmuştur. Yani, 'gençlik' bir bakıma modernizm ile birlikte doğmuş ve zamanla insan yaşamının gittikçe uzayan bir evresi olma özelliğine sahip olmuştur. Sanayileşmeye bağlı olarak ortaya çıkan işbölümü ve mesleki ihtisaslaşma, toplumda eğitimli işgücüne olan ihtiyacı doğurmuştur. Sanayi toplumlarının ihtiyaç duyduğu yeni iş kollarında çalışacak olan personel ise, uzun bir eğitim sürecinden geçmek durumunda kalmıştır. Bu da geleneksel dönemde 'küçük yetişkinler' olarak anılan yaş grubunun, artık ergen ya da genç olarak tanımlanması olgusunu gündeme getirmiştir. Çocuklukla yetişkinlik arasında bir eşik olarak nitelendirdiğimiz bu geçiş süreci, içinde bulunulan toplumsal ve ekonomik koşullara göre hızlı veya yavaş bir

seyir izleyebilmektedir. Örneğin, Türkiye'de toplumun zengin kentli ve eğitimli kesimlerinin uzun bir gençlik dönemi yaşadıkları söylenebilir, ama daha yoksul kesimlerde çocukluktan yetişkinliğe geçiş daha kısa süreli olmaktadır. Köyde yaşayan gençliğin, yetişkin rollerini üstlenmeye başlaması, kentte yaşayanlara oranla görece daha erken yaşlarda gerçekleşmektedir. Eisenstadt'tan aktaran Ercins'e göre, genç bu aşamada gelecekteki yetişkin yaşamına hazırlanır ve kişisel durumu ile daha geniş sosyokültürel yapı ve değerler bütünü arasında bir bağ kurmaya çalışır (Ercins, 2009: 501-502).

Televizyonda belli bir suç türünün tüm detayları ile gösterilmesi, yetişkinlerce bu suçun (şiddetin) taklit edilmesine, bilinen saldırgan davranışların anımsanmasına, yeni saldırgan davranışların öğrenilmesine, bu yeni davranışlara hangi durumlarda ve ne zaman başvurulabileceği konusunda fikir sahibi olunmasına ve son olarak bu yolla bireylerdeki saldırgan davranışların artmasına katkıda bulunmaktadır (Dönmez, 1988: 25).

Kitle iletişim araçlarının saldırganlık ve şiddet olaylarının ortaya çıkmasında ve artmasında bir payının bulunup bulunmadığı, varsa derecesinin ne olduğu konusunda tartışmalar sürse de; artan şiddet olaylarından yetişkinlerin etkilenme düzeyi ile televizyon ve şiddet arasında bir ilişkinin varlığı konusunda somut bir bağlantı olmasa da; kitle iletişim araçlarından özellikle televizyonun şiddete yönlendirmesi ve yetişkin bireyleri etkilemesi üzerinde bir görüş birliği olduğu söylenebilir. Ayrıca Milburn'un araştırması da, şiddet içerikli televizyon programlarının saldırgan davranışların tek nedeni olmadığını; fakat toplumdaki şiddet düzeyini artırıcı bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır (Boz, 2000: 6).

Sinanoğlu'na (1985) göre, insanların şiddet tutkusu giderek artmaktadır. Televizyonlar toplumda var olan şiddet olaylarını yansıtmaktadır ve bunun yanı sıra daha fazla izleyici çekmek için adeta şiddet olaylarını teşvik eden bazı programlar yapmaktadırlar. Dizilerde, filmlerde, haber ve magazin programlarında, çocuk programlarında yer alan çizgi filmlerde şiddet öğesi yoğun olarak işlenmektedir.

Böylece gerek yetişkinler gerekse çocuklar şiddeti kanıksamakta ve onu sıradan bir olgu olarak görmektedirler (Sinanoğlu, 1985: 4).

Yetişkinlerin bu konuda bilinçli olması ya da bilinçlendirilmesi, öncelikle TV programlarına ilişkin belli düzeyde farkındalık kazanmış olmalarıyla ilişkilidir. Ancak bu farkındalığın sağlanamadığı açıktır. Şiddeti nasıl tanımlıyoruz? Bizim için değerli olduğunu vurguladığımız zamanın ne kadarını TV başında geçiriyoruz? Bir program tercihimiz var mı? Yok mu? TV izlerken bizi rahatsız eden şeyler nelerdir? gibi soruları kendimize ne kadar sorduğumuz konusunda belirsizlikler mevcuttur (Tanrıverdi, 2006: 20).

Şiddete dayalı suçlar kamuoyunda göze çarpmaktadır. Bundan dolayı televizyon yayınlarında şiddet yoğun olarak işlenmektedir. Kişiler şiddete televizyon aracılığıyla alışmakta ve böylece tepkisiz kalmaktadır. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün Türkiye'de Televizyon ve Aile Araştırması (1995) sonuçlarına göre: Yetişkinlerin %35'i televizyon programları arasında en çok şiddet içerikli programlardan rahatsız olmaktadırlar
(http://www.shcek.gov.tr /portal/dosyalar/basin/bakan88.asp).

Yapılan araştırmalar yetişkinlerin de çocuklar kadar şiddet içerikli programlardan etkilendiğini göstermektedir (Radecki, 1985: 15-22). Örneğin, Tanrıverdi'nin çalışma evrenini, Ankara'nın farklı sosyokültürel düzeyini temsil etmek üzere Çankaya ve Altındağ ilçelerinde yaşayan farklı yaş gruplarından, farklı eğitim düzeylerinden, farklı sosyoekonomik düzeylerden ve farklı cinsiyetlerden yetişkinlerin oluşturduğu çalışmasının öne çıkan sonuçlarına bakacak olursak:

- Tüm değişkenlerde TV programlarının çok şiddet içerdiği görüşü ve şiddet öğesi içeren yayınlardan rahatsız olma durumu yoğunluktadır.

- Tüm değişkenlerde, TV programlarında şiddet öğesi içeren yayınlardan rahatsız olma oranları ve yasal yaptırımların yeterli olmadığı görüşü yoğunluktadır. Ancak; şiddet öğesi içeren yayınları izleme oranlarına bakıldığında programda yer alan şiddet öğesine rağmen izlemeye devam edenlerin oranı oldukça yüksektir.

- Son olarak yine tüm bileşenlerde, TV programlarında şiddet öğesi içeren programlardan en çok çocukların etkilendiği görüşü ağırlıktadır. Bu programlardan yetişkinleri de içine alan herkesin etkilendiği görüşü ise, ikinci ağırlıklı görüş olarak karşımıza çıkmaktadır (Tanrıverdi, 2006: 11).

1.4. Şiddet İçerikli Yayınların İzleyici Üzerindeki Etkileri İle İlgili Araştırmalar

Kitle iletişim araçlarının toplumlar üzerindeki yadsınamaz etkileme gücü, bu alanda yapılan akademik çalışmaların 'etki' sorunsalı üzerinde yoğunlaşmasına sebep olmuştur. Televizyonun etkin olarak Batı dünyasında kendini belli etmeye başladığı 1950'li yıllardan bu yana, televizyonda yayınlanan şiddet içeriğinin izleyiciler üzerindeki etkisine yönelik çok sayıda araştırma yapılmıştır.

Televizyonun etkileri konusunda ilk çalışmalar İngiltere, Amerika ve Kanada'da 1950'lerin ortasında eş zamanlı olarak başlamıştır. İngiltere'de 15 milyon hane halkının 3 milyonunda televizyonun bulunduğu, yani TV'nin göreceli olarak yeni olduğu bir dönemde Hilde Himmelweit'in kontrolünde, London School of Economics and Political Science'da çocukların televizyon izleme kalıpları incelenmiştir. 'BBC' tarafından önerilen ve bağımsız araştırmacılar tarafından yürütülen bu çalışma 1955 yılında başlamış ve 1958 yılında bir raporla yayınlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, izleyicilerde kontrollerden sonra daha fazla saldırganlık ve uyumsuzluk bulunmamıştır. Yani, televizyon izleyen kişilerde saldırgan davranışlara rastlanılmamıştır. Buna rağmen duygusal açıdan sorunlu çocuklarda saldırgan davranışlar görülmüştür. Diğer taraftan, şiddet programları izlemenin faydalı olduğunu gösteren küçük kanıtların bulunduğuna işaret eden bu çalışmada, şiddetin bireylerde saldırganlığı uyardığı kadar boşalttığı sonucu da bulunmuştur. Amerika ve Kanada'da yapılan çalışma, Wilbur Schramm ve arkadaşları tarafından Stanford Üniversitesi'nde yürütülmüştür. Schramm ve arkadaşlarının gerçekleştirdiği çalışmaların sonucuna göre ise, Amerika ve Kanada'da yüksek düzeyde televizyon etkisine maruz kalan çocuklar daha saldırgan olmaktadır. Öyle ki, yapılan bu ilk araştırmaların televizyonda şiddet sorununun bazı

yönlerini tanımladığını ve daha detaylı incelemelerin yapılmasına da zemin hazırladığını söyleyebiliriz (Murray, 2008: 1213-1214).

Televizyon programlarındaki şiddet temasının toplum üzerindeki etkisini ölçmek amacı ile birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalardan bazılarının bulguları aşağıda verilmiştir. Kanada'da yapılan bir araştırmada, filmlerin kadınlara karşı şiddet kullanma eğilimini nasıl etkilediğini ölçmek için bir grup öğrenci sanki bir sinema okulunda ders yapacaklarmış gibi şiddet öğeleriyle ve ırza geçme sahneleriyle dolu filmlere gönderildiler. Daha sonra bu öğrencilere ve filmleri izlemeyen öğrencilere bir test yapıldı. Kendilerine, kadınlara karşı şiddet kullanmak, kadınların ırzına geçmek isteyip istemedikleri, bir kadının ırzına geçilmesinden ne kadar zevk duyacaklarını düşünüp düşünmedikleri soruldu. Sonuç olarak, filmleri izleyen öğrencilerin çoğunda bir kadının ırzına geçme istek ve düşüncesinin arttığı gözlendi (Radecki, 1985: 15).

J.L Singer ile D.S. Singer'in etki ile ilgili İngiltere'de yaptıkları bir araştırmada (1980) ise, yatılı okulda kalan 13-16 yaş grubu çocukları ikiye ayrılmıştır. Birinci gruba 15 gün süreyle yalnızca komik ve sosyal programlar izlettirilmiştir. İkinci gruba ise, şiddet içeren film ve programlar gösterilmiştir. Yapılan testler sonucunda birinci grupta hoşgörü, tartışma, iletişim ve gülme düzeyi; ikinci grupta ise sözel ve fiziksel saldırganlık düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır (Kaskun ve Öztunç, 2002).

Boz'un 'Öğrenci Gençliğin Televizyonun Etkileri Hakkındaki Değerlendirmeleri' adlı Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi son sınıf öğrencileri ve Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi son sınıf öğrencilerini kapsayan araştırmasına göre, "Toplumda, televizyon yayınları nedeni ile şiddeti meşru görme eğilimi artıyor" görüşü ağırlık kazanmaktayken (Boz, 2000: 6); daha önce de belirtildiği gibi, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün Türkiye'de Televizyon ve Aile Araştırması (1995) sonuçlarına göre ise: Yetişkinlerin %35'i televizyon programları arasında en çok şiddet içerikli programlardan rahatsız olmaktadırlar (http://www.shcek.gov.tr /portal/dosyalar/basin/bakan88.asp).

Televizyondaki şiddet içeriğinin izleyiciler üzerindeki etkilerini tespit etmek oldukça zor ve karmaşık bir araştırma sürecini gerektirmektedir. Trend'e göre, televizyondaki şiddet içeriğinin izleyiciler üzerindeki etkilerinin bilimsel olarak araştırılmasında en büyük sorun, karmaşık insan davranışları üzerinde araştırma yapmanın zorluğudur. Bir araştırmacının ilk önce davranışları nasıl ayıracağını ve o davranışı etkileyen nedenlerin neler olduğunu saptaması gerekmektedir. Örneğin, insan şiddetini etkileyen pek çok unsur vardır. Bunların her biri üzerinde çalışma yapmak ayrı güçlüktedir. Bir de buna insanların medyayı tüketme, yorumlama ve medyadan etkilenme yollarının karmaşıklığı eklendiğinde iş içinden çıkılmaz bir hal almaktadır (Trend, 2008: 56). Trend'in de belirttiği gibi, televizyondaki şiddet içeriğinin izleyiciler üzerindeki etkilerini tespit emek oldukça zor görünmekle beraber, kullanılan bazı yöntemlerle bu zorlukların üstesinden gelinmeye çalışılmıştır. Televizyondaki şiddet içeriğinin izleyiciler üzerindeki etkisini araştıran çalışmalar, yapılış yöntemlerine göre dört başlık altında toplanmıştır (RTÜK Özel Çalışma Grubu, 2006: 21):

- *Laboratuar (Deneysel) Araştırmaları*
- *Saha (Alan) Araştırmaları*
- *Korelasyonel (İlişkisel) Araştırmalar*
- *Boylamsal Araştırmalar*

Görüldüğü üzere, televizyonun toplumumuz üzerindeki etkileri konusunda en çok tartışılan konulardan biri de şiddet olgusudur. Medya ve şiddet arasındaki kopmaz bağıntının ne gibi temelleri olduğu ortaya çıkarılarak seyircilerin bu konuda bilinçlendirilmesi amacıyla şiddetin etkileriyle ilgili olarak günümüze kadar yapılmış temel çalışmaların taranması ve bu kaynakların en temel hatlarıyla sunulması yerinde olacaktır.

1.4.1. Laboratuar (Deneysel) araştırmaları

Televizyondaki şiddet içeriği ile saldırganlık arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışan ilk araştırmalar, laboratuar çalışmaları olmuştur (Rigel, 2008: 18). Bu çalışmalar, laboratuar gibi kontrollü bir ortamda yapıldığı için laboratuar deneyleri ya da deneysel çalışmalar olarak adlandırılmışlardır. Genel olarak medyada şiddetin etkileri konusunda yapılan laboratuar çalışmaları, şiddet içerikli malzemeyi izleyen denekler arasındaki saldırgan davranışlarda küçük, kısa süreli artışlar olduğunu göstermiştir (Trend, 2008: 57).

Deneysel çalışmalar, televizyonda şiddet izleme ile artan saldırganlık arasındaki ilişkiyi göstermek üzere yapılmaktadır. Fakat laboratuar ortamında yapıldığından ancak küçük bir grup üzerinde çalışılmaktadır. Çöloğlu'na göre, laboratuar çalışmalarının dış dünya ile birebir örtüşüp örtüşmediği, bir anlam taşıyıp taşımadığı tartışma konusudur. Bu tür çalışmalarda sonuçlar çok yakından gözlenebilir. Ancak bu sonuçlar daha çok şiddet izlemenin kısa dönem etkilerini gösterir. Bu çalışmaların kontrollü bir şekilde uzun döneme yayılması zordur. Bu nedenle araştırmacılar bu tür çalışmalarda suça dönük şiddeti ölçememektedir. Bunun yerine sadece ilişkili bir şekilde geliştirilen saldırgan hareketleri gözleyebilmektedirler (Çöloğlu, 2010: 52).

Laboratuar çalışmaları, televizyondaki şiddetin izleyiciyi mutlaka şiddete sürüklediğini göstermez. Ancak şiddet sahnelerini izlemenin, kişiyi farklı durumlarla karşılaşıldığında, şiddete başvurmayı düşünmeye sevk edeceği sonucuna ulaşırlar. Bu çalışmalar iki açıdan büyük eleştiriye maruz kalmıştır. Bunlardan birincisi, küçük bir grup üzerinde yapılan bu çalışma sonuçlarının toplumun tümüne genellenemeyeceği noktasıdır. İkinci eleştiri noktası ise, insanların laboratuar ortamında gerçek hayatta davrandığından daha farklı davranabilme ihtimali taşımasıdır (Trend, 2008: 59). Deneysel çalışmalar, şiddet izleme ile saldırgan davranışlar arasında bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmakta ve şiddeti izleyen

izleyicilerin izlemeyenlere göre daha saldırgan olduğunu göstermektedir. Zaten bu sonucun aksini öne süren çalışmalar da çok az talep görmesinden dolayı yöntemsel olarak eleştirilmiştir.

1.4.2. Saha (Alan) araştırmaları

"Laboratuar deneylerinin bahsi geçen olumsuz özelliklerini azaltmak için bilim adamları saha araştırmaları yapmışlardır. Saha araştırmaları, laboratuardan daha doğal bir ortam sağladıkları ve daha uzun süreli oldukları için genellikle daha geniş bir kabul görmüştür. Bu çalışmalarda belli bir süre televizyonda şiddet programı izlemiş olan çocuklar, tesadüfî olarak seçilir ve şiddet içeriği izlemeden önce, izleme esnasında ve izleme sonrasında televizyonun etkisini belirlemek için çeşitli ölçümler yapılır.

Alan çalışmalarında araştırmacı, TV programlarını normal yayın formatında sunar ve doğal olarak meydana gelen davranışları inceler. 1971 yılında yapılan bir alan araştırmasında, tesadüfî olarak seçilen üç ve beş yaş arasındaki çocukların bir bölümüne şiddet içeren, diğer bölümüne ise içermeyen programlar izlettirilmiş; şiddet içeren programları seyreden çocukların, seyretmeyen çocuklara göre birbirlerine karşı daha saldırgan davrandıkları gözlenmiştir. Bu çocuklar birbirlerine vurmuş, birbirlerini itmiş veya bazı objeleri birbirlerine fırlatmışlardır. Daha yakın tarihte (1995) yapılan bir alan araştırmasında ise, araştırmacılar bir ilkokul sınıfındaki öğrencilerin bir bölümüne şiddet içerikli 'Power Rangers' adlı çizgi filmi izletmişler ve daha sonra çocukların tutumlarını gözlemlemişlerdir. İzlemeyen grupla karşılaştırıldığında, özellikle erkek çocukların sınıf içinde daha agresif davrandıklarını görmüşlerdir" (Çöloğlu, 2010: 54-55).

Parke ve meslektaşları tarafından 1977 yılında yapılan araştırma da bu türe örnek olarak gösterilebilir. İki hafta süren bu araştırmada, Belçika'da ve ABD'de yaşayan aynı yaş grubu çocukların film izleyebileceği dört farklı kulübe oluşturulmuş; iki kulübeye saldırganlık düzeyi zaten yüksek olan çocuklar yerleştirilirken, diğer iki kulübeye saldırganlık düzeyi düşük çocuklar

yerleştirilmiştir. Daha sonra bu çocukların şiddet içeriği yoğun ve tarafsız filmleri izlemesi temin edilmiş; her haftanın sonunda, o haftanın gözlemi yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, yüksek saldırganlık sergileyenlerin bulunduğu kulübede şiddet içeriği yoğun film izleyen çocukların saldırganlık düzeyinin arttığı görülürken, bu çocukların tarafsız film izlediklerinde saldırganlık seviyelerinde değişim olmadığı gözlemlenmiştir. Sakin çocukların bulunduğu kulübedeki çocukların da diğerlerinde olduğu gibi şiddet içerikli filmler izletildiğinde saldırganlık düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir (Rigel, 2008: 22).

Saha araştırmaları ile ilgili son olarak şuna da değinmek gerekirse, doğal alan çalışmaları yapmak artık mümkün görünmemektedir. 1998 yılında UNESCO küresel bir çalışmada, çocukların %93'ünün televizyona erişim imkânı olduğunu ve bu çoğunluğun ise günlük ortalama 3 saat televizyon izlediğini ortaya koymuştur (Strasburger, 2004: 59). Bu bağlamda teknolojinin ilerlemesiyle birlikte televizyon endüstrisinin gelişimi ve günümüzdeki kapsamı düşünülecek olursa, doğal alan (saha) deneyleri yapmanın artık mümkün olmadığı düşüncesi haklı görülecektir.

1.4.3. Korelasyonel (İlişkisel) araştırmalar

Korelasyonel çalışmalarda, televizyonda şiddet izleme ile saldırgan davranış arasındaki ilişki incelenir. Amaç, televizyonda şiddet izlemenin saldırgan davranışlara neden olup olmadığının, yani iki değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve ölçümüdür (Çöloğlu, 2010: 55-60). 1970'li yıllarda televizyonda daha fazla şiddet izleyenlerin daha az şiddet izleyenlere göre daha fazla saldırganlık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla çok sayıda araştırma yürütülmüştür. Araştırmaların neredeyse tamamı şiddet izleme ve saldırgan davranış arasında önemli bir ilişki olduğunu göstermiştir (Strasburger, 2004: 59).

Korelasyonel çalışmalarda araştırmacılar, televizyon izleme süreleri, şiddet programları izleme sıklığı ve saldırgan tutum veya davranışlar arasında önemli ölçüde tutarlı korelasyon bulmuşlardır. Himmelweit ve Schramm tarafından yürütülen araştırmalarda, şiddet konusu bazı yönlerden ele alınmış, sonraki

çalışmalarda ise televizyon izleme ve saldırganlık arasındaki korelasyon üzerine yoğunlaşılmıştır (Murray, 2008: 1216).

ABD kamu sağlığı hizmetleri biriminin araştırma programı (1972) ve bunun gibi tipik korelasyonel çalışmalarda, araştırmacılar yüksek oranda televizyon şiddeti izleme ile saldırgan tavır ve davranış arasında yoğun bir ilişki olduğunu bulmuştur. Buna göre, çok fazla şiddet izleyenlerin %45'i fiziksel ve sözel şiddete başvururken, daha az şiddet izleyenlerin %21'i söz konusu şiddet eylemlerine başvurmuştur. Televizyon yayınlarında şiddet ve saldırgan davranışlar arasında ilişki olduğunu gösteren çok sayıda korelasyonel çalışma mevcuttur. Yine bunlardan birisi olan Dominick ve Greenberg'in yaptığı bir araştırmada, şiddet gösteriminin her bir genci şiddeti onaylamaya ve gerçek hayatta şiddet uygulamaya doğru yönlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Eğlence üzerinden şiddet gösterimi ise bu etkiyi artırmaktadır. Öte yandan, ev halkının çocuğun şiddet davranışı karşısındaki tutumu da etkinin derecesinde belirleyici olmaktadır (Çöloğlu, 2010: 56-57).

Korelasyonel çalışmalarda, örneklemin gerçek dünyaya genellenebilmesi konusu sorun olarak görülmez. Ancak korelasyonel araştırmaların sebep-sonuç ilişkisi açısından iki temel sorunu vardır. Bunlardan birincisi üçüncü değişken sorunu, ikincisi ise yön sorunudur. Üçüncü değişken sorunu, iki değişken arasında kurulacak ilişkide, üçüncü bir değişkenin etkili olabilme ihtimalidir. Örneğin, televizyonda yayınlanan şiddet içeriğini izleme ile saldırgan davranış gösterme arasındaki ilişkide, aile üçüncü değişken olarak ortaya çıkabilir. Öyle ki, televizyon şiddeti ve saldırganlık arasındaki ilişkinin kurulmasında aile ve sosyal çevre, gelir düzeyi gibi değişik faktörler bulunabilir. Agresif olmayı sürekli vurgulayan bir ailenin çocukları, göreceli olarak daha agresif davranıp daha çok şiddet içeriği seyredebileceği gibi bunun tam tersi de mümkündür. Bu tür üçüncü değişkenler, televizyon yayınlarında şiddet izleme düzeyini ve saldırgan davranışlar sergileme düzeyini belirleyebilir. Şiddet izleme ve saldırganlık arasındaki diğer bir sorun ise, yön sorunudur. Bu sorun, iki değişken arasındaki ilişkinin kesin olmasına karşın, hangisinin diğerini etkilediğinin tam olarak ispatlanamamasıdır. Yani, 'İnsanlar televizyon izlediği için mi daha saldırgan?', yoksa 'Agresif oldukları için mi şiddeti

izliyorlar?' sorularının cevabı bu ilişkinin yönünü belirler (Çöloğlu, 2010: 58-60). Görüldüğü gibi, korelasyonel çalışmalar şiddet izleme ve saldırganlık arasındaki ilişkinin varlığını ortaya koymasına rağmen, üçüncü değişken sorunu ve yön sorununu içinde barındırmaktadır. Dolayısıyla, korelasyonel çalışmalardaki bu sorunların üstesinden gelme ihtiyacı boylamsal çalışmaların yapılmasına olanak tanımıştır.

1.4.4. Boylamsal araştırmalar

Deneysel ve korelasyonel çalışmalara yönelik yapılan eleştiriler sonucu boylamsal çalışmalara ihtiyaç duyulmuştur. Boylamsal çalışmalar, son yıllarda sosyal bilimler alanında çalışma yapan araştırmacıların çoklukla tercih ettiği bir araştırma yöntemi olmuştur. Bu tür çalışmalar, bireylerin yaşam tarzı tercihlerinin uzun dönemde ne gibi etkileri olduğunu test ederler. Televizyon yayınlarında şiddet izleme ve bu şiddetin uzun dönemli etkileri arasındaki ilişkiye bakıldığı televizyon şiddeti araştırmalarında, araştırmacılar çocukluk yılları boyunca çocuğun izlediği şiddet ve daha sonraki saldırgan tavırları arasındaki ilişkiyi, bunu etkileyebilecek nitelikteki diğer faktörleri de kontrol ederek incelemiştir. Bu çalışmalarda, seçilmiş deneklere devam eden uzun yıllar boyunca belirli dönemlerde sorular sorularak aradaki ilişki araştırılır. Bu çalışma araştırmacıya, televizyon şiddetine maruz kalmanın uzun süreli etkisini test etme olanağı sunduğu gibi; televizyondaki şiddet mi agresifliğe neden olur, yoksa agresif insan mı bu programları seyreder sorunsalını da test etme imkanı sunar. Yani, böylece yön sorunu büyük ölçüde ortadan kalkmış olur. Bu bağlamda Çöloğluna göre, televizyon için yapılan araştırmaların en iyi türü boylamsal araştırmalardır denebilir (Çöloğlu, 2010: 60-61).

"Televizyon izleme ve saldırgan davranış, 17 yıl süren bir çalışma ile 707 birey üzerinde değerlendirilmiştir. Bu boylamsal çalışmada, ergenlikte televizyon izleme süresi ve saldırgan eylemler arasında önemli bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki önceki saldırgan davranışlar, çocukluk döneminde yaşanılan ilgisizlik, aile gelir düzeyi, ebeveynlerin eğitim düzeyi, çevredeki şiddet, psikolojik bozukluklar ve benzeri faktörler istatiksel açıdan kontrol edildikten sonra bile devam etmiştir.

En etkili ve uzun boylamsal çalışma Rowell Huesmann ile Leonard Eron ve meslektaşları tarafından yapılmış ve 22 yıl sürmüştür. 1972 yılında, 8 yaşında 557 çocukla başlayan çalışmada, ailelerinden çocukların izledikleri programlar konusunda bilgi alınmış ve çocuklar iki yıllık zaman aralıklarıyla gözlenmiştir. İzleme döneminde çocuklarla uzun süreli görüşmeler yapılmıştır. Çocuklar 30 yaşına geldiğinde, izlenebilenlerin sayısı 329'a düşmüştür. Bu araştırma sonucunda, TV'deki şiddet içerikli programlara bağımlılıkları süren denekler arasında saldırganlık davranışı gösterenlerin sayısı 21 iken, 18 yaşına geldiklerinde 31 ve bu grup 30 yaşına geldiğinde 41'e yükselmiştir. Huesmann ve Eron; demografik özelliklerin, sosyoekonomik durumun, entelektüel yeteneklerin, anne-babanın çocuğa ilgi ve dikkatinin TV, şiddet ve çocuk üçlemesinde etkili olduğunu, bağıl değişkenlerin bu demografik özellikler üzerinden işlediğini ortaya koymuştur.

CBS tarafından finanse edilen diğer bir çalışma ise, İngiltere'de yaşları 13-17 arasında değişen 1565 genç üzerinden yürütülmüştür. 1959-1971 yılları arasında televizyonda şiddet programları izleme tercihleri konusunda deneklerle mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Programlarda şiddetin türü ve düzeyi, BBC İzleme Kurulu Üyeleri tarafından değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda, televizyonda şiddete yüksek ve düşük oranda maruz kalanların davranışları karşılaştırıldığında yüksek oranda şiddet izleyenlerin bireysel şiddete daha fazla başvurduğu görülmüştür" (Işıker, 2011: 25-27).

Televizyon yayınlarında şiddet izleme ve saldırgan davranış arasındaki ilişkinin uzun yıllar boyunca bıkmadan incelendiği, korelasyonel ve deneysel çalışmalara yönelik eleştirilerin önemli bir bölümünün yok edildiği boylamsal çalışmaların sonucu olarak; farklı yöntemlerle, farklı yer ve zamanlarda, farklı örneklem gruplarıyla yapılan çok sayıda araştırmanın, kendilerine yöneltilen bir takım eleştirileri umursamadan, televizyonda yer alan şiddetin özellikle çocukları ve genç yetişkinleri olumsuz etkilediği yadsınamaz bir gerçektir. Öyle ki bu çalışmalar, küçük yaşlarda televizyon şiddetine maruz kalan çocukların ileriki yaşlarda daha saldırgan yetişkinler haline geldiğini gün yüzüne çıkartmış ve televizyondaki şiddete tanık olmanın saldırganlığa yol açtığını ortaya koymuştur.

1.5. Televizyonlardaki Şiddet İçerikli Programların Etkilerine İlişkin Kuramlar

Kitle iletişim araçları nasıl ve neden insanları etkiler? Neden özellikle 'televizyon' şiddete yol açar? Bu sorulara hitaben Ayrancı ve arkadaşları, bu alandaki literatür çalışmalarında medya şiddeti ve etkileri konusunda en çok ilgiyi televizyonun çektiğine değinerek bu yöndeki araştırmalar sonucunda, sürekli televizyon şiddetine maruz kalan çocuk ve gençlerin anti-sosyal davranışlar sergilemeye ve dünyayı olduğundan daha fazla şiddet içeren bir yer olarak algılamaya başladıklarını öne sürmüşlerdir. Çok fazla televizyon izleyen, özelikle şiddet içeren programları seyreden çocuklarda ve gençlerde ileriki yaşlarda (yetişkinlikte) dikkat eksikliği ortaya çıkabilmekte; bu izleyicilerin duygulanım ve davranışsal süreçlerinde olumsuz etkiler görülmekte ve sonuçta yaşam olaylarına karşı duyarsızlaşma baş göstermektedir (Ayrancı, Günay ve Kösgeroğlu, 2004: 2). Bu bağlamda, literatürde dünya genelinde otorite olarak görülen Gerbner'in bakış açısını yakalayabilmek amacıyla 'Yetiştirme Teoremi', 'Çifte Doz (İki Aşamalı Akış) Etkisi' ve 'Vasat (Kötü) Dünya Sendromu' gibi teorilerin yanı sıra; sosyal psikolojik açıdan da 'İlgi Uyandırma (Uyarma) Teorisi', 'Sosyalizasyon (Sosyal Öğrenme) Teorisi', 'Çekingenliğin Kırılması (Duyarsızlaşma) Teorisi' ve 'Katharsis (Arınma) Teorisi' ana hatlarıyla incelenecektir.

1.5.1. Gerbner'in televizyondaki şiddetle ilgili teorileri

1.5.1.1. Ekme – Yetiştirme kuramı

Televizyonun özellikle uzun dönemli etkilerine ilişkin en kapsamlı ve düşünce açısından sağlam temelleri olan en tutarlı araştırma geleneği, George Gerbner'in 'Yetiştirme (Ekme) Çözümlemesi'dir. Bu teori Pennsylvania Üniversitesinde çalışmalar yürüten ve 'kültürel göstergeler' ekolü olarak tanınan bir grup araştırmacı tarafından ortaya atılmıştır. Televizyonun birey ve toplum üzerindeki etkilerini araştıran bu grup, televizyon yoluyla oluşturulan dünya ile gerçek dünya arasındaki ilişkiyi ve bu arada da şiddetin rolünü incelemeye çalışmıştır (Ulusoy, 2008: 25).

Yetiştirme kuramına göre insanlar, bildikleri ve düşündüklerini kişisel ya da doğrudan deneyimle değil, anlattıkları ve duydukları hikâyelerden edinmektedirler. Eskiden hikâyeler; yüz yüze anlatılırken, bugün bu hikâyeler televizyon aracılığıyla anlatılır hale gelmiştir. Yani bir nevi televizyon, merkezileşmiş hikâye anlatıcısı konumuna gelmiştir (Rigel, 1995). Televizyon anlattığı hikâyelerle izleyicinin toplum algısını biçimlendirmekte, televizyondaki kurgusal dünyanın az veya çok gerçek dünyanın aynısı olduğu düşüncesini yerleştirmekte ve bize dünyada işlerin nasıl gittiğine ilişkin inançlar ve varsayımlar sunmaktadır (Çöloğlu, 2010: 67-68).

Yetiştirme kuramı, günde üç saatten fazla televizyon izleyen insanları 'ağır izleyici' olarak tanımlamaktadır. Televizyon karşısında daha uzun süre kalan ağır izleyiciler gerçek dünya ile televizyon dünyası arasında ayırım yapamayabilirler; hatta zamanla televizyondan o kadar etkilenirler ki dünyayı televizyonun penceresinden bakarak anlamlandırırlar. Gerçek dünya ile 'televizyon dünyası' arasındaki ayrımdan yola çıkarak televizyondaki görüntülerin gerçek dünyanın basmakalıplaştırılmış ve çarpıtılmış bir modeli olduğu ileri sürülmektedir. Dolayısıyla televizyon karşısında daha uzun süre kalan insanların gerçek dünya ile televizyon dünyası arasında bir ayırım yapamaz hale gelmeleri söz konusudur. Televizyon, ekrandaki dünyayı gerçek dünya unsurları ve ilişkileriyle kurarken, bunları ne oransal ve önem olarak ne de öncelik olarak aslına sadık biçimde kullanırlar (Mutlu, 2005: 123). O halde ekme kavramını, izleyicilerin düşüncelerine televizyonun katkıları şeklinde tanımlamak yerinde olacaktır (Erdoğan ve Alemdar, 2005: 172-173).

Rigel, Gerbner'in 1967 ile 1989 yılları arasında yaptığı araştırmalara atıfla, televizyonda gösterilen cinayet sayısının, gerçek hayattakinden 100 kat daha fazla olduğunu, en fazla izlenen zaman dilimlerindeki programların %70'inde şiddet eylemi bulunduğunu, çocukların ekran karşısında oldukları zaman dilimlerinde, saatte ortalama 25 şiddet eylemi gösterildiğini belirtmektedir (Rigel, 2008: 20). Prime Time (en fazla izlenen zaman dilimleri)'da yayınlanan film ve dizilerde, gerçek hayatla kıyaslanamayacak derecede şiddet görüntüsü bulunduğunu göz önüne

alacak olursak, televizyonda yayınlanan şiddet içeriğinin izleyicinin gerçek hayattaki şiddete karşı bakış açısını etkileyebileceğini söyleyebiliriz.

"Teori ilk planda medya birimlerine, özellikle de televizyona maruz kalma sonucunda kişilerin gerçekliğin kendisine göre değil de medya tarafından kendilerine dayatılan gerçekliğe göre tavır belirlemeye başladıklarını ileri sürmektedir. Yetiştirme teorisi, ağır izleyicilerin tavır ve hareketlerinin büyük oranda televizyonda izledikleriyle belirlendiğini varsaymaktadır. TV izlenimleri vasıtasıyla sonradan geliştirilen gerçeklik versiyonu kişinin gerçek hayat olaylarıyla aslında bir bağlantısı olmayan hayal ürünü olaylar aracılığıyla kişiler, yerler ve şiddet kavramlarıyla ilgili varsayımlar geliştirmesine yol açmaktadır. Bu noktada televizyon, izleyicileri ayrı bir gerçeklik versiyonu üzerinde eğiten bir sosyalleştirme aracı olarak vazife görmektedir. Bu teorinin temelinde yatan gerçek, televizyon izleyicilerinin izledikleri gerçekliğe hayatın kendisinden daha çok güven duymaya yatkın hale geldikleridir. Gerbner ve arkadaşları, televizyonun kültürel açıdan çok daha etkin olduğunu ve izleyicinin bir anlamda kendisini içinde bulduğu sosyokültürel düzenin tabanını oluşturduğunu ileri sürmüşlerdir. Ayrıca, televizyonun en önemli etkilerinden birinin de 'boyun eğdirme' olduğunu, ülkedeki hâkim güçlerin egemenliğinin ve mevcut durumun kabullenilmesini gerektirdiğini iddia etmişlerdir" (Ulusoy, 2008: 26).

Gerbner ve arkadaşları, bu proje kapsamında televizyon izlemenin izleyicilerin gündelik yaşamını etkileyip etkilemediğini, televizyon izleme günlük yaşamı etkiliyorsa, bunu nasıl yaptığını araştırmıştır (Yaylagül, 2008: 64). George Gerbner ve meslektaşlarına göre televizyonda şiddetin en önemli etkileri davranışsal olmasından çok ideolojiktir. Gerbner, televizyonu insanlar için modern bir uyuşturucu ve sosyal düzeninin meşrulaştırıcısı olarak görmüştür. TV izleme süreleri ve izleyicilerin günlük yaşamda şiddete başvurma sıklığı arasında ilişki olduğu, bu çalışmalar sonucunda doğrulanmıştır (http://www.aber.ac.uk./media/Modules/TF33120/TV-violence_and_kids.html).

"Diğer yandan Wober, Gerbner' in yaptığı yetiştirme etkisi analizlerine yeni bir boyut kazandırmakla bilinen bir bilim adamıdır. Gerbner, yaptığı anket

çalışmalarında kişilere doğrudan günde kaç saat televizyon izlediğini sorarak ağır izleyici olup olmadıklarını tespit etmiştir. Yani Gerbner, kişinin televizyonda ne tür programları izlediğine bakmaksızın doğrudan günlük izlediği süreyi temel alarak kişileri sınıflandırmıştır. Fakat Wober, kişilerin ne kadar televizyon izlediklerinin yanı sıra ne tür programları izlediklerini de saptayarak doğrudan şiddet içerikli programların ne tür etkileri olduğunu saptamaya çalışmıştır. Gerbner'in çalışmasında günde 4-5 saat olsa bile içeriğinde şiddet olmayan programları izleyen bir kişi bile ağır izleyici olarak nitelendirilirken; Wober' in çalışmasında, olması gereken nokta yakalanmış ve TV'deki şiddetin izleyicide görülen etkileri daha net bir şekilde tespit edilmiştir. Bu araştırmaların sonuçlarına göre, Gerbner ve arkadaşları araştırmalarında televizyonda aşk, vefa ve kardeşlik gibi olumlu kişisel özelliklerden ziyade şiddetin gerçek dünyada olduğundan daha çok yer aldığını tespit etmişlerdir. Ağır izleyicilerin dünyayı televizyon izlemeyenlere göre daha kirli, tehlikeli ve zorbalığın yanı sıra kuralsızlığın hâkim olduğu bir yer olarak gördüklerini söylemek mümkündür. Şiddetin hüküm sürdüğü, gerçek kişilerin çok az temsil edildiği veya sertlikle muamele edildiği sembolik bir dünyayı izlemek kuşkusuz seyircinin gerçek yaşam üzerine olumsuz davranışlar geliştirmesine neden olacaktır. Bu konuda yapılmış olan bilimsel çalışmalardan birinde, ağır televizyon izleyicisi olan birinin kendisine vurulduğunda kendisinin de aynı şekilde tepki vermesinin doğal olduğunu söylediği görülmüştür. Yetiştirme analizi çalışmalarında dikkati çeken diğer faktörler ise, geceleri yalnız yürümeye karşı duyulan korkuda artış ve genelde insanlara karşı bir güvensizlik duygusunun oluşumudur" (Ulusoy, 2008: 26-27).

Ekme kuramcılarına göre, televizyon izleyici üzerinde azar azar, derece derece, dolaylı ancak zaman içinde biriken bir etki oluşturur. Televizyonun çok fazla izlenmesi sonucu, izleyici üzerinde televizyon programlarındaki dünyayla tutarlı tutumların ekildiği düşünülür. Gerbner, medyanın bir kültürde var olan değer ve tutumları, yani egemen değer ve tutumları ektiğini öne sürer. Gerbner'a göre, medya siyasal perspektifteki orta yol değerleri ekme eğilimindedir (Yaylagül, 2008: 64). Orta yol (ana akım), televizyonun ekmeye çalıştığı genel dünya görüşü ve değerler olarak tanımlanır (Erdoğan ve Alemdar, 2005: 174). Televizyon, gerçekliği yansıtan bir araç değildir ve ayrı bir dünya sunar. Televizyonun haftalık program akışı, prime

time ve gündüz kuşağında yer alan programların analizi sonucu televizyon dünyasında gündelik yaşamdan daha fazla şiddet olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yaylagül, 2008: 65-66). Görüldüğü gibi kültürel göstergeler projesi bağlamında ekme kuramı genel anlamda, televizyonun sunduğu dünya ve gerçek dünyanın farklı olduğunu ve televizyon dünyasının izleyiciler üzerinde davranış değişikliği gerçekleştirdiğini ortaya koymaktadır. Televizyon izleme süreleri daha fazla olan izleyicilerin, televizyonda izledikleri dünya ile gerçek dünyayı anlamlandırdıkları da açıkça görülmektedir.

1.5.1.2. İki aşamalı akış teorisi (Çifte doz etkisi)

Yetiştirme teoreminin savunucuları televizyonun kişilerde ne şekilde bir homojen dünya görüşü geliştirdiğini ve ağır izleyicilerde bir çeşitlilik yoksunluğu oluşturduğunu göstermeye çalışmaktadırlar. Gerbner ve diğer teorisyenler, ağır televizyon izleyicilerinin günlük dünyada daha fazla şiddet olduğu varsayımına sahip olduklarını ve izleyicinin demografik özellikleri ne olursa olsun kişinin ağır izleyici olması halinde sonucun değişmeyeceğini öne sürmektedirler (http://www.as.udayton.edu/com/FACULTY/Kenny/cultivat.htm). Teoride bir başka kırılma noktası da izleyicinin televizyonda izledikleriyle günlük deneyimlerinin paralellik arz etmesi ve birbiriyle ilintili olması durumunda yaşanmaktadır. Bu noktada, yetiştirme etkisi izleyicinin televizyonda izledikleriyle gerçek hayatta edindiği deneyimleri birbirine ekleyerek sağlamlaştırdığında artmaktadır. Teorisyenler, izleyici ile suç arasında bir ‘etkileşim’ ya da ‘ilinti’ kurulduğunu ve yetişme durumunun oluştuğunu ve sonuç olarak da izleyicilerin ‘çifte doz’ etkisine açık hale geldiklerini belirtmektedirler (http://uts.cc.utexas.edu/~teri/index.html).

Böylece televizyonda oluşan bu tarz simgesel görüntüler, izleyicilerin hayalinde de benzer yaşam deneyimlerinin oluşmasına neden olmaktadır. Yani diğer bir söylemle, seyircilerin toplumsal hayattaki deneyimleri televizyondaki izlenimleri tarafından desteklenmektedir. Öyle ki, iki aşamalı akış kuramını ufak bir ilave yorumla daha da genişletmek gerekirse; kişilerin referans olarak gördüğü bireylerin de ayrıca referans kişileri olduğunu düşünürsek kitle iletişim araçlarının işleyiş

sürecinin ‘İki Aşamalı’ bir süreçten ziyade birbiriyle etkileşimde olan ‘H aşamalı’ bir süreç olduğunu söyleyebiliriz.

1.5.1.3. Vasat (Kötü) dünya sendromu

“Vasat dünya sendromu, yetiştirme teorisinin en önemli etkilerinden biridir. Ağır televizyon izleyicilerinin dünyayı hafif izleyicilere nazaran daha kirli ve tehlikeli olarak görmeleri bu teorinin çıkış noktası olarak nitelendirilebilir. Kuramcılar, televizyonun dünyayı olduğundan daha kötü ve şiddetli bir yer olarak yansıttığı ve bu nedenle izleyicilerin hayata daha korkulu, endişeli gözlerle baktıklarını belirtmektedir”
(http://www.magicdragon.com/EmeraldCity/Nonfiction/socphil.html#4major).

Gerbner çalışmasının başlangıcında, TV’yi modern dünyanın öykü anlatıcısı olarak kurar. Günümüzde, bireyin bu öykülenen elektronik dünya ile günde 5 saatin üzerinde bağlantıda kalması, gerçek dünyadaki gerçeklik ile ekrandaki gerçekliğin iç içe geçmeye başladığının göstergesidir. Son zamanlarda yapılan araştırmalarda elde edilen rakamlar da bu ince çizginin aşıldığını belirtir. Gerbner, TV’yi modern dünyanın öykü anlatıcısı olarak kurduğunda ve bireyin televizyon dünyası ile ilişkisi günde beş saatin üzerinde olduğunda, gerçek dünyadaki gerçeklik ve ekrandaki gerçekliğin iç içe geçmeye başladığını gözlemlemiştir. İşte Gerbner bu çerçevede ‘acımasız (kötü) dünya sendromu’ kavramını oluşturmuştur. Bu kavrama göre, televizyonda sunulan dünya, gerçek dünyadan daha tehlikeli, korku dolu ve acımasız olduğundan insanlar çevrelerine karşı daha korkak, negatif ve güvensiz olurlar. Gerbner’e göre, bu sendromun oluşmasında temel değişken televizyon izleme yoğunluğudur. Günde beş saatin üzerinde televizyon izleyenlerde bu sendrom daha etkili olurken, günde ortalama iki saat televizyon izleyenlerin bu etkiden korunduğu belirtilmiştir (Rigel, 2008: 20-21).

Televizyon yoluyla sunulan şiddetin gerçek dünyadakinden fazla olması, birçok insanın gerçek dünyayı olduğundan daha çok suç ve şiddet içeren sıradan bir yer olarak görmesine neden olmaktadır. Medyadaki şiddete daha fazla maruz kalan bireyler, dünyayı daha karanlık ve kötülük dolu bir yer olarak görmeye, gerçekte

olduğundan daha fazla şiddet dolu olarak algılamaya, yaygın bir korku ikliminde şiddete karşı katı ve hissiz yaşamaya başlamaya sevk etmektedirler. Artan saldırganlığa ek olarak, sayısız denecek kadar çok çalışma göstermiştir ki, şiddet sahnelerine maruz kalma, şiddete karşı duyarsızlaşmaya neden olmakta ve şiddete kurban gidileceğine dair bir korku iklimi yaratmaktadır (Bandura'dan aktaran Ulusoy, 2008: 29).

Yetiştirme kuramı, televizyonu çok izlemenin insanlarda korku duygusu yarattığını vurgulamaktadır (Özer, 2007: 104). Günde üç saatten fazla televizyon izleyen ağır izleyiciler, çoğunlukla daha yüksek oranda bir suça karışacaklarını, komşularının güvenilmez olduğunu ve suç oranlarının arttığını düşünmektedir. 'Kötü Dünya Sendromu' olarak adlandırılan bu durum, dünyanın eskiye kıyasla daha tehdit edici bir yer olarak algılandığını göstermektedir. Çok televizyon izleyenler, gece geç saatte yürürken büyük bir korkuya kapılmakta, şiddetin hüküm sürdüğünü düşünmekte ve sonuçta da şiddet korkusuna sahip olmaktadırlar. Küçük yaşlardaki çocuklar açısından bu algılamanın sonuçları daha vahimdir. Öyle ki küçük çocuklar, kendilerinin de şiddet kurbanı olabileceklerini düşünmekte ve korku geliştirmektedirler (RTÜK Özel Çalışma Grubu, 2006: 31).

Ekme incelemeleri, televizyon izlemenin tehlike algısını yükselttiğini ve abartılmış bir güvensizlik duygusu verdiğini ortaya koymuştur. Televizyonun kötü ve tehlikeli dünyayı, baskıcı tutumları, basit, belalı ve sert görünüş ve çözümleri dolayısıyla şiddeti yayınlarında yoğun olarak işlemesi beklenir. Çalışma ve gözlemlerde, bu beklentiye uygun olarak şiddetin yayınların temel öğelerinden biri olduğu görülmüştür. Sonuç olarak; ağır televizyon izleyicilerinde, tehlikeler ve güvensizliklerin olduğu 'kötü dünya' içinde yaşadıkları algısının az izleyenlere göre daha keskin olduğu saptanmıştır (Erdoğan ve Alemdar, 2005: 177).

Gerek ülkemizde gerekse dünyada yapılan televizyon izleme eğilimleri araştırmaları, Gerbner'in ağır izleyici olarak adlandırdığı grubun azımsanmayacak ölçüde çok olduğunu göstermektedir. RTÜK tarafından 2009 yılında yapılan 'Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması'na göre, ülkemizde izleyicilerin %76,9 'u

ağır izleyici konumundadır. Ülkemizde hafta içi günlük ortalama televizyon izleme süresi 4,3 saat iken, hafta sonları bu oran 4,6 saate çıkmaktadır (RTÜK, 2009: 41). O halde yetiştirme kuramına göre, ülkemizdeki insanların büyük bir bölümünün vasat ve iç karartıcı bir dünyada yaşadığı öngörülebilir.

Çocuklar ve gençler yetişkinlere, eğitim seviyesi düşük bireyler eğitim seviyesi yüksek olanlara, kadınlar erkeklere ve ağır televizyon izleyicileri de hafif televizyon izleyicilerine göre şiddet unsurundan daha çok etkilenmekte ve daha büyük tehlike altına girmektedirler. Korku evrensel bir duygudur ve istismar edilmesi kolaydır. Sembolik şiddet, korkuyu en ucuz ve etkili şekilde yetiştirebilmektedir. Şiddet sürekli sergilendiğinde, gerçek dünyadaki tehlike ve tehditlerin düzeyi hakkında abartılı varsayımlar ekilir ve koruma talepleri ortaya çıkar. Yüksek risk ve güvensizlik algısı, yerleşik otoriteye bağımlılığı ve bu otoritenin kabullenilmesini artırır, güç kullanımını meşrulaştırır, yani sosyal düzeni tehdit eder (Rigel, 1995).

1.5.2. Televizyondaki şiddetle ilgili sosyal psikoloji alanındaki teoriler

1.5.2.1. Sosyal öğrenme teorisi

Temelleri A. Bandura, Berkowitz ve Eron'un 1960'lı yıllarda yaptığı çalışmalarla atılan sosyal öğrenme kuramı, şiddeti öğrenme ve taklit etmenin, televizyon aracılığıyla nasıl meydana geldiğini kuramsal olarak en yaygın biçimde açıklayan önemli teorilerden biridir (Özer, 2007: 124). Sosyal öğrenme teorisinin en büyük savunucusu Bandura'dır. En çok desteklediği görüş, bir kişinin başkalarını gözlemleyerek onların davranış biçimlerini taklit ederek öğrendiği düşüncesidir (Bandura, 1973). Yani, teori davranış şekillerine deneyimler aracılığıyla doğrudan sahip olunacağını iddia ederken, televizyonda sunulan modelleri gözleme aracılığıyla da dolaylı yoldan edinileceğini vurgulamaktadır.

Bu düşünce doğrultusunda çocukların da başkalarından izleyerek istenmeyen davranışlar edindikleri iddia edilmektedir. Öyle ki, izlenilen davranış kalıbının toplumsal hayatta da pratiğe dökülmesi için izleyerek edinimden ziyade daha başka

öğelerin de benzer işlevi görmesi gerekmektedir. İşte bu teorinin en doğal sonuçlarından birisi de çocukların veya gençlerin gündelik yaşamdaki insanlardan olabileceği gibi televizyondaki karakterlerden de çeşitli davranışlar alarak kendi davranış örüntülerini geliştirebilecekleridir.
(http://www.magicdragon.com/EmeraldCity/Nonfiction/socphil.html#4major).

Toplumsal öğrenme, başkalarının davranışlarını gözlemleyerek kazanılan bir öğrenme biçimidir. Bu tip öğrenmeye taklit yoluyla öğrenme, örnek alarak öğrenme veya gözlemleyerek öğrenme de denilmektedir. İnsanlar her çağda ve yaşta toplumsal öğrenmeyle değişik ve yeni davranış kalıpları kazanır. Özellikle çocukların davranışları, tutumları ve eylemleri toplumsal öğrenme sonucu oluşur. Bandura ve arkadaşları, çocuklar üzerinde yaptıkları araştırmalarla bu kuramı doğrulamışlardır (Köknel, 1996: 45). Televizyon yayınlarındaki şiddet içeriğine maruz kalma sonucu özellikle çocukların, saldırganlık ve anti-sosyal davranışları öğrenmesi ve uygulaması arasındaki ilişkinin açıklanmasında, kuramsal çerçeve Bandura'nın 'Toplumsal Öğrenme Kuramı'na dayanmaktadır.

Bandura, çocukların taklit yoluyla öğrenme düzeylerini test etmiştir. Bandura'nın çalışması, saldırgan yetişkin modeller ile karşılaşan çocukların bu model davranışları tekrarlayacaklarını ve yöneldikleri modellere benzeyeceklerini iddia eder, yani bu çocukların diğer çocuklara göre daha saldırgan olacakları öngörüsüne dayanmaktadır. Bandura, saldırgan örnekleri izleyen deney grubundaki çocuklar yetişkin modelin saldırgan davranışlarını gerçekleştirirse, taklit yoluyla öğrenmenin gerçekleşeceğini ifade etmiştir (Işıker, 2011: 31).

Bandura'nın, taklit ve gözlem yoluyla öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini test etmek için 1961 yılında arkadaşlarıyla birlikte yaptığı 'Bobo Bebek' adlı araştırma literatürde önemli bir yere sahiptir. Bandura'nın bu araştırma sonucunun mantığıyla neredeyse hiç farkı olmayan Liebert ve Baron tarafından 1972'de yapılan benzer bir çalışmanın içeriğine değinmenin bu noktada bize yarar sağlayacağını düşünmekteyim.

Liebert ve Baron tarafından gerçekleştirilen bu araştırmada, on yaşın altındaki bir grup çocuğa yoğun şiddet içeren ‘The Untouchables’ (Dokunulmazlar) filmi izletildi. Diğer gruba ise, bir kamyon yarışı programı izletildi. Sonra çocuklar oyun odasına alındıklarında şiddet filmi izleyenlerin izlemeyenlere göre daha saldırgan oldukları, diğer çocukları itip, yaralamaya çalıştıkları görüldü (Rigel, 2008: 19).

“Bandura'nın kuramına göre, insanların öğrenmesinde; dolaysız, gözlemsel ve simgesel olmak üzere üç ayrı araç bulunmaktadır. Bunların ilki insanın çevreyle olan dolaysız ilişkisinin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Dolaysız öğrenme insanla doğanın doğrudan ilişkisi ile kazandığı tecrübeler sonucu ortaya çıkar. Gözlemsel öğrenme, gözlem veya taklit yoluyla gerçekleşmektedir. Son olarak simgesel öğrenme ise, dil ve simgelerin kullanımıyla olmaktadır. Toplumsal öğrenme modeline göre, çocuklar televizyonda şiddete başvuran karakterleri izleyerek, aynı ana baba, yakınlar, akranlar ve diğerlerini izleyerek başka bilişsel toplumsal becerileri öğrendikleri gibi saldırgan davranışları ve saldırgan davranmayı da öğrenmektedirler. Gözlem veya taklit yoluyla toplumsal öğrenme süreci, küçük yaştaki çocuklarda çok daha etkili işleyen bir süreçtir. Öğrenme kuramıyla temellenen araştırmalara göre, aşağıdaki durumlar televizyon yayınlarında izlenen şiddetin taklit edilme olasılığını artırmaktadır” (Mutlu, 1999: 126):

- Gerçekçi olarak algılanan şiddet,
- Saldırgan davranan karakterin niteliği,
- Şiddet kullanımının haklı bir gerekçeye dayalı olması.

Özer, Bandura’nın çalışmalarında saldırganın cezalandırıldığı sahneleri izleyen çocukların taklit yoluna gitmediklerini, buna karşılık saldırganın cezalandırılmadığı ya da ödüllendirildiği sahneleri izleyenlerin model davranışları taklit ettiklerini, ödüllendirme gibi şiddet temsillerinin gerçeklik derecesinin de taklit edilmede önemli bir etken olduğunu saptadığını belirtmektedir (Özer, 2007: 125).

İnsanların televizyon yayınlarında yer alan şiddet içeriğinden etkilenmesi, toplumsal öğrenme sonucu bu örnekleri benimsemesi; eğitim düzeyine, ekonomik durumlara, kültür ve toplum yapısına göre farklılık gösterir. Köknel' e göre, saldırgan davranışlar ve şiddet eylemleri içeren örneklerin ekonomik, eğitim ve kültür düzeyi düşük toplum kesimlerinde bulunan erkekler arasında daha çok olduğu gözlenmiştir (Köknel, 1996: 48). Dolayısıyla, televizyon yayınlarında yer alan şiddet içeriğinin çocuklar, gençler ve özellikle yeterli eğitim ve kültür düzeyine ulaşamamış gençleri ve yetişkinleri olumsuz etkilemesi ve toplumsal öğrenmenin bir sonucu olarak onlar üzerinde saldırgan davranışlara yol açması beklenen bir sonuçtur.

Çocukların örnek aldığı kişi veya kahramanların değer yargıları, davranış kalıpları ve sorunları çözme biçimleri, çocuğun hafızasına derin bir şekilde yerleşmektedir. Özdeşleşme modeli olarak seçilen kişinin davranışlarının çocuk üzerinde önemli bir etkisi olmakta ve bu durum çocuğun davranışlarını etkilemektedir. Şiddete eğilimli bir model ile özdeşleşen çocuğun davranışları genellikle özdeşleştiği kişinin davranış kalıplarına uygun olarak saldırgan olmaktadır (Öngören, Yanık, İşcan ve Demirergi, 1994: 74-75).

Ekranda yansıtılan şiddetin öğrenilmesi ve şiddet içerikli programların yoğun olarak izlenmesi ve öğrenilen davranışın pekiştirilerek kalıcı hale gelmesi çocuklar açısından büyük tehlike oluşturmaktadır. Çocuk ve gençlerin bu kahramanlarla özdeşim kurmaları ve bunların davranışlarını benimseyerek onaylamaları sonucu bu davranışları kendi yaşamlarında kalıcı bir tutum haline dönüştürdükleri de bilinmektedir (Akşit, 2005: 19).

1.5.2.2. Katharsis (Arınma) teorisi

Belli koşullar altında televizyon yayınlarındaki şiddete maruz kalmanın izleme sonrasında izleyici üzerindeki saldırganlık eğilimini azalttığını öne süren bir hipotezdir. 'Katharsis' kelimesi, Aristoteles tarafından geliştirilmiş ve binlerce yıl önce tiyatro temsillerinde oyuncularla canlandırılan dramalara ilişkin çözümlemede kullanılmış bir kavramdır. Aristoteles, dramanın amacını katharsis olarak tanımlamış ve izleyicinin kurmaca olduğunu bildiği sahnedeki öyküye psikolojik olarak dâhil

olduğu ve oyuncular arasında saldırganlık doruğa ulaştığında, izleyicilerde bir katharsis veya baskının gevşemesi duygusu yaşandığını, haz veren bu deneyimleşmenin izleyiciyi arındırdığını ve şiddet davranışına olan eğilimlerini azalttığını ifade etmiştir. Yani Aristoteles bu terimi, dramatik tiyatro temsili seyreden izleyicinin izlediklerinin tamamen kurgusal olduğunu bildikleri halde, saldırganlık sahnelerini izlerken psikolojik olarak rahatlama ve boşalmalarını anlatmak için kullanmıştır.

Karatay ve Kesgin'e göre, terim daha sonra Freud tarafından saldırganlık duygularının boşalımı olarak psikolojide kullanılmıştır. Leonard Berkowitz ise bu terimi, çocukların televizyondaki şiddeti seyrederek, saldırgan duygulardan arınma süreci olarak iletişim alanında kullanmıştır. Yunanca kökenli bir kelime olan 'Katharsis'; temizlenme, arınma anlamlarına gelmektedir. Özetle katharsis, saldırganlık dürtülerinin, saldırganlığın açığa vurulması ya da boşaltılması ile azaltılabileceği görüşüdür (Karatay ve Kesgin, 2005: 22). Öte yandan Mutlu'ya göre, katharsis kavramı ile temellenen ve televizyondaki 'şiddet' ile buna maruz kalan insanların daha sonra saldırgan davranışlarında azalma olduğu iddiasını savunan araştırmalara, muhtemelen kuram hatalı olduğu için literatürde artık rastlanılmamaktadır (Mutlu, 1999: 127).

Katharsis kuramı, televizyonda şiddet izlemenin izleyicinin saldırganlığını azaltacağını iddia etmektedir. Bu bakış açısına göre televizyon, izleyicinin stresten kurtulması ve rahatlaması için gerekli içeriği sağlamaktadır. Yine bu kurama göre, günlük yaşantımızda bazı kişi ve konulara çeşitli nedenlerle kızgınlık ve öfke duyarız. Ancak benzer olayları televizyondan izlediğimiz zaman bu duygulardan arınabiliriz. Bu doğrultuda yapılan araştırmalara göre, televizyonda yer alan şiddet çocukları saldırganlığa teşvik etmez; çünkü televizyonda karşılaşılan şiddet kurgusaldır. Aksine, bu tür televizyon içeriği izleyicileri şiddet duygusundan arındırmaktadır (Çöloğlu, 2010: 22).

Görüldüğü üzere katharsis (arınma) kuramı, saldırganlık dürtülerinin, saldırganlığın açığa çıkarılması veya kısmen boşaltılması ile azaltılabileceğini ifade etmektedir. Televizyondaki şiddet öğelerini gözlemleyerek, izleyicinin şiddet duygularından arınması olarak adlandırılan katharsis kuramı, insanın doğal yapısında bulunan ve günlük problemlerle birlikte beliren saldırganlık güdülerinin televizyonda benzerlik teşkil eden olayları izleyerek, günlük hayattaki şiddetten arınma sürecini tahmin etmektedir (İldeş, 2003: 67).

Feshbach, katharsis (saldırganlığın azalması) hipotezinin klâsik savunucusu olarak bilinmektedir. Burada, belirli koşullar altında televizyon şiddetine maruz kalmanın, devamında gelen saldırganlığı azaltacağı ileri sürülmüştür. Televizyon şiddeti, izleyicilerde saldırgan fanteziler hayal etmenin eksikliğine karşı bu fanteziler için materyal sağlar ve böylece saldırganlığı azaltır. Feshbach'in hipotezine göre, saldırgan davranışların gösterilmesi, saldırgan davranışların oto kontrolüne yardımcı olacaktır. Ayrıca Feshbach ve Singer'a göre alt sınıflar, orta sınıf insanlardan daha çok katharsise gereksinim duymaktadır (Pişkin, 2008: 15).

'Saldırganlığın azalması' hipotezinin en önde gelen ismi Fescbach' e göre, izleyicilerin saldırganlık içeren fanteziler elde etme konusunda yeteneklerinin olmaması durumunda, Feshbach'ın ileri sürdüğü şiddeti 'izleyerek eğlenme hipotezi' saldırganlık güdülerine karşı kişinin kendini kontrol etmesine yardımcı olan bir araç haline gelmektedir. Televizyondaki şiddetin bu tür fantezileri tatmin edici materyal hazırlamak suretiyle saldırgan davranışlara ilişkin bir doyum oluşturarak şiddeti azalttığı ileri sürülmektedir. Bu noktaya gelindiğinde, eklenmesi gerekli olan bir başka durum da televizyondaki şiddetin saldırganlığa karşı bir tepki oluşturduğu ve saldırganlık güdülerinin azalmasına yol açtığı gerçeğidir (Feshbach'tan aktaran Ulusoy, 2008: 32).

Öte yandan Mutlu'ya göre, televizyondaki şiddet ile saldırganlık arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların hiç birinde bu teoriyi destekleyecek bulgulara ulaşılamamıştır (Mutlu, 1999: 127). Şiddet içerikli medyanın katharsis (arınma) etkisine yol açacağı ve dolayısıyla izleyicilerin endişelerini ve saldırganlıklarını

boşaltacağı düşüncesi çeşitli araştırmalarda incelenmiş ve bu teoriyi destekleyici sonuçlar ortaya çıkmamıştır. Psikoanalitik teorinin, artmış saldırgan dürtülerin çeşitli şekillerde boşalma ihtiyacı olduğunu iddia etmesi, yirminci yüzyıldaki katharsis iddiasını destekleyici bir görüş olmuştur. Fakat araştırmalar birkaç çalışma dışında, film ya da televizyon izlemenin saldırganlık için bir boşalma sağlayacağı görüşünü desteklememiştir (Trend, 2007: 50). Dolayısıyla televizyondaki şiddetin saldırganlığa dolaylı olarak katılma konusundaki dürtüyü azaltarak sonradan ortaya çıkacak olan saldırganlığı boşalttığını öne süren 'Katharsis (Arınma) Hipotezi' ile ilgili bilimsel literatürde çok az kanıt bulunduğunu söylemek yerinde olacaktır.

1.5.2.3. Uyarma kuramı (İlgi uyandırma teorisi)

P.H. Tannenbaum'un öncülerinden olduğu uyarma kuramı, televizyondaki şiddete maruz kalmanın saldırganlığı artırdığını varsaymaktadır (Mutlu, 1999: 125). Bu kurama göre, televizyondaki şiddet içeriği izleyiciyi heyecanlandırıp uyarabilir. Ancak bu etki, sadece şiddet programlarıyla sınırlı değildir. Erotik programlar ve komedi programları da uyarılmaya sebep olabilir. Eğer izleyici şiddet içeriği izliyorsa, muhtemelen bu uyarılma durumu birisi tarafından kızdırıldığında saldırgan tepki olarak ortaya çıkacaktır (Çöloğlu, 2010: 85).

Uyarma kuramı, televizyondaki şiddet sahnelerine maruz kalmanın, saldırganlığı artıracağını ifade etmektedir. Öyle ki, televizyon yayınlarında yer alan şiddet içeriği izleyiciyi heyecanlandırmakta veya saldırgan davranışı uyarmaktadır. Bu düşünce, televizyon yayınlarındaki şiddetin görsel ve işitsel uyarıcılarla aşırı ölçüde yüklenmesinin saldırganlık davranışını uyardığını temel almaktadır. Televizyon yayınlarında şiddet, saldırganlık dışında başka davranışları uyarabileceği gibi şiddet dışındaki bir yayın içeriği de saldırganlığı uyarabilir (Mutlu, 1999: 125). "Televizyon izleme sonrası saldırganlığın artması, genelde televizyon ve şiddet deneylerinde olduğu gibi aşağıdaki üç sonucu ortaya çıkarmaktadır (Ulusoy, 2008: 30):

1) Televizyondaki şiddet, sertlik haricindeki davranış biçimlerini de geliştirebilir.

2) Şiddet içermeyen öğelerin saldırganlığı artırması da söz konusu olabilir.

3) Laboratuar deneylerinde ve gerçek hayatta elde edilen sonuçların pek çoğunda görüldüğü gibi, bir filmin görüntü sıralamasının izleyici üzerinde oluşturduğu etkinin o kişi üzerinde şiddete karşı bir uyarma fonksiyonu gördüğü söylenebilir."

Palabıyıkoğlu'na göre, Freedman ve Sears (1993) adlı iki sosyal bilimci medya-şiddet ilişkisini, televizyonda şiddet eylemlerini izlemenin saldırganlıkla ilgili düşüncelerin uyarılmasına yol açacağını ve bunun davranışsal eğilimlere yayılmasıyla izleyiciyi eyleme hazır hale getireceğini vurgulayarak açıklamıştır (Işıker, 2011: 37). "Bu hipotez komik, erotik, şiddet ve diğer içerikteki görüntülerin hepsinin üniversite çağındaki gençler üzerinde çeşitli ölçülerde fizyolojik uyarılma etkisi gösterebileceğini açığa çıkaran çalışmalarla da desteklenmiştir. Hem fizyolojik hem de davranış seviyesindeki uyarılma etkisi filmin olay sıralamasının etkisine veya acı bir sonla noktalanmasına bağlı olarak değişiklik gösterecektir. Buradan da anlaşılacağı gibi, izlenilen şiddet içerikli görüntülerin kişide meydana getirdiği etki kadar filmdeki olay örgüsü ve hatta bu bir dizi-film ise izleyiciyi kendine bağlayıcı bir özelliğinin olması, kişide şiddete ve filmde izlediklerini hayata geçirme noktasında bir ilgi uyandırmaktadır" (Palabıyıkoğlu, 1997: 124).

Mutlu'nun da değindiği yukarıda konusu geçen bir çalışmaya göre, çocukların televizyon aracılığıyla aşırı yüklenmeleri onların hiperaktif hale gelmeleri sonucunu doğurabilir. Bu yaklaşım doğrultusunda yapılan araştırmalar; erotik, şiddet ve komedi izleyen lise öğrencilerinin, üniversite öğrencilerine göre daha çok uyarıldığını ve onlarda daha fazla saldırganlığa yol açtığını ortaya koymuştur (Mutlu, 1999: 125). Yani, aynı televizyon içeriği farklı yaş gruplarında farklı etkilere sebep olmaktadır. Etkilenme oranı yaş küçüldükçe artmaktadır. Aynı yaş grubunda yapılan araştırma bulguları ise, çok televizyon izleyenlerin (ağır izleyiciler), izlemeyenlere (hafif izleyiciler) oranla daha fazla saldırgan davranışlarda bulunduklarını göstermektedir. Sonuçlar, şiddet ve adam öldürme filmlerini seyreden çocukların,

okulda daha fazla saldırgan olma eğilimi gösterdiklerini de ortaya koymaktadır (Yavuzer, 2003: 167).

1.5.2.4. Duyarsızlaşma kuramı

Çöloğlu'na göre duyarsızlaşma, bir şeye karşı daha az tepki vermeyi öğrenmektir. Yani, bir durumla ilk defa karşılaşıldığında, vücut otomatik olarak tepki verirken; aynı durumla karşılaşma sıklığı arttıkça vücudun vereceği tepki de azalacaktır (Çöloğlu, 2010: 87). Mutlu'ya göre ise, duyarsızlaşma kuramı doğrultusunda yapılan araştırmalar, aşırı şiddet içeriğine maruz kalmanın insanları ve çocukları hiperaktif (saldırgan) yapmak yerine, onlar üzerinde 'anestezi' etkisi yaratmaktadır (Mutlu, 1999: 125). Televizyon yayınlarında şiddetin bireylerde anestezi etkisi oluşturacak nitelikte bir uyarma sağlamasının en önemli etkisi duyarsızlaşmadır. Cline, Craft ve Courrier'in 1973 yılında yaptığı araştırmaya göre, şiddet edimlerine dolaysız olarak ya da medya aracılığıyla aşırı ölçüde maruz kalmak, şiddet içeren olaylara karşı normal duygusal tepkileri psikolojik bir donukluğa ve boşluğa dönüştürmektedir (Mutlu, 1999: 125-126).

Duyarsızlaştırma kuramı, televizyonda sürekli şiddet içeriğiyle karşılaşmanın, zamanla gerçek hayattaki şiddete karşı alışkanlık ve duyarsızlaşmaya sebep olacağını varsaymaktadır. Böylelikle şiddete karşı duyarsızlaşarak olumsuz duygusal tepki göstermeyen bir kişi, şiddet hakkında düşünürken rahatsızlık duymayacak, hatta şiddet içeren planlar kurmaya yatkın olacaktır (RTÜK Özel Çalışma Grubu, 2006: 26). Diğer bir deyişle, izleyici ne kadar çok kurgusal şiddete maruz kalırsa, gerçek şiddete karşı gösterdiği kabullenme o denli çok artacaktır. O halde bu hipoteze göre, sürekli olarak televizyonda şiddet içeriği izlemek televizyondaki şiddet içeriğine karşı verilen tepkiyi azaltırken, gerçek hayattaki şiddeti benimsemeyi artıracaktır.

Duyarsızlaştırma kuramı, medyada sürekli olarak şiddetle karşılaşan insanların gerçek şiddetin kurbanı olmaya ilişkin empati, sempati, ya da ilgi duygularını yitireceklerini söylemektedir. Kurama göre, medya şiddetine sürekli maruz kalmak duyarsızlığa neden olmaktadır. Başka bir ifadeyle, bazı insanlar çok fazla şiddet izlediklerinde, şiddetin yaygın ve kabul edilebilir bir davranış olduğu

kanısına kapılmaktadırlar. Hatta insanlar şiddete kendileri maruz kalsa bile, bundan daha az incinebilmektedir. Çünkü bu insanlar şiddetin yaşam koşulları içerisinde yer aldığını düşünmektedirler (Özer, 2007: 133).

Medyada şiddetin yoğun olarak sergilenmesi ve medya şiddetine sürekli maruz kalmak, bireylerin doğal duygusal ve fiziksel tepkilerinin duyarsızlaşmasına neden olmaktadır. Aslında şiddet sahneleri zamanla bireyleri daha az uyarmaktadır ve özetle medyada izlenen şiddet, gerçek dünyadaki şiddete ilişkin fiziksel tepkileri azaltmaktadır. İzleyiciler için ilk defa izlediklerinde sıra dışı olan şiddet görüntüleri tekrar tekrar sunulduğunda sıradanlaşabilmektedir. İnsanlar kan ve şiddet gördüğünde olumsuz duygusal tepkiler verir. (kalp atışları artması, terleme, rahatsızlık hissetme gibi) Ancak şiddete maruz kalma tekrar ettiğinde tepkiler sıradanlaşır ve insanlar duyarsızlaşır (Işıker, 2011: 36). Öyle ki, şiddet içeren her içerik görselleştirilip travmatize edilerek ve tekrar tekrar izleyiciye sunularak başta çocuklar ve ergenler olmak üzere genç yetişkinlerde kaygı ve korku hissi yaratmakta, buna bağlı olarak da insanları şiddete, dehşete, acıya ve kayıplara karşı duyarsız hale getirmektedir.

1.5.2.5. Kısıtsızlaştırma ve kullanıma hazırlama teorisi (Diğer teoriler)

Berkowitz'in tanımladığı, 'kısıtsızlaştırma hipotezi', televizyon yayınlarında şiddetin belli koşullarda, insanların böylesi bir davranışla ilgili kısıtlamalarını zayıflattığı için kişiler arası saldırganlığın artışıyla sonuçlanacağını iddia etmektedir. Televizyondaki şiddetin ödüllendirildiği, çevresinde televizyondaki şiddet içeriğine benzer uyaranların ortaya çıktığı ve çevrede daha önce izleyiciyi kışkırtmış veya ona zarar vermiş bir hedefin bulunduğu durumlar şiddete ilişkin kısıtlamaları ortadan kaldırabilir. Bu yaklaşıma göre, bu durumla karşılaştığında insanların saldırgan davranışlarda bulunma olasılığı televizyondaki şiddet içeriğiyle bağlantılı olarak yükselmektedir (Mutlu, 1999: 127).

Berkowitz bu teoride, insanların zaten saldırgan olduğunu; ancak bu saldırganlığın bastırıldığını iddia etmektedir. Berkowitz'e göre, uzun süre boyunca televizyon izleyen ve ağır izleyici olarak tanımlanan izleyicilerin şiddete ilişkin

kısıtlamaları zayıflamakta, saldırganlık daha kabullenebilir olmakta ve saldırganlığın meşrulaştırılmasına olanak tanınmaktadır (http://www.aber.ac.uk/media/Documents/short/realrev.html).

"Kısıtsızlaştırma hipotezine ek olarak Berkowitz ve Rogers, televizyonun etkilerini koşullanma ilkelerine dayanarak açıklayan yaklaşımların yerine zihinsel çağrışım kavramlarını, özellikle 'kullanıma hazırlama' kavramını ortaya koymaktadırlar. 'Kullanıma hazırlama' kuramına göre, bir düşünce harekete geçirildiğinde bu düşünceyle ilişkili olan diğer düşünceler çağrışım yollarına dayalı olarak bilince getirilir. Bu işleyiş, ilişkili düşüncelerin yeniden zihne gelme olasılığını artırmakta ve böylelikle bunlara ortaya çıkma, gerçekleşme talimatını vermektedir.

Berkowitz ve Rogers, televizyon yayınlarındaki şiddet içeriğinin kullanıma hazırlama etkisini devamlılığı olmayan kısa dönemli bir etki olduğunu ileri sürmektedir. Şiddet içerikli televizyon programları, saldırgan düşünceleri izleyicilerin daha sonra kullanımı için hazırlamaktadır; fakat sürekli olarak pekiştirilmediğinde bu düşünceler zihinde kaybolmaktadır" (Mutlu, 1999: 127-128).

Yukarıda ayrıntılarıyla aktarılan kuramsal yaklaşımlara göre televizyonda yer alan şiddetin dört temel olumsuz etkisinin olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu etkilerden birincisi televizyondaki şiddetin taklit ve gözlem yoluyla kısa veya uzun vadede doğrudan saldırganlığa yol açmasıdır (sosyal öğrenme kuramı etkisi). İkinci olumsuz etki, izleyicilerin şiddete karşı duyarsızlaşmasıdır (duyarsızlaşma kuramı etkisi). Vasat dünya sendromu adı altında ortaya çıkan üçüncü bir diğer etki, seyircilerin hayata ve yaşadıkları dünyaya karşı duymaya başladıkları korkudur. Son etki ise, şiddeti tek çıkar yol yani, tek problem çözme yöntemi olarak gören 'katharsis (arınma) kuramı' etkisidir.

Şiddet içerikli yayınların izleyiciler üzerinde etkilerinin yanı sıra, şiddet içeriğinin sunumundaki bazı faktörlerin, şiddet içerikli yayınların etkisini

artırabileceği ya da azaltabileceği iddia edilmektedir. Televizyondaki şiddetin, izleyiciler üzerindeki etkisini artırabilecek dört nedeni Alptekin şu şekilde saymıştır (http://www.serapaltekin.com/TVMedyaSiddet.php):

1. Şiddetin sıklığı ve süresi,
2. Şiddetin ayrıntıları ve canlılığı,
3. Şiddetin sunuluş biçimi ve hikâye örüntüsü,
4. Şiddetin sonuç ve etkilerinin gösterilip gösterilmediği.

Televizyonda yayınlanan şiddet içeriğinin ekranda kalma süresi ne kadar artıyorsa ve bu tür görüntüler ekrana ne kadar sık geliyorsa, bu içeriğin izleyiciler üzerindeki olumsuz etkileri de o denli artacaktır. Benzer şekilde; yakın plan çekim, abartılı ses, aşırı kan ve vahşet görüntüleri gibi şiddet sahnelerinin ayrıntılarıyla ekrana getirilmesi de olumsuz etkiyi arttırıcı faktörlerdir. Ayrıca film veya dizilerde ana karakterler tarafından uygulanan şiddetin ya da ana örüntüsü şiddet üzerine kurulu yapımların, özendirici ve tetikleyici etkisinin o derece arttığı bilinmektedir. Yine televizyon dizilerinde, haber programlarında ve filmlerde sıklıkla karşımıza çıkan bir diğer unsur, şiddetin neden olduğu etki ve sonuçların, duygu ve sorumlulukların gösterilmemesidir. Bu da şiddetin bir problem çözme yöntemi olarak benimsenmesine zemin hazırlamakta ve insanları gerçek dünyadan, duygulardan ve insani değerlerden uzaklaştırabilmektedir (http://www.genbilim.com/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=6034).

Sonuç olarak, yukarıda ana hatlarıyla değinilen bazı kuramlara ek olarak şiddetin etkilerine ilişkin genel bir çıkarıma varacak olursak; katharsis (arınma) teorisinden şiddetin doyurulamayan istekleri azalttığını ve toplumda kabul görmeyen davranışlara sebep olabilecek temel istekleri kontrol altına aldığını öğreniyoruz; ilgi uyandırma (uyarma) teorisinden şiddet unsurlarının toplumsal bunalımlara neden olduğunu öğreniyoruz. Sosyal öğrenme teorisinden şiddetin bireyler tarafından uygulandığını ve böylelikle (görme ve taklit etme ile) toplumsal hayattaki davranışlara yön verdiğini anlıyoruz. Son olarak yetiştirme (ekme) teorisinden ise, bu

türden davranışların zaten insanın temel güdülerinde var olduğunu ve televizyonun da sadece bu güdüleri pekiştirerek destekleyeceğini anlamış bulunuyoruz. Öyle ki, yapılan bu çözümlemelerin hangilerinin geçerli olduğuna mutlak bir ifadeyle değinmek güç olacağından televizyona yansıyan şiddet sorunsalı, diğer toplumsal kurumlarla (aile, eğitim, ekonomi, siyaset vb.) ve bütünsel olarak toplumdaki şiddet olayları ile ilişkileri göz önüne alınarak incelenmeli ve böylece uygun sosyal, siyasal ve ekonomik çerçeveler içine oturtulmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

BEHZAT Ç. DİZİSİNİN TANITIMI

2.1. Dizi İle İlgili Genel Bilgiler

'Behzat Ç. Bir Ankara Polisiyesi' dizisi, 19.09.2010 tarihinden 24.05.2013'e kadar Star TV'de yayınlanmıştır. Dizinin yapımcısı Adam Film – Tarkan Karlıdağ, yönetmenleri Serdar Akar, Zekeriya Kurtuluş ve Doğan Ümit Karaca, senaristleri Ercan Mehmet Erdem ve Emrah Serbes'tir. 'Akıllı İşaretler Sembol Sistemi' tarafından 13 yaş ve üzeri için uygun görülmüştür (internetten dizinin bip'siz halini izleyenler için ise 18+). Zamanla ailelerden gelen tepkiler üzerine dizinin başlama saati 20.30 - 21.30 sularından 23.10 - 23.15 sularına alınıp, film süresi (gelen tepkiler üzerine 90 dakikadan 65 dakikaya düşürülmüş) kısaltılmıştır. 'Behzat Ç.' dizisinin son yıllarda yayınlanan TV dizileri arasında önemli bir yere sahip olmasının temel nedenleri arasında; dizinin konusu, dizide bol miktarda mizah unsuruna yer verilmesi, bir polisiye dizisi olması, daha fazla küfür ve açık şiddet içermesi, sezondan sezona değişen günlerde (Pazar- Cuma) ve değişen saatlerde yayınlanması gibi etmenler sıralanabilir. Dizi yayınlandığı Eylül 2010'dan itibaren, özellikle söylemsel ve içeriksel özellikleriyle dikkat çekmiştir. Kendisinden önce yayınlanan ve büyük beğeni toplayan Arka Sokaklar ve Kanıt gibi dizilerin oluşturduğu macera-polisiye alt-türünü değiştirip geliştirerek başlı başına kendine has yeni bir tarz yaratmış ve bu özelliğini de 'Bir Ankara Polisiyesi' sloganıyla ortaya koymuştur. Senaryonun esin kaynağına, Emrah Serbes'in kaleme almış olduğu ilk kitap olan Behzat Ç. Bir Ankara Polisiyesi 'Her Temas İz Bırakır' ve bu kitaptan bir ay sonra yayımlanan Behzat Ç. Bir Ankara Polisiyesi 'Son Hafriyat' adlı eserler katkı sağlamıştır.

Çekimleri 2013 Mayıs ayı sonuna kadar süren diziye genel olarak bakıldığında ise, Behzat Ç. cinayet masasında bir polistir. Akademiden 1985 yılında mezun olmuştur. Sınıf arkadaşları mesleklerinde en üst mevkilere yükselirken, o aldığı cezalardan (kıdem tenzili) dolayı hep aynı yerde kalmıştır. Çünkü, Behzat Ç. yazılı adalete karşı çıkan bir adamdır. Kanun onun umurunda değildir ve o varsa yoksa vicdanıyla hareket etmektedir.

Öte yandan, özel hayatında yaşadığı sarsıntılar iş hayatını da doğrudan etkilemektedir. Belki de bu yüzden o kadar tutarsız davranmaktadır. Hayatta hiç kimseye, özellikle kadınlara güvenmemektedir. Tek güvendiği insan, kızı Berna'dır. Berna da, hayatına sonradan giren ve çok sonraları kızı olduğunu öğreneceği diğer kızı (Şule) tarafından öldürülmüştür. Behzat bunu başının belası olan Ercüment Çözer'den öğrendikten sonra yıkılmış, adeta hayata küsmüştür. Daha sonra 2.sezonda Savcı Esra ile evlenmiş ve sezon sonunda savcının da öldürülmesiyle onun için yeni bir hayat başlamış ve hayat kavgası artık her zamankinden farklı bir hal almıştır. Behzat Ç. karakterine yayınlanan her üç sezon açısından da ana hatlarıyla bakacak olursak; Behzat Ç. karakterinin bu üç sezonda da haksızlığa karşı asla taviz vermeyen bir yapıda olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla Behzat Ç.'nin kendine has doğruları vardır ve bu bildiği doğrulardan asla vazgeçmemektedir. Dizideki üç sezonun konularına dizinin başrol oyuncusu Erdal Beşikçioğlu'nun ağzından değinecek olursak:

"1.sezonda, kızıyla olan hikâyesini izlediğimiz Behzat Ç.'nin, o süreç içerisinde yaşamış olduğu olaylar örgüsüne tanıklık ediliyor. 2.sezon, Behzat Ç.'nin adaletle olan probleminin tırmanmasını anlatıyor. 3.sezon ise, Behzat Ç.'nin inandığı adaletin ortadan kalkmasını, yani Savcı Esra'nın (Behzat'ın karısının) öldürülmesiyle yaşayacağı olan süreci anlatıyor. Dolayısıyla ilk iki sezon belgesel (tanıtıcı nitelikte) tadında bir Behzat Ç.'den söz edebiliriz. 3.sezonda ise, bu belgeselden çıkıp biraz daha Behzat Ç.'nin iç dünyasına ve onun adalet sorgusuna onun gözünden bakıldığını söylemek doğru olacaktır. Tabii bu noktada üslubun değişmesinin etkisiyle de biraz daha sert bir karaktere bürünen Behzat Ç. daha hareketli

kameralarla anlatılmaya başlanmıştır" (http://www.starTV.com.tr/dizi/behzatc/video-galeri/sayfa/1/behzat).

2.2. Dizideki Karakterler

Behzat Ç. (Erdal Beşikçioğlu)

Başkomiser, Cinayet Büro Amiri ve diziye adını veren karakterdir. Polis Akademisinden 1985 yılında mezun olmuş; dönem arkadaşlarının çoğu polis teşkilatında daha üst görevlerde bulunduğu hâlde, o fevri davranışları yüzünden yükselememiştir. Kendisine has sorgu yöntemleri, zanlılara karşı şiddet içeren davranışları olmakla birlikte samimi, dürüst, dost canlısı, ekibini her türlü olumsuz durumdan koruma amacı güden bir yapıya sahiptir. Gençlerbirliği taraftarıdır. Dönem arkadaşlarınınkine eş, imamesinde 'A' harfi bulunan ve hiç elinden düşürmediği bir tespihi vardır. Yakın çevresindeki iş arkadaşlarına, karısına, ağabeyine, Şule'ye olan sevgisini asla belli etmez; fakat onları çok sever ve korumak için elinden geleni yapar. Kızı Berna'yı kaybetmesinin acısı onu çok kötü etkilese de, bunu diğer kızı Şule'yi kabullenerek dindirmeye çalışmıştır. Savcı Esra ile kısa bir süre evli kalmıştır. Final bölümünde açığa alınarak Ankara'yı terk etmiştir.

Harun Sinanoğlu (Fatih Artman)

30 yaşlarında, kaba bir karakterdir. Normal hayatta saf; fakat cinayet konusunda zeki bir duruşa sahiptir. Mizah anlayışı iyi değildir. Sekiz yıldır Behzat Ç. ile beraber çalışmaktadır. Arkadaşları arasında 'Tosun Paşa' olarak anılır. Her konuda inisiyatifini sonuna dek kullanan Harun, iyi koşmak ve dövüşmek gibi fiziksel özelliklere sahiptir. Ayrıca, iyi bir sürücü ve motorlu taşıtlar uzmanıdır. Ankaragücü taraftarıdır. İş arkadaşı Eda'ya olan sevgisini defalarca belirtmiş, fakat belli bir süre karşılık görememiştir. Bir ara Larissa adında Ukraynalı bir kızla tanışmış; fakat kız kendisini dolandırıp onu terk etmiştir. Sonunda Harun, sırf inat için annesinin tanıştırdığı Meliha isminde tesettürlü bir kızla nişanlanmıştır. Düğün sırasında, Eda'nın Selim'i terk ettiğini Cevdet'ten öğrenir öğrenmez nikâhtan

kaçmıştır. Bu olayların etkisiyle, son zamanlarda iyice dengesi bozulmuş, gırtlaktan kesilmiş ve 20 kilo vermiştir. Eve dönüp babası tarafından affedilince tekrar kendine gelmiş ve yemek yemeye başlamıştır. Daha önceki sevgilisi Larissa tekrar ortaya çıkmış ve annesinin hasta olduğu yalanını söyleyerek Harun'u inandırmıştır. Harun daha sonra, Larissa'nın katil olup hapse girmesinin ardından Eda ile yakınlaşmaya başlamış ve kendini ona kabul ettirip sevgilisi olmayı başarmıştır.

Sabri Özay (İnanç Konukçu)

Hayalet diye anılmaktadır. Gerçek adı dizinin bölümlerinde neredeyse hiç geçmez. Olup bitenler hakkında, ekibin en çabuk haber alan personelidir. Her türlü çevre araştırması ve istihbarat işlerini üstlenir, aranan tanıkları ve şüphelileri en kısa süre içerisinde o bulur. Tavrı ve duruşu belli belirsizdir, keskin hareketler yapmaz ve efendi biridir. Gözden hemen kaybolur, nereden geldiği de pek belli olmaz. Zaten bu nedenle kendisine hayalet lakabı takılmıştır. Seridir ve gözleri çok keskindir. Gerçek adı Sabri'dir. Yeri geldiğinde halkın yanında olup gecekondusu yıkılan insanlara destek olur. Tanıştığı Feride isimli evli biri ile kısa süreli bir ilişki yaşamıştır. Bir bölümde, Feride'nin kocasını öldürdüğünü öğrenince, ona yardım etmek isterken başını büyük bir dertten son anda kurtarmıştır. Yine başka bir bölümde, henüz küçükken solcu babasının saklandığı yeri polise söylediği için kendisini hiç affetmemektedir. Daha sonra 44. bölümde, kendisine babasını zorla buldurtan polis ile tesadüfen karşılaşınca ondan bütün hıncını almıştır. Bu davranışı, onun belki de dizi boyunca sergilediği en fevri hareketidir. Daha sonra sevgili bulma konusunda Ilgın ile Elif arasında çok gidip gelse de neyse ki sonradan Suna Başkomiser ile aralarında kısa süreli bir ilişki yaşanmıştır.

İsmet Arif Karasu (Berkan Şal)

Akbaba diye anılır. Gerçek adı sezonun sonlarına kadar hiç bilinmez ve geçmez. 40 yaşlarındadır. Akademiden değil, çekirdekten yetiştiği için komiserlik rütbesinde kalmıştır. Bütün yaralama ve cinayetlere ilk elden bakan cinayet büro elemanıdır. Ölülerin ve öleceklerin kokusunu alabilmektedir. Zaten bu yüzden Akbaba olarak adlandırılmıştır. Hastanede yaralıların başında bekleye bekleye kendi

çapında bir tıp kültürü edinmiştir. Yaralanma türlerinin hepsini bilir ve kimi zaman 112 gelene kadar hastalara ilk yardımda bulunur. İş arkadaşları dışında bir arkadaşı ya da bilinen bir özel hayatı yoktur. Sadece vaktinde evlenmek üzere olduğu ve karısının başka birine kaçtığına yönelik bir takım söylentiler vardır. 30.bölümde bir kadın büroyu arayarak onu sorunca, Akbaba'nın hiç kullanmadığı ve bu bölüme kadar dizide hiç duyulmadığı gerçek adı 'İsmet Arif Karasu' ortaya çıkmıştır. (Onu arayan bu gizemli kadının kim olduğu 37-38.bölüme kadar bilinememiştir.) Ayrıca, Akbaba'nın babası ile de ciddi sorunları vardır. Bugüne kadar kimsenin bilmediği babası ile kendi içinde bir hesabı vardır. Daha sonra, Akbaba'nın 'Kesik Parmak Cinayetleri'nin katili olduğu Cevdet tarafından ortaya atılır; fakat bunu bulup açıklığa kavuşturan Aziz Başkomiser olacaktır.

Eylül (Sezin Akbaşoğulları)

Kendisini Narkotik operasyonunda bulunan bir narkotik komiseri olarak tanıtmıştır. Daha sonra istihbaratçı olduğunu belirterek pavyonda bir görev icabı bulunduğunu da söyler. Uyuşturucu bağımlısıdır. Diziye girdiği ilk bölümlerde kim olduğu meçhuldür, sonradan hayat kadını olduğu ortaya çıkar. Behzat'ın annesinin muhbirlik teklifi üzerine Behzat'ın yanına taşınarak onun hayatında olup biten her şeyden haberdar olacaktır.

Eda Akkaya (Seda Bakan)

Komiser yardımcısı, güzel bir kadındır. Başlarda, kaba bir karakter olan Harun yerine daha yakışıklı ve kibar olan Selim'i tercih etmiştir ve onunla nişanlanmıştır. Fakat sonra, Selim'in kendisini aldattığını öğrenince, 38.bölümde Selim'den ayrılmıştır. 41.bölümde ise, Harun'un değerini anlayıp onunla çıkmaya başlamıştır. Eda, sürekli Behzat Amirinden dışarıda da kendisine görev vermesini ister; fakat Behzat Ç. bir kadından cinayetçi olacağını düşünmediği için Eda'nın katilleri yakalamaya gitmesini istemez.

Cevdet (Berke Üzerek)

Ziraat Mühendisliği okumuştur; fakat iş bulamadığı için polisliğe geçiş yapmıştır. Çevreye karşı aşırı duyarlıdır. Harun'un kız kardeşi Aslı ile sevgilidir. Bununla ilgili olarak Harun ile aralarında kısa süreli tatsızlıklar yaşanmıştır. Ekibe en son katılan kişi olduğu halde kendini zamanla Selim'den daha iyi kanıtlamıştır. Fakat Selim gidince tekrar zayıf halka konumuna düşmüştür. 'Kesik Parmak Cinayetleri' ile ilgili kendisine bırakılan CD'deki işkence görüntüleri nedeniyle, bir ara kendisinin cinayetler ile alakalı olduğunu düşünür ve korkar. Bunun için Akbabalarda kalmaya başlar ve onlarla ilişkilerini kısa sürede iyileştirir. Fakat Harun'a göre, hala sevimsiz bir duruş sergilemektedir. 41.bölümde Aslı'ya evlenme teklifi etmiştir. 44.bölümde ise, vurularak yaralanmış ve tüm ilgiyi üzerine toplamıştır. İlerleyen bölümlerde Akbaba'nın katil olduğunu anladığını düşünmeye başlamıştır; ancak katil Akbabanın sevdiği kadın olan Nazlı'dır. 3.sezonda ise Aslının eski psikopat sevgilisinin Aslı'yı kaçırmasının ardından ilk kez cinayet işlemiş ve Aslı'nın eski sevgilisini öldürmüştür. Bu durumun ardından kısa süreli bir depresyona girerek saçlarını kazıtmıştır. 92.bölümde herkesten gizli Aslı ile nikâh kıymışlardır.

Ceyda (Elvin Beşikçioğlu)

Behzat Ç.'nin eski karısıdır. Bir bankacının kızı olduğu için gözü yükseklerde olmuştur. Behzat Ç. ile evliyken depresyona girmiş, gittiği psikiyatra (Yunus'a) âşık olmuş, sonra da onunla evlenmiştir. Kızı Berna ile arası iyi değildir. Bir bölümde Behzat'ın evini basmış ve her yeri dağıtmıştır. Kızının ölümünden uzun süre Behzat'ı sorumlu tutmuştur. İlerleyen bölümlerde Yunus'tan boşanmış ve Berna'nın öldürüldüğüne inanarak Behzat'ın suçlu olmadığını kabullenmiştir. Bir yandan da Şule ile yakın ilişkiler kurmaya çalışmaktadır. İlerleyen bölümlerde Şule'yi Berna sanmaya başlamış ve delirmiştir. Yine tımarhaneye dönerek kısa süre tedavi görmüştür. Daha sonra Bahri sayesinde Şule'nin katil olduğunu öğrenince intihara teşebbüs etmiştir.

Tahsin Yılmaz (Eray Eserol)

Behzat ile aynı yıl akademiden mezun olmuş, sonra da emniyet müdürlüğüne kadar yükselmiştir. Kraldan çok kralcıdır. Behzat'ın üstü olmasına rağmen onunla hâlâ arkadaş gibi konuşabilse de çoğu zaman bu ikili kavga ederler. 2.sezon finalinde tayini çıkmış ise de bir bahane uydurup tayinini durdurmayı başarmıştır.

Şule Şafak (Ayça Eren)

Behzat'ın büyük kızı, öz kardeşi Berna'nın ise katilidir. Kendini ODTÜ'de Felsefe okuyan biri olarak tanıtmıştır; ama aslında Hacettepe Üniversitesi'nde okumaktadır. Görünürde özgür bir yaşayışa sahiptir. Behzat Ç. ile rehabilitasyon merkezinde tanışmışlardır. Behzat kızı Berna'nın ölümüyle sarsıldıktan sonra, Şule'yi kızı gibi sever ve onu tüm kötülüklerden korumaya çalışır. Bir bölümde ona Berna diye seslendiği bile olmuştur. İlerleyen bölümlerde ise, Şule'nin öğrenci olmadığını öğrenmiştir. Ayrıca Behzat, Şule'nin Berna'nın katili ve Mine'den olma öz kızı olduğunu 1.sezonun finalinde öğrenmiştir. Behzat, zaten bu zamana kadar sempatik ev arkadaşını kızı gibi görmüş ve Şule onun gerçekten de kızı çıkmıştır. Ercüment Çözer ile yaptığı bir anlaşmada, işlediği cinayetin görüntüleri polise gitmemiş; fakat Şule hem kendisinin hem de Ercüment Çözer 'in intikamını almak için Ercüment'le iş birliğine zorlanmıştır. Daha sonraları Şule, Behzat'a pişman olduğunu söylemiş ve Behzat ile ilişkileri düzelmeye başlamıştır. 3.sezonda ise, sonradan cinayet büro ekibine katılan Emre ile sevgili olmuştur. Son bölümlerde Emre'nin Berna'nın eski sevgilisi olduğunu ve kendisinin katil olduğunu kanıtlamaya çalıştığını öğrenmiş, final bölümünde de Berna'yı öldürdüğü Emre tarafından ortaya çıkartılmış ve tutuklanarak hapse girmiştir.

Emre (Engin Öztürk)

Amerika'dan Ankara'ya gelmiş, 'Olay Yeri İnceleme' komiseridir. Harun, Hayalet, Akbaba ve Cevdet ile arası iyi değildir. Sonradan araları iyi olmaya başlayınca, olay yerinden cinayet büroya geçmiştir. Biraz takıntılı, psikopat ve her şeyi kitabına uydurmaya çalışan bir tiptir. Sinirli ve agresiftir; ama bunu dışarı

yansıtmaz. Kısa zamanda Şule ile sevgili olmayı başarmıştır. Ancak daha sonra Bahriyle çalıştığı, Berna'nın sevgilisi olduğu ve Berna'nın katili olan Şule'yi yakalayacak delilleri toplamak için Şule ile yakınlaştığı ve Cinayet Büro'ya geçtiği ortaya çıkmıştır. Final bölümünde, Şule için yeterli kanıtları toplayıp onu deşifre etmiştir.

Şevket Ç. (Ege Aydan)

50 yaşlarındadır. Behzat Ç.'nin ağabeyi ve bir alışveriş merkezinin müdürüdür. Oturaklı bir tipi vardır. Çokbilmiş, kendine güveni tam ve dışa dönüktür. Senelerdir Behzat Ç.'nin arkasını toplamaya çalışmıştır. Behzat soruşturma geçirdikçe, Şevket araya adam sokup çözüm üretmiştir. Yüksek mevkilerde hatırlı dostları vardır. Sürekli olarak Behzat Ç.'nin sürülmesini ve açığa alınmasını engellemektedir. Ona kızsa da bağırsa da, kendi açısından hep onun iyiliğini istemektedir. Her ne kadar Behzat ile aralarında sorunlar olsa da, Behzat ve ekipteki diğer kişiler (Hayalet, Akbaba, Harun, nadiren Selim ve Cevdet) ile birlikte meyhanede içip birçok şeyi paylaşabilmektedirler. Eşiyle problemleri vardır, boşanmak istemekte; fakat karısı ondan boşanmamaktadır. Nihayet, 62.bölümde bu isteği yerine gelecek ve eşinden ayrılacaktır. Çocuğu Reşat'ın velayetini ise, eski karısı Nesime'ye bırakmıştır. Daha sonradan patronu Reşat Bey'in kimler için çalıştığını Behzat sayesinde öğrenmiştir.

Ercüment Çözer (Nejat İşler)

Psikopat bir iş adamını canlandırır. Soğukkanlıdır ve kendisine 'saygısızlık' edenin gözünün yaşına bakmaz. Diziye ilk girdiği bölümde, eski sevgilisinin yeni erkek arkadaşını öldürmüştür. Arkası sağlamdır ve bir defa kendisine vurduğu için sürekli Behzat Ç. ile uğraşır. Şule'nin Behzat' tan intikam almasını o sağlamıştır. Bir bölümde, Bahar'ı elde etmek için kılığını ve soy ismini değiştirerek tarih öğretmeni olmuştur. Bir ara tutuklanarak Ankara'ya getirilse de, Memduh Başgan tarafından illegal yollarla kaçırılmıştır. Sezon finalinde ise bileti kesilerek, Memduh Başgan'a Ercüment'i öldür emri verilmiştir. İlk başta Memduh Ercüment'i öldüremez; fakat daha sonra Ercüment'i öldürmeye giderken plan değişir ve Ercüment kendisini

öldürmeye gelen Memduh'u yaralar. Memduh Başgan'ı öldürdüğünü sanarak 38.bölümde Ankara'yı terk eder. Çözer Holding de dâhil birçok şirket, vakıf, dernek vb. yerlerin sahibidir. Ayrıca, devlet ihalelerinde de bulunmaktadır. İyi bir aşçıdır. Bir bölümde Savcı Esra'yı kaçırmıştır. 2.sezon sonlarında ise, işlerine burnunu sokmaması için Esra'yı içeri tıkmıştır; fakat elinde olmayan sebeplerden ötürü, Savcı Esra hapisten çıkarken zamansız öldürülünce zan altında kalmış ve gözden kaybolmuştur. Savcıyı Ercüment'in öldürdüğü meçhuldür; fakat tüm şüpheleri üstüne çekmiş ve bir numaralı şüpheli konumuna düşmüştür. Sonradan Savcı Esra'yı öldürenin kendisi olmadığını da kanıtlamıştır.

Hüseyin (Remzi Evren)

Behzat Ç. ile üç yıl beraber çalıştıktan sonra mesleği bırakıp Sakarya'da küçük bir meyhane açmıştır. Zorlamasız bir muhabbeti vardır. Behzat Ç. kafayı çekmek için sık sık onun yanında soluk alır. Behzat'ın her uğrayışında soğuk birasını ikiletmez. Behzat'ın sinirli olduğu zamanlarda ise onu sakinleştirir. Kavga çıktığı takdirde dindirmesini iyi bilir. Behzat ile aralarında bir kaset yüzünden ufak tatsızlık yaşansa da ciddi boyuta ulaşacak şekilde araları açılmamıştır. 2.sezon finalinde ise Şule açığa çıkınca, Savaş, Şule ve Şevket'i Ercüment ve Memduh'tan korumak için Behzat'ın isteği üzerine kendi bağ evinde saklamış ve böylece Behzat' a yine yardım etmiştir.

Memduh Başgan (Güven Kıraç)

Emniyette üst düzey yöneticidir. Ercüment'in hamisi ve kontrgerilla şefidir. Behzat Ercüment'i tutuklayınca, cezaevine mahkûm götürecek aracın komutanı olan Jandarma Başçavuşun kılığına girerek Ercüment'i kaçırmıştır. 1.sezon finalinde 'Büyük Ağabey'den Ercüment'i öldürme emrini alır; fakat kendisinden habersiz plan değişir ve gittiği yerde Ercüment Çözer tarafından altıpatlar silahta kalan son mermiyle yaralanır. 1.sezonda öldürüldüğü düşünülüp cenazesi dahi kaldırılsa da, 2.sezonda ölmediği ve herkesin kendisini ölü bildiği ortaya çıkmıştır. Kendisinin ölüm fermanını imzalayanlardan intikam almak için Savcı Esra ve Behzat ile işbirliğine hazırlanır. Fakat beklediği karşılığı bulamayınca kendini Ağabey'e ve

Ercüment'e affettirmeye çalışacaktır. Senaryonun ilerlemesinin ardından Ağabey'i öldürür ve onun yerine geçerek 'Büyük Patron' olur. Ercüment Çözer ile birlikte yine iş yapmaya devam eder.

Anne (Yıldız Kültür)

Behzat ve Şevket'in annesidir. Aslında her şeyin başındaki isimdir. Memduh'un en büyük düşmanıdır. Rahmet Albay'ı (Behzat ve Şevket'in babasını) terk edip bir paşayla evlendiği için Behzat ona çok kızgındır; ama o çocuklarını hep uzaktan kollamıştır. 67.bölümde öldüğü sanılsa da 69.bölümde yaşadığı ortaya çıkmıştır. 3.sezonun ortalarında Eylül'e kendisini Behzat'tan haberdar etmesi için iş teklifinde bulunmuştur. Son bölümlere doğru Bahri tarafından kandırılmıştır. Final bölümünde ise, ölümün eşiğinden dönmüş, Behzat son anda annesini kurtarmıştır.

Aslı Sinanoğlu (Zeynep Koltuk)

Harun'un kız kardeşidir. Cevdet ile ilişkisi vardır. Üniversitede okumaktadır. Eski psikopat sevgilisi tarafından kaçırılınca, Cevdet'in cinayet işleyip depresyona girmesine neden olmuştur. Ama ne olursa olsun Cevdet'i anlamakta ve ona hak vermektedir. 92.bölümde kimse onların birlikteliklerine karşı olmadığı halde, Cevdet'le gizlice nikâh kıyarak evlenmişlerdir.

"Diziden çıkarılan karakterler

Berna Ç. (Hazal Kaya)

Behzat'ın küçük kızıdır. 1.bölümde Şule tarafından öldürülmüştür. Senaryo ilerledikçe neredeyse tüm bölümlerin yarısında Behzat'ın hayalinde yer alır.

Alp (Harun Tekin)

Berna'nın eski sevgilisidir ve hapçıdır. İlk bölümlerde hapse girmiştir. Daha sonra hapisten çıkmıştır; fakat bir daha görülmemiştir.

Bahar (Ayça Varlıer)

Behzat'ın eski nişanlısıdır. Ceyda'dan bile daha önce Behzat'ın hayatında olmuştur. İlerleyen bölümlerde, Behzat'ın etrafında olmasından mütevellit, yaşadığı travmaların etkisiyle çocuklarıyla Ankara'dan ayrılmış ve İstanbul'a yerleşmiştir.

Gazeteci Ilgın (Aslı Tandoğan)

Gazeteci bir kızdır. Görüldükten birkaç bölüm sonra, yapılan yolsuzlukları ortaya çıkardığı için hapse girmiştir. Kısa bir süre Hayalet ona âşık olmuştur.

Ağabey/ Patron (Zafer Algöz)

Dizide 'Büyük Ağabey' rolünü üstlenen istihbarat şefidir. Birkaç bölümde bir konuk oyuncu olarak diziye dâhil edilmekteyken Memduh Başgan tarafından öldürülmüştür.

Psikolog Funda (Yasemin Öztürk)

Reşat Bey'in adamıdır. Şevket ile bir ilişki yaşamış; ancak sonra Behzat ve Şevket'in annesinin adamı olan Bahri tarafından öldürülmüştür.

Suna Komiser (Mine Tugay)

'Narkotik Büro Başkomiseri'dir. Kesik parmak cinayetlerinin günümüzdeki katilidir. Hayalet ile ilişki yaşamıştır. Yaşadığı travmaların etkisiyle kız kardeşinin hayaliyle yaşamaktadır. Kesik parmak cinayetlerini işlediği öğrenilince intihar eder.

Savcı Esra Ç. (Canan Ergüder)

Cumhuriyet savcısıdır. Kararlı ve dediğim dedik bir kişiliğe sahiptir. İlerleyen bölümlerde Behzat'la evlenirler. 2.sezon finalinde ise öldürülmüştür. Ölüm nedeni

hala tam olarak bilinmese de birilerinin çıkarları uğruna boş yere öldürüldüğü düşünülmektedir.

Aziz Başkomiser (Ahmet Uğurlu)

Görevinde başarılı ve Behzat Ç.'nin yaşlı halini andıran oldukça tecrübeli bir Başkomiser'dir. Eski cinayetçilerdendir. Kesik parmak cinayetlerini yürütmüş ve sonra emekliye ayrılmıştır. 'Kesik Parmak Cinayetleri' tekrar başladığında, ekibin yönetiminin kendisinde olmasını istemiştir. Suna'nın günümüzdeki kesik parmak cinayetlerinin katili olduğunu anlayan tek kişidir. Suna'nın katil olduğunu öğrenmesini sağlayan bir kızı öldürdüğü sanılarak tutuklanmıştır. Daha sonra cezaevinden çıkartılınca, eski kesik parmak cinayetlerinin katilini, yani Nazlı'yı tek başına deşifre etmiştir. 2.sezon finalinde ise diziden ayrılmıştır.

Selim (Hakan Hatipoğlu)

Eski cinayetçi ve olay yeri inceleme komiseridir. Senaryo ilerledikçe Memduh Başgan'a hizmet etmeye başlamıştır. Savcı Esra'nın ölümünde parmağı olduğu düşünülmektedir. Bahri tarafından saklanmaktadır. Yayınlanan bir bölümde (71.bölüm) Selim'in başka bir yere sürüldüğü söylenmiş ve böylece diziden ayrıldığı öğrenilmiştir.

Savaş (Yamaç Telli)

Savcı Esra'nın kardeşidir. Yıllar önce işlediği bir hırsızlık suçu yüzünden içeri girmiş ve bunun suçlusu olarak ablasını (kendisini savunmadığı için) görmüştür. Yıllar sonra Ankara'ya dönmüş ve bir süre sonra da ablası Esra'yla arasını düzeltmiştir. 3.sezonun başında ablasının ölümünden sonra Ankara'dan ayrılmıştır.

Gönül (Pelinsu Pir)

Behzat'ın bir zamanlar ki dostudur. Önceleri bir pavyonda şarkı söylemekteyken sonra Ankara'dan ayrılmıştır.

Bahri (Emre Elçil)

Anne'nin adamıdır. Behzat ve Şevket'in annesine çalışmaktadır. Bazen Ercüment, Memduh, Şevket gibi insanlar ile mesleği gereği iş yapma durumunda kalmıştır. Savcı Esra cinayeti konusunda, Behzat Ç.'ye yardım eden bir numaralı isimdir. Ayrıca annenin yaşadığını bilen nadir kişilerdendir. En son Savcı Esra'nın gerçek katili olduğu ortaya çıkmıştır. Final bölümünde, Barbaros ve Muzaffer tarafından öldürülmüştür.

Muzaffer- Muzo (Gökhan Yıkılkan)

Adli tıpta hademe olarak çalışmaktadır. Çok boş konuşan, saf birisidir. Çok arkadaşı yoktur ve varoş kesimden gelmektedir. Barbaros'la aynı yerde çalıştıkları için bir şekilde tanışmışlardır. Barbaros ile birlikte birçok cinayet işlemişlerdir. Aşağılık kompleksi olan birisidir ve kendisini beceriksiz, bilgisiz ve yeteneksiz olarak gören herkese bir anda parlamaktadır. Final bölümünde yanlışlıkla üzerindeki bombayı ateşleyerek kendini havaya uçurmuştur.

Barbaros (Serdar Orçin)

'Adli Tıp'ta Doktordur. Çok zeki biri ve aynı zamanda seri katildir. Hâkim olan babasının otoriter tavrı, kendisine çocukluğunu yaşatmaması ve çok sert birisi olmasından ötürü ona karşı içten içe kin beslemektedir. Barbaros, babasına olan bu kini yüzünden onu öldürmek istemekte ama bunun için kendini henüz yeterli hissetmemektedir. Bu yüzden Barbaros, kendisinde bu gücü hissetmek ve bu cesarete ulaşmak için Behzat Ç. ve ekibinin ilgilendiği tüm cinayetleri işleyecektir. İşlediği her cinayetten sonra gidip küçük oğluna sarılıp uyuyarak huzur bulduğunu söyleyecek kadar psikopat birisidir. Barbaros'un kendisine dava edindiği babasına olan kini, Behzat'ın Savcı Esra davasında hâkim babasının suçluları salıvermesiyle son noktasına ulaşmıştır. Bu yüzden, kendine ait oluşturduğu adalet anlayışıyla suçluları öldürür (bir bakıma Behzat'a da yardımı dokunur). Bu süre zarfında ona, Adli Tıp'ta hademe olarak çalışan arkadaşı Muzaffer yardım eder. Final bölümünde (96.bölüm), Esra'nın katillerini teker teker öldürmüş ve en son da kendisini ve

babasını vücudundaki bombayla havaya uçurarak dizi finaline damgasını vurmuştur*’’* (http://www.tr.wikipedia.org/wiki/Behzat_%C3%87._Bir_Ankara_Polisiyesi_karakterleri_listesi).

2.3. Dizinin Özeti

2.3.1. Behzat Ç. – 1. Sezon (2010 - 2011)

Behzat’ın başından başarısız bir evlilik geçmiştir. Behzat’ın eski eşiyle yaşadığı problemler kızına karşı ilgisiz kalmasına neden olur. Boşandıktan sonra hiç bir kadına güven duymamaya başlamıştır. Hayatında tek umursadığı kadın ise, 18 yaşındaki kızı Berna olmuştur. Kızı onu küçüklüğünde çok sevse de annesini ve onu terk ettiği için babası Behzat'a çok kızgındır. Son günlerinde babası ile araları iyileşmeye başlamıştır; ancak Behzat bir süre sonra kızı Berna’nın intihar ettiğine tanık olmuştur. Behzat, bu olaydan olumsuz şekilde etkilenmiş, hatta şuurunu yitirdiği bir suçlu kovalamasında küçük bir kızı kaçıran bir zanlıya ateş ederek onu öldürmüştür. (Kurtuluş Parkı Olayı). Daha sonra bu konu hakkında soruşturma geçirse de soruşturmayı atlatmış ve temize çıkmıştır. Behzat Ç. ve ekibi, birinci sezon boyunca bir yandan Behzat'ın kızının ölümünün arkasında yatan sır perdesini aralamaya çalışırken bir yandan da her bir bölümde yaşanan farklı farklı cinayetlerin çözümüyle uğraşırlar.

İntihar gibi görünen Berna cinayetinin asıl sorumlusu, şüphelenilecek en son kişi Behzat'ın ev arkadaşı ve öz kızı olan Şule’dir (Behzat yıllar önce Diyarbakır’da görev yaparken Mine ile bir ilişki yaşamıştır. Sonra Şule doğmuştur. Yani Behzat, Şule'nin gerçek babasıdır ve bunu 2.sezonda öğrenecektir). Behzat, geçmişte değişik zamanlarda birden fazla kadınla ilişki yaşamıştır. Bunlardan birisi de, eskiden beri tanıdığı ve evlenme teklif ettiği Bahar’dır. Bahar, bu teklifi reddeder. Çünkü, Bahar solcu olduğu için devrimci bir yapısı vardır ve baskın bir karaktere sahiptir. Birçok şeye kolay boyun eğmediği için Behzat ile üniversiteden beri anlaşamaz. Ayrıca Behzat’la mutlu olabileceklerini (Polis olduğu için) düşünmemektedir. Behzat ilk eşinden sonra, ekip elemanlarının müdavimi oldukları bir pavyonda şarkıcılık

yapan Gönül ile birlikte olmuştur. Gönül ise, sosyal normları önemsemeyen bir kadındır. Evliliğe inanmaz. Behzat'ın başka kadınlar ile ilişkisi olup olmaması onu bağlamaz. Kıskanır ama Behzat'a belli etmez. Hayat kadını değildir. Buna rağmen, Behzat daha sonra Savcı Esra ile yakınlaşmaya başlayınca Gönül ile ilişkisi de bitme noktasına gelir. Dolayısıyla senaryo ilerledikçe, belli bir süre sonra Gönül karakteri de Bahar gibi diziden ayrılır.

Birinci sezona damgasını vuran konulardan en önemlisi, Behzat'ın Ercüment Çözer adında bir iş adamı-mafya ile tanışması ve bu ikilinin arasında yaşanan anlaşmazlık ve düşmanlıktır. Sezonun ilerleyen bölümlerinden birinde Ercüment Çözer isimli bir seri katil diziye dâhil olur. Ercüment; İstanbullu, zengin, gösteriş düşkünü, her sorunu parayla halledebileceğini düşünen ve psikopatça cinayetler işleyebilecek kadar gözü dönmüş şımarık bir iş adamıdır. Ercüment, sezonun ilk bölümlerinden birinde alkollü araba kullandığı için trafik polisine yakalanmıştır; ancak alkol metreye üflemeyi reddetmiştir. O sırada, Behzat arabasıyla oradan geçmektedir. Ercüment'in alkol metreye üflemeyip görevli polis memuruna sorun çıkarttığını anlayınca ona yumruk atar ve Ercüment'in yerine alkol metreye üfleyip (kendisi de alkollüdür) gider. Ercüment de aldığı bu darbe yüzünden Behzat' a kin duyar ve adamlarına Behzat'ı izletmeye başlar. Aralarındaki bu düşmanlık Ercüment'in takıntılı ve kinci bir yapısı olmasından ileri gelmektedir. İlerleyen bölümlerde ise, Behzat'ın kızının öldürülmesinde Ercüment Çözer'in parmağı olduğu ortaya çıkar. İlk zamanlarda Ercüment, Behzat'ın kızının intihar ettiğini düşünmesini, Behzat'a verdiği montajlı bir kasetle sağlamıştır. Behzat ve ekibi 20.bölümün sonunda, Ercüment'i yakalayarak tutuklamayı başarırlar. Ancak, Ercüment'in arkasında derin devlette önemli bir yere sahip olan Memduh Başgan vardır. Böylece Ercüment derin devlet içindeki bağlantıları sayesinde tutuklanmadan kurtarılarak yurtdışına kaçırılmıştır.

Birinci sezondan söz ederken cinayet büro ekibinden de kısaca bahsetmek gerekirse, Harun ailesi ile sorunları olan birisidir ve sevdiği kız Eda ile çıkmak için çok uğraşmıştır; ancak bunu bu sezonda başaramamıştır. Çünkü Eda, Selim adında bir cinayet büro komiseri ile evlenme noktasındadır. Daha sonra Eda, Selim'in

kendisini aldatması üzerine Selim'i terk eder. Selim ise bürodan ayrılıp 'Olay Yeri İnceleme' ekibine geçer. Cinayet bürodaki herkesin onu küçük görmesinden bıktığı için Behzat ve ekibine kin duymaktadır. Zaten bu yüzden ilerleyen bölümlerde Memduh'un adamı olacaktır.

Bürodan Hayalet, bir zamanlar Feride adındaki komşusuyla birlikte olmuştur. Daha sonraları Gazeteci Ilgın ve onun arkadaşı Elif ile duygusal ilişki yaşar. Son zamanlarda ise, Başkomiser Suna ile ilişki yaşamaya başlayacaktır. Öte yandan, Akbaba'nın özel hayatı bu ana kadar hep gizlidir; fakat seyirciye bu sezon boyunca Nazlı adındaki sevgilisi için seri katil olduğu düşündürülür. Bu durum, 2.sezonun sonunda Cevdet tarafından ortaya çıkartılacaktır. Ayrıca Akbaba, sevgilisi Nazlı ile birlikte Ankara'dan kaçmak üzereyken Aziz Başkomiser tarafından yakalanacaktır.

Cevdet ise saf, temiz fakat akıllı bir polistir. Selim kadar aksi ve atarlı değildir o yüzden Selim kadar itilip kakılmaz. Büro tarafından sevilir ama kendisine hissettirilmez. Dizinin bu ilk sezonunda, Harun'un kız kardeşiyle ilişki yaşamaya başlamıştır. Hatta bu yüzden ilk başlarda, Harun'dan dayak yemiş ve uzun süre sonra Harun tarafından Aslı ile olan ilişkileri onaylanmıştır.

2.3.2. Behzat Ç. – 2. Sezon (2011 - 2012)

Dizi kadrosuna narkotik komiseri Suna, psikolog Funda ve cinayet eski Başkomiser'i Aziz dâhil olmuştur. Dizinin ikinci sezonu 39.bölümüyle 13 Kasım 2011'de başlamıştır. Bu sezonun ilk bölümlerinde; Esra, Harun, Akbaba, Hayalet, Cevdet, Eda ve Şevket, Ercüment'in tuzağına düşen Behzat'ı hapse düşmekten kurtarmak için uğraşmış ve başarılı da olmuşlardır. Tam olarak yaptıkları şey, Ercüment Çözer'in işlediği cinayetin Behzat'ın üzerine yıkıldığı ortaya çıkartmak olmuştur. Dolayısıyla Behzat, bunu da atlatmayı başarmış ve mesleğine sezonun ilk bölümlerinde geri dönmüştür.

Behzat bu sezonda kızı Berna'nın katilinin diğer kızı Şule olduğunu öğrendiği için bu gerçekle yaşamaya devam etmeye mahkûm olmuştur. Bir yandan kendisinin

yokluğunda ekip tarafından faili meçhule bırakılan cinayetleri çözecek, bir yandan Aziz Başkomiser'in yürüttüğü kesik parmak cinayetlerinin katilini arayacak ve bir yandan da dizide her bölüm işlenen farklı farklı cinayetler ile uğraşacaktır.

Bu sezonun ilk bölümlerinde, Savcı Esra'nın dizi boyunca bahsi bile geçmeyen, eskiden beri görüşmediği kardeşi Savaş'ta diziye dâhil olmuştur. Savaş, başına buyruk bir gençtir, bilgisayar mühendisliğini son sınıfta terk etmiştir. Şevket'in müdürü olduğu alışveriş şirketinde işe girer. Savcı Esra ile aralarında husumet vardır. Savaş geçmişte bir suç işlemiştir, Esra'ya bu suçtan kendisini kurtarmak istemediği için kızgındır. Neyse ki, daha sonradan aralarındaki sorunları hallederler.

Öte yandan, Behzat tek başına kaldığı zamanlarda (hayalinde hareketli kameralarla yansıtılan), 5-6 çeşit Behzat tiplemesi ile sesli düşünmektedir. Daha sonradan, kesik parmak cinayetinin günümüzdeki katilinin Suna olduğunu öğrenen Aziz Başkomiser, Suna'ya yardım etmeye başlamıştır. Ekip üyelerinin özel hayatlarında ise gelişmeler vardır. Behzat, Savcı Esra ile evlenmiştir. Şule'yi de artık kızı olarak kabul etmiş ve herkese teker teker bunu açıklamaya başlamıştır. Bu üç kişi, bir aile olarak Savcı Esra'nın evinde yaşamaya başlamıştır. Harun ve Eda ise, Harun'un teklifi üzerine çıkmaya başlamışlardır. Akbaba, daha önceden kimsenin bilmediği babası ile hesaplaşmaya kalkmıştır. Bu arada Hayalet'in ise, Ilgın ve Elif konusunda kafası oldukça karışıktır. Öte yandan Şevket, boşanmak istememekte; fakat Psikolog Funda'yı da sevmektedir. Aynı zamanda, Savaş ve Şule'nin arasını da yapmaya çalışmaktadır. Şevket daha sonra eşinden boşanmıştır; fakat bununla birlikte sevgilisi Funda'nın da ajan olduğunu öğrenmiştir.

Bu sezon, dizinin ana iskeletini oluşturan ve 15 yıl önceki cinayetlerin kopyası olan 'Kesik Parmak Cinayetleri' katilinin Suna olduğu ortaya çıkmıştır. Suna öldürdüğü adamların gerekçesi olarak, onların bazı kızları tuzağa düşürdüklerini ve bu kızları kötü emellerine alet ettiklerini öne sürmüştür. Yani Suna, bu cinayetleri bütün tacize uğrayıp acı çeken ve öldürülen kadınlar için işlemiştir. Bunu açıkladıktan sonra, herkesin gözü önünde kafasına kurşun sıkarak intihar eder.

Gazeteci Elif ise bunu haber yapmak ister. Kendisine bu haberi yapma izni verilmeyince ise, bu durumu roman olarak yazmaya karar verir. Bu arada, eski kesik parmak cinayetlerinin katili ise Cevdet tarafından bulunur. Ancak, Cevdet bunu Hayalet dışında kimseye söyleyememiştir. Çok daha sonradan Aziz Başkomiser de katili bulur. Onlara göre katil Akbaba'dır. Ancak, üçüncü sezonda katilin aslında Akbaba değil, Akbaba'nın sevgilisi olan Nazlı olduğu anlaşılacaktır.

Ercüment Çözer ise, Avrupa'dan fırtına gibi dönmüştür. İhale soruşturması ile hâlâ uğraşan Esra'yı önce içeri tıktırmıştır. Savcı Esra ise, bu sezonun finalinde hapishaneden çıkarken gerçekleştirilen suikastla öldürülmüştür. Bunun üzerine, Ercüment Çözer ve Memduh Başgan tüm şüpheleri üzerlerine çekmiş olurlar. Ayrıca 2.sezon finalinde, Bahri'nin Anne'ye çalıştığı da, son sahnede Behzat'ın annesiyle yaptığı telefon konuşmasının ardından izleyiciye sezdirilmiştir.

2.3.3. Behzat Ç. – 3. Sezon (2012 – 2013)

Behzat Ç. bu son sezonda, hayatındaki radikal değişmeleri anlatmaktadır. Ona göre, artık oyunun kuralları değişmiştir. Behzat bu sezonun ilk bölümlerinde kendinde değildir. Karısı Esra'nın öldürülmesinden Ercüment Çözer 'i sorumlu tutar. Mesleğine ara verip sivil kimliği ile Savcının katilini aramaya başlar. Karşısına operasyonda olduğunu söyleyen ve Zeynep Fidan şeklinde sahte bir isim kullanan Eylül çıkar. Kendisini narkotik komiseri olarak tanıtan bu gizemli kadın, Behzat'a yardım etmeye çalışır. Ayrıca Behzat'a bu konuda, annesine çalışan Bahri'de yardım etmiştir.

Behzat, savcının katilini ararken hasbelkader Ercüment ile karşılaşmış ve bir şekilde Ercüment ile birlikte hareket etmiştir. Ercüment, ona katili bulduğunu söylemiş ve onu Behzat'ın öldürmesini istemiştir. Ancak Behzat, katilin eski müsteşar olduğunu zannetmiştir. Ercüment ise, asıl katili eski müsteşardan öğrenmiş ve müsteşarı kendi karısına öldürtmüştür. Daha sonra da gerçek katil olan iş adamı İhsan'ı yakalamıştır. İhsan, Ercüment'in işini baltalamak için Savcı Esra'yı öldürtmüştür. Behzat ise, İhsan'ı yakalatır; fakat Bahri'nin yardımı ile Ercüment'in

müsteşarı öldürttüğünü de gün yüzüne çıkarır. Böylece Ercüment'i yakalatacak emri de çıkartmış olur. Ancak, Ercüment hızlı davranıp yurt dışına çıkarak yine Behzat'ın elinden kaçmayı başarmıştır.

Son sezonun ilerleyen bölümlerinde gizemli kadın Eylül, bu sefer karşımıza pavyonda görev icabı çalışan Suzan olarak çıkar. Ve ardından Behzat' a kendisinin aslında istihbaratçı olduğunu söyler. Ancak kim olduğu henüz meçhuldür. O sıralarda Behzat, Eylül'ün uyuşturucu bağımlısı olduğuna da tanık olmuştur. Öte yandan, bu son sezonda dizinin diğer karakterlerine bakacak olursak; Harun, Eda ile aynı evde yaşamaya başlamıştır ve Cevdet'e komşu olmuşlardır. Bir cinayet soruşturması için zanlının evine giden Hayalet ve Akbaba, zanlının kaçmak istemesi sonucu zanlıyı sıkıştırmışlardır. Fakat, Akbaba yanlışlıkla zanlıyı başından vurmuş ve soruşturma geçirmiştir. Bu olaydan sonra Akbaba, kendine gelememiş ve soruşturmanın başlarında suçunu herkesin reddetmesini istediği halde reddetmemiş ve şüpheli tavırlar sergilemiştir. Nihayet sonunda, Emniyet Müdürü Tahsin'in baskılarıyla suçunu reddedip ve soruşturmayı atlatmıştır. Ayrıca bu sezonda, tamamı Akbaba'nın evinde çekilen, sıra dışı 1 bölüm boyunca, cinayet büro ekibi arasındaki sırlar ve gizli saklı kalan her şey konuşularak ortaya dökülmüştür (Eski Kesik Parmak Cinayetlerinin katilinin Akbaba değil de Nazlı olduğu ve Şule'nin Behzat'ın Mine'den kızı olduğu gibi). Böylece, artık cinayet büro ekibi arasında gizli saklı hiçbir şey kalmamıştır. Tamamı Akbaba'nın evinde geçen bu bölümün sonlarına doğru Behzat yine şuurunu yitirmiş gibi davranmıştır. Hatta cinayet büro ekibinden Harun, Hayalet ve Akbaba'ya silah doğrultmuştur (Beyninde bir bebek olduğunu, onu doğuramadığını ve bebeğin beyninin içinde öldüğünü dile getirir). Sonradan, cinayet büro elemanları tarafından sakinleştirilmiştir. Bir sonraki bölümde ise cinayet büro personeli, kendisini gizli polis olarak tanıtan Eylül Fidan adlı gizemli kadını araştırmaya başlayacaklardır. Sonra kendini bu şekilde tanıtan Eylül adlı karakterin emniyetteki istihbaratçı Zeynep Fidanla bir alakası olmadığı ortaya çıkacaktır. Eylül adlı karakter artık deşifre olmuştur. Behzat kendisinin istihbaratçı değil, bir hayat kadını olduğunu bir bölümlük kovalamanın ardından öğrenmiştir. Zaten Eylül de 88. bölüm sonunda annesine çalıştığını Behzat'a itiraf etmiştir.

Dizinin 88.bölümünde, bir yandan annesine açtığı savaşla mücadele eden Behzat, diğer yandan da Savcı Esra suikastının yaklaşan davasında gerçek failleri ortaya çıkarmak için hazırlık yapmaya başlamıştır. Behzat, kaçınılmaz olan bu çabasını ölen karısı Esra için yerine getirmek zorundadır. Savcı Esra suikastının dava sürecinin baş gösterdiği 89. bölüme gelindiğinde, o güne kadar adaleti aramaktan vazgeçmeyen Behzat Ç. artık her şeyin sona yaklaştığı yere gelmiştir. Savcı Esra suikastını üstlenen katil zanlısı Gökhan Şenay, kendisini cinayete azmettirenlerin ona yalan söyleyip ailesini koruma sözünü tutmadıklarını Bahri'den öğrenerek mahkemede cinayeti işlemediği yönünde ifade vereceğini Behzat'la paylaşmıştır. Ancak bu durumun ardından ortalık karışacak, cinayetin azmettiricileri dava sürecinde Gökhan'ın ailesine zarar vermeye çalışarak kirli oyunlarından vazgeçmeyeceklerdir. Buna karşılık Behzat ve ekibi ise aileyi koruma önlemleri alacaklar ve Gökhan'ın mahkemede doğruları söylemesi için çaba sarf edeceklerdir. Dizinin 90. bölümüne gelindiğinde, mahkemede gülen taraf maalesef Behzat Ç. ve ekibi olmamıştır. Savcı Esra cinayetinin zanlısı Gökhan, ailesi emniyet güçleri tarafından korunmaya alındığı halde duruşmada savcıyı kendisinin vurduğunu belirtip yalan ifade vererek Behzat ve ekibinin çabalarını boşa çıkartmıştır (ailesiyle tehdit edildiği için böyle bir şeye kalkışmıştır). Böylece, Gökhan'ın yalan ifadesiyle adaletin terazisi bir kez daha şaşacak ve suikastın azmettiricileri tutuksuz yargılanacaktır. Gökhan'ın kararının değişmesinde rol oynayan kişinin 'Emniyet Amirleri'nden Zeynep Fidan olduğu ise kısa zaman sonra çözülecektir.

93.bölümde Behzat, Şuleden Emreyle ilişkisi olduğunu öğrenince feryat figan Emre'yi aramaya başlamıştır. Emre Behzat'ın bu tavrından çok korkmuş ve izine ayrılmıştır. Finale doğru gelinirken, bu durum her şeyin kopuş noktası olacak ve Emre asıl amacı olan Şule'nin katil olduğunu kanıtlamak için harekete geçecektir. Behzat, Şule'nin açığa çıkmasından sonra büyük bir ikilemde kalmıştır. Şule, yaptıklarının hesabını vermeye yaklaşmıştır; ama Behzat kızını yalnız bırakmak istememektedir. Finale üç bölüm kala, Behzat Ç. ve cinayet büro yoğun bir trafiğin içine düşmüştür. Çözülmesi gereken belki de en önemli düğümlerle karşı karşıya kalan ekip, sonuna kadar adalet arayışını sürdürecek ve sınırları zorlayacaktır. Behzat ve ekibinin son bölümlerde uğraştığı cinayet soruşturmalarını kendi inandıkları

adalet anlayışına göre gerçekleştirmiş olan Barbaros ve Muzaffer, 95.bölümde yakayı ele vererek Behzat tarafından deşifre olmuşlardır. Son olarak final bölümüne gelindiğinde Savcı Esra'yı öldürmekle yargılanan Gökhan, Savcı Esra cinayeti hakkında bildiği her şeyi Harun ve Tahsin Müdüre anlatmış ve böylece Bahri'yi de ele vermiştir. Daha sonra da kendisini yaşatmayacaklarını düşünerek hapishanede kendini asmıştır. Bu arada, final bölümünde bir şekilde Behzat'ın elinden kurtulan Barbaros ve Muzaffer bu bölüme damga vurarak ve Savcı Esra cinayetinden sorumlu olan herkesi bir depoda buluşturacaklardır (Bu depoda Barbaros'un Savcı Esra davasındaki zanlıları tutuklamak yerine onları serbest bırakan hâkim babası, bu davadan çıkarı olan bir milletvekili ve bir iş adamı, Behzat'ın annesi, Savcı Esra'yı vuran Bahri, Zeynep Fidan ve Behzat olacaktır). Her dakikasıyla soluk kesen final bölümünde, son hesaplaşma çok ağır olmuştur. Barbaros vücuduna bağladığı dinamitlerle resmen ölüme meydan okumuş ve önce Bahriyi alnından vurarak beynini parçalamış, sonra İhsan(iş adamı) ve milletvekilini de kurşuna dizmiştir. Bu arada Muzaffer ise, o esnada içeriye giren Zeynep Fidan'ı vurmuştur. Daha sonra hava almak için dışarıya çıktığında ise, üzerine bağlı bombayı yanlışlıkla patlatarak kendini havaya uçurmuştur. Son derece ağır şiddet içeren bu sahneler sırasında, Behzat bir şekilde annesini dışarıya çıkartabilmiş ve bunun üzerine iyice çığırından çıkan Barbaros, babasına sarılıp üzerindeki bombayı patlatarak içinde bulundukları depoyu havaya uçurmuştur. Patlamadan sadece Behzat ve annesi kurtulmuş ve Savcı Esra cinayetinde payı olan herkes, Barbaros'un babasına olan kini yüzünden almış olduğu toplu intikamla payına düşeni almıştır. Olay sonrasında ise Behzat, olay yerinde Emniyet Müdürü tarafından açığa alınmış, kimliğini, rozetini ve silahını teslim ederek olay mahallinden ayrılmıştır. Final bölümü tüm heyecanıyla sürerken hiç beklenmedik bir sonla izleyicileri karşılamıştır. Behzat Ç. dizisine damga vuran bu bölümde Şule'nin katil olduğu ortaya çıkarılarak Şule tutuklanmış ve Behzat Ç. de başını alıp giderek ve Ankara'yı terk etmiştir.

2.4. Dizideki Şiddet İçeriği

Behzat Ç. yayınlanmaya başladığı Eylül 2010 tarihinden Mayıs 2013'e kadar, bilhassa içeriği ve söylemsel özellikleriyle büyük dikkat çekmiş, izleyici kitlesini toplamaya başlamış ve günümüzde internetten en çok takip edilen diziler (Bip'siz olmak kaydıyla) arasında yerini almıştır. Dizide diğer dizilerin (Kuzey Güney, Muhteşem Yüzyıl, Adını Feriha Koydum vb.) aksine, normal veya çok yakışıklı - güzel olmayan günlük hayatta karşılaşabileceğimiz türden tipler ve karakterler olması izleyicide belli ölçüde sempati oluşturmuştur. Dizide sürekli sürprizlerle desteklenen genel dramatik yapının da etkisiyle izleyicinin 'nefret etme' duygusunu tatmin edebilecek bir ya da birkaç 'kötü' her zaman olmuştur. Bu bağlamda, ülkedeki aktif izleyici kitlesinin çoğunluğunun (Ankara ve Orta Anadolu) ilgisini üstüne çekerek izlenme ayrıcalığı edinmiş bu dizinin, elbette 'şiddet' içeriğinin yeterince iyi bir düzeyde sergilenmesi gereklidir.

Peki, bu dizi neden seviliyor? Neden bu denli ilgi odağı haline gelmiş? sorusuna, 'Adaletin bir türlü sağlanamayacağını düşünen mutsuz azınlık kendisini gördüğü için' yanıtını veren Behzat Ç' nin senaristlerinden Emrah Serbes'in ağzından değinecek olursak:

"İnsanlar muhtemelen böyle bir hikâyeye hazırdı. Çünkü biz ışıklı caddelerden ziyade ara sokakların hikâyesini anlatan bir yoldan devam ettik. 'Erken Kaybedenlerde' de esasında öyledir. Hep bir kaybetmişlik hali, oradan 'nasıl yürüyebiliriz' ya da o insanın psikolojisini 'nasıl anlatabiliriz'i düşündük.

Behzat Ç. romanlarını beş sene önce yazmaya başlamıştım. Yayınlandı, çok güzel tepkiler aldı; ama güzel bir dizi projesi oldu. İlk başta sinema projesiydi, senaryolarını yazmıştım. Dizi projesi olunca, daha çok kaybetmiş, hayatın içinde kendisinin de kirlendiğini kabul eden bir polisin hikâyesi öne çıktığı için böyle oldu. Yoksa suç zaten şöyle bir şey değil; 'iyi polisler kötü suçluları yakaladı, biz de o zaman tatmin olduk'. Polisiye öyle bir şey değil. Suç ve adalet zaten belirsiz bir şeydir. Suçlunun ne kadar suçlu olduğu, polisin ne kadar iyi olduğu tartışmalı bir şey.

Behzat Ç.'de o arada bir dengede durduğu için insanlar tarafından benimsenmiş olabilir" (http://www.nTVmsnbc.com/id/25230955/).

"Bize yıllardır polisiye dizilerinde kalıp polisler verildi. Dizilerde polisler; sağlıklı yaşamları ve düzenli ev hayatları olan, eşlerine değer veren, milliyetçi, ahlâklı, dürüst imajlara sahipler. Behzat Ç. bunu yıktı. Polislerin de bizler gibi bazen küfür edip sinirlenebildiğini bize gösterdi. Çünkü, Behzat Ç. telefonu -Hea diye açan, dengesiz bir uykusu ve yaşam tarzı olan, ekibini sahiplenen ama yeri geldiğinde de onlara horozlanan bizden biri oldu. Yani, eski polis imajı yerine onların da bizim gibi olabildiği imajını verdi. Çünkü, medya her bir karaktere bir kişilik yapıştırıyor, bunun tersini verdiğinizde insanlar kendilerini buldukları için beğeniyorlar" (http://t24.com.tr/haber/behzat-c-neden-bu-kadar-sevildi/154434).

Doğası gereği polisiye-mafya dizilerinin şiddet içermesi bir tarafa, Behzat Ç.'de bu oran azımsanmayacak ölçüde ve içi doldurulmuş haldedir. Dizide yasa dışı faaliyetler ve küfür almış başını yürümüştür, herkes kendi inandığı adalet kavramını geliştirdiği için, insanlar adalete teslim olmak yerine yasa dışı yollara başvurmakta ve durum böyle olunca da suçluların cezası karşılıklı tarafların hesaplaşmaları sonucu kesilmektedir. Uyuşturucu madde ve alkol kullanımı oldukça yüksek düzeydedir, ne olursa olsun zengin ve güçlü olanlar hep kazandığı için bir mafya özendirmesi ön plana çıkmaktadır.

Behzat Ç. dizisindeki şiddet, televizyonda izlediğimiz diğer dizilerde ve Amerikan tarzı dizi veya sinemalardaki şiddetten birçok yönüyle farklıdır. Örneğin, Ercüment Çözer'in kin duyduğu birini çıplak şekilde sandalyeye bağlayıp bıçakla göğsüne büyük 'Ç' harfi çizerek işkence sonucu öldürmesi ve Suna Başkomiser'in son kesik parmak cinayetlerinde, öldürdüğü kurbanların parmaklarını keserek bir kutuda saklaması şiddeti izleyicinin odak noktası haline getirmektedir. Bu sahneler ve benzeri birçok sahne diğer dizilerde görülemeyecek kadar net ve acımasız bir şiddet unsurudur. Bu tür görüntüler, özellikle çocukların, gençlerin ve hatta yetişkinlerin bile direkt olarak ruh sağlıklarına etki edecek türde görüntülerdir. Dizide acımasızlık bir ihtiyaç halini alırken, birbirine üstün olabilmek için

yapılabilecek her şey mubahtır ve çekinmeden sergilenmektedir. Dahası, şiddet uygulayıcıları dizinin önde gelen karakterleridir ve izleyiciye bunu toplumun faydası ve kendi iyilikleri için yaptıklarını hissettirirler. Dizide, seyirci tarafından sevilen ve sahiplenilen bir karakterin yine onların faydaları için şiddet sergilemesi bir yana, bu şiddetin dizideki müzik ve kurguyla da desteklenerek sanki o an iyi bir şey yapılıyormuş gibi yansıtılması, izleyicinin şiddete razı olan ve şiddeti kanıksayan bir tip haline getirilmesi söz konusudur. Sonuçta dizide, şiddet yapılması gerekli olan bir davranış biçimi olarak yansıtıldığı için tamamen olağan bir hal almıştır.

Dizide her türlü şiddet uygulaması hayatın zorunlu ve ayrılmaz bir parçasıymış gibi herhangi bir sorgulamayı kabul etmeden sergilenmektedir. Gücü ele almak ve muhafaza etmek isteyen ya da kendi adalet anlayışını kendisi yaratmak isteyen insanlar şiddete başvururlar; Hrant Dink cinayetine gönderme yapmak için çok önemli akademik çalışmaları olan tarihçi bir akademisyenin sokakta 18 yaşından küçük bir ülkücü genç tarafından öldürülmesi, orduda önemli bir görevi bulunan bir Albay'ın evinde intihar süsü verilerek öldürülmesi ya da radyo programı yapan bir VJ' in kadınlara olan düşkünlüğünden dolayı en yakın arkadaşı tarafından şantaja uğrayarak katil olmaya zorlanması gibi… Behzat Ç. ve cinayet büro elemanları, toplum ve devlet düzenini tehdit eden seri cinayetleri veya haksızlıkları ortadan kaldırmak, mafya liderleri (Ercüment Çözer veya Ağabey) güçlerini devam ettirebilmek ve Memduh Başgan ise, kendi menfaatleri doğrultusunda bu liderler arasında yer edinmek için şiddete başvurur. Bu noktada, dizinin içeriksel doğası gereği şiddete yer verdiğini söyleyebiliriz. Dizide kötü adamların (Behzat Ç. ve ekibinin karşısında yer alanlar) birbirlerine ya da polise şiddet uygulaması, hayat kadınları ve eş cinsellerin aşırıya kaçan davranışları, erkeklerin kadınlara şiddet uygulamaları ve cinayet gibi eylemler sıradandır. Sözünü ettiğimiz bu sıradanlık, hemen hemen tüm bölümlerde görülür ve belli ölçüde bir gereklilik halini almıştır. Öte yandan, dizideki ses ve görsel unsurlar şiddetin meşrulaştırılmasına katkı sağlar. Ercüment Çözer ve 'Narkotik Büro Başkomiser'i Suna karakterlerinin her öldürme eylemi öncesinde başlayan ve eylem bitene kadar devam eden, seyirciye birilerinin öldürüleceğinin sinyalini veren ses efektlerinin kullanılmasıyla müzik belli bir temaya vurgu yapan bir olgu haline getirilir. Böylece, ses efektleri şiddetin

pekiştirilmesinde önemli rol oynar; tüm patlama ve silahlı çatışma gibi şiddet kategorilerinde, ses efektleri yoğun olarak işlenir. Ayrıca şiddetin meşrulaştırılmasında, kimi zaman görsel öğe olmadan tek başına karakterlerin diyalogları ve tonlamaları da kullanılır.

Gültekin'e göre, şiddet sahneleri aksiyon doludur. Şiddet içeren bir eylemin görüntülenme tarzı, bu eyleme ilişkin bir yorumu da beraberinde getirir. Her şeyden önce kameranın konumu, yani eylemin hangi uzaklıktan, hangi açıyla ve kimin gözüyle görüleceği önemli anlatım aracıdır. Dizide uzun sahneler ve yakın çekimlerle sonuçlanan geriye dönüşler (flashback) kullanılır. Çekimler birbirini çoğu kez açı - karşı açılarla izler. İzleyicinin dışarıdan gözleyerek olaya katılması, sahnede şiddet eylemini izleyen başka karakterler olduğunda daha da kolaylaşmaktadır (Gültekin, 2006: 96). Bu karakterlerin seyirci kalması ve tepkisizliği (Harun'un kız kardeşiyle çıktığını öğrendiği Cevdet'i cinayet büro içerisinde döverken diğer büro elemanlarının izlemesi, Behzat'ın sorgu odasında suçluları konuşturmak için döverken diğer büro elemanlarının aynadan buna tanık olması, Ercüment Çözer' in iki koruması da görevini layıkıyla yapmadığı için onlara işkence ederek öldürmesi sırasında diğer adamlarının ve Memduh Başgan'ın da orada olması vb.) seyirciyi onlarla eşit kılar. Böylece şiddet, doğallaştırılmış bir işlev halini alır. Öte yandan, şiddetin gerçekleşeceği zamana yaklaşıldıkça yakın çekim uygulanır; Ercüment Çözer'in Memduh Başgan'ı yakın mesafeden sırtından vurması, Behzat'ın Kurtuluş Parkı olayındaki suçluyu öldürmesi, Savcı Esra'nın hapishane çıkışında 'sniper' ile göğsünden vurularak öldürülmesi ve final bölümünde Barbaros'un Bahri'yi alnından vurması gibi… Kurşunların, yumrukların ve kafa-ayak darbelerinin hedefine ulaşması dizi içinde her daim gösterilen eylemlerdir. Öyle ki bu şekilde, şiddet anı yakın çekimlerle desteklenmiş olur.

Son olarak; bazı çekimlerde bakış, şiddetin nedenine ve uygulayanın kim olduğuna bağlı olarak eylemin süresini ve etkisini arttırmak üzere öznelleşir. Bu çoğu kez, şiddete uğrayanın gözünden eylemi gerçekleştirenin gücünü gösterecek biçimde ya da erkeğin gözünden kadının korkusunu izleyecek biçimde gerçekleşir ve bazen açı - karşı açılarla birbirini izleyen öznel bakışlar ortaya çıkabilir. Her iki

durumda da saldırıya uğrayanın çaresizliğinin ve şiddeti uygulayanın gücünün altı çizilir. Kurgu aracılığıyla şiddet eyleminin süresinin gerçek zamana göre uzatılıp kısaltılması ve eylemin öncesinde buna yönelik bir beklentinin oluşturulması mümkündür. Sigara, içki kadehi, giysinin niteliği, bacak bacak üstüne oturuş, başını dik tutuş ve karşı duran bir tavır, erkeğin hassas olduğu konularda söylenen 'saldırgan' sözlerle birleşerek tokat, dayak, hakaret ya da aşağılama inşa edilir (Gültekin, 2006: 97).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM ve TEKNİKLER

3.1. Araştırmanın Yöntemsel Modeli

"Şiddetin ekranlarda yaygınlaşması, insanlara ve özellikle gençlere çok sayıda suç yöntemi ve şiddet tekniği öğretmiştir. Şiddet içerikli televizyon yayınlarından bireyler yaş, eğitim, kültür, sosyal çevre, ekonomik şartlar, ruhsal durum ve benzeri psikolojik ve sosyal etkenlere göre farklı düzeylerde etkilenmektedirler. Fiziksel ve ruhsal gelişimini tamamlamamış bireylerin, olgunlaşmış kişilere oranla şiddet içerikli yayınlardan daha fazla etkilendiği görülmüştür. Psikolojik sorunları bulunan insanların, ekonomik sıkıntılar içinde engellenmiş halde olan kişilerin ve şiddetin yoğun yaşandığı toplumlarda yaşayan bireylerin televizyon yayınlarında şiddetin zararlı etkilerine daha eğilimli oldukları görülmüştür" (Işıker, 2011: 132-133).

Görüldüğü üzere, televizyonun insanlar üzerinde oluşturduğu etki ancak izleyicilerin hareketlerinden yola çıkılarak tespit edilebilecek bir olgudur. Bu durumlar da göz önüne alınarak oluşturulan anket çalışmasında elde edilen veriler, ilgili dizi ve şiddet içeriği etkileri hakkında bize yol gösterecektir. Çalışmada tümevarım yöntemi doğrultusunda 'Behzat Ç.' dizisinin yetişkinleri olumsuz etkilediği yönünde bir varsayım geliştirilmiştir. Ardından ise, bu varsayıma dayalı anket ile bu şiddet içeriğinin yetişkin izleyiciler üzerindeki gerçek etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Dizideki ahlâk ve görgü kurallarına aykırı davranışların ve şiddet içeriğinin niteliği, bu içeriğin gerçekte izleyici üzerindeki etkileri, yetişkinlerde oluşturduğu

düşünce ve davranış değişikliklerinin tespit edilmesi amacıyla başvurulmuş olan anket çalışmasında, ilgili dizideki şiddet içeriğinin yetişkinler üzerindeki etkilerinin tespiti amacıyla hazırlanan sorular yetişkinlere yöneltilmiştir. Katılımcılardan çalışmaya konu olan 'Behzat Ç.' dizisi hakkındaki görüşleri ve kendi sosyo-demografik ve kültürel konumlarına ilişkin bilgileri alınarak televizyondaki şiddet izlenimlerinden ne ölçüde etkilendikleri tespit edilmek istenmiştir.

Araştırma, genel tarama modelinde betimleyici bir çalışma olarak hazırlanmıştır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1994: 77). Tarama araştırmaları belki de sosyal bilimciler için doğal (orjinal) bilgiler toplayabilmek, geniş bir nüfusu doğrudan gözlemleyerek betimleyebilmek için en uygun metottur. Tarama araştırmalarından; keşif, betimleme ve açıklama amaçları için yararlanılabilir. Tarama araştırmaları farklı kişilerle yapılan çalışmalarda analiz birimi olarak kullanılır. Bununla birlikte bu metottan gruplar ya da karşılıklı etkileşim süreçleri gibi söz konusu diğer analiz birimlerinin incelenmesi içinde yararlanılmaktadır (Rubin ve Babbie, 1997: 346).

3.2. Hipotezler

Şiddet içerikli televizyon yayınlarından kaynaklanan şiddet davranışları, bireylerin; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi, meslekî durumu, kültür ve sosyal etkenlere göre değişiklik göstermektedir. Bu noktada şunu belirtmek gerekirse, mesleğini eline almış, eğitimli, ekonomik açıdan iyi durumda olan yani, sosyokültürel açıdan belli bir düzeye gelmiş olan bireylerin şiddete maruz kalmayacağını düşünmenin yanlış olacağı da unutulmamalıdır. Ancak yinede, gençler, eğitim seviyesi düşük yetişkinler, kadınlar, gelir durumu düşük olanlar ve ağır televizyon izleyicilerinin bu açıdan daha büyük risk altında olduklarının bilinmesinde fayda vardır.

Bu araştırmada, yetişkinlerin demografik, sosyal ve ekonomik nitelikleri ile (bağımsız değişkenler) şiddet içerikli görüntülerden rahatsız olma düzeyleri (bağımlı değişken) arasındaki ilişkiler incelenecektir. İki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkilerin varlığını veya derecesini belirlemeyi hedefleyen araştırmanın amacına uygun olacağı düşünülmüştür. Karşılaştırma amacıyla herhangi bir kontrol grubu kullanılmayacaktır.

Şiddet kavramı; yaş, cinsiyet, oturulan semt/mahalle, eğitim durumu, gelir düzeyi, televizyon faktörü, 'Behzat Ç.' dizisine olan ilgi ve bu değişkenlerin karşılıklı etkileşimi bağlamında oluşturulan araştırmanın hipotezleri şunlardır:

H 1: 'Behzat Ç.' dizisi içerik ve sunum açısından şiddet türlerini (fiziksel, sözel, psikolojik, ekonomik, cinsel) yeniden üretmektedir.

H 2: Yetişkinlerin yaşları arttıkça dizideki şiddet içeriğinden etkilenme düzeyleri azalmaktadır.

H 3: Yetişkinlerin eğitim düzeyi yükseldikçe dizideki şiddet içeriğini gözlemleme (farkındalık) dereceleri artmaktadır.

H 4: Dikmen/Çankaya semtinde oturan yetişkinler, Batıkent/ Yeni Mahalle semtinde oturan yetişkinlere göre dizideki şiddet içeriğinden daha fazla rahatsız olmaktadır.

H 5: Alt gelir grubunda olan yetişkinler orta gelir grubunda olan yetişkinlere oranla dizideki şiddet içeriğinden daha fazla etkilenmektedir.

H 6: Kadın yetişkinler erkek yetişkinlere göre dizideki şiddet içeriğinden daha fazla rahatsız olmaktadır.

H 7: Televizyon başında geçirilen süre arttıkça televizyon programlarındaki şiddet içerikli görüntülerden rahatsız olma oranı azalmaktadır.

H 8: Yetişkinlerin Behzat Ç. dizisi sonrasında gösterdikleri davranış değişiklikleri, onların dizideki şiddet içerikli görüntüleri izlemekten hoşlanma düzeylerine göre farklılaşmaktadır.

3.3. Evren ve Örneklem

Bu çalışma**,** 20 yaş ve üstündeki yetişkinlerin şiddet bağlamında 'Behzat Ç.' dizisinden ve dizide izlediklerinden ne yönde etkilendiklerini konu edinmektedir. Araştırmanın evreni, Ankara ili merkez ilçelerinde yaşayan tüm yetişkinlerdir. Araştırmanın evreninin Ankara ili olmasının gerekçelerine gelince;

- Öncelikle, dizinin başrol oyuncusu Erdal Beşikçioğlu'nun Ankaralı olmasından dolayı, Ankara insanı kendisine karşı bir sempati duymaktadır. Bunun yanı sıra, dizinin diğer önde gelen karakterlerinin de Ankara'nın içinden seçilmiş kendi halinde olan insanlardan oluşması ve Ankara'daki yetişkinlere 'içimizden biri' mesajı vermesi, bu yetişkinlerin diziye karşı olan bakış açısını geliştirmiştir.

- 'Behzat Ç.' dizisinin çekimlerinin üç yıl boyunca Ankara'da yapılmış olması, Ankara'da yaşayan yetişkinlerin diziyle iç içe yaşamasını sağlamış, dolayısıyla bu da bu yetişkinlere (Türkiye'nin diğer şehirlerinde yaşayan yetişkinlere nazaran) dizi ile daha sık karşılaşma imkânı tanımıştır. Bu bağlamda, araştırmacı tarafından dizinin Türkiye'de takip edilme sıklığını en iyi Ankara ilinin temsil edeceği düşünülmüştür. Diğer bir deyişle, dizinin Ankara'daki yetişkinler tarafından sahiplenilip, daha sık takip edilme ihtimalinin güçlenmesi çalışmaya kaynaklık edecek verilerin toplanmasını kolaylaştıracağından araştırmacıyı Ankara iline yöneltmiştir.

- Son olarak, 'Behzat Ç.' dizisi polisiye türünde son dönemdeki arayışa en iyi yanıt veren, dolayısıyla 'kültürel gerçeklik' ile benzerlik kuran bir sözel – görsel içeriğe sahiptir. Bu bakımdan, dizinin Ankara'da geçiyor olması ve özellikle bu kente dair kültürel kodları (Ankara kültürü öğelerini) kullanması kültürel referansların da en açık göstergesidir.

Araştırmanın çalışma evreni ise, Ankara'nın farklı sosyoekonomik ve farklı sosyokültürel düzeylerini temsil etmek üzere Yeni Mahalle (Batıkent) ve Çankaya (Dikmen) merkez ilçelerinden seçilen farklı iki mahallede yaşayan yetişkinlerdir.

100'ü Çankaya ve 100'ü Yeni Mahalle olmak üzere toplam 200 yetişkin üzerinde yapılan alan araştırması ile elde edilen bulgular sonucunda 20 yaş üzerindeki yetişkinlerin televizyon programlarından etkilenme biçimi, 'Behzat Ç.' ve 'şiddet' bağlamında irdelenmek istenmiştir. Araştırmacının olanakları araştırmayı evren üzerinde yürütmek için sınırlı olduğundan, araştırma basit tesadüfî örnekleme yöntemi ile belirlenerek bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma için gerekli veriler, araştırmacı tarafından geliştirilmiş anket formu ile toplanmıştır. Anketin geliştirilmesinde şu aşamalar izlenmiştir.

1- Konu ile ilgili olan yazın taranmıştır.

2- Bir taslak araç geliştirilmiş ve uzman görüşüne sunulmuştur.

3- Bilgi toplama aracının pilot çalışması yapılarak araç son şeklini almıştır.

Anket formu üç bölümden oluşmuştur. Birinci bölüm demografik bilgileri (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, ekonomik durum) belirlerken, ikinci ve üçüncü bölüm ise, Behzat Ç. dizisi ve şiddet içerikli programlara ilişkin içeriği belirlemiştir.

Bilgi toplama aracı olarak kullanılan anket formunda iki farklı tipte soru maddesi yer almıştır. Bunlardan birincisi derecelendirme ölçeğine göre oluşturulmuş soru maddeleri iken; ikincisi ise alternatifli cevap şekline göre oluşturulmuş soru maddeleridir. Araştırmacı tarafından düzenlenerek geliştirilen anket formu kullanılarak veriler toplanmıştır.

Betimleyici istatistikler, verileri özetleyerek tasvir etme incelemeleridir. Verilerin analizinde, betimleyici istatistik tekniklerinden yüzde (%) ve frekans (f) tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen ham veriler SPSS 16.0

adlı paket programında kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve gerekli görüldüğünde kategoriler birleştirilip değerlendirilerek yorumlanmıştır. Alan araştırması sonunda elde edilen bu bulgular aşağıdaki başlıklar altında aktarılıp analiz edildikten sonra genel bir değerlendirme yapılacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAMA

Bu bölümde yetişkinlerin televizyon izleme alışkanlık ve davranışları bağlamında, 'Behzat Ç.' dizisi ile ilgili görüşlerine yönelik olarak yapılan saha araştırmasının sonuçları ana ve alt başlıklar altında açıklanacaktır. Bu çerçevede, araştırmaya katılan 20- 60 yaş arasındaki yetişkinlerin sosyo-demografik özellikleri, televizyon izleme alışkanlıkları ve tutumları ile televizyon izleme tercih ve gerekçelerinin yanı sıra, 'Behzat Ç.' dizisi izlenimleri sonucunda dizideki şiddet içeriği ve bunun getirileri üzerine oluşan görüşleri ve genel eğilimleri analiz edilecektir.

4.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Bir alan araştırmasının daha net yorumlanabilmesi için örneklemin genel yapısının bilinmesinde fayda vardır. Bu yüzden bu çalışmanın anket formunda, örneklemin genel yapısını ortaya koymak amacıyla araştırmaya katılan kişilerin sosyo-demografik özelliklerine yönelik sorulara yer verilmiştir. Araştırmaya katılan 20 yaş üzerindeki yetişkinlere ait bulgular daha rahat açıklanabilmek için tablolar halinde sunulmuştur.

4.1.1. Katılımcıların genel dağılım özellikleri

Araştırma kapsamına alınan katılımcıların cinsiyet dağılımı, oturduğu mahalle ve medeni durumlarına göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların genel dağılım özellikleri

GRUP	**Özellik**	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
Cinsiyet	Erkek	126	63
	Kadın	74	37
Semt/ Mahalle	Çankaya / Dikmen	100	50
	Yeni Mahalle / Batıkent	100	50
Medeni Durum	Bekâr	110	55
	Evli	80	40
	Boşanmış	10	5

İzleyicinin cinsiyeti ile televizyondan etkilenme oranları arasında bir ilişki olup olmadığı pek çok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Cinsiyet değişkeninin izleyicinin televizyon mesajlarını okuma ve bu mesajlardan etkilenme düzeylerinde etkili olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya dâhil edilen katılımcıların cinsiyet dağılımına bakıldığında, erkeklerin %63 ve kadınların %37 oranında temsil edildiğini söyleyebiliriz. Buna göre araştırmaya katılan 200 yetişkinden 126'sı erkek, 74'ü ise kadınlardan oluşmaktadır. Böylece, cinsiyetle diğer değişkenler arasındaki ilişkilerin daha net ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda televizyon izleme amacı ile cinsiyet arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, vakit geçirmek için televizyon izlediğini söyleyenlerin %66,7'si erkek, %33,3'ü ise kadın yetişkinlerden oluşmaktadır. Nihayetinde erkeklerin vakit geçirmek için televizyon izledikleri göz önüne alınacak olursa, bu bağlamda televizyondan daha fazla etkilendikleri de söylenebilir.

Öte yandan Tablo 1'e bakıldığında, katılımcıların %50'si Çankaya, diğer %50'si Yeni Mahalle ilçelerinde oturmaktadır ve %55'i bekâr, %40'ı evli, %5'i de boşanmış olduklarını belirtmişlerdir. Dolayısıyla katılımcıların medeni durumlarına bakıldığında, bekâr olan yetişkinlerden sonra ikinci sırayı evli olan yetişkinler almıştır.

4.1.2. Katılımcıların yaş dağılımı

Tablo 2. Katılımcıların yaş dağılım özellikleri

YAŞ	Kişi (f)	Yüzde (%)
20-40	169	84,5
41-60	31	15,5
Toplam	200	100

Tablo 2'de görüldüğü gibi, katılımcıların %84,5'u 20-40 yaş aralığında; %15,5'u ise 41-60 yaş aralığında bulunmaktadır. Böylelikle yaş ile bazı değişkenler arasındaki ilişkilerin daha rahat ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Ek-2 Tablo 39'daki 20-60 yaş aralığındaki yetişkinler ile 'Behzat Ç.' dizisinin takip edilmesi arasındaki bağıntıya bakıldığında, dizinin bütün bölümlerini takip edenlerin %96'sını genç yetişkinler (20-40 yaş arasındaki yetişkinler), %4'ünü ise 41-60 yaş arasındaki diğer yetişkinler oluşturmaktadır. Yine diziye maruz kalma bağlamında dizinin birkaç bölümünü kaçırmış olanların %88,4'ünü genç yetişkinler oluştururken, %11,6'sını da 41 yaş üstü yetişkinler oluşturmaktadır. Öyle ki bu oranlardan da anlaşıldığı üzere, Behzat Ç. dizisini takip eden genç yetişkinlerin diğer yetişkinlere oranla daha baskın olduğunu söyleyebiliriz. Bu da bize dizinin katılımcılar üzerinde oluşturacağı etkinin genç yetişkinler üzerinde daha fazla olacağını işaret etmektedir.

4.1.3. Katılımcıların eğitim durumu dağılımı

Katılımcıların eğitim durumu dağılımı Tablo 3'de verilmiştir. Seçilen 200 yetişkine eğitim seviyeleri sorulmuştur. Bu soru, katılımcıların eğitim durumu ile televizyon izleme alışkanlıkları arasında bir ilişki olup olmayacağının tespiti açısından önem arz etmektedir. Yetişkinlerin 'Eğitim durumunuz nedir?' sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3. Katılımcıların eğitim durumu dağılımı

EĞİTİM DURUMU	Kişi (f)	Yüzde (%)
İlkokul	14	7
Ortaokul	23	11,5
Lise	76	38
Üniversite	78	39
Yüksek Lisans	6	3
Doktora	3	1,5
Toplam	200	100

Tablo 3'e bakıldığında katılımcıların %18,5'i ilköğretim (ilkokul ve ortaokul), %38'i ortaöğretim (lise) ve %43,5'i yüksek öğretim (Ön- Lisans-Lisans, Yüksek Lisans, Doktora) eğitimi almışlardır. Ek-2 Tablo 40'dan görüleceği üzere, buradaki %43,5'lik yüksek öğretim oranının neredeyse yarısını, meslek dağılımındaki %23'lük öğrenci oranının kapsadığını da düşünecek olursak, katılımcıların neredeyse dörtte birinin (200'de 46) üniversiteden yeni mezun ya da halen üniversite öğrencisi olduklarını söylemek mümkündür.

4.1.4. Katılımcıların iş durumu dağılımı

Katılımcıların iş durumu dağılımı Tablo 4'te verilmiştir. Araştırmaya katılan yetişkinlere iş durumları sorulmuştur. Mesleki durumun eğitim seviyesi ile doğru orantılı olduğu düşünülerek, yetişkinlerin eğitim seviyesiyle televizyon izleme alışkanlıkları ve ondan etkilenme düzeyleri arasındaki bir ilişkinin varlığı ya da yokluğunun tespit edilebilmesi önemlidir. Bu anlamda, yetişkinlerin 'Ne iş yapıyorsunuz?' sorusuna verdikleri yanıtlar şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

Tablo 4. Katılımcıların iş durumu dağılımı

MESLEK / İŞ DURUMU	Kişi (f)	Yüzde (%)
Ev Hanımı	15	7,5
Öğrenci	46	23
Emekli	12	6
İşçi	46	23
Memur	9	4,5
Serbest Meslek	32	16
İşsiz	7	3,5
Diğer	33	16,5
Toplam	200	100

Tablo 4'den anlaşıldığı üzere, katılımcıların %7,5'i ev hanımı, %23'ü öğrenci, %6'sı emekli, %23'ü işçi, %4,5'i memur, %16'sı serbest meslek sahibi, %3,5'i işsiz ve %16,5'i de diğer meslek grupları dâhilindedir. Yine Ek-2 Tablo 40'tan görüleceği gibi, katılımcıların %7,5'inin ev hanımı olması ve dolayısıyla en fazla lise mezunu olduklarının görülmesi bu kişilerin eğitim seviyesinin düşüklüğünü göstermektedir. Ayrıca bu oranlar bize, alan araştırmasına katılan yetişkinlerin yaklaşık dörtte birini öğrencilerin ve yaklaşık beşte üçünü ise çalışanların (işçi, memur, serbest meslek ve diğer) oluşturduğunu göstermektedir.

4.1.5. Katılımcıların hane toplam gelir dağılımı

Tablo 5. Katılımcıların hane toplam gelir dağılımı

GELİR DURUMU	Kişi (f)	Yüzde (%)
Alt Gelir Grubu	31	15,5
Orta Gelir Grubu	106	53
Üst Gelir Grubu	63	31,5
Toplam	200	100

Tablo 5'e bakıldığında, katılımcıların %15,5'i aylık gelir düzeylerinin 850 TL ve altında olduğunu (alt gelir grubu), %53'ü 1000 TL ve 2500 TL arasında olduğunu (orta gelir grubu) ve %31,5'i de 2501 TL ve üzerinde olduğunu (üst gelir grubu) belirtmişlerdir. Bu bağlamda, katılımcıların gelir durumlarının %53'lük oranda orta gelir düzeyinde olduğunu vurgulamakta fayda vardır.

4.2. Katılımcıların Televizyon İzleme Durumları ve Tercihleri

Televizyon izleme karışık ve durağan olmayan bir eylemdir. İçinde bulunduğumuz ortam, bireysel farklılıklar, izlenilen programın özellikleri gibi birçok niteliğin etkili olduğu ve belirli kurallarla kısıtlandırılamayacak olan kültürel ve sübjektif bir olgudur. Bu bağlamda, bireysel özellikler televizyon kullanımını ortaya çıkaran en önemli değişkenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece, bu değişkenin televizyon izleme tercihleri ve ondan etkilenme düzeyleri üzerinde doğrudan etkili olduğu savunulabilir.

4.2.1. Katılımcıların televizyon izleme süreleri

'RTÜK' tarafından Türkiye'de 5.360 kişi ile yapılan bir araştırma, günlük televizyon izleme süresinin ortalama 4 saat olduğunu ortaya koymaktadır. Toplumumuzun %20'lik bir kısmı da, günde 5 saat televizyon izlemektedir. Türkiye'de, televizyonda çocukların en çok seyrettikleri saatlerde gösterilen filmlerdeki şiddet düzeyini araştıran bir başka çalışmada da beş özel televizyon kanalında, hafta içi 16.00-21.30 ve hafta sonu 09.00-21.30 saatleri arasında yayınlanan 80 filmden, toplam 5 bin 600 saniyenin izlenmesi sonucunda, bu filmlerdeki şiddet oranının %33,1 olduğu, toplam sürenin %13,8'ini fiziksel şiddetin (vurma, yaralama, öldürme), %10,9'unu sözel şiddetin, %8,4' ünü ise psikolojik şiddetin oluşturduğu belirlenmiştir (Ayrancı, Günay ve Kösgeroğlu, 2004: 3). Katılımcılar tarafından 'Günlük televizyon izleme süreniz nedir?' sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların günlük televizyon izleme süreleri

TV İZLEME SÜRESİ	Kişi (f)	Yüzde (%)
2 saatten az	21	10,5
2-4 saat	139	69,5
5-7 saat	37	18,5
8 saat ve üstü	3	1,5
Toplam	200	100

Tablo 6'da katılımcıların 'Günlük TV izleme saatlerine' göz atıldığında, %10,5'i 2 saatten az, %69,5'i 2–4 saat, %18,5'i 5–7 saat, %1,5'u 8 saatten fazla televizyon izlemektedir. O halde, ülkemizde günlük TV izleme süresinin ortalama 4 saat olduğu temel alınırsa; en çok yüzdeye sahip olan (%69,5) 2-4 saat TV izleme süresinin bu ortalamayı doğruladığı görülmektedir. Ek-2 Tablo 41'de görüleceği gibi, %69,5'lik bu oranı oluşturan meslek gruplarının (139 kişinin) yaklaşık dörtte birinin öğrenciler ve işçiler (38 kişi) olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Öte yandan, 8 saat ve üzerinde TV izleyen katılımcıların oranının (%1,5) üçte birini de ev hanımları oluşturmaktadır.

4.2.2. Katılımcıların televizyon izleme saatleri

'Günün hangi saatlerinde TV seyrediyorsunuz?' sorusuna katılımcıların verdikleri cevapların dağılımı Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların günlük TV izleme saat aralıkları

TV İZLEME SAATLERİ	Kişi (f)	Yüzde (%)
05:00 - 12:00	7	3,5
12:00 - 19:00	23	11,5
19:00 - 22:00	80	40
22:00 – 00:30	79	39,5
00:30 - 05:00	11	5,5
Toplam	200	100

Tablo 7'ye bakıldığında, örneklem grubunun %40'ı 19:00 – 22:00 saatleri arasında televizyon izlemektedir. Bu oranı %39,5 (sadece bir kişi farkla) ile 22:00 – 00:30 saat aralığı izlemektedir. Katılımcıların %11,5'lik kısmını oluşturan TV izleme saat aralığı 12:00 – 19:00 iken; %5,5'lik oranı kapsayan saat aralığı 00:30 – 05:00'dir. En az televizyon izlenen saat %3,5 ile 05:00 – 12:00 saatleri arasıdır.

Ek-2 Tablo 42'deki, 12:00 – 19:00 saat aralıklarında TV izleyen 23 kişinin yaklaşık yarısını ev hanımları (15 ev hanımından 10'u) oluşturmaktadır. Bu bağlamda, ankete katılan ev hanımlarının öğle saatlerinden akşam haberlerine kadar olan süre zarfında TV izleme etkinliğinde bulundukları açıktır. Geriye kalan 13 kişiden 5 tanesini emeklilerin neredeyse %50'si (12 emekliden 5'i) oluşturmaktadır. 19:00 – 22:00 ve 22:00 – 00:30 saatleri arasında TV izleyen 159 kişinin (%50'si öğrenci (38 kişi) ve işçi (42 kişi) olmak üzere) neredeyse aynı olması; akşam haberleriyle (19:00) başlayan ve gece yarısına (yarıma) kadar devam eden bu süreçte, televizyonun haber saatinden sonra açık kalmasının (kapatılmaya gerek duyulmamasının) etkisiyle TV izleme oranlarının artış göstermesi sonucunu beraberinde getirmiştir. Son olarak, 9 memurdan 7'sinin 19:00 – 22:00 saat aralığında TV izlemesi de memur kesimin akşam haberlerine olan ilgisiyle (düşkünlüğüyle) açıklanabilir.

4.2.3. Katılımcıların televizyon izleme amaçları

Katılımcılara genelde televizyonu hangi amaçla izledikleri sorulmuştur. Altı ana başlıkta izleme gerekçeleri analiz edilirken, bütün gerekçelerin seçilebilme olasılığı düşünülerek 'hepsi' adında kapsamlı bir seçeneğe de yer verilmiştir. Katılımcıların televizyonu izleme amaçları şu şekilde sunulmuştur:

Tablo 8. Katılımcıların televizyon izleme amaçları

TV'Yİ HANGİ AMAÇLA İZLERSİNİZ?	Kişi (f)	Yüzde (%)
Bilgi edinmek	31	15,5
Vakit geçirmek	57	28,5
Eğlenmek	13	6,5
Dinlenmek	16	8
Hepsi	82	41
Diğer	1	0,5
Toplam	200	100

Bu tabloda gösterilen bulgular, yetişkinlerin televizyonu en çok hangi amaçla izlediklerini göstermektedir. İnsanlar televizyon izlerken yukarıdaki amaçların birden fazlasını gerçekleştirebildikleri için doğal olarak katılımcıların çoğu bu nedenlerin hepsini (%41'ini) amaçladıklarını düşünerek 'Hepsi' seçeneğine yönelmişlerdir. Bu nedenlerin tek başına hangisinin daha fazla tercih edildiğine baktığımızda ise, 'vakit geçirmek' seçeneğinin beklenildiği gibi (genel dağılımda ikinci sırada olmak üzere) en yüksek oranı aldığını görüyoruz.

Ek-2 Tablo 43'den de görüleceği üzere, televizyonu vakit geçirmek için izleyenlerin yarısından fazlası 'Behzat Ç.' dizisinin ya birkaç bölümünü izlemişler (17 kişi) ya da yarısını izlemişlerdir (16 kişi). Hepsi seçeneğini seçen (19 kişi) ve vakit geçirmek için TV izleyen yetişkinlerin (14 kişi) diziyi daha iyi takip ettiklerini söylemek mümkündür. Ankete katılan 200 yetişkinden 40'ı diziyi hiç izlemediğini, 62'si ise dizinin sadece birkaç bölümünü izlediğini belirtmiştir. Bu oran, katılımcıların yaklaşık yarısının diziyi sıkı takip etmediğini gösterir. Bunun yanı sıra, dizinin hepsini izleyen 25 kişi, sadece birkaç bölümünü kaçıran ise 26 kişi vardır.

4.2.4. Katılımcıların tercih ettiği program türleri

Televizyonda şiddet ve şiddetin olağan etkileri konusunda yapılan çalışmalarda insanların hangi programları takip ettiklerine değil, izledikleri programlara ne kadar süre maruz kaldıklarına bakılıyordu. Dolayısıyla, kişilerin hangi tür programları izlediğini ortaya koymadan gerçekleştirilen çalışmalardan elde edilen veriler gün geçtikçe geçerliliklerini yitirmeye başlayınca, otoriteler televizyonda geçirilen sürenin yanında izleyicilerin hangi tür programları izlediklerini de tespit etme zorunluluğu hissettiler. Bu bağlamda, dizi üzerinde yapılan anket çalışması ile belirlenen program türlerinden izleyicinin hangilerini tercih ettiğini tespit etmek amacıyla katılımcıların fikirleri alınmıştır.

Tablo 9. Katılımcıların tercih ettiği program türleri

GENELDE HANGİ TÜR PROGRAMLARI TERCİH EDERSİNİZ?	Kişi (f)	Yüzde (%)
Haber Programları	132	66
Yerli Dizi	124	62
Yabancı Dizi	58	29
Belgesel	74	37
Eğitim Programları	42	21
Yarışma Programları- Şans Oyunları	92	46
Magazin Programları	52	26
Reality Show (Özel Hat vb.)	28	14
Türk Filmi	64	32
Yabancı Film	86	43
Araştırma Haber Programı	50	25
Dini Programlar	40	20
Spor Programları	72	36
Sabah Kuşağı Programları	24	12
Müzik Programları	72	36
Diğer	0	0
Toplam	1010	100

‘Genelde hangi tür programları izlemeyi tercih edersiniz?’ sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 9’da sunulmuştur. Burada televizyonda yayınlanan program türleri sıralanarak ve katılımcılara birden fazla program türü işaretleyebilecekleri belirtilerek katılımcıların izlemeyi tercih ettikleri program türlerini işaretlemeleri istenmiştir.

Katılımcıların izlenmeyi tercih ettikleri programların başında, %66 ile haber programları gelmektedir. Ona yakın ikinci sırayı %62 oranıyla yerli diziler almaktadır. Yarışma programları - şans oyunlarının izlenme oranı %46 ve yabancı filmlerin izlenme oranı %43 düzeyindedir. Belgesellerin izlenme oranı %37 düzeyinde seyrederken, spor ve müzik programlarının ortak oranı ise %36’dır. Türk filmleri %32 ve yabancı diziler %29 izlenme oranına sahipken; magazin programlarının %26, araştırma haber programlarının %25 ve eğitim programlarının da %21 orana sahip olması dikkat çekicidir. Öte yandan, realite show %14 ve sabah kuşağı programları %12 oranları ile genel dağılım içerisinde izleyici kitlesi en az olan programlardır. Bu sonuçlara göre, daha çok haber programı, yerli dizi ve yabancı film izleyenlerin ‘Behzat Ç’ dizisini tercih ettiklerini söylemek mümkündür.

4.2.5. Katılımcıların diziyi takip etme oranları

Katılımcıların diziyi takip etmiş olmaları soruları daha rahat cevaplayabilmeleri ve verdikleri yanıtların belirleyiciliğinin sağlanması için önemlidir. Katılımcıların diziyi izlemiş ve diziyle ilgili belli bir öngörüye ulaşmış olmaları beklenmektedir. Dolayısıyla, anketin 11.sorusunda bu soruyu ‘Hiç izlemedim’ şeklinde cevaplayan katılımcıların diğer soruları yanıtlamalarına gerek kalmadığı hususunda bir uyarı yer almaktadır.

Tablo 10. Katılımcıların diziyi izleme oranları

BEHZAT Ç. DİZİSİNİ TAKİP ETTİNİZ Mİ?	Kişi (f)	Yüzde (%)
Hiç izlemedim	40	20
Birkaç bölümünü izledim	62	31
Yarısını izledim	47	23,5
Birkaç bölümünü kaçırdım	26	13
Hepsini izledim	25	12,5
Toplam	200	100

Ek-2 Tablo 44'de belirtildiği üzere dizi, katılımcıların yaklaşık %26'lık bir bölümü tarafından büyük oranda takip edilmektedir. Bu oranın oluşumunda en fazla katkıya sahip yetişkin kesim ise, öğrencilerdir. Yani, öğrencilerin üçte birlik bölümü diziyi büyük oranda takip etmektedir. Bu da dizinin muhtemel etkilerinin genç yetişkinler üzerinde daha fazla olabileceğini ele vermektedir. Hiç izlemedim seçeneğini işaretleyenlerin oranı %20 iken; birkaç bölümünü izledim diyenlerin oranı ise %31'dir. Böylece diziyi sıkı takip etmeyenlerin oranı %51'e ulaşmaktadır ki bu yetişkinler arasında 'Behzat Ç.' dizisinin izlenme oranının düşük olduğunu gösterir. Sonuç olarak, 'Behzat Ç.' dizisinin yayınlandığı zaman dilimlerinde (Saat 23:00 – 00:30 arası) diğer dizi ya da programların bitmek üzere olduğu düşünülecek olursa, kendine ait saatlerde izlenilen ve adeta bir hafta sonu dizisi haline gelmiş bir yapıt olduğu ve final bölümü çekildikten sonra dahi insanların dizinin tekrar yayınlanmasını ısrarla talep ettikleri sosyal medyadaki yorumlardan kolaylıkla anlaşılabilmektedir. Bu şekilde dizi, özellikle Ankara ve çevresinde hep birlikte izlenilerek espri ve yorum konusu olmuş ve dolayısıyla şiddet içeriğiyle de en çok genç yetişkin izleyicileri etkileyen bir dizi olagelmiştir. Bir televizyon programının ne kadar çok izlenilirse o kadar etkilerinin olabileceği anımsanacak olursa, Behzat Ç.'nin şiddet içeriğinin de ülkenin genç yetişkinleri üzerinde en etkili programlardan biri olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

4.3. Katılımcıların Diziyle İlgili Görüşleri

4.3.1. Dizinin ana fikri

Bu soruyu ankete katılan 200 kişiden doğal olarak diziyi az ya da çok takip eden 160 yetişkinin yanıtladığını görüyoruz. Geliştirilen anket formunun 15.sorusunda katılımcılara dizinin ana fikrinin ne olduğuna yönelik görüşleri sorulmuştur. Yedi ana başlıkta dizinin ana fikri sorgulanırken, yazılan tüm temaların dizinin farklı farklı cinayetleri anlatan bölümlerinde işlenebilecek konular olmasından dolayı tüm seçeneklerin seçilebilme ihtimali düşünülerek 'Hepsi' şeklinde kapsamlı bir seçeneğe yer verilmiştir. Ayrıca dizinin ana fikri konusunda, bu başlıklar dışında kişilerin farklı görüşleri varsa onları öğrenmek adına 'Diğer' seçeneğine de yer verilmiş; ancak bu seçenek, soruyu yanıtlayan 160 yetişkin içerisinden sadece 2'si tarafından seçilmiştir. Bu da dizinin ana fikri konusunda oluşturulan başlıkların dizinin içeriğine uygun düştüğünü bize göstermiştir. Zaten diğer seçeneğini işaretleyip görüşlerini yazan yetişkinler de (2 kişi) seçeneklerde verilen temalardan farklı bir konuya değinmeyerek verilen başlıklarla ilintili olabilecek görüşlerini dile getirmişlerdir. Katılımcıların dizinin ana fikri konusundaki görüşleri şu şekildedir:

Tablo 11. Dizinin ana fikri

SİZCE BU DİZİNİN ANA FİKRİ NEDİR?	Kişi (f)	Yüzde (%)
Polis ve derin devlet çatışması (ilişkileri)	18	11,2
Sevgi ve sadakat	2	1,2
Ülke olaylarının arka planı	25	15,7
Suç eğilimi	17	10,7
Behzat Ç. ve ekibinin adalet arayışını anlatmak	52	32,5
Hepsi	44	27,5
Diğer	2	1,2
Toplam	160	100

.

Ek-2 Tablo 45'te gösterilen sonuçlar, diziyi bir şekilde takip eden yetişkinlerin dizinin ana fikri hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktadır. Dizinin ana fikrinin sevgi ve sadakat olduğunu söyleyen (2 kişi) yetişkinler, dizinin birkaç bölümünü izleyen kişilerdir. Bu da bu şekilde soruyu yanıtlayan yetişkinlerin diziyi yeterli düzeyde takip etmedikleri için böyle bir kanıya vardıklarını göstermektedir. Oysa bu kişiler diziyi daha fazla takip etmiş olsalardı, dikkatlerini çekecek olan ilk ana fikir konusunun bu olmayacağını rahatlıkla söyleyebiliriz. Yukarıdaki temalardan 'Behzat Ç. ve ekibinin adalet arayışını anlatmak' ve 'Hepsi' seçeneklerini seçen kişilerin diziyi daha iyi takip ettiklerini söylemek doğru olacaktır. Öte yandan, 'Ülke olaylarının arka planı', 'Polis ve derin devlet çatışması (ilişkileri)' ve 'Suç eğilimi' seçeneklerine yönelen yetişkinlerin büyük çoğunluğunu ise, dizinin birkaç bölümünü izleyenler ve yarısını izleyenler oluşturmaktadır. Dolayısıyla, bu kişilerin dizi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için böyle düşünmeleri doğaldır. Örneğin, dizide her bölümde bir cinayet işlenmekte ve dizi sonunda katil ya da katiller yakalanmaktadır. Diziye bu bakış açısıyla yaklaşan birinin dizinin işleyişi (gidişatı) hakkında yeterli bilgiye sahip olmamasından dolayı 'Suç eğilimi' temasını seçmesi yadırganmamalıdır. Ayrıca, dizide yukarıda sunulan başlıkların hepsi yer yer işlenmektedir. Zaten, bunu %27,5'lik oranla ikinci sırada karşılayan 'Hepsi' seçeneği de açıkça göstermektedir; ancak ana fikir konusunda görüş alınırken izleyicilerin diziye olan ilgileri (farkındalıkları) ve hâkimiyetleri göz önünde bulundurularak diziden etkilenme düzeyleri açıklanmak istenmiştir. Bu bağlamda, %27,5'lik 'Hepsi' temasını seçen yetişkinlerin dizideki şiddet olgusunun farkında olduklarını söylemek mümkündür.

4.3.2. Dizide örnek alınan karakterler

İnsanlar yetişkinlik evrelerine geçişte kendilerine rol modeller ararlar. Bu modeller bazen bir futbolcu, bazen bir aile üyesi, bazen sokaktan birisi veya kişilerin izlediği dizi ya da film kahramanlarından birisi olabilir. Bu çerçevede dizide örnek alınan karakterleri cinsiyet değişkeniyle açıklamak diziden etkilenme konusunda fikirler vereceği için önemlidir.

Tablo 12. Dizide örnek alınan karakterler

HANGİ KARAKTERİ ÖRNEK ALIYORSUNUZ?	Kişi (f)	Yüzde (%)
Behzat Ç.	39	24,3
Harun	14	8,8
Hayalet	8	5
Akbaba	10	6,3
Ercüment Çözer	10	6,3
Hepsi	8	5
Diğer (Hiçbiri)	71	44,3
Toplam	160	100

Ek-2 Tablo 46'da belirtilen, 'Diğer' seçeneğini seçerek 'Hiçbiri' şeklinde not düşen %44,3'lük kesimin yaklaşık %25'ini erkekler, geriye kalan %19'unu da kadınlar oluşturmaktadır. Soruya cevap veren 108 erkek ve 52 kadından, 41 erkek ve 30 kadının soruya 'Hiçbiri' şeklinde tepki göstermelerinin olası nedeni, dizideki erkek karakterlerin (özellikle Behzat Ç. ve cinayet büro ekibi) yerli yersiz kullandıkları argo ve küfür içerikli söylemlerden dolayı bu karakterlerin örnek alınacak bir yanının bulunmadığını düşünmeleridir. Yanı sıra, bu oran bize diziyi sıkı takip eden bazı yetişkinlerin dizideki söylemlerden (bip'li kısımlardan) rahatsız olsalar da, yine de diziyi izlemeyi bırakmadıklarını da göstermektedir. 'Hiçbiri' seçeneğinden sonra ikinci büyük orana sahip 'Behzat Ç.' karakterini seçen 39 kişinin 30'u ise erkektir. Buda bize yetişkin erkeklerin neredeyse üçte birinin dizideki sözel şiddeti kanıksadıklarını ve bundan rahatsızlık duymayıp aksine bu duruma özendiklerini göstermektedir. Dizide doğal hareketleri ve söylemleriyle halkın içinden biriymiş gibi görünen 'Harun' karakterinin %8,8'lik orana sahip olması dikkat çekicidir. Ayrıca, Harun karakterini seçen 14 kişinin 12'sinin erkek olduğunu belirtmekte de fayda vardır. Diğer taraftan 'Akbaba' ve 'Ercüment Çözer' karakterleri %6,3'lük ortak orana sahipken; 'Hepsi' ve 'Hayalet' seçeneklerini işaretleyen katılımcıların ortak oranı ise, %5'de kalmıştır. Dizide Savcı Esra öldürüldükten sonra başrol üstlenebilecek bir kadın karakter olmadığı için seçeneklerde sadece cinayet büro ekibine ve psikopatlıklarıyla dikkat çeken Ercüment Çözer karakterine yer verilmiştir.

4.3.3. Dizide Behzat Ç. karakterinin algılanışı

Tablo 13'e bakıldığında katılımcıların %33,7'si 'Hepsi' yanıtını vermiş, bu oranı %16,9 ile 'Kaba-Saba' ve %13,7 ile de 'Kural Tanımaz' sıfatları takip etmiştir.

Tablo 13. Dizideki Behzat Ç. karakteri

SİZCE BEHZAT Ç. NASIL BİR KARAKTERDİR?	Kişi (f)	Yüzde (%)
Sevimli	7	4,4
Kaba Saba	27	16,9
Hayata Küskün	12	7,5
Karamsar – Umutsuz	6	3,7
Kural Tanımaz	22	13,7
Vurdumduymaz	7	4,4
Korkusuz	16	10
Esprili	5	3,2
Hepsi	54	33,7
Diğer (Sorunlu)	4	2,5
Toplam	160	100

Ek-2 Tablo 47, 48 ve 49'da verilen bilgilere göre, katılımcılardan kadınların sayıları (52) neredeyse erkeklerin yarısı kadarken (108) 'Kaba- Saba' yanıtını veren yetişkinlerin %48'ini kadınların belirlemesi dizinin olumsuz özelliklerinden (sözel şiddetten) etkilenildiğini göstermektedir. Yine bu noktada, küfür ve kaba (argo) söylemlerden rahatsız olan kadınların tepkisinden söz etmek mümkündür. 'Kural Tanımaz' seçeneğini seçen yetişkinlerin %45'ini, diziyi sıkı takip eden yetişkinlerin (dizinin birkaç bölümünü kaçıran ve hepsini izleyen) oluşturduğunu söyleyebiliriz. 'Diğer' seçeneğini seçerek yanına not düşen 4 yetişkin ise, 'Behzat Ç.' karakterini 'Sorunlu' şeklinde tanımlamışlardır. Bu bağlamda, seçeneklere konulan 'Hepsi' maddesinin en büyük paya sahip olması ve seçeneklerin tamamının işaretlenmiş olması, soruda katılımcılara sunulan niteliklerin yerinde olduğunu göstermiştir. Bu noktada, 'Hepsi' maddesini seçen katılımcıların neredeyse %63'ü dizinin birkaç

bölümünü izlemiş ya da yarısını izlemiş ve %45'i de yeni mezun veya halen okumakta olan üniversite öğrencileridir. Bu durum bize, diziyi sıkı takip edenlere karşılık daha az takip eden genç yetişkinlerin kafalarında net bir Behzat Ç. karakterinin oluşmadığını göstermektedir. Dolayısıyla, katılımcılar tarafından seçilen ve çoğu olumsuz karakter özellikleri olan tablodaki tüm niteliklerin başrol oyuncusuyla özdeşleştirilerek en çok payı alması (33,7), diziden alınan mesajın daha çok olumsuz yönde olduğunu ve buna tepki olarak işaretlendiğini muhtemel kılıyor.

4.3.4. Dizide Behzat Ç.'nin yakınlarına olan sevgisini belli edememe nedeni

Tablo 14. Behzat Ç.'nin yakınlarına sevgisini belli edememe nedeni

SİZCE, BEHZAT Ç.'NİN YAKINLARINA OLAN SEVGİSİNİ BELLİ EDEMEMESİNİN NEDENİ NEDİR?	Kişi (f)	Yüzde (%)
Onlara bağlanmaktan korkmaktadır	15	9,4
Onları kaybetmekten korkmaktadır	111	69,4
Onlara kendilerini iyi hissettirmek istememektedir	4	2,5
Onlar üzerinde otorite kurmak istemektedir	6	3,7
Hepsi	13	8,1
Diğer	11	6,9
Toplam	160	100

Tablo 14 ve Ek-2 Tablo 50'ye bakıldığında, %69,4 ile en yüksek orana sahip olan 'Onları kaybetmekten korkmaktadır' seçeneği, diziyi sıkı takipçisi olan kesimin yaklaşık %61'i tarafından yanıtlanırken; dizinin yarısını veya birkaç bölümünü izleyen yetişkin kesimin de %73,3'ü tarafından yanıtlanmıştır. Verilen diğer cevaplara bakıldığında, 'Onlara bağlanmaktan korkmaktadır' (%9,4) ve 'Hepsi' (%8,1) nedenleri birbirine yakınlık gösterirken; 'Onlara kendilerini iyi hissettirmek

istememektedir' (%2,5) ve 'Onlar üzerinde otorite kurmak istemektedir' (%3,7) gerekçeleri de en düşük oranda temsil edilmektedir. Son olarak, katılımcılardan 11'inin 'Diğer' seçeneğinde belirttiği 'Karakter yapısı nedeniyle' ve 'Hiçbiri' şeklindeki görüşleri de önemlidir.

Behzat Ç.'nin yakınlarına olan sevgisini belli edememesini onun karakterine bağlayan yetişkinlerin (%55) diziyi sıkı takip ettiği görülürken; geriye kalan yetişkinlerin (%45) ise, dizinin birkaç bölümünü izlemiş olan katılımcılardan oluştuğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla, tabloda sunulan gerekçelerin dışında görüş geliştirerek 'Hiçbiri' şeklinde görüş bildiren katılımcıların hepsinin dizi hakkında yeterli bilgisinin olmayışıyla böyle bir girişimde bulunduklarını söyleyebiliriz. Ayrıca, Behzat Ç.'nin karakter özelliklerine bir önceki tabloda geniş yer ayrıldığı için bu soruda tekrar belirtmeye gerek duyulmadığını da söylemek yerinde olur. Sonuçta, Behzat sevdiklerini birer birer kaybetmiş biri olduğu için bu soğukkanlı hal içerisinde oluşu onun davranışlarına ister istemez yansımış ve bu da yetişkinlerin dikkatinden kaçmamıştır (%69,4).

4.3.5. Dizi sonrasında ortaya çıkan davranış değişiklikleri

Katılımcılara 'Behzat Ç. dizisinin arkadaşlarınızın davranışlarındaki yansımaları nelerdir?' sorusu sorulmuştur. Yedi başlık altında yetişkinlerin düşünceleri incelenirken tabloda verilen tüm davranış değişikliklerinin diziyle bağlantılı olabileceği varsayılarak 'Hepsi' adı altında bir seçeneğe yer verilmiştir. Yine katılımcıların çevresinde bu tür davranış değişikliklerinin gözlenmeme ihtimali öngörülerek 'Diğer' adında bir başlıkta konulmuştur. Elde edilen yanıtların listesi aşağıda sunulmuştur:

Tablo 15. Dizi sonrasında ortaya çıkan davranış değişiklikleri

BEHZAT Ç. DİZİSİNİN ARKADAŞLARINIZIN DAVRANIŞLARINDAKİ YANSIMALARI NELERDİR?	Kişi (f)	Yüzde (%)
Argolu konuşma ve tespih sallama	41	25,7
Problemleri kavga ve kaba kuvvetle halletme eğilimi arttı	10	6,2
Bir arada gezerek çeteleşme çalışmaları yapma	4	2,5
Olayların çözümünde espri ve küfür yaklaşımı kullanma	50	31,2
Görev başında alkol kullanma	2	1,2
Hepsi	33	20,7
Diğer (Hiçbiri)	20	12,5
Toplam	160	100

Verilen yanıtlar, yetişkinlerin diziden sonra arkadaş çevrelerinde gözledikleri davranış değişikliklerinin %31,2'sinin 'Olayların çözümünde espri ve küfür yaklaşımı kullanma' olduğunu göstermektedir. Bu yanıtı veren yetişkinlerin Ek-2 Tablo 51'de gösterilen öğrenciler arasındaki dağılımına değinecek olursak, öğrencilerin yarıya yakını (38 öğrenciden 16'sı) soruya bu cevabı vermişlerdir. Dizi süresinin neredeyse üçte birlik kısmının edilen küfürlerden dolayı biplendiği hatırlanacak olursa, bu davranış değişikliği sonucunun en yüksek oranda karşımıza çıkması şaşırtıcı değildir. Aslında yine bu davranışla belli oranda benzerlik taşıyan %25,7'lik oranla öne çıkan 'Argolu konuşma ve tespih sallama' davranış kalıbı ise, dizideki söylemlerin (konuşma dili ya da vücut dili olsun) sonradan öğrenilen davranışlar üzerinde ne kadar önemli olduğunun göstergesidir (%57).

Tablo 15'te dikkat çeken diğer bir etken ise, %20,7'lik oranla tüm seçenekleri temsil eden 'Hepsi' seçeneğidir. Buda bize yukarıda verilen davranış örüntülerinin hepsinin diziden sonra insanların çevresinde karşılık bulduğunun göstergesidir. Ancak kimi davranış değişiklikleri dizi sonrası daha çok sergilenmiş, kimi davranış

değişiklikleri de bunu daha az oranda seyretmiştir. Son olarak, 'Diğer' başlığıyla dikkat çeken %12,5'lik pay ise, soruyu yanıtlayan yetişkin katılımcıların arkadaş çevrelerinde böyle bir davranış değişikliğine gidilmediğini belirtmektedir. Bu noktada, %12,5'lik bu oranı sağlayan katılımcıların %50'sini diziyi daha az takip eden yetişkinlerin oluşturduğunu belirtmekte de fayda vardır (Ek-2 Tablo 52).

4.3.6. Dizinin ülke gerçekleriyle örtüşmesi

Katılımcılara dizinin ülke gerçeklerini açığa çıkarıp çıkarmadığı konusundaki fikirleri sorulmuştur. Verilen yanıtlar şu şekilde sıralanabilir:

Tablo 16. Dizinin ülke gerçekleriyle örtüşmesi

Dizi ülke gerçeklerini açığa çıkarmıştır	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	9	5,6
KATILMIYORUM	26	16,2
KATILIYORUM	62	38,8
TAMAMEN KATILIYORUM	32	20
FİKRİM YOK	31	19,4
Toplam	160	100

Tablo 16 ve Ek-2 Tablo 53'de görüleceği gibi dizinin ülke gündemiyle örtüştüğünü ifade edenlerin oranı %58'lerdedir. Katılımcıların ezici bir çoğunluğunun genç yetişkinler (20-40 yaş) olduğunu düşünürsek; bu yetişkinlerin özellikle son zamanlarda ülke gündemi konusunda fikir sahibi oldukları düşünülebilir ve bu da bu soruya verdikleri cevabı geçerli kılar. 'Fikrim yok' diyen %19,4'lük çoğunluğun dörtte üçünü ise, diziyi daha az takip eden yetişkinler oluşturmuştur.

4.3.7. Dizinin inandırıcılığı

Tablo 17. Dizinin inandırıcılığı

Dizide anlatılanlar inandırıcı değil hayal ürünü şeylerdir	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	25	15,6
KATILMIYORUM	50	31,2
KATILIYORUM	34	21,3
TAMAMEN KATILIYORUM	22	13,8
FİKRİM YOK	29	18,1
Toplam	160	100

Televizyonun yıkıcı etkilerinden biri de seyircilerin televizyon izlerken maruz kaldıkları içerikten etkilenerek sosyal gerçekliğe yönelik yaşadıkları 'Gerçeklik Karmaşası'dır. Televizyon dizilerinde, insanlara sosyal realiteyle ilgili dramatik karakterler ve durumlar sunularak gerçek hayatla bağlantısı ve görülme sıklığı bakımından ilgisi olmayan bir imaj oluşturulur. Bu doğrultuda, Behzat Ç. dizisinde de benzer bir sosyal gerçeklik kayması olduğu düşünülerek yetişkinlere 'Behzat Ç.' dizisindeki olayların inandırıcılığına ne oranda katıldıkları sorulmuştur ve katılımcıların %47 gibi yarıya yakın bir oranı bu dizinin inandırıcılığı noktasında birleşmişlerdir. Bu bağlamda, yetişkin izleyicilerin onlara inandırıcı gelen görüntülerden yola çıkılarak bir sosyal gerçeklik değişimi (kayması) yaşadıkları mümkün görünmektedir denilebilir. Yine Ek-2 Tablo 54'de verilen, 'Fikrim yok' diyen çoğunluğun (29 kişinin) %50'sini (15 kişi) dizinin sadece birkaç bölümünü izleyen yetişkinler oluşturmaktadır.

4.3.8. Dizi kahramanlarının taklit edilmesi

Televizyon, izleyicilerin doğrudan şiddetle ilgili algı ve duyumlarını değiştirmesinin yanında gündelik hayatın içinden olan konularda da gerçekliğin ötesinde bir bakış açısı kazandırmaktadır. Ortaya çıkardığı gerçeklik ürünü olmayan yaşam standartlarıyla yaşlanma, cinsiyet rolleri, aile yaşamı, siyaset ve sağlık gibi konularla ilgili yanlış anlaşılmalara sebep olabilmektedir Bu anlamda yetişkinlerin cinsiyet rollerini benimserken televizyondan ne ölçüde etkilendiklerinin tespiti amacıyla, yetişkinlere dizi kahramanlarının yakın çevreleri tarafından taklit edilip edilmediği sorulmuştur. Önceden de belirtildiği gibi, kadın katılımcıların büyük çoğunluğu hiçbir dizi karakterini taklit etmezken, erkek yetişkinlere bakıldığında ise, çoğunluğun Behzat olmak üzere Harun'u, Akbaba'yı ve Hayalet'i taklit ettiklerini söyleyebiliriz. Yetişkinlerin verdikleri yanıtlar aşağıda sunulmuştur:

Tablo 18. Dizi kahramanlarının taklit edilmesi

Yakın çevremde dizideki kahramanların etkisini görüyorum	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	23	14,3
KATILMIYORUM	35	21,9
KATILIYORUM	52	32,5
TAMAMEN KATILIYORUM	18	11,3
FİKRİM YOK	32	20
Toplam	160	100

Ek-2 Tablo 55'te belirttiğimiz gibi dizideki kahramanların etkilerini arkadaşlarında gören 70 kişi, katılımcıların (160 kişinin) %43,8'ini temsil etmektedir. Bu noktadan yola çıkarak diziyi izleyen genç yetişkinlerin %50'ye yakınının dizi kahramanlarından etkilendiği ve bunun dışa yansıyan yönlerinin dikkat çekici olduğu söylenebilir. Özelikle gençler arasında hayatta karşılaşılan zorluklar karşısında medya kahramanlarının rol modeli olarak alınması söz konusudur. Sonuç

olarak %44'lük en çok oranla, ankete katılan Ankara insanının büyük çoğunluğunun dizi kahramanlarının etkisinde kaldıkları ortadadır.

4.3.9. Dizinin izleyicinin günlük kararlarına etkileri

Daha önce teorik kısımda belirtildiği gibi, televizyon seyircileri izledikleri suç görüntülerinden ve şiddet sahnelerinden etkilenip günlük hayatta bir suça karışacaklarına dair korku, dışarıdaki insanlara karşı güvensizlik ve bir nevi topluma karşı 'yabancılaşma' yaşamaktadırlar. Böylece bu tarz durumlarda kişiler günlük hayatlarındaki kararlarında daha temkinli olabilmektedirler. Dolayısıyla benzer bir duruma Behzat Ç. izleyicilerinde de rastlanılmış mı diye sorduğumuz soruda, katılımcılara dizide izlediklerinin günlük karar mekanizmalarına etkisinin olup olmadığı sorulmuş ve aşağıdaki tabloda verilen yanıtlar alınmıştır:

Tablo 19. Dizinin izleyicinin günlük kararlarına etkisi

Günlük hayatımda dizinin etkisinde kalarak kararlar alıyorum	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	81	50,7
KATILMIYORUM	50	31,2
KATILIYORUM	12	7,5
TAMAMEN KATILIYORUM	2	1,2
FİKRİM YOK	15	9,4
Toplam	160	100

Tablo 19'daki dönütlerden de anlaşılacağı üzere, dizi katılımcıların sadece %8,7'lik bir kısmının günlük kararlarını etkilemektedir. Geriye kalan %91'lerde seyreden kesim, diziyi eğlence veya sözel-görsel şov amaçlı olarak izlemiştir denebilir. Tabii ki, dizinin etkisiyle günlük kararlarında diziye bağlı kalan yetişkinlerde olmuştur; ancak bunun da genç öğrenciler arasında çok az bir kitle olduğu (sadece 1 kişi) görülmektedir.

4.3.10. Dizinin yayın saatinin ileriye alınması

Katılımcılara bu dizinin şiddet içerdiği için daha geç saatlerde yayınlanması gerektiği konusundaki fikirleri sorulmuş ve sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir. Öyle ki, yetişkinlerin %51'e yakını dizinin daha geç saatlerde yayınlanması gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 20. Dizinin yayın saati ile ilgili görüşler

Şiddet içerdiği için bu dizinin daha geç saatlerde yayınlanması gerekir	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	29	18,1
KATILMIYORUM	28	17,5
KATILIYORUM	39	24,4
TAMAMEN KATILIYORUM	42	26,2
FİKRİM YOK	22	13,8
Toplam	160	100

Çocukların dizideki bazı şiddet sahnelerini aileleriyle birlikte izlemeleri ve anne ve babalarının da izledikleri karşısında bir tepkide bulunmadığını görmeleri televizyon ile gerçek yaşam arasında bir ayrıma varamama durumunu ortaya çıkaracaktır. Çocuklarının bu tür sorunlarla karşı karşıya kalmamasını isteyen ebeveynleri, belki de onların bu tür şiddet öğelerinden uzak kalmaları için şiddet türlerini yoğunlukla içeren yayınların çocukların uyuduğu, daha geç saatlerde yayınlanmasını istemektedirler. Bu arada Ek-2 Tablo 56'dan ulaşılacağı gibi dizinin daha geç saatlerde yayınlanmasını isteyen kadın katılımcılar, tüm kadınların (52 kişi) hemen hemen %52'sini (27 kişi) oluşturmaktadır. %35'lik oranla dizinin daha geç saatlerde yayınlanmasına karşı çıkan yetişkinlerin gerekçesi olarak ise, dizinin zaten geç bir saatte (23.10 - 23:15) başlayıp, çokta erken sayılmayacak bir vakitte bittiğini (00:30 – 00:35) düşündüklerini söyleyebiliriz. Sonuç olarak, dizinin kendine özgü yayın saatiyle rahatsız edici bir durum teşkil etmeyip çocukların uyuduğu saatlerden sonra yayına girme zorunluluğu olmadığını söyleyebiliriz.

4.4. Dizinin Günlük Hayata Yansımaları

4.4.1. Son günlerde artan şiddet olaylarıyla dizinin bağlantısı

‘Son zamanlarda artan suç içerikli olaylar ‘Behzat Ç.’ dizisindeki şiddet içerikli görüntülerle bağlantılıdır’ şeklinde verdiğimiz yargıya katılıp katılmadıkları sorulan yetişkinler aşağıdaki şekilde geri bildirim vermişlerdir:

Tablo 21. Dizinin son zamanlarda artan şiddet olaylarıyla bağlantısı

Son zamanlarda artan suç içerikli olaylar Behzat Ç. dizisindeki şiddet içerikli görüntülerle bağlantılıdır	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	42	26,2
KATILMIYORUM	44	27,5
KATILIYORUM	19	11,9
TAMAMEN KATILIYORUM	6	3,8
FİKRİM YOK	49	30,6
Toplam	160	100

Alınan sonuçlardan da görüldüğü gibi, katılımcıların bu konudaki düşünceleri net bir dağılım göstermiştir. Katılımcılar, %54’lere varan en yüksek oranla son zamanlarda artan suç içerikli olayların Behzat Ç. dizisiyle bir ilgisinin bulunmadığı görüşündedirler. Bu oranın yaklaşık %50’sini de yükseköğretimin içinde olan genç yetişkin öğrencilerin sağladığını söylemek mümkündür.

“Gunter ve Wober’in 1988’de yaptığı bir araştırmaya göre, genç izleyiciler izledikleri karakterleri ideal insan olarak düşündüklerinden onların her yaptıklarını doğru kabul etmekte ve gerçek hayatta doğal olarak taklit etmeye istekli olmaktadırlar. Bu kişilerin gerçek hayat portrelerine bakıldığında, hayatlarının

televizyonda izledikleriyle ciddi bir benzerlik arz ettiği tespit edilmiştir" (Gunter ve Wober, 1988: 146). Bu bağlamda, dizinin başrol oyuncusu Erdal Beşikçioğlu ve dizideki şımarık iş adamı Nejat İşler son aylarda ortaya çıkan (Haziran 2013'ten bu yana) Gezi Parkı eylemlerine büyük destek vermiş ve hükümetin ileri gelenleri tarafından da eleştirilmişlerdir. Bu noktada, onları idolü haline getirmiş olan genç yetişkinlerin bu duruma tepki göstermek amacıyla onların yanında olma ve onları taklit etme girişimleri olabileceği varsayımı, yapılan bu çalışmada bir karşılık bulamamıştır. Genç yetişkinlerin dizi karakterleri ile oyuncular arasındaki ayrımın farkında oldukları ve bundan etkilenmeyerek konuya bilinçli yaklaştıkları ortadadır. Zaten şiddet içerikli olayların televizyon dizileriyle ilişkisinin bulunup bulunmadığını tespit etmek bu çalışmanın sınırlarını zorlamaktadır.

4.4.2. Katılımcıların dizi karakterlerini taklit etmesi

Tablo 22. Katılımcıların dizi karakterlerini taklit etmesi

Dizideki benzer olaylarla karşılaşsam dizi oyuncularının yaptıklarını yapardım	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	35	21,9
KATILMIYORUM	42	26,2
KATILIYORUM	23	14,3
TAMAMEN KATILIYORUM	9	5,7
FİKRİM YOK	51	31,9
Toplam	160	100

Tablo 22'ye göz atıldığında, dizi oyuncularının yaptıklarını taklit etmeyeceklerini söyleyen yetişkinlerin oranı %48'lerdedir. Ek-2 Tablo 57'de, bu %48'i oluşturan 77 kişiden 32'sinin dizinin birkaç bölümünü izleyen kişilerden oluştuğu göz önüne alınırsa, böyle bir sonucun ortaya çıkması doğaldır. Seyircilerin izlenilen dizinin içinde olmaları ve dizideki karakterlerle kendilerini özdeşleştirme tercihleri de seyirci ile televizyon arasındaki bağıntıda önemli bir yer tutmaktadır. Bu

anlamda yukarıda da görüldüğü gibi katılımcıların hemen hemen %50'si, dizi karakterlerinden etkilenmemekte ve gerçek hayatlarında onların sergilediği davranış kalıplarını sergilememektedirler. Bu da çalışmaya katılan ve ağırlıklı çoğunluğu genç yetişkinler olan katılımcıların dizideki olumsuz davranışları taklit etmeyen bilinçli bireyler olduğunu göstermektedir. Dizideki olumsuz davranışları taklit edeceklerini söyleyen 32 kişiden 11'inin (üçte biri) dizinin sıkı takipçisi oldukları ve geriye kalan üçte ikilik çoğunluğun (21 kişi) ise diziyi daha seyrek takip ettiği görülmektedir.

4.4.3. Dizide işlenen suç ve şiddet olaylarının çevredekilere olumsuz etkisi

Televizyon başta olmak üzere medyadaki şiddetin gençler üzerindeki etkileri yaygın çalışılan konulardan biridir. Ulaşılan ortak sonuçlardan biri, sürekli medyadaki şiddete maruz kalan gençlerde anti-sosyal davranışların geliştiğidir. Bu davranışlar, gençlerin kullandığı eşyalara karşı şiddet gösterme gibi basit davranışlardan, karşılaşılan sorunların çözümünde şiddete başvurma, koşullanmış düşmanlık duyguları ve şiddete uğrayanlara karşı daha az yakınlık gösterme gibi önemli davranışlara dönüşmektedir. Bunlara başka birinin içinde olduğu durumu algılayabilmek olarak bilinen empati (duygudaşlık) yeteneğinin yok olması da eklenebilir. Öyle ki, katılımcılara dizide izlenilen suç ve şiddet olaylarının çevrelerindeki insanları olumsuz etkileyip etkilemediği sorulmuş ve tabloda görülen yanıtlar alınmıştır.

Tablo 23. Dizideki suç ve şiddet olaylarının çevredekilere olumsuz etkisi

Dizide izlenen suç ve şiddet olayları çevremdekilerin davranışlarını olumsuz etkiledi	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	37	23,1
KATILMIYORUM	46	28,8
KATILIYORUM	29	18,1
TAMAMEN KATILIYORUM	11	6,9
FİKRİM YOK	37	23,1
Toplam	160	100

Yukarıda görüldüğü gibi, dizide izlenilen suç ve şiddet olaylarının çevrelerindeki insanların günlük yaşamlarını olumsuz etkilediğini belirten yetişkin katılımcıların sayısı beklenilene göre oldukça azdır (%25). O halde bu noktada şunlar söylenebilir; insanların çevrelerindeki suç ve şiddet içerikli olaylar, daha önceden suça ve şiddete eğilim gösteren insanlar tarafından dizinin herhangi bir etkisi olmaksızın gerçekleştirilmiş olabilir. Diğer bir bakış açısıyla yaklaşmak gerekirse; yetişkinliğin ilk evresinde olanlar dışında kalan diğer yetişkinlerin çoğunun şiddet olaylarıyla alakaları yoktur ve dolayısıyla televizyon izlenimlerinden bu yönde etkilenmeleri de söz konusu değildir.

4.4.4. Dizi ile birlikte ortaya çıkan davranış değişiklikleri

Yapılan çalışmalar, izleyicilerin ağır ya da hafif izleyici olmalarına bağlı olarak yaşadıkları korku, hissettikleri tehlike ve diğer insanlara karşı olan güvensiz tutumları arasında doğrudan ilişki olduğu konusunda birleşmektedir. İzlenilen program ve bunun gerçek yaşam üzerindeki etkilerini biçimlendiren özelliklerden birisi de izleyicinin sahip olduğu çevresel ve kişisel faktörlerdir. İzleyicilerin televizyondan aldıkları mesajları gündelik hayatta pratiğe dönüştürmesi için çevrelerinde de uygun şartların bulunması gerekmektedir. İşte anketteki bu soruyla dizinin gerçek hayattaki yansımaları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu yansımalar, argolu konuşma (-La, -Lan vb.), tespih sallama ve pavyona gitme modasının yetişkinler arasında alışkanlık haline gelmesidir. Yetişkinlerin bu doğrultuda verilen yargılara katılım oranlarının alınmasıyla aşağıdaki bulgular ortaya çıkmıştır.

Tablo 24. Diziyle birlikte görülen davranış değişiklikleri

Bu diziden sonra argolu konuşma(-La vb.), tespih sallama ve pavyona gitme modası başladı	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	22	13,7
KATILMIYORUM	34	21,3
KATILIYORUM	45	28,1
TAMAMEN KATILIYORUM	32	20
FİKRİM YOK	27	16,9
Toplam	160	100

Yetişkinlerin %48,1'i kendilerine verilen yargıya katılmakla, söz konusu dizinin Ankara insanının günlük yaşamındaki bireysel tercihlerini etkilediğini dile getirmişlerdir. Küresel boyutta yapılan benzer çalışmalarda da bu yargı desteklenmekte ve televizyon programlarında izlediklerinden etkilenen insanların aynı davranışları hayatlarında da uygulamaya geçirmeleri öne çıkmaktadır. Örneğin 1993'te yapılan bir araştırmada, altı yıllık süreçte en fazla izlenen pembe dizilerden birisinde intihar olayı gösterildiğinde, gerçek hayattaki intihar vakalarında da değişim olup olmadığı incelenmiş ve intiharı izleyen üç gün içinde gerçek hayattaki intihar olaylarında da artış olduğu görülmüştür (Bridgman, King ve Smith, 2003: 6).

4.4.5. Diziden sonra adam kaçırma, gasp ve şantaj olayların görülmesi

Yapılan bazı araştırmalar, televizyonda geçirilen süreden (ağır-hafif izleyici olma) ziyade izlenilen içeriğin yoğunluğunun da görülen şiddetin günlük hayata aktarılmasında etkili olabileceğini göstermiştir. Behzat Ç. dizisi de şiddet içeriği açısından yoğun bir dizidir. Dizide neredeyse %50'sinde alıkoyma, adam kaçırma, gasp ve şantaj olaylarına rastlanılmaktadır. Diziyle birlikte bu tür olaylarının artıp artmadığının tespit edilmesi amacıyla katılımcılara sunulan yargıdan elde edilen sonuçlar ise şu şekilde açıklanabilir:

Tablo 25. Diziden sonra adam kaçırma, gasp ve şantaj olaylarının görülmesi

Günlük hayatta insanların bu diziden etkilenerek adam kaçırma, gasp ve şantaj olaylarına karışması muhtemeldir	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	40	25
KATILMIYORUM	45	28,1
KATILIYORUM	26	16,2
TAMAMEN KATILIYORUM	6	3,8
FİKRİM YOK	43	26,9
Toplam	160	100

Tablo 25'de ortaya çıkan sonuçlara göre, yetişkinlerin bu fikre katılmadıkları görülmektedir (%53,1). Bu orandan yola çıkarak, bu tür suçları göze alan kişilerin zaten şiddet eğilimi gösteren ve televizyonda bu tür olayları görmekle içlerindeki şiddet arzusunu tazelemiş, pekiştirmiş ve farklı açılara yönlendirmiş olan kimseler olduklarını öngörebiliriz. Buna ilaveten son bir çıkarımda bulunmak gerekirse, medya ve televizyonda maruz kalınan ve günlük yaşamda her zaman karşılığını bulamayan suç ve şiddet olayları izleyicilerin beyninde saklı kalır ve ileride benzer bir durum oluştuğunda tekrar etkili hale gelebilir.

4.5. Dizideki Şiddet Unsurları ve Katılımcıların Görüşleri

Televizyonda geçirilen süreyle sosyal kaygı ve kişiler arası güvensizlik duygusu arasında doğrudan bir bağlantı bulunmaktadır. Aynı şekilde izlenilen programlardaki şiddet unsurları ile bu şiddet içeriğinin izleyici üzerindeki etkileri arasında da doğru orantılı bir ilişki mevcuttur. Bu noktada, yapılan anket çalışması

ile belirlenen şiddet öğelerinin yetişkin izleyiciler üzerindeki etkilerinin ne olduğunu tespit etmek amacıyla katılımcıların düşünceleri alınmıştır.

4.5.1. Dizinin şiddet içerme durumu

Tablo 26. Dizinin şiddet içermesine ilişkin görüşler

BEHZAT Ç. ŞİDDET ÖGESİ İÇERİYOR MU?	Kişi (f)	Yüzde (%)
Hayır, şiddet içermiyor	20	12,5
Az şiddet içeriyor	58	36,2
Orta derecede şiddet içeriyor	53	33,1
Çok şiddet içeriyor	21	13,1
Hiç düşünmedim	8	5
Toplam	160	100

Televizyonun bireylere olan etkisi, bireylerin bu araçlara açık olmaları, ondan bekledikleri doyum ve televizyon etkilerine maruz kalma süresi ile bağlantılı olarak değişmektedir. Bireyin geleneksel değerlere olan bağlılığı ve içinde bulunduğu toplumla bütünleşmiş olmasının o kişinin inanç, tutum ve davranışlarının tümüyle değişmesini engelleyeceği açıktır. Kuşkusuz burada bireyin diğer sosyoekonomik özellikleri, yaşı, cinsiyeti, eğitimi hatta gelir durumu ve sosyo-psikolojik durumu da çok büyük önem arz etmektedir. Televizyonun tüm toplumda geniş izlenme potansiyeli ve buna bağlı olarak etkileme gücü vardır. Şiddet psikolojik, sosyokültürel ve sosyoekonomik boyutları ile kitle iletişim araçlarında ve özellikle TV'de yer alırken; bireysel-toplumsal, yasal-yasal olmayan ya da fiziksel-sözel-ruhsal yönlerden toplumsal hayata yansımakta ve onu etkilemektedir (Ayrancı, Günay ve Kösgeroğlu'ndan aktaran Ulusoy, 2008: 30).

Tablo 26 incelendiğinde, katılımcıların %82,4'ü 'Behzat Ç.' dizisinin şiddet içerdiği yönünde ortak bir kanıya varmışlardır. İçerilen şiddet öğesinin derecesine bakıldığında ise, yetişkinlerin %36,2'si dizideki şiddetin az olduğunu, %33,1'i dizinin orta derece şiddet içerdiğini ve %13,1'i de dizide şiddete çok yer verildiğini

belirtmişlerdir. Dizide şiddet öğesinin yer almadığı görüşünde olan katılımcı oranı da %12,5 ile geride kalmıştır. Dolayısıyla ortaya çıkan %82,4'lük bu yüksek oran doğrultusunda, dizinin ağırlıklı olarak az (%36,2) ve orta derecede (%33,1) olmak üzere şiddet içeriğine yer verdiğini söyleyebiliriz.

Tablo 26'daki verileri çeşitli değişkenlerle açıklayacak olursak; yaş grubu ve Behzat Ç. dizisinin şiddet içermesine ilişkin görüşleri belirtmek için Ek-2 Tablo 58 ve 59'a bakıldığında, katılımcıların dizinin şiddet içerdiği yönündeki düşüncelerinin %88'ini 20-40 yaş arasındaki ağırlıklı çoğunluğu gençler olan yetişkinler (116 kişi) oluşturmaktadır. O halde dizide yer verilen şiddet unsurlarının gençler üzerinde daha çok etkili olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu doğrultuda dizide şiddet unsuruna yer verildiğini düşünen öğrencilere (32 kişi) bakıldığında ise, bu öğrencilerin %50'si olan 16 kişi dizinin az şiddet içerdiği yönünde hemfikirdirler.

Ek-2 Tablo 60'daki, cinsiyet ve söz konusu dizideki şiddet içeriğiyle ilgili görüşlere bakıldığında, kadınların dörtte biri (%25) dizinin çok şiddet içerdiğini düşündüklerini belirtirken; bu oran erkeklerde %7,4'e düşmektedir. Dizinin orta derecede şiddet içerdiğini düşünen kadınlar (%30,7) ve erkekler (%34,2) birbirine yakın orandadır. Dizinin az şiddet içerdiğini öngören kadınların oranı yine %34,2 iken, erkeklerde bu oran %38,8 ile baskın gelmiştir. Hiç şiddet içermediğini düşünen yetişkinler, kadınlarda %5,7; erkeklerde ise %15,7 ile dikkat çekicidir.

Ek-2 Tablo 62'den yaşanılan semte göre dizinin şiddet içerdiğine ilişkin görüşlere bakıldığında, Çankaya ilçesinde yaşayanların %16,2'si dizinin çok şiddet içerdiğini düşündüklerini belirtirken, bu oran Yeni Mahalle ilçesinde yaşayanlarda %10'a düşmektedir. Yeni Mahalle ilçesinde Çankaya'ya göre bu oranın düşmesi, Batıkent'in Dikmen'e göre daha az elit kesimi temsil etmesiyle açıklanabilir. Öyle ki, Yeni Mahalle ilçesinde yaşayan yetişkinlerin %17,5'i bu dizinin hiç şiddet içermediğini belirterek bu durumu desteklemiştir. Yeni Mahalle ilçesinde yaşayanlarda %37,5 ile en yüksek oranda seyreden dizinin az şiddet içerdiğine ilişkin görüşler yoğunluktayken, Çankaya ilçesinde yaşayanlarda %36,2 ile en yüksek oranda dizinin orta derecede şiddet içerdiğine ilişkin görüşler yoğunluktadır.

Ek-2 Tablo 63'den katılımcıların eğitim düzeyleri açısından Behzat Ç. dizisindeki şiddet içeriğiyle ilgili görüşlere bakıldığında, üniversite ve üzerinde eğitim düzeyi olan grubun %15,9'u dizinin çok şiddet içerdiğini düşündüklerini belirtirken, bu oran ortaöğretim eğitim düzeyine sahip grupta %10 ve ilköğretim eğitim düzeyine sahip grupta da %12,9 oranına düşmektedir. Behzat Ç. dizisinin şiddet içermediği görüşü, ilkokul ve ortaokul (ilköğretim) eğitim düzeyinde yer alan grupta yine %13 oranında iken, bu oran lise eğitim düzeyine sahip grupta %16,6 ve üniversite eğitim düzeyine sahip grupta da %9,6 oranındadır (Lisansüstü eğitim alan yetişkinlerden hiç biri dizinin şiddet içermediğini düşünmemiştir).

Ek-2 Tablo 61'den yetişkinlerin gelir düzeylerine göre dizinin ne derece şiddet içerdiğine ilişkin görüşlerine gelindiğinde, üst gelir grubunda yer alanların %9,5'i ve orta gelir grubundaki yetişkinlerin %9,4'ü dizinin çok şiddet içerdiğini belirtirken bu oran alt gelir grubunda %16,1'lik oranla ilk sırada yer almaktadır. Alt gelir grubunda (26 kişide) %27 oranıyla (7 kişi) TV programlarının orta derecede şiddet içerdiği görüşü hâkim iken, bu oran orta gelir grubunda %25'lerde ve üst gelir grubunda da %44,4 oranıyla birinci sıradadır. Dizinin hiç şiddet içermediğini düşünenlerin oranı, alt gelir grubunda %19,2, orta gelir grubunda %14 iken üst gelir grubunda ise %8 ile üçüncü sırada yer almıştır.

Son olarak, Ek-2 Tablo 64'den Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklıkları ile dizinin şiddet öğesi içermesi arasındaki ilişkiye bakılacak olursa, dizinin hiç şiddet içermediğini düşünenlerin %55'i dizinin sadece birkaç bölümünü izleyen yetişkinlerden oluşmaktadır. Bu da bize bu yetişkin grubun diziyi tam anlamıyla takip etmedikleri için dizideki şiddet unsurunu fark edemediklerini göstermektedir. Öte yandan, dizinin az şiddet içerdiği yönünde görüş bildirenlerin %65,5'i dizinin birkaç bölümünü ya da yarısını izleyen yetişkinlerden oluşmaktadır. Dizinin orta derece ve çok şiddet içerdiğini düşünenlerin her iki ölçütte de üçte birlik kısmını dizinin sadece birkaç bölümünü kaçırmış olan ya da hepsini izlemiş olan yetişkin izleyiciler oluşturmaktadır. O halde bu sonuçtan, Behzat Ç. dizisinin içeriğinde ciddi anlamda şiddet öğesine (türlerine) yer verildiği anlaşılmaktadır.

4.5.2. Katılımcıların şiddet öğesi içeren sahneleri izleyip izlememe durumu

Şiddet içerikli yayınların, oransal açıdan çok küçük bir grubu etkilediği iddia edilse de televizyon karşısındaki izleyici kitlenin büyüklüğü düşünüldüğünde, küçük oranlar büyük sayılara tekabül etmiş ve çok sayıda birey şiddetin zararlı etkilerine maruz kalmıştır. Fakat televizyon, zaman zaman şiddetin tek kaynağı olmakla suçlanmış ve adeta 'günah keçisi' ilan edilmiştir. Ancak bunun tam anlamıyla doğru ve çözüme katkı sağlayıcı bir tespit olmadığı görülmüştür. Televizyonun tek başına 'suçlu' ilan edilmesi, ekonomik ve sosyal çok sayıda sorunu göz ardı etmek anlamına gelir" (Işıker, 2011: 133-134).

Tablo 27. Şiddet öğesi içeren sahneleri izleyip izlememe durumu

ŞİDDET İÇEREN SAHNELERLE KARŞILAŞTIĞINIZDA NE YAPARSINIZ?	Kişi (f)	Yüzde (%)
İzlemeye devam ediyorum	121	75,6
İzlemeyi bırakıyorum	9	5,6
Kanal değiştiriyorum	21	13,2
Şiddeti kanıksıyorum	8	5
Diğer (Hiç düşünmedim)	1	0,6
Toplam	160	100

Tablo 27 genel hatlarıyla incelendiğinde, katılımcıların %80,6'sı şiddet öğesi içeren sahnelerle karşılaştığında bu sahneleri izlemeye devam etmekte ya da şiddeti kanıksamaktadırlar. Öte yandan, şiddet sahneleriyle karşılaşan yetişkinlerin %18,8'i de bu sahneleri izlemeyi bırakmakta ya da kanal değiştirmektedirler. Ayrıca, katılımcılardan sadece 1 yetişkin (%0,6) ise, bu durumla karşılaştığında ne yapacağını hiç düşünmediğini belirtmiştir.

Ek-2 Tablo 65'den cinsiyet ve dizinin şiddet öğesi içeren sahnelerini izleme durumlarına bakıldığında, kadınların %59,6'sı diziyi izlerken şiddet öğesi içeren sahneleri izlemeye devam ettiğini belirtirken bu oran erkeklerde %83,3'e çıkmaktadır. Diğer yandan, kadınların %28,8'i diziyi izlerken şiddet unsurlarını

izlememekte; bu oran erkeklerde %13,9'a düşmektedir. Öyle ki, ankete katılan erkeklerin sayısı (108) kadınların (52) neredeyse iki katı olduğu halde, erkeklerin şiddet içerikli sahneleri kadınlara oranla daha fazla izlemesi, onların şiddete olan ilgi ve eğilimlerinin kadınlara oranla daha fazla olmasıyla açıklanabilir.

Ek-2 Tablo 66'da gösterilen günlük televizyon izleme süresi ile şiddet sahnelerini izleyip izlememe değişkeni arasındaki ilişkiye yer verecek olursak, 2 saatten az TV izleyen yetişkinlerin %90'ı bu sahneleri izlemeye devam ederken, %10'u izlemeyi bırakmakta; 2-4 saat arasında TV izleyen yetişkinlerin %79,3'ü bu sahneleri izlemekteyken, %20,7'si izlememekte ve 5-7 saat arasında TV izleyenlerin ise, %77'si bu sahneleri izlemeyi sürdürürken, %19,2'si izlemekten vazgeçmektedir. Öte yandan 8 saat ve üzerinde TV izleyenlerin tamamı (%100) şiddet sahneleriyle karşılaştıklarında bu sahneleri izlemeye devam ettiklerini belirtmişlerdir (Ağır izleyici). Son olarak, şiddeti kanıksadıklarını ileri süren 8 katılımcının 7'sini 2-4 saat arasında TV izleyen (daha hafif) yetişkinlerin oluşturması ise bir önceki cümleye göre dikkat çekicidir. Bu da bize televizyonda geçirilen süre çok fazla olmasa bile şiddet sahnelerine maruz kalan insanların bu süre içinde de şiddeti kanıksayabildiklerini göstermektedir.

Ek-2 Tablo 67'de verilen şiddet unsuru içeren sahnelerin izlenip izlenmeme durumuyla Behzat Ç. dizisinin şiddet öğesi içerip içermeme değişkeni değerlendirilecek olursa, şiddet sahneleriyle karşılaşılan durumlarda bu sahneleri izlemeye devam eden yetişkinlerin; %16,5'i dizinin şiddet öğesi içermediğini, %42,1'i az şiddet içerdiğini, %30,6'sı orta derecede şiddet içerdiğini ve %6,6'sı da çok şiddet içerdiğini düşünmektedir. Bu sahnelerle karşılaştığında izlemeyi bırakan yahut kanal değiştiren 30 yetişkinden, 6'sı dizinin az şiddet içerdiği, 13'ü orta derecede şiddet içerdiği ve 8'i de çok şiddet içerdiği görüşündedirler. Şiddet sahneleriyle karşılaştığında izlemeyi bırakan ya da kanal değiştiren katılımcılardan dizinin hiç şiddet içermediğini düşünen kimse (doğal olarak) yoktur. Şiddet öğesine maruz kaldığında bu durumu kanıksadığını belirten yetişkin katılımcıların %62,5'inin dizinin çok fazla şiddet içerdiğini söyleyen yetişkinler olması, dizideki şiddetin ne kadar etkili olduğunun kanıtıdır. Ancak şiddetten bu denli etkilenilse de

ağırlıklı çoğunluğu genç olan yetişkinlerin diziyi takip etmekten geri kalmadıklarını da belirtmekte fayda vardır.

Son olarak, Ek-2 Tablo 68'de sunulan dizinin takip edilme sıklığı ile şiddet sahnelerine rastlanıldığında bu sahnelerin izlenilip izlenilmemesi durumu karşılaştırıldığında ise, izlemeye devam ediyorum diyen büyük çoğunluğun %35,5'i dizinin birkaç bölümünü izlemiş, %29,8'i yarısını izlemiş, %14,9'u birkaç bölümünü kaçırmış ve %19,8'i de hepsini izlemiş olan yetişkinlerdir. İzlemeyi bırakıyorum ya da kanal değiştiriyorum görüşünde olan 30 katılımcıdan 15'i (%50'si) dizinin birkaç bölümünü izlemiş, 8'i yarısını izlemiş ve 7'si de birkaç bölümünü kaçırmış olan yetişkinlerdir. Bu noktada, şiddet sahneleriyle karşılaştığında izlemeyi bırakan ya da kanal değiştiren yetişkinlerden dizinin tamamını (hepsini) izlemiş olan yetişkin bir katılımcının bulunmaması şaşırtıcı değildir.

4.5.3. Katılımcıların şiddet öğesi içeren yayınlara ilişkin görüşleri

"Televizyonun izleyici üzerinde belli etkiler yaratacağı açıktır; fakat bu etkinin nedeninin ve ne yönde geliştiğinin tespit edilmesi oldukça güçtür. Televizyon izlemenin doğası gereği kişisel özelikler ve ortamdaki çeşitli etmenler devreye girmekte ve bunların etkileri çok çeşitli olabilmektedir. Dolayısıyla etki araştırmalarının temel değişkeni olan 'televizyon izleme', soru kâğıdı tekniğiyle gerçekleştirilen araştırmalarda televizyonla kurulan ilişkiyi tüm zenginliğiyle kavrayacak bir şekilde içselleştirilemeyecek bir kavramdır" (Mutlu, 2005: 117).

Tablo 28. Şiddet öğesi içeren yayınlara ilişkin görüşler

ŞİDDET İÇEREN PROGRAMLARIN YAYINLANMASI HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ?	Kişi (f)	Yüzde (%)
Yayınlanmasında sakınca yok	53	33,2
Yasaklanmamalı	16	10
Yayınlanmasından rahatsızlık duyuyorum	29	18,2
Yasaklanmalı	20	12,5
Diğer	3	1,8
Hiç düşünmedim	39	24,3
Toplam	160	100

Tablo 28'e göz atıp genel bir çıkarım yapmak gerekirse, şiddet içerikli programların yayınlanması hakkında katılımcıların verdiği yanıtların şaşırtıcı olduğu ve beklenilen sonucun alınmadığı görülmektedir. Katılımcıların şiddet içeren programların yayınlanmasından rahatsızlık duyma ya da bu tür yayınların yasaklanmasını isteme oranı %30'larda iken, şiddet içerikli programların yayınlanmasında sakınca görmeyen ve bu tarz yayınlar yasaklanmamalı diyen yetişkinlerin oranı ise, %43'lerdedir. %24'lük oranla üçüncü sırada yer alan grup ise bu konuyu hiç düşünmediklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan yetişkinlerin dizide %82,4 oranında şiddet içeriği olduğunu belirtmelerine rağmen bu duruma %30,7'lik oranla tepkide bulunmaları beklentinin altında olmuş ve yetişkinlerin şiddet unsuru içeren programların yayınlanmasından çokta şikâyetçi olmadıklarını göstermiştir.

Ek-2 Tablo 69'daki günün farklı zaman dilimlerinde izlenilen televizyon programları ile şiddet içerikli programların yayınlanmasına ilişkin görüşler karşılaştırıldığında, en çok televizyonda kalınan saat aralıklarından biri olan 19:00 – 22:00 saatleri arasında televizyon izleyen yetişkinlerin %42,3'ü şiddet içeren programların yayınlanmasında sakınca olmadığını ve bu programların yasaklanmaması gerektiğini düşünmekte iken, %35,2'si şiddet içerikli programların

yayınlanmasından rahatsızlık duyduğunu ve bu tür yayınların yasaklanmasını dile getirmektedir. Bu durumun da beklenilenin tersi yönünde çıkması, insanların bu saatlerde ilgi duydukları programlara her ne içerikte olursa olsun koşullanmış olmalarıyla açıklanabilir. 19:00 – 22:00 saat aralığından sonra en çok paya sahip olan ve Behzat Ç. dizisinin de yayında olduğu zamana denk düşen 22:00 – 00:30 saatleri arasında televizyon başında olan yetişkinlerin ise %45,4'ü şiddet unsuru barındıran programların yayınlanmasında sakınca görmediklerini ve bu yayınların yasaklanmasına gerek olmadığını belirtmekte iken, %24,2'si de söz konusu içeriğe sahip programların yayınlanmasından rahatsız olmakta ve bu programların yasaklanmasını istemektedir. Buna ilaveten, 00:30 – 05:00 saatleri arasında televizyon izleyen yetişkinlerin %66,6'sının şiddet içeriği olan programların yayınlanmasında sakınca görmedikleri ve bu yayınların yasaklanmamasını istemeleri de, gece geç saatlere kadar TV başında kaldıklarından dolayı gayet doğaldır.

Ek-2 Tablo 70'de şiddet içerikli programların yayınlanmasına ilişkin görüşlerin yer aldığı değişken ile televizyon izleme amaçlarını oluşturan değişkeni değerlendirecek olursak, bilgi edinmek amacıyla TV izleyen yetişkinlerin %40'ı, vakit geçirmek amacıyla TV izleyenlerin %44,7'si, eğlenmek amacıyla TV izleyenlerin %40'ı ve dinlenmek amacıyla TV başına geçen yetişkinlerin ise %54,6'sı şiddet içeren programların yayınlanmasında sakınca görmemekte ve bu yayınların yasaklanmamasını istemektedir. Öte yandan, şiddet öğesini içinde barındıran programların yayınlanmasından rahatsızlık duyan ve bu tür yayınların yasaklanmasını uygun gören yetişkinlerin televizyon karşısına geçme nedenlerinin kendi içlerindeki oranlarına bakıldığında ise, bilgi edinmek amacıyla TV izleyen yetişkinlerin %40'ı, vakit geçirmek amacıyla TV izleyenlerin %23,4'ü, eğlenmek amacıyla TV seyredenlerin %40'ı ve dinlenmek amacıyla TV başında duran yetişkinlerin ise %36,4'ü bu dağılımı oluşturmaktadır. Bu noktada, bilgi edinmek ve eğlenmek amacıyla TV izleyen yetişkinlerin her iki ölçütte de eşit dağılım sergiledikleri görülürken, vakit geçirmek ve dinlenmek nedenleriyle TV seyreden yetişkinlerin şiddet içerikli programların yayınlanmasından rahatsızlık duyma ve bu yayınların yasaklanmasına destek verme oranlarında doğal olarak düşme olduğunu görmekteyiz. Bu düşüşün gerekçesi olarak, vakit geçirmek ve dinlenmek

gerekçeleriyle televizyon seyreden yetişkinlerin televizyon izlerken belli bir amaçları (gayeleri) bulunmadığı için izledikleri programların içeriklerini fazla ciddiye almadıklarını söyleyebiliriz.

Ek-2 Tablo 71'deki diğer bir değişken olan Behzat Ç. dizisinin takip edilme sıklığı ile şiddet içerikli programların yayınlanmasına ilişkin görüşler arasındaki ilişkiye bakılacak olursa, dizinin birkaç bölümünü izleyen yetişkinlerin %29'u, yarısını izleyenlerin %44,7'si, birkaç bölümünü kaçıranların %34,6'sı ve hepsini izleyen yetişkin katılımcıların ise %84'ü şiddet içerikli yayınları sakıncalı bulmamakta ve yasaklanmasını da istememekte iken; dizinin birkaç bölümünü izleyen yetişkinlerin %41,9'u, yarısını izleyenlerin %25,5'i ve birkaç bölümünü kaçıranların %42,3'ü şiddet unsuru içeren programların yayınlanmasından rahatsız olmakta ve bu tarz programların yasaklanması gerektiğini düşünmektedir. Burada dizinin bütün bölümlerini sıkı takip eden yetişkinlerden şiddet içerikli yayınlardan rahatsız olan ve bu yayınların yasaklanmasını isteyen hiç kimsenin olmaması ise, oldukça çarpıcı ve önemlidir. Bu durum, Behzat Ç. dizisinin adeta müptelası olmuş yetişkinlerin, dizideki şiddetin farkında olmalarına rağmen bundan zerre kadar rahatsız olmadıklarının ve üstelik dizinin final bölümünün çekilmiş olmasına rağmen tekrar yayınlanmasını talep edecek kadar diziye bağlı olduklarının açık göstergesidir.

Ek-2 Tablo 72'deki, Behzat Ç. dizisinin şiddet unsuru içerip içermeme durumu ile şiddet içerikli programların yayınlanmasına ilişkin görüşler arasındaki bağlantıdan söz edecek olursak, dizinin şiddet içermediğini öne süren yetişkinlerin %55'i, az şiddet içerdiğini düşünenlerin %44,8'i, orta derecede şiddet içerdiğini düşünenlerin %45,3'ü ve çok şiddet içerdiğini düşünen yetişkinlerin %23,8'i şiddet içerikli programların yayınlanmasından rahatsızlık duymamakta ve bu yayınların yasaklanmamasını öngörmektedir. Dizinin az şiddet içerdiği yönünde görüş bildiren yetişkinlerin %17,2'si, orta derecede şiddet içerdiğini savunanların %43,4'ü ve çok şiddet içerdiğini düşünenlerin %61,9'u ise, şiddet öğesi içeren programların yayınlanmasında sakınca görmekte ve bu yayınların yasaklanmasını uygun bulmaktadır. Bu doğrultuda görüldüğü gibi, yetişkinlere göre dizideki gözlemlenen şiddet derecesi arttıkça şiddet içerikli yayınların yasaklanmasının istenme ve bu

yayınlardan rahatsızlık duyulma oranları da artış göstermiştir. O halde, bu iki değişken arasında şiddetin derecesine bağlı olarak olumlu (pozitif) bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca, dizinin şiddet içermediğini düşünen yetişkinlerden hiç kimse şiddet içerikli yayınlardan rahatsız olmamaktadır. Bu yetişkinlerden zaten şiddet içerikli yayınlardan rahatsız olması ya da bu yayınların yasaklanmasını istemesi de beklenmemektedir.

Son olarak; Ek-2 Tablo 73'de öne çıkan şiddet öğesi içeren sahneleri izleyip izlememe durumu ile şiddet içerikli programların yayınlanmasına ilişkin görüşler arasındaki ilişki ortaya konulacak olursa, şiddet içerikli sahnelerle karşılaşıldığında izlemeye devam ediyorum yanıtını veren yetişkinlerin %53,7'si, izlemeyi bırakıyorum diyen yetişkinlerin %11,1'i, kanal değiştiriyorum yanıtını veren yetişkinlerin %9,6'sı ve şiddeti kanıksıyorum şeklinde görüş bildirenlerin de %12,5'i şiddet içeren programların yayınlanmasından herhangi bir rahatsızlık duymamakta ve bu tür programların yayına konulmasına karşı çıkmamaktadır. Burada ortalama olarak %10'luk oranla şiddete maruz kalındığında izlemeyi bıraktığını ya da kanal değiştirdiğini söyleyen yetişkinlerin şiddet öğesinden rahatsızlık duymamaları ve bu unsura karşı çıkmadıklarını belirtmeleri az oranda olsa da şaşırtıcıdır. Diğer yandan, şiddet içerikli sahnelere rastlanıldığında izlemeye devam eden yetişkinlerin %14,9'u, izlemeyi bırakıyorum diyenlerin %88,9'u, kanal değiştiriyorum diyenlerin ise %81'i ve şiddeti kanıksayan yetişkinlerin ise %62,5'i şiddet içeren programların yayınlanmasından rahatsızlık duymakta ve bu programların yayından kaldırılması gerektiğini düşünmektedirler. Bu noktada, şiddet öğesine maruz kalan yetişkinlerin aslında şiddet unsurundan rahatsızlık duysalar da yine de şiddet içeriğini izledikleri ya da kanıksadıkları söylenebilir. Bunun gerekçesi olarak, çoğunluğu genç yetişkinlerden oluşan katılımcıların şiddet unsurlarına karşı olan ilgi (hoşnutluk) ve eğilimlerinden söz edebiliriz. Yine burada %15'lik oranla şiddet öğesiyle karşılaşıldığında izlemeye devam eden yetişkinlerin şiddet öğesinden rahatsızlık duyduklarını ve bu tarz şiddet unsurlarının yasaklanmasının gerektiğini düşünmeleri de birbiriyle örtüşmeyen ifadelerdir. Bunun gerekçesi olarak, insanların bir şekilde Behzat Ç. dizisini benimsediklerini ve genel anlamda şiddet öğesini desteklemeseler de dizideki şiddetin kısmen karşısında olmadıkları çıkarımına varabiliriz.

4.5.4. Diziden sonra argolu konuşmaların artması

Yetişkinlere ‘Çevremdeki insanlar arasında diziden sonra argolu konuşmalar arttı.’ yargısına ne ölçüde katıldıkları sorulmuştur. Alınan sonuçlar şu şekildedir.

Tablo 29. Diziyle birlikte argolu konuşmaların artması

Çevremdeki insanlar arasında diziden sonra argolu konuşmalar arttı	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	21	13,1
KATILMIYORUM	32	20
KATILIYORUM	43	26,9
TAMAMEN KATILIYORUM	37	23,1
FİKRİM YOK	27	16,9
Toplam	160	100

Bu yargıyı, ‘Katılıyorum’ şeklinde yanıtlayanların oranı tam olarak %50 ile en çok paya sahip iken ‘Katılmıyorum’ şeklinde görüş bildirenlerin oranı %33,1’dir. Bu konuda bir fikri olmayanların oranı ise, %16,9’dur. İzleyicilerin televizyonda gördüklerini gerçek hayata aktarmaları için özel hayatlarında da bu tür davranışlara eğilimli olmaları gerekmektedir. Örneğin televizyonda yayınlanan bir dizide, sözel şiddete başvuran birini izleyen bir kişinin günlük hayatına izlediklerini yansıtması hususunda kendi içinden gelen istek ve eğilimin de etkisi fazladır. Bu noktadan varabileceğimiz sonuç ise, katılımcılar olarak bilhassa genç yetişkinlerin argolu konuşmaya eğilimli oldukları ve gerçek yaşamlarında bu türden davranışları sergiledikleri rahatlıkla söylenebilir.

4.5.5. Dizide suç işleme, adaletten kaçma, küfür etme, alkol ve kaba kuvvet kullanımı

Dizide her bölümde yoğun bir şekilde alkol ve sözel şiddet öğesi (küfür) kullanılmaktadır. Fakat bunun aksine katılımcılar, dizideki özendirmenin istenilen (yeterli) düzeyde farkında değil ya da bu konuda farklı bir bakış açısı geliştirmişlerdir (%40). 'Dizi insanları suç işlemeye, adaletten kaçmaya, küfür etmeye, alkol kullanmaya ve kaba kuvvet kullanımına özendiriyor' yargısına yetişkinlerin verdiği tepkiler aşağıdaki gibidir:

Tablo 30. Dizide suç işleme, adaletten kaçma, küfür etme, alkol ve kaba kuvvet kullanımı

Dizi insanları suç işlemeye, adaletten kaçmaya, küfür etmeye, alkol kullanmaya ve kaba kuvvet kullanımına özendiriyor	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	32	20
KATILMIYORUM	42	26,2
KATILIYORUM	32	20
TAMAMEN KATILIYORUM	32	20
FİKRİM YOK	22	13,8
Toplam	160	100

4.5.6. Dizide insanlara adaletsiz bir dünya anlayışı sunulması

Tablo 31. Dizide insanlara adaletsiz bir dünya anlayışı sunulması

Dizi insanlara adaletsiz bir dünya anlayışı sunmaktadır	Kişi (f)	Yüzde (%)
HİÇ KATILMIYORUM	27	16,9
KATILMIYORUM	42	26,2
KATILIYORUM	34	21,3
TAMAMEN KATILIYORUM	23	14,3
FİKRİM YOK	34	21,3
Toplam	160	100

Tablo 31'de katılımcılara yöneltilen 'Dizi insanlara adaletsiz bir dünya anlayışı sunmaktadır' yargısına yetişkinlerin verdiği dönütlerin dağılımı, %43,1 ile 'Katılmıyorum' şeklinde iken %35,6 ile de 'Katılıyorum' şeklindedir. 'Fikrim yok' diyen grup ise %21,3 oranına sahiptir. Elde edilen bu veriler doğrultusunda dizide yer alan adaletsiz dünya anlayışı çözümlemelerinin yetişkinlerin gerçek hayatlarında etkili olmayacak kadar basit kaçtığı ve yetişkinlerin de bu genellemeden etkilenmeyecek kadar bilinçli (olgun) oldukları düşüncesine ulaşılabilir.

4.5.7. Dizide güçlü olanın haklı olması

Yetişkinlere 'Diziden güçlü olanın haklı olduğu yönünde bir sonuç çıkarılabilir' görüşüne ne derece katıldıkları sorularak düşünceleri alınmış ve bu veri listesi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 32. Dizide güçlülerin haklı olması

Diziden güçlü olanın haklı olduğu yönünde bir sonuç çıkarılabilir	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	22	13,7
KATILMIYORUM	34	21,3
KATILIYORUM	48	30
TAMAMEN KATILIYORUM	20	12,5
FİKRİM YOK	36	22,5
Toplam	160	100

Ankete katılan yetişkinlerin %42,5'i bu kanıya katıldıklarını belirtirken, %35'i ise katılamadıklarını belirtmişlerdir. Öyle ki, dizide mağdur durumda olan insanlar güçlü olmaz ve kendi kaynaklarıyla sorunlarını halletmezlerse her zaman ezilmeye ve sistemin çarkları arasında yok olmaya mahkûmdurlar. Sonuç olarak, bu yargı göz önünde bulundurularak bir çıkarıma gidecek olursak, soruyu yanıtlayan yetişkin çoğunluğun yarıya yakını dizideki bu durumun farkındadır diyebiliriz.

Gençlerin ve yetişkinlerin dizilerde gördüklerini gerçek hayata aynen aktardıkları düşünülürse, bu tür modellemelerin toplumun refahı ve dayanışmasından bir şeyler götüreceği bariz ortadadır. Üniversitelerdeki öğrenciler arasında, şehrin esnafı ve taksi şoförleri gibi toplumun her kesiminde güçlülerin baskın olduğu ve kişiler arası hukuk kurallarının yok sayıldığı bir ortamda toplumsal huzurun sağlanması da maalesef kolay olmamaktadır.

4.5.8. Diziden sonra emniyet mensubuna duyulan güvenin azalması

Tablo 33. Diziden sonra emniyet mensubuna olan güvenin azalması

Diziyi izledikten sonra emniyet mensubuna olan güvenim azaldı	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	32	20
KATILMIYORUM	48	30
KATILIYORUM	24	15
TAMAMEN KATILIYORUM	12	7,5
FİKRİM YOK	44	27,5
Toplam	160	100

Katılımcılara yöneltilen ‘Diziyi izledikten sonra emniyet mensubuna olan güvenim azaldı’ yargısına yetişkinlerin ne oranda katıldıklarına baktığımızda, %50 ile bu görüşe katılmadıklarını belirten yetişkin grup birinci sırada yer almıştır. İkinci sırayı fikri olmadığını belirten %27,5’lik yetişkin kesim oluşturmaktadır. Son olarak %22,5 orana sahip katılımcılar ise, bu fikre katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu dağılımlardan da anlaşıldığı gibi, bu yargıya yanıt veren yetişkin çoğunluk dizi ile gerçek hayat arasındaki ayrımı fark edebilecek duyarlılığa erişmiştir denebilir. Ayrıca, bu konuda bir fikre sahip olmayan ikinci sıradaki çoğunluğun bu yargıyı bu şekilde yanıtlamasında dizinin içeriği ile emniyet mensubuna olan güvensizlik arasında bir bağ kuramamalarının payı olduğunu söyleyebiliriz.

4.5.9. Dizinin adalet kavramına güvensizlik aşılaması

Ankete katılan yetişkinlerin ‘Dizide suçluların adaletle cezalandırılmasının yerine kişilerin kendi yöntemleriyle suçluları cezalandırması yerindedir.’ yargısına verdikleri dönütler aşağıdaki gibidir:

Tablo 34. Dizinin adalet kavramına güvensizlik aşılaması

Dizide suçluların adaletle cezalandırılmasının yerine kişilerin kendi yöntemleriyle suçluları cezalandırması yerindedir	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	45	28,2
KATILMIYORUM	53	33,1
KATILIYORUM	21	13,1
TAMAMEN KATILIYORUM	16	10
FİKRİM YOK	25	15,6
Toplam	160	100

Tabloda araştırmaya konu olan Behzat Ç. dizisini takip eden televizyon izleyicilerinin suçla ilgili şiddete başvurma sıklığı konusunda, gerçek hayatın aksine çok daha yüksek oranda bir öngörüde bulunduklarını söyleyebiliriz (%61,3). Aynı şekilde, polis memurlarının eylemleri konusunda da adalet sisteminin işleyişi konusunda da televizyonda kendilerine sunulanın dışına çıkamadıkları gözlenmiştir. Öte yandan, kişilerin kendi yöntemleri ile suçluları cezalandırma durumuna katılan katılımcıların (37 kişinin) hemen hemen üçte biri (12 kişi) diziyi sıkı takip etmektedir. Geriye kalan üçte ikilik çoğunluk ise diziyi çok üzerine düşmeden izleyen yetişkinlerden oluşmaktadır.

Toplumda güvensizlik rüzgârlarının estiği ve herkesin kendi hakkının savunucusu olduğu bir ortamda, hiçbir zaman refah seviyesinden söz edilemez. Bu durumda, televizyon izleyen bireylerin çeşitli görüşlerinin farklılaştığını söylemek mümkün hale gelmektedir; çünkü Behzat Ç. dizisinde çoğu zaman kötüler iyiler için bir tehdit oluşturmakta, bu konularda emniyet güçlerini ve adalet birimlerini aşan durumlar olabilmekte ya da bu kurumların taraflı kararlar verebildikleri görülmektedir. Bu tarz durumların tamamında, iş Behzat Ç. ve cinayet büro ekibine kalmaktadır. Ancak gerçek hayatta herkesin kendine bir kurtarıcı bulamayacağı da açıktır. Öyle ki, televizyon dizilerinin insanların olaylar karşısında vereceği tepkileri en kötü ihtimalle örneklediği söylenebilir.

4.5.10. Diziyle birlikte toplumda suç işleme oranının azalma göstermesi

Tablo 35. Diziyle birlikte toplumda suç işleme oranının azalması

Diziyle birlikte toplumda suç işleme oranı azalma göstermiştir	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	40	25
KATILMIYORUM	27	16,9
KATILIYORUM	23	14,3
TAMAMEN KATILIYORUM	4	2,5
FİKRİM YOK	66	41,3
Toplam	160	100

Tablodaki veriler ışığında, anket formunda suç işleme oranlarının azalmasının diziyle ne ölçüde ilgisi olup olmadığı konusunda katılımcıların fikrinin alınması sonucu, izleyicilerin %41,9 oranında bu kanıya katılmadıklarını görüyoruz. Televizyon programları izleyiciler tarafından bireysel olarak algılanmasının yanında kolektif izleme deneyiminin bir parçası olarak da yorumlanabilmektedir. Behzat Ç. dizisi de kendisine toplum içerisinde belirli bir seyirci kitlesi oluşturarak belli bir çoğunluğa hitap etmiştir. Dolayısıyla, insanların bu şekilde diziden etkilenmesi söz konusu olabilecektir. Behzat Ç. ve cinayet büro ekibini suçluları cezalandıran bir tür adalet savunucusu olarak düşünmek mümkündür. Bu ekip, diziye göre insanların iyiliği ve vatanın mafya türü oluşumlardan kurtulması için çalışan bir yapı olarak yansıtılmaktadır. Öyle ki, genç yetişkinlerin dünya görüşlerinin bu tür temalardan etkilenip kötü oluşumlara alet olmaları da mümkündür. Dizideki cinayet büro ekibinin izleyicide beğeni oluşturacak şekilde birbirlerine karşı olan bağlılıkları, özellikle genç yetişkinlerin bu konuda bir hayranlık hissetmelerine neden olmaktadır.

Yetişkinlik evresinin başındaki gençler ekranda gördükleri kahramanları veya kendi çevrelerinde buldukları örnek insanları ailelerinden bile daha çok önemseme eğiliminde olduklarından, Behzat Ç. dizisinde Behzat, Harun, Hayalet ve Akbaba'ya tüm kalpleriyle bağlılık, sempati ve hayranlık beslemeleri ve onları ideal tip insan olarak görmeleri mümkündür. Özenilen kahramanların içinde bulundukları durum ve koşul da özellikle genç yetişkinler tarafından değerlenecek ve gerçek dünyada böyle bir oluşumda modellenmeye daha yatkın hale geleceklerdir. Öyle ki, gazeteci Hrant Dink cinayeti gibi, ülkedeki benzer suikastlarda gençlerin bu şekilde kullanılması da televizyonda izlenilenlerin gerçek hayata aktarılmasına örnek olarak gösterilebilir.

4.5.11. Dizideki insanların yaşantılarındaki ekonomik rahatlığın gerçek dışı olması

"Farklı toplumlarda ve toplumların farklı katmanlarında saldırgan davranışların ve şiddet olaylarının değişen sıklıkta olması, şiddet ve saldırganlığın bireysel özelliklerin ötesinde toplumsal bazı sebepleri olduğunu ve bu toplumsal etkenlerin saldırganlığı etkilediği düşüncesini ortaya çıkarmaktadır. Toplumsal şiddetin bugüne kadar üzerinde en çok durulan belirleyicileri, ekonomik yoksunluk ve toplumsal huzursuzluktur" (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1998: 13). Öyle ki, ekonomik bunalımlar ve siyasi kargaşalar bir anlamda krizlere yol açmakta ve şiddetin önemli toplumsal gerekçelerini doğurmaktadırlar.

"Ekonomik şiddetin mağduru insanlar; yoksul, yoksun veya engellenmiş bireylerdir ve fiziksel şiddet uygulamaya eğilimleri vardır. Birey, ekonomik olarak beslenme ve barınma gibi temel fiziki ihtiyaçlarını dahi karşılayamaz bir durumda iken, şiddet içerikli ve saldırgan davranışlar artmakta ve şiddet en olası çözüm yöntemi olmaktadır" (Işıker, 2011: 15).

Tablo 36. Dizi yaşantılarındaki ekonomik rahatlık

Dizide bazı insanların yaşantılarındaki ekonomik rahatlık gerçeğe aykırıdır	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	14	8,7
KATILMIYORUM	27	16,9
KATILIYORUM	46	28,7
TAMAMEN KATILIYORUM	19	11,9
FİKRİM YOK	54	33,8
Toplam	160	100

Tablo'ya bakıldığında, dizideki bazı karakterlerin (Ercüment Çözer, Memduh Başgan gibi) günlük yaşantılarındaki ekonomik rahatlığın çok abartıldığını düşünen yetişkinlerin çoğunluklu oranı %40'lardadır. Bu da bize ankete katılan yetişkinlerin diziyle gerçek yaşam arasındaki net çizgilerin farkında olduklarını göstermektedir. Öte yandan, bu kanıya katılmadığını belirten katılımcıların oluşturduğu %25'lerdeki ikinci büyük oranla, ekonomik şiddet mağduru olan kişilerin az ya da çok takip ettikleri bu dizideki söz konusu şiddet unsurundan etkilenmiş ve dolayısıyla da fiziksel şiddete başvurmuş olabildiklerine ihtimal vermek çokta yanlış olmayacaktır.

4.5.12. Dizide suçluların cezalandırılmaması ya da korunması

Şiddet unsurlarının maktuller, zanlılar ve katiller üzerindeki etkilerinin günlük yaşamda üzücü getirileri olmasına karşın, Behzat Ç.'de şiddetin sonuçlarının yeterli oranda temsil edilmemesi gerçek hayatla maalesef örtüşmemektedir. Dizide suçluların ve şiddete başvuranların cezalandırılmaması, hatta korunması dahi söz konusudur. Zaten genel olarak, televizyonda şiddeti uygulayanlar cezalandırılmadığı gibi şiddete maruz kalanlar da yeterince açık bir şekilde sergilenmez (sunulmaz).

Tablo 37. Dizide suçluların cezalandırılmaması (korunması)

Dizide bazı suçluların cezalandırılmaması ya da korunması âdil değildir	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	9	5,6
KATILMIYORUM	23	14,3
KATILIYORUM	70	43,7
TAMAMEN KATILIYORUM	33	20,7
FİKRİM YOK	25	15,7
Toplam	160	100

Anket sonuçlarına göre dizide bazı suçluların ya da kötülerin cezalandırılmaması veya korunması izleyicilerin de tasvip etmedikleri; fakat o an için pasif kalmaları sebebiyle müdahale edemedikleri bir durumdur (%64,4). Fakat bu tür dizileri takip eden genç ve yetişkinlerin bu durumda ne düşündükleri ve tepkisiz kalmaya alışmaları çok önemlidir; çünkü özellikle gençler televizyonu gerçekle özdeşleştirdikleri için bu karmaşa en çok onları etkileyecek ve günlük hayatta benzer görüntülerle karşılaştıklarında tepkisiz kalmalarına neden olacaktır.

4.5.13. Dizide illegal yollarla suç veya suça teşvik yollarının gösterilmesi

Gerbner ve arkadaşları 1978'de başlayıp on yıl boyunca süren yaptıkları araştırmada, televizyonda 'Prime Time'da gösterilen karakterlerin tümünün %30'unun ve önemli karakterlerin de %64'ünün şiddetle ya kurban ya da uygulayıcı olarak alakasını görürken; gerçek hayatta insanların ancak %1'inin şiddete eğilimli olduklarını tespit etmişlerdir. Öyle ki Gerbner ve arkadaşları, izleyicilerin bu içerik şablonlarını kopyalayarak çıkarımlar yapmakta ve bu bilgileri gerçek hayatlarına genellemektedirler.

Behzat Ç. dizisinde belirgin bir derin devlet ve mafya özendirmesi söz konusudur. İzleyici, diziden aldığı mesajları genelleyerek gerçek hayatta da böyle bir oluşumun var olduğu fikrine ulaşmaktadır. Dizinin neredeyse her beş bölümünden birinde derin devlet ile polis arasında bir gerginliğe rastlamak mümkündür. Bu konuda, halktan yana olarak polisi temsil eden Behzat ve cinayet büro komiserlerinin izleyicide bir tür derin devlet oluşumuna karşı sempati oluşturması söz konusudur. Böyle bir modellemenin olup olmadığı ve varsa seyircinin kalbinde ne ölçüde yer edindiği konusunda bir çıkarıma varmak için yetişkinlere 'Dizideki yasal olmayan yollar ve suç ya da suça teşvik' ile ilgili görüşleri sorulmuştur.

Tablo 38. Dizide suç işleme veya suça teşvik edebilecek yolların gösterilmesi

Dizide yasal olmayan yollarla suç işleme veya suça teşvik edebilecek yolların gösterilmesi söz konusudur	**Kişi (f)**	**Yüzde (%)**
HİÇ KATILMIYORUM	21	13,1
KATILMIYORUM	31	19,3
KATILIYORUM	44	27,5
TAMAMEN KATILIYORUM	25	15,7
FİKRİM YOK	39	24,4
Toplam	160	100

Bu yargıya katılımın en yüksek çıkması (%43,2), faydalı işler yapıyormuş gibi yansıtılan Behzat Ç. ve ekibine yönelik özendirmeyi bir bakıma doğrulamıştır. Dizideki bu karakterler her ne kadar iyi gerekçelerle görevlerini yapan polisler de olsalar, sonuçta bir mafya olan ve derin devlete karışmış (Ercüment Çözer ve Ağabey gibi) karakterlerle çatışırken ister istemez onlar gibi davranabilmekte ve izleyicilerin kendileri hakkında geliştirdikleri 'İyi' algısını yok etmektedirler. Ancak bu tür durumlar, izleyici için gerçek hayatta yerini bulamayan bir örnek oluşturmaktadır; çünkü gerçek hayatta bu tarz durumların görülmesi pekte mümkün görülmemektedir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Televizyon programlarındaki şiddet içeriğine ilişkin yapılan çalışmaların çoğunluğunda televizyonda yer alan şiddet içeriği ile bireylerin sergilediği şiddet ve saldırganlık davranışı arasında doğru orantı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Televizyon ve izleyici üzerindeki etkileri konusunda yapılan bu tarz araştırmaların yapısı gereği bu çalışmada da televizyonun yetişkinler üzerinde birtakım etkiler ortaya çıkaracağı varsayılmıştır; fakat araştırma sonunda bu varsayımlardan bir kısmı doğrulanmış ya da doğrulanmamıştır.

Bu noktada, çalışmaya konu olan 'Behzat Ç.' dizisi ile ilgili katılımcılardan çoğunlukla olumsuz yönde dönüt alınacağı öngörülmesine rağmen, yapılan anket çalışmasında tümüyle bu yönde sonuçlar alınmamıştır. Diğer bir deyişle söyleyecek olursak, araştırmanın başında öne sürülen iddiaların küçük bir kısmına tümevarımsal bir yöntemle gerçekleştirilen çalışma sonucunda maalesef ulaşılamamıştır. Bu durumun gerekçesini, yetişkinlerin (çoğunluğu genç yetişkin olmak üzere) takip ettikleri programları televizyon ve etkileri açısından sorgulamak yerine, bu programlara karşı duygusal bir his geliştirmeleriyle (izlemekten hoşnut olmalarıyla) ve bunun sonucunda elde edilen bulguların tutarsızlığıyla açıklayabiliriz. Bu doğrultuda, araştırma süresince geliştirilen anket formundan elde edilen 'bulgular' ın ve oluşturulan 'hipotezler' in değerlendirilmesi ve analizine değinecek olursak:

- ✓ Araştırma sonucunda katılımcıların genel dağılım özelliklerine bakıldığında, yaş grubu 20-40 yaş aralığında bulunan yetişkinlerin %84,5 oran ile grubun büyük çoğunluğunu oluşturduğunu, cinsiyet dağılımının erkeklerde %63 ve kadınlarda %37 olduğunu, medeni durum değişkeninin %55 ile bekâr olan

yetişkinleri ve %40 oranla da evli olan yetişkinleri kapsadığını görmekteyiz. Öte yandan, grubun oturduğu semt/mahalleye göre dağılımı ise eşittir. Katılımcıların eğitim düzeylerine ilişkin verilere bakıldığında, %43,5 ile yüksek öğretime (ön- lisans, lisans ve lisansüstü) dâhil olan grubun çoğunlukta olduğu görülmüştür. Son olarak, katılımcıların %53'ü ise, orta gelir grubunda (1000 – 2500 TL arası) yer almaktadır.

- ✓ Katılımcıların TV izleme sürelerine baktığımızda, %69,5'lik oranla 2-4 saat TV izleme süresinin geniş kitleyi oluşturduğu, TV izleme saatlerinin %79,5'lik büyük oran ile Behzat Ç. dizisinin de yayında olduğu 19:00 – 00:30 saatleri arasında yoğunlaştığı, TV izleme amaçlarının ise %41 oranla öncüllerdeki bütün gerekçeleri kapsadığı (Hepsi) belirlenmiştir. Katılımcıların izlemeyi tercih ettikleri ilk beş program türüne gelince; sırasıyla haber programları, yerli diziler, yarışma programları – şans oyunları, yabancı filmler ve belgeseller öne çıkmıştır.

- ✓ Katılımcıların diziyi takip etme oranına göz attığımızda, ankete katılanların %49'unun diziyi takip ettiği belirlenmiştir. Bu oranın tamı tamına %50'sini ise diziyi sıkı takip edenlerin oluşturduğu görülmektedir. Bununla ilişkili olarak, diziyi izleyen katılımcıların dizideki hangi karakteri örnek aldıklarına bakacak olursak, yaklaşık %45'lerdeki en çok oranla diziyi izleyen yetişkinlerin dizideki hiçbir karakteri örnek almayacak farkındalığa ulaştıklarını görüyoruz. Diziye Ankaralılar tarafından ne kadar çok ilgi gösterilse de, diziyi az ya da çok takip eden yetişkinlerin yarısına yakını dizi karakterlerinin örnek alınması konusunda dizinin bu olumsuz yönlerinden etkilenmemiştir diyebiliriz.

- ✓ Katılımcıların dizi sonrası ortaya çıkan davranış değişiklikleri belirlemelerinin hemen hemen %57'sini ise 'Olayların çözümünde espri ve küfür yaklaşımı kullanma' ve 'Argolu konuşma ve tespih sallama' davranışlarının oluşturduğu düşünülecek olursa; bu anlamda yetişkinlerin dizideki sözel şiddet unsurundan önemli oranda etkilendiklerini düşünebiliriz. Daha çok sözel şiddet etkisini temsil eden bu oran, orta öğretim ve yüksek öğretim eğitimi olan grupta ve orta gelir grubunda daha yüksek orandadır. Çankaya ve Yeni Mahalle semtlerinin bu oranın oluşumuna etkisi konusunda ise eşit bir dağılım sergilediklerini söyleyebiliriz. Öyle ki bu noktada, Behzat Ç. dizisinin içerik ve sunum açısından şiddet türlerini (fiziksel, sözel, psikolojik, ekonomik, cinsel şiddet) yeniden ürettiği hipotezi Tablo 15'te de görüldüğü gibi doğrulanabilir niteliktedir. Tablo 15'te yer alan sözel şiddet unsuru olan öğelerin oluşturduğu oran %56,9 iken, fiziksel şiddet unsuru öğelerin oranı ise %8,7'dir. Bu oranlara ilave olarak, tablodaki şiddet türü (fiziksel, sözel ve psikolojik şiddet) unsurlarının tümünü kapsayan 'Hepsi' seçeneğinin %20,7'lik oranı da bu hipotezin desteklendiğinin en açık göstergesidir.

- ✓ Dizideki şiddet içeriği ve katılımcıların şiddet unsuru hakkındaki genel görüşlerine gelindiğinde, diziyi izleyen yetişkin katılımcıların %83'e yakını dizinin şiddet içerdiği kanısındadır. Bu da bize yetişkinlerin dizideki şiddet unsurlarından haberdar oldukları halde eğlenceli olduğu gerekçesiyle diziyi izlediklerini, dolayısıyla da dizinin yetişkinler (özellikle genç yetişkinler) üzerindeki etkilerinin mümkün hale gelebileceğini göstermektedir. Bu anlamda katılımcıların dizideki şiddet içeriğinden olumsuz yönde etkilenmelerine ilişkin görüşleri bağlamında, farklı değişkenlerle kurulan hipotezleri değerlendirecek olursak; yetişkinlerin yaşları ile dizideki şiddet içeriğinden etkilenme dereceleri arasında olumsuz bir ilişki olduğu hipotezi Tablo 58'den ulaşılan bilgiler doğrultusunda doğrulanamamıştır. Tablo 58'de 41-60 yaş aralığında bulunan 16

yetişkinin büyük çoğunluğunu oluşturan 8 kişi (%50) dizinin ‘orta’ derecede şiddet içerdiği görüşünde iken, 20-40 yaş aralığında fikir belirten 116 genç yetişkinin 52’si (yani %44,8’lik büyük çoğunluğu) dizinin ‘az’ şiddet içerdiğini belirtmişlerdir. Bu da bize, yetişkinlerin yaşları arttıkça dizideki şiddet içeriğinden rahatsız olma derecelerinin arttığını göstermektedir. Görüldüğü gibi, bu iki değişken arasında olumsuz bir ilişki değil de olumlu bir ilişki söz konusudur. Bir diğer değişken olan katılımcıların eğitim düzeyleri ile dizideki şiddet içeriği gözlemleme derecesi arasında olumlu bir ilişki olduğu hipotezi ise, Tablo 63’te gösterilen veriler ışığında desteklenmektedir. O halde, eğitim düzeyi ile şiddet unsuru gözlemleme düzeyi arasında doğru orantı olduğunu söylemek mümkündür. Tablo 63’de, eğitim durumu ilköğretim düzeyinde olan 31 yetişkinden 25’i (%80,6’sı) dizinin şiddet içerdiğini düşünürken, bu 31 yetişkinden 4’ü ise dizinin şiddet içermediği yönünde görüş bildirmişlerdir. Öte yandan, eğitim durumu yüksek öğretim düzeyinde olan 69 yetişkinden 61’i (%88,4’ü) dizinin şiddet içerdiği yönünde hemfikirken, 6 kişi ise dizinin şiddet içermediğini belirtmiştir. Her iki eğitim düzeyinde de ‘Hiç düşünmedim’ şeklinde görüş bildiren yetişkin sayısı eşittir (2 kişi). Tablodan görüldüğü gibi, eğitim seviyesi yükseldikçe şiddet içeriği gözlemleme oranı da artmaktadır. Dolayısıyla bu durum, bu konuda geliştirilen hipotezi güçlü kılar. Genel dağılım içerisindeki değişkenlerde TV programlarının ‘az’ şiddet içerdiği görüşü yoğunluktadır. Dizinin ‘az’ şiddet içerdiğini düşünenlerin oranı erkeklerde, Yeni Mahalle ilçesinde, orta öğretim ve yüksek öğretim eğitim seviyesi olanlarda ve orta gelir grubunda yoğunlaşmaktadır. Bu oranın erkeklerdeki yoğunluğunun kadınlardan daha fazla olması, ilk etapta şaşırtıcı gelse de bu durum araştırmaya katılan erkek katılımcıların kadınlara olan sayısal üstünlüğüyle açıklanabilir.

- ✓ Genel dağılım içerisindeki farklı değişkenlerden oluşturulan hipotezlerden Dikmen/Çankaya semtinde oturan yetişkinlerin Batıkent/Yeni Mahalle semtinde oturan yetişkinlere oranla dizideki şiddet içeriğinden daha fazla rahatsız olduğu yönündeki varsayım, Tablo 62'de verilen bilgilerden doğrulanmaktadır. Bu doğrulamayı görmek için Tablo 62'deki verilere baktığımızda, Yeni Mahalle semtinde oturan diziyi izlemiş yetişkinlerin (80 kişi) %17,5'i dizinin şiddet içermediği yönünde görüş bildirirken, Çankaya semtinde oturan yetişkinlerin (80 kişi) ise sadece %7,5'i dizinin şiddet içermediğini belirtmiştir. Tablodan ulaşılan bu bilgi doğrultusunda, Yeni Mahalle semtinde oturan yetişkin katılımcıların %17,5'lik bir çoğunluğunun ve Çankaya semtinde oturan katılımcıların ise yalnızca %7,5'lik bir çoğunluğunun dizideki şiddet öğesini inkâr ettiği göz önüne alınırsa, dizideki şiddet içeriğinden daha fazla rahatsız olan bölgenin Çankaya semti olduğu kolaylıkla anlaşılacaktır. Bunun yanı sıra, Çankaya semtinde oturan katılımcılardan dizinin 'orta' derecede şiddet içerdiğini savunan yetişkinlerin sayısı 29 iken; Yeni Mahalle semtinde oturan katılımcılardan dizinin 'orta' derecede şiddet içerdiğini belirten yetişkin sayısı ise 24'tür. Son olarak, dizinin 'çok' şiddet içerdiği yönünde birleşen Çankaya sakinlerinin sayısı 13 iken; bu sayı Yeni Mahalle semtinde 8 olarak karşılık bulmaktadır. Öyleyse tüm bu verilerden de görüldüğü gibi, Dikmen/ Çankaya semtinde ikamet eden yetişkinler, Batıkent/Yeni Mahalle semtinde oturan yetişkin katılımcılara oranla dizideki şiddet içeriğinden daha fazla etkilenmekte ve böylece oluşturulan hipotez de destek bulmaktadır.

- ✓ Alt gelir grubunda olan yetişkinlerin orta gelir grubunda olan yetişkinlere göre, dizideki şiddet içeriğinden daha fazla etkilendiğine ilişkin oluşturulan varsayım ise, Tablo 61'deki veriler sonucunda doğrulanabilir nitelikte çıkmıştır. Alt gelir grubunda bulunan 26 kişiden 7'si olan %26,9'luk 'büyük çoğunluk', dizinin

‘orta’ derecede şiddet içerdiğini savunurken; orta gelir grubunda bulunan 71 yetişkinden 30’u olan %42,2’lik ‘büyük çoğunluk’ ise dizinin ‘az’ şiddet içerdiği noktasında birleşmişlerdir. Öyle ki, tablodaki bu veriler (verilerin büyük çoğunluğu) oluşturulan hipotezi destekler niteliktedir. Bunun yanı sıra, yine alt gelir grubunda bulunan yetişkin katılımcıların %19,2’si (5 kişi) dizinin ‘çok’ şiddet içeriği görüşünü savunurken; orta gelir grubunda bulunan yetişkinlerin %14’ü (10 kişi) dizide ‘çok’ şiddet içeriğine yer verildiği düşüncesindedirler. Buradan da görüldüğü üzere, alt gelir grubunda bulunan yetişkinler orta gelir grubunda olan yetişkinlere oranla dizideki şiddet içeriğinden daha fazla etkilenmekte ve bu da söz konusu hipotezi desteklemektedir.

- ✓ Diziyi takip eden yetişkinlerin şiddet öğesi içeren sahneleri izleyip izlememe oranlarına bakıldığında, %81’lere varan en yüksek oranla yetişkinlerin şiddet unsurlarıyla karşılaştıklarında bu şiddet içeriğini izlemeye devam ettikleri ya da şiddeti kanıksadıkları görülmüştür. Bu noktada, kadın yetişkinlerin erkek yetişkinlere oranla dizideki şiddet içeriğinden daha fazla rahatsız olduğu yönünde geliştirilen hipotezi test edecek olursak; diziyi izleyen yetişkinler arasındaki 52 kadından 15’i (%28,8) şiddet sahneleriyle karşılaştığında ya izlemeyi bırakmakta ya da kanal değiştirmekte iken; geriye kalan 108 erkek yetişkinden de 15’i (%13,9) buna karşılık vermektedir. Dolayısıyla, diziyi izleyen katılımcılardan erkeklerin sayısı (108) kadınlardan (52) daha fazla olmasına rağmen, şiddet içeren sahneleri izlemekten vazgeçen yetişkin sayısı her iki cinsiyet türünde de eşit olmuştur. Bu bakımdan ulaştığımız bu veri ile oluşturulan hipotezin tam destek bulduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca, şiddet öğesi içeren görüntüleri izleme oranlarına bakıldığında, dizide yer alan şiddet öğesine rağmen izlemeye devam edenlerin oranı oldukça yüksektir. Bu bağlamda, TV de geçirilen süre ile şiddetin olağan etkileri arasında olumsuz bir ilişki olduğu hipotezi Tablo 66’da

görüldüğü gibi doğrulanabilir niteliktedir. Bu varsayımı açıklamak için Tablo 66'ya bakacak olursak; 2-4 saat arasında TV izleyen 111 yetişkinden 81'i (%73) ve 5-7 saat arasında TV izleyen 26 yetişkinden 20'si (%77) şiddet sahneleriyle karşılaştığında bu sahneleri izlemeye devam etmekte iken; 8 saat ve üzerinde TV izleyen 3 kişiden tamamı (%100) ise bu sahnelerden etkilenmemekte ve izlemeye devam etmektedir. Öyle ki bu durumun, dizideki şiddet unsuruna uzun süre maruz kalan yetişkinler üzerinde arınma (şiddetin kanıksanması) etkisi yaratacağından dolayı 'daha az' olumsuz etkiler gösterebileceği ve verilen hipotezin kanıtlandığı açıktır. Buna karşılık, televizyon programlarında şiddet olağan, sıradan ve günlük hayatın bir parçası olmuştur. Buradan yola çıkılarak, şiddeti kanıksamış ve şiddet olaylarına karşı duyarsızlaşmış yetişkinlerin, uygun koşullar oluştuğunda şiddete başvurabilir hale gelecekleri de unutulmamalıdır.

- ✓ Anket çalışması sonucu diziyle birlikte ortaya çıkan davranış değişikliklerine bakıldığında, yetişkinlerin yarıya yakın bir çoğunluğu (%48,1), diziden sonra argolu konuşma, tespih sallama ve pavyona gitme modasının başladığına katılmıştır. Özellikle genç yetişkinlerin gündelik hayatlarında argolu konuşmaya, tespih sallamaya ve pavyona gitmeye başlayarak yaşamlarını sürdürmeleri ve kendilerini diziden bir karaktermiş gibi görmeleri bu yetişkinlerin kendi kişiliklerini yenileyeceklerine; diziden bir karakteri kendi davranış kalıpları içine sokmaları da hem kendilerini geliştirememelerine hem de örnek aldıkları kişi olamamalarına neden olacaktır.

- ✓ Dizi sonrasında katılımcıların diziyi izleyen arkadaşları arasında 'Argolu konuşma ve tespih sallama' ile 'Olayların çözümünde espri ve küfür yaklaşımı kullanma', yani bir nevi 'Behzat Ç.' ve 'Cinayet Büro Ekibi' gibi davranma alışkanlığının arttığını belirten yetişkin katılımcıların oranı Tablo 15'ten görüldüğü gibi

%57'dir. Bu oran dizinin yetişkinlerin hayatlarında yadsınamayacak ölçüde etkili olduğunu göstermektedir. Yetişkin izleyicilerin dizide gördüklerinden hoşlanma düzeyleri doğrultusunda toplumdaki 'rol modellerini' ve sosyo-demografik özellikleri doğrultusunda da 'tutum ve davranışlarını' geliştirdikleri düşünülürse; diziyi takip eden erkek veya genç yetişkinlerin cinsiyet rollerini Behzat Ç. ve ekibinden 'kendi beğenileri' ölçüsünde model almaları sonucunda: Argolu konuşan, tespih sallayan, gereksiz espri yapan, küfür eden, görev başında alkol kullanan, trafik kurallarına uymayan ve şiddete sık sık başvuran tiplemelerin oluşması normal karşılanacaktır. Buradan hareketle; 'Yetişkinlerin Behzat Ç. dizisi sonrasında gösterdikleri davranış değişiklikleri onların dizideki şiddet içerikli görüntüleri izlemekten hoşlanma (beğeni) düzeylerine göre farklılaşmaktadır' adı altında belirlenen araştırmanın temel varsayımı da ispatlanmış olur. Ayrıca bu durum, toplum genelinde ve diziyi izleyen yetişkin katılımcılar özelinde önemli bir kesimin (%56,9) şiddet kavramıyla alakalı olarak farklı algılarının (hoşlanma düzeyi, sosyo demografik-psikolojik özellikler, kişisel farklılıklar vb.) söz konusu olduğunu da göstermektedir. Özellikle üniversite öğrencilerinin (gençlerin) dizideki karakterlerin tavır ve hareketlerini örnek almalarının arkadaş ortamına uygun düşeceğinden hoşlanmaları (tercih etmeleri), bu tür etkilenmelerde oldukça önemlidir ve yine bu varsayımı haklı çıkarmıştır. Son olarak, çok sık TV izleyenlerin ya da sıkı dizi takipçilerinin günlük hayata yönelik yansıttıkları davranışlar (algı bozuklukları vb.) televizyon programlarının yıkıcı zararlarının başında geldiği gibi, 'Behzat Ç' dizisini takip edenlerin bu tür bir etkiye maruz kalabildikleri de araştırmanın bulguları arasındadır.

- ✓ Katılımcıların şiddet içerikli yayınlardan rahatsız olup olmama durumuna bakıldığında, %43'lerde seyreden en yüksek oranla yetişkinlerin şiddet içerikli programların yayınlanmasında sakınca görmedikleri ve yasaklanmamasını istedikleri görülmüştür. Bu ise,

araştırmadaki katılımcıların izledikleri şiddet unsurlarından olumsuz yönde etkilenseler de bundan keyif aldıklarının ya da bu tarz içerikteki konulara ilgi duyduklarının göstergesidir. Şiddet içeren programların yayınlanmasından rahatsızlık duymayanların oranının eğitim seviyesi arttıkça artması çok şaşırtıcı olmakla beraber bu durum, ankete katılanların büyük çoğunluğunun yüksek öğretim eğitim düzeyinde olmasıyla açıklanabilir. Genel dağılıma dâhil olan değişkenlerde şiddet öğesi içeren yayınlardan rahatsız olmama durumu yoğunluktadır. Şiddet öğesi içeren programlardan rahatsız olmama oranı 20-40 yaş aralığında, Yeni Mahalle ilçesinde, eğitim düzeyi yüksek olan yetişkinlerde ve orta gelir grubunda yer alan yetişkin kesimde yoğunluk göstermektedir. Söz konusu şiddet içeriğinden rahatsız olmayan yetişkinlerin 20-40 yaş aralığındaki genç yetişkinleri de içine alması, gelecekte ortaya çıkabilecek sorunlar açısından önem arz etmektedir. Son olarak, şiddet öğesi içeren programların yayınlanmasından rahatsızlık duyan ya da bu tarz programların yasaklanmasını isteyen yetişkinlerin oluşturduğu %31'lik ikinci büyük oran ise, beklenilenin altında çıkmış ve Behzat Ç. dizisindeki şiddet içerikli görüntülerin yetişkinler üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmıştır. Ancak şiddetin halkın iyiliği için kullanılması noktasında rahatsız olma düzeyi de düşmektedir. Dolayısıyla, bu oran düşüklüğünün gerekçesi olarak bu durum gösterilebilir.

- ✓ Ayrıca, dizide etkili bir 'derin devlet' ya da 'mafya' özentisinden de söz edilebilir. Ercüment Çözer ve adamları, Memduh Başgan, Ağabey ve iş adamı İhsan gibi dizi karakterleri her zaman kendi menfaatleri için çalışan ve adalet aleyhine işleyen bir sistem olarak yansıtılmaktadır. Bu durum, diziyi sıkı takip eden izleyicilerde (özellikle emekli polis – asker, diplomat ya da güvenlik görevlisi vb. yetişkinler olmak üzere) mafya hakkında belli oranda sempati gelişmesine yol açacaktır. Çünkü, ağır televizyon izleyicileri normal hayatı da televizyonda gördükleri gibi algılamakta ve dünyayı

olduğundan daha fazla şiddet içeren bir yer olarak görmektedirler. Öyle ki bu konuda, genç yetişkinlerin bu türden oluşumlara gerçek hayatta diğer yetişkinlere oranla daha eğilimli oldukları da unutulmaması gereken bir gerçektir. Dizide, Behzat ve cinayet büro ekibi her ne kadar emniyet mensubu da olsalar seyirciye devlet, halk ve adalet için çalışan bir çeşit yararlı 'mafya' gibi yansıtılmaktadır. Dizide sergilenen şiddet unsurlarının çoğu ve her türlü adam öldürme, bıçaklama, cezalandırma, işkence yapma, silahlı çatışma, bombalama gibi temalar, izleyiciye kısmen toplumun yararına yapılan fedakârlıklar olarak yansıtılmaktadır. Bu şiddet öğeleri, sanki toplumdaki adalet mekanizması sekteye uğramış ve bu tür oluşumlara halk muhtaçmış gibi gösterilmektedir. Öte yandan, son yıllarda gerçekleştirilen asker, yazar ve akademisyen cinayetlerindeki benzer olaylara dem vurmak amacıyla, bu tarz konularda işlenen cinayetlere de diziyi oluşturan 96 bölüm boyunca birçok kez yer verilmiştir.

- ✓ Anket çalışmasında, yetişkinlerin dizide izlediklerinden gündelik yaşamlarında çok az etkilendikleri görülmüştür. Örneğin, anketteki 'Günlük hayatımda dizinin etkisinde kalarak kararlar alıyorum' yargısına katılım oranı %8'lerdeyken, tersi yönde düşüncesi olanların oranı %81'lerdedir. Öyle ki, sosyal-psikolojik pek çok teoriye göre, normal bir seyircinin şiddet unsurlarının gösterildiği bu tarz bir diziyi izledikten sonra en az bir hafta – on gün süresince izlediklerinin etkisinde kalması doğal olarak görülmektedir. Mesela, adli tıp doktoru Barbaros'un dizinin final bölümünde, bir depodaki masanın etrafında topladığı kişilerden Bahri'yi yakın mesafeden başından vurmasıyla, Bahri'nin beyninin patlaması ya da vücuduna bağladığı bombayı babasına sarılarak kendisini ve babasını havaya uçurması, özellikle genç yetişkinlerin sunulan bu içerikten psikolojik olarak olumsuz etkilenmesine yol açacak bir görüntüdür. İşte tam bu noktada, seyirci şiddete karşı bir kanıksama geliştirmektedir.

Televizyon izlemek düzenli ve sık uygulanan bir ritüeldir. Benzer şekilde, 'Behzat Ç.' dizisini izleyenler de üç sezon süren bu dizi boyunca Cuma günleri bir ritüel olarak diziyi izlemek için akşam 22:00 ile 01:00 arası televizyonun karşısına geçerlerdi. Behzat Ç.'yi diğer dizilerden ayıran en önemli özelliği de dizinin alışılagelmiş dizi izleme saatleri dışında yayına koyulması sonucu çok uzun sürmemesidir. Yine de bunun sonucunda Behzat Ç.'nin izleyicileri, Gerbner' in 'ağır izleyici' tanımına dolaylı yönden girmiş oluyorlar.

Buradan hareketle, günde iki ile üç saat televizyon karşısında kalan ve çoğu zaman yüksek düzeyde şiddet içeren bir dizi izleyen kimselerin gerçek dünyayı da dizide olduğu gibi görmeye başlamaları doğal karşılanmalıdır. Öte yandan, bu tür bir etkiye üç yıl boyunca maruz kalan dizi bağımlıları, TV'nin 'yetiştirme' etkisinin ispatlanması ekseninde ve bu tür bir programın 'boylamsal çalışma' yapılmasına olanak tanıyabileceği gerekçeleriyle incelenebilecek çok güzel bir örnektir. Dizide şiddetin karşısında var olma yolunun yine şiddet uygulamak ya da şiddete neden olabilecek eylemler veya söylemlerde bulunmak olduğunu görmekteyiz. İzleyiciler şiddet içeren görüntüyü izlemeden önce, izleyecekleri davranışın kötü sonuçlar doğuracağını ve birilerine zarar vereceğini müzik, kurgu ya da senaryo aracılığıyla öğrenebilmektedir. Dizide böyle bir ön hazırlığın aksine senaryo gereği dizinin başında bir cinayetin işlenmesi sırasında, birinin öleceği zaman müziğin sesi artmakta ve kurgu sanki izlenecek görüntülerin şaşkınlık verici bir şey olduğunu yansıtacak şekilde düzenlenmektedir.

Behzat Ç. ve cinayet masa personelinin suçlu kişileri sorgulamaları sırasında, özellikle Behzat Ç.'nin suçlulara karşı uyguladığı ya da Ercüment Çözer' in hukuk mekanizmasının çalışmasını beklemeksizin kendisine göre suçlu olanları yine kendi geliştirdiği psikopatça yöntemleriyle cezalandırması izleyici tarafından modellenebilir zararlı davranışlardır. Yine şiddete kurban giden kişilere veya ailelerine ne olduğunun, yani şiddetin kötü sonuçlarının yeterince yansıtılmaması ve şiddet uygulayıcılarının cezalandırılmaması da gerçek hayata zıt unsurlardır. Sonuç olarak bu eksen doğrultusunda, dizi izleyicilerini bir çeşit yetiştirme (ekme) sarmalı içerisine çektiğini söylemek doğru olacaktır.

Gelişen teknoloji ile ses ve görüntü efektlerinin şiddet sahnelerinde yoğun olarak kullanılması sonucunda, şiddet görüntüleri estetik bir yapı ve gerçeğin ötesinde bir anlam kazanmıştır. En kanlı ve vahşet içeren görüntülerde bile bir estetik arayışına gidilmiştir. Ses ve görüntü efektleri, dizilerde gerçek şiddet görüntüleri kadar olamasa da şiddetin etkisini artırıcı bir rol oynamıştır. Suikastlar, seri cinayetler, terör saldırıları ve mafyayla girilen çatışmalara ilişkin dizilerde heyecanı artırıcı müzikler ve efektler kullanıldığı görülmüştür. Öyle ki, Behzat Ç. dizisindeki şiddet görüntülerinin birikimli bir şekilde sürekli tekrar etmekte olduğu görülmektedir. Bir polisiye dizide şiddet sahnelerine belirli bir düzeyde başvurulması anlaşılabilir; ancak bu durumun 'kendini havaya uçurma' veya dizinin özetinde de değindiğimiz şekliyle 'parmak kesme' boyutlarına ulaşması, başta gençler için olmak üzere abartının da ötesindedir.

Giriş bölümünde de değindiğimiz diziler, en az haber bültenleri kadar yoğun bir seyirci kitlesine sahiptir. Seyircilerin çoğunlukla televizyon başında olduğu saatlerde yayınlanan program türlerine bakıldığında, yayınlanan dizilerin ezici bir üstünlüğü olduğu görülmektedir. Dizilerin sahip olduğu bu sayısal avantaj maalesef dizilerin yapısına yansımamış ve ticari kaygılar (reyting) sonucu şiddet ve cinsellik en çok başvurulan öğeler haline gelmiştir. Şiddet içerikli görüntülere ilişkin dikkatleri çeken diğer bir nokta ise, izleyicilerin kendilerini daha popüler olanla ve daha güçlü görünenle bir tutmalarıdır. Öyle ki, dizi karakterlerinin en önemli özelliği güce sahip olmalarıdır. Burada adı geçen gücün göstergesi ise şiddet, para ve sosyal statü olmuştur.

Öte yandan, toplumda başta çocuklar ve yetişkinliğe yeni erişmiş gençler olmak üzere pek çok insan dizi kahramanlarını örnek almıştır. Söz konusu bu kahramanların ortaya koyduğu şiddet meşrulaşmış, şiddete maruz kalan karakterlerin içinde oldukları bu durumu hak ettikleri düşünülmüş ve bu kahramanlar mağdur duruma düştüğünde izleyici tepki gösterir hale gelmiştir. Özetle, dizi takipçileri dizilerde tarafsız kalmayarak 'kahramanların' uyguladığı şiddetin haklılığını savunmuşlardır. Son zamanlarda yayınlanan dizilerde ise, şiddeti uygulayan kötü

karakterler izleyiciler tarafından iyiler kadar hoş karşılanmış ve sempatikleştirilmiştir. 'Behzat Ç.' adı altında gerçekleştirilen ilk çalışma olma özelliğine sahip bu araştırmaya adını veren 'Behzat Ç.' dizisinin de son dönem yayınlanan diziler arasında yer aldığını düşünürsek, anket sonuçlarından edindiğimiz bulguyla dizideki kötü karakterlerden bu örneğe en uygun düşecek sempatik kötü karakterin Ercüment Çözer olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Işıker'e göre, televizyonda şiddet içerikli programlara maruz kalan bireylerin dünyayı daha karanlık ve kötülüklerle dolu bir yer olarak algılaması, kendilerini güvensiz ve tehdit altında hissetmelerine neden olmuştur. Televizyonlarda gördüğü cinayetler, felaketler, acılar karşısında kötü, karanlık ve acımasız bir dünyada yaşadığı algısı oluşan insanlar hayata karşı korku içinde olur. Bu durum, sürekli ve uzun saatler şiddet içerikli yayınlar izleyen kişilerde daha sık gözlenmiştir. Dünyanın tehlikeli ve kötü olduğu düşüncesi, insanların yaşamını temelden etkiler ve karar verme sürecinde belirleyici olur. İnsanlar, kötü ve karanlık bir dünyada tehditlere karşı güven içinde olmak ve kendilerini korumak için şiddete başvurulmasını zorunlu görür. Dünyayı tehlikeli bir yer olarak algılayan kişiler, şiddete eğilimli ve içe kapanık bireylere dönüşür (Işıker, 2011: 128-129).

Diğer taraftan, izleyicilerin televizyondan ne oranda etkilendikleri ancak bu kişilerin davranışlarından tespit edilebilecek, laboratuarda ölçülemeyecek bir değişkendir. Televizyonda yayınlanan programlarda, şiddetin çözüm yolu olarak sunulduğu hatırlanacak olursa; şiddetin bu şekilde bir yöntem olarak sunulması, şiddete onaylayıcı ve teşvik edici bir özellik kazandırmaktadır. Bu durum ise, dizide güçlünün kendisini haklı ilan ederek adaletini oluşturduğu bir düzenin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Böylece izleyicinin adalet duygusu adli mercilerce değil kahramanların silahı, parası, statüsü, tekmesi veya yumruğu ile sağlanmaya çalışılmıştır. Televizyon dizilerinde, sergilenen şiddet içerikli görüntülerin bir çözüm yönteminin aksine bir çözümsüzlük seçeneği sunduğu gerçeği ne yazık ki vurgulanmamıştır.

Elde edilen bilgiler ışığında genel bir değerlendirmeye varılacak olursa; televizyonda yayınlanan şiddet içerikli programlar, bireysel ve kolektif şiddetin tek kaynağı olmamakla birlikte şiddetin toplumsal alanda yaygınlaşması sorununu doğurmaktadır. Yapılan bu araştırma, toplumda görülen şiddet ve saldırgan davranışların artışında televizyonun önemli bir payının olmasının yanında tek sorumlunun televizyon programları olmadığını, başta bireysel faktörler olmak üzere daha başka insan kaynaklı faktörlerin burada rol oynadığını vurgulamaktadır. Yani, televizyon dizilerinde şiddetin bu denli artması ve ilgi görmesinde; izleyiciler, yapımcılar, televizyon kanalları ve RTÜK gibi ilgili diğer kuruluşların birlikte sorumlu tutulduğu, böylece çözüme giden yolun da uzlaşma ve ortak çabadan geçtiği sonucuna ulaşılabilir. Dolayısıyla, toplumda kontrol edilmesi ve düzenlenmesi gereken konuların başına şiddetle kurulan bağ getirilmeli ve bu paralelde dizilerin ve televizyonun etkisi sorgulanmalıdır. Buradan hareketle, sonuçta bir kitle iletişim aracı olan televizyon tarafından ortaya konulan kültürel faktörler, daha duyarlı bir süzgeçten geçirilerek ekran başındakilere sunulmalı ve toplumsal problemlerin aydınlatılmasında şiddeti ‘araç’ haline getirmemelidir.

KAYNAKÇA

Akşit, G. (2005). *Medyada Şiddete Duyarlılık Paneli,* 26 Kasım 2004, Ankara, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Yayını, s.19.

Anderson, Craig A. ve Bushman, Brad J. (2002). *Human Aggression, Annu. Rev. Psychology*, Sayı: 53, s.27-51.

Aronson, Eliot. (1995). *The Social Animal*. 7. Baskı. Worth Publishers, New York.

Ayrancı, Ünal, Kösgeroğlu, Nedime ve Günay, Yasemin. (2004). Televizyonda Çocukların En Çok Seyrettikleri Saatlerde Gösterilen Filmlerdeki Şiddet Düzeyi, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. Sayı: 5, s. 133-140.

Bandura, Albert; Ross, Dorothea ve Ross, Sheila A. (1961). *Transmission Of Aggression Through Imitation Of Aggressive Models*, Journal of Abnormal and Social Psychology, Sayı: 63, s.575-582.

Bandura, Albert. (1973). *Aggression: A Social Learning Analysis, Englewood Cliffs*, NJ: Prentice Hall.

Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara, (1998), T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Genel Yayın No:113, s.13.

Bridgman. G. King, B. Smith P. (2003). *Television Violence in New Zealand, A Study of Programming and Policy in International Context*, Centre for Communication Research Auckland University of Technology.

Boz Avcı, H. (2000). *Öğrenci Gençliğin Televizyonun Etkileri Hakkındaki Değerlendirmeleri*, 7. Baskı, Matbaa Baskı, Ankara.

Bushman, Brad J. ve Huesmann, L. Rowell (2006). Short Term and Long-term Effects of Violent Media on Aggression in Children and Adults, *Arch Pediatr Adolesc Med*, Volume: 160, s.348-352.

Büker, Seçil ve Kıran, Ayşe (Eziler). (1999). *Televizyon Reklamlarında Kadına Yönelik Şiddet*, Alan Yayıncılık, İstanbul, s. 39-45.

Çelenk, Sevilay ve Tirmisi, Nilüfer. (2000). Yerli Dramalarda Kadın ve Temsili Şiddet, *Televizyon Kadın ve Şiddet*, Dünya Kitle İletişimi Vakfı Yayınları, Ankara, No:4, s.50.

Çöloğlu, Defne Özonur. (2010). *"Televizyon Mesih Mi Şeytan Mı?"*, Ütopya Yayınevi, Ankara, s.22-84.

Dağ, İhsan., Öktem, Ferhunde ve Yazıcı, Güvenç. (Rezaki, Demir; Özer, Akil; Ö, Tunçel. (RTÜK Özel Çalışma Grubu), (2006). *Televizyon Programlarındaki Şiddet İçeriğinin Müstehcenliğin ve Mahremiyet İhlallerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkileri*, RTÜK Yayınları, Ankara, s.26- 31.

Dönmez, Ali. (1988). Televizyon ve Saldırganlık, *A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 21, Sayı: 1-2, s.25-52.

Ercins, Gülay. (2009). Türkiye'de Popüler Kültür Görünümleri ve Gençliğe Yansımaları, *Toplumsal Dönüşümler ve Sosyolojik Yaklaşımlar, VI. Ulusal Sosyoloji Kongresi*, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Erdoğan, İrfan ve Alemdar, Korkmaz. (2005). *Öteki Kuram*, ERK Yayınları, Ankara, s.172-173.

Fromm, Erich. (1994). *Sevginin ve Şiddetin Kaynağı*. Çev. Nalan İçten, Editör: Yurdanur Salman, Payel Yayınları, İstanbul.

Gerbner, G., Mowlana, H. ve Nordenstreng K. (1994). *The Global Media Debate: Its Rise, Fall, and Renewal, Norwood*, Ablex Publications, America.

Gerbner, G., Mowlana, H., Schiller, S. I. (1996). *Invisible Crisis: What Conglomerate Control of Media Means for America and the World*, Boulder, CO: Westview Press.

Goswami, B.B. (1975). *Cultural Adaptability of Violence*, Editör: S.Venigopal Roa, Vikas Publishing Hause, Indian, s.71.

Gökler, B. (1993). Çağımızda Çocuk ve Şiddet, Psikiyatri, *Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi*, 3P Yayıncılık, Sayı 1 (Ek4), s.33-36.

Gültekin, Zeynep. (2006). *Bir Popüler Kültür Örneği Olarak Mafya Dizileri: Kurtlar Vadisi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi. Ankara.

Gültekin, Zeynep. (2006). *Irak'tan Önce*, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Sayı: 2002 Kış-Bahar. Ankara.

Güz, Hanife. (2007). Şiddet ve Gençliğin Şiddeti Algılaması,*Çocuk ve Ergene Yönelik Şiddetin Önlenmesi Sempozyumu*, 15-16 Mayıs 2006, Aem Kitap, Ankara, s.85.

Işık, Metin. (2001). Globalleşme Yerelleşme ve Medya. *Selçuk İletişim Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 4.

Işıker, Faruk. (2011). *Televizyon Yayınlarında Şiddet*, Uzmanlık Tezi, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara.

İldeş, Nihal. (2003). *Aile ve Şiddet*, Radyo ve Televizyonlarda Şiddet ve İntihar Haberleri, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Yayını, Ankara, s.67.

Karasar, N. (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti. Basımevi. Ankara.

Karatay, Gülnaz ve Kesgin, Makbule Tokur. (2005). *Çocuk, Televizyon ve Şiddet*, Hasal Yayıncılık, İstanbul, s.22.

Keleş, Ruşen ve Ünsal, Artun. (1982). *Kent ve Siyasal Şiddet*, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, Ankara, s.1-5.

Köknel, Özcan. (1996), *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.

Leonard, Eron D., Huesmann, L. Rowell, Lefkowitz, Monroe M., Walder, Leopold O. (1972). *Does Television Violence Cause Aggression?*, s.253-263, American Psychologist, America.

Liebes T. ve Elihu K. (2007). Dallas and Genesis, Primordiality and Seriality in Populer Culture'den Aktaran Önder Aytaç ve Mahmut Cengiz, Mafya Tipi Suçlar ve Kurtlar Vadisi Bağlamında Medyanın Rolü, *Çocuk ve Ergene Yönelik Şiddetin Önlenmesi Sempozyumu*, 15-16 Mayıs 2006, Aem Kitap, Ankara, s.160.

McQuail, Denis ve Windahl, Sven. (2005). *İletişim Modelleri*, Çev. Konca Yumlu, İmge Yayınları, Ankara.

Meral, Pınar. (2007). *Televizyon Reklam ve Gerçeklik: Kozmetik Reklamlarında Kadına Yönelik Şiddet*, (Ed. Can Bilgili ve Nesrin Tan Akbulut), Medya Eleştirileri, Beta Yayınları, İstanbul.

Michaud, Yves. (1995). *Şiddet*, Çev. Cem Muhtaroğlu, İletişim Yayınları, İstanbul.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2007). *Şiddet İçermeyen Eğitim*, , MEB Yaygın Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü, Ankara, s.18.

Murray, John P. (2008). *Media Violence: The Effects Are Both Real and Strong*, American Behavioral Scientist, America, Volume: 51, Number: 8, s.1213-1214.

Mutlu, Erol. (1999). *Televizyon ve Toplum*, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Ankara, s.126.

Mutlu, Erol. (2005). *Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya*, Ütopya Yayınları, Ankara.

Oskay, Ü. (1982). *Çağdaş Fantazya*, Der Yayınları, İstanbul.

Öngören, M., Yanık, T., İşcan, F., Demirergi, N. (1994). *Bu Ne Şiddet*, Kitle Yayınları, Ankara.

Özer, Ömer. (2007). *Medya Şiddet ve Toplum*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, s.100-133.

Öztekin, Ahmet. (2005). *Küreselleşme ve Enformasyonun Serbest Dolaşımı Bağlamında Kitle İletişim Sistemlerinde Dış Yönlendirmeler*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Palabıyıkoğlu, Refia. (1997). Medya ve Şiddet, , *Kriz Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, Ankara, s.124.

Pişkin, Günseli. (2008). Kabadayı Gerçekten Türkiyeli mi?, *Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, Cilt.6, Sayı: 3, s.13-20.

Radecki, T. (1985). *Şiddete Dayalı Eğlenceler*, Unesco Milli Komisyonu Yayınları, Ankara, s.15-20.

Radecki, Thomas. (1986). *Şiddete Dayalı Eğlenceler*, Kitle İletişim Araçları ve Şiddet, 25-27 Kasım 1985, Hürriyet Vakfı Eğitim Yayınları, No: 8, s.16.

Rigel, Nurdoğan. (1995). *Haber, Çocuk ve Şiddet*, Der Yayınevi, İstanbul.

Rigel, Nurdoğan. (2008). TV, Çocuk ve Şiddet Araştırmalarında 50 Yıl, *Medya ve Çocuk Rehberi*, (Ed. Yasemin Giritli İnceoğlu; Nurdan Akıner), Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya.

RTÜK Özel Çalışma Grubu, (2006). *Televizyon Programlarındaki Şiddet İçeriğinin, Müstehcenliğin ve Mahremiyet İhlallerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkileri*, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Yayını, Ankara, Yayın No: 12, s.22.

RTÜK. (2009). *Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması*, 2.Baskı, RTÜK Yayını, Ankara, s.41-54.

Rubin, Allen ve Babbie, Earl. (1997). *Research Methods for Social Work*, Wadsworth Publishing Company, California.

Sanders, Barry. (2013). *Öküzün A'sı (Elektronik Çağda Kültürün Çöküşü ve Şiddetin Yükselişi)*, Çev. Şehnaz Tahir, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Sinanoğlu, S. (1985), *Kitle İletişim Araçları ve Şiddet*, Unesco Milli Komisyonu Yayınları, Ankara, s.3-5.

Sözen, Edibe. (2005). *Medyada Şiddete Duyarlılık Paneli*, 26 Kasım 2004, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Yayını, Ankara, s.90.

Strasburger, Victor C. (2004). Children Adolescent, and The Media, *Curr. Probl. Pediatr. Adolesc. Health Care*, s.59.

Tanrıverdi, Mehtap. (2006). *Yetişkinlerin Televizyon Programlarındaki Şiddet Öğesi İçeren Yayınların Etkilerine İlişkin Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 114s.

Tezcan, Mahmut. (1996). Bir Şiddet Ortamı Olarak Okul, *Cogito Dergisi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Sayı:6-7, s.107.

Trend, David. (2007). *Medyada Şiddet Efsanesi Eleştirel Bir Giriş*, Çev. Gül Bostancı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.50.

Trend, David. (2008). *Medyada Şiddet Efsanesi*, Çev. Gül Bostancı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Turam, Emir. (1996). *Ekran Altı Çocukları*, İrfan Yayıncılık, İstanbul.

Türk Dil Kurumu, (2005). *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Uluç, Güliz. (2002). Toplumsal Bir Gruba Yönelik Şiddet Türü: Medya, Şiddet ve Çocuklar, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, Ocak 2002, Konya.

Ulusoy, Ali. (2008). *Televizyon Programlarındaki Şiddet İçerikli Görüntülerin Gençlerin Ruhsal ve Psikolojik Gelişimlerine Etkileri Üzerine Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma: Kurtlar Vadisi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Ünsal, Artun. (1996). Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi, *Cogito Dergisi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Sayı: 6-7, s.29-31.

Wober, Mallory ve Gunter, Barrie. (1988). *Television and Social Control*, Gower Publishing, İngiltere.

Yavuzer, Haluk. (2003). *Anne-Baba ve Çocuk*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Yaylagül, Levent. (2008). *Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*, s.64, 2.Baskı, Dipnot Yayınları, Ankara.

Yüksel, Mehmet. (2005). *Medyada Şiddete Duyarlılık Paneli*, 26 Kasım 2004, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Yayını, Ankara.

İnternet kaynakları

Chandler, Daniel, "Children's Understanding of What is 'Real' on Television",
http://www.aber.ac.uk/media/Documents/short/realrev.html; (06.08.2013)

Göka, Erol ve Türkçapar, Hakan, "Gençlik ve Şiddet*",*
http://www.erolgoka.com/makale/007.html; (08.07.2013)

Kaskun, A. ve Öztunç, S. , "Çocuk, Televizyon ve Şiddet",
http://www.ilef. ankara.edu.tr/id/sonucs.php?yn=10&di=0; (16.07.2013)

Kenny, Wade, "George Gerbner's Cultivation Theory",
http://www.as.udayton.edu/com/FACULTY/Kenny/cultivat.html; (15.06.2013)

Phillips, Carrie ve Bonds, Jennifer, "Survey of Communication Theory: Cultivation Theory", Sociology and Philosophy Essays,
http://www.magicdragon.com/EmeraldCity/Nonfiction/socphil.html#4major; (31.05.2013)

Pierce, Terry, "An Overview of the Cultivation Theory",
http://www.uts.cc.utexas.edu/~teri/index.html; (18.05.2013)

Alptekin, Serap, "Televizyon Şiddet ve Toplum",
http://www.serapaltekin.com/TVMedyaSiddet.php; (18.07.2013)

Şiddeti Önleme Platformu, ”Medya ve Şiddet Alt Çalışma Grubu Raporu”, http://www.aile.gov.tr/files/SIDDETI_ONLEME_PLATFORMU_MEDYAVE_SIDDET_CALISMA_GRUBU_RAPORU_05.DOC; (10.06.2013)

http://www.daphne.palomar.edu/pjacoby/Television%20Viewing%20and%20Aggressive%20Behavior.pdf

http://www.doktorsitesi.com/yazi/4127/Televizyon-ve-siddet?a_id=85

http://www.genbilim.com/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=6034

http://www.haberturk.com/medya/haber/751702-behzat-cye-sert-tokat-video

http://www.haberturk.com/polemik/haber/819122-medya-siddeti-tetikliyor

http://www.ntvmsnbc.com/id/25230955

http://www.shcek.gov.tr/portal/dosyalar/basin/bakan88.asp

http://www.sosyolojidernegi.org.tr/kutuphane/icerik/ercins_gulay.pdf

http://www.starTV.com.tr/dizi/behzatc/video-galeri/sayfa/1/behzat

http://www.t24.com.tr/haber/behzat-c-neden-bu-kadar-sevildi/154434

http://www.tr.wikipedia.org/wiki/Behzat_%C3%87._Bir_Ankara_Polisiyesi_karakterleri_listesi

EK – 1: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi Toplama Anketi

Elinizdeki anket televizyon programlarında, son birkaç yıldır artan şiddet eğiliminin yetişkinler üzerinde oluşturduğu etki ile **'***Behzat Ç. Bir Ankara Polisiyesi***'** adlı dizi arasındaki bağıntının tespit edilmesine yöneliktir.

I.BÖLÜM

SOSYO – DEMOGRAFİK BİLGİLER

Semt/Mahalle.....

1. Kaç yaşındasınız? .....

2. Cinsiyetiniz nedir? ( ) Kadın ( )Erkek

3. Medeni durumunuz? ( )Evli ( )Bekar ( )Boşanmış

4. Eğitim durumunuz? ( )İlkokul ( )Ortaokul ( ) Lise
( )Üniversite (Lisans- Ön Lisans) ( )Yüksek Lisans ( ) Doktora

5. Ne iş yapıyorsunuz?
( )Ev hanımı
( )Öğrenci
( )Emekli
( )İşçi
( )Memur
( ) Serbest meslek
( ) İşsiz
( )Diğer.....

6. Hane toplam geliriniz?

.....

II. BÖLÜM

BEHZAT Ç. DİZİSİ VE TELEVİZYON İZLEME DURUMU

7. Günlük televizyon izleme süreniz nedir?

……

8. Günün hangi saatlerinde TV seyrediyorsunuz?

( ) 05:00 – 12:00

( ) 12:00 – 19:00

( ) 19:00 – 22:00

( ) 22:00 – 00:30

( ) 00:30 – 05:00

9. Televizyonu genelde hangi amaçla seyredersiniz?

( ) Bilgi edinmek

( ) Vakit geçirmek

( ) Eğlenmek

( ) Dinlenmek

( ) Hepsi

( ) Diğer……

10. Genelde hangi tür programları izlemeyi tercih edersiniz? (Bu soruda birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

( ) Haber Programları
( ) Yerli Dizi
( ) Yabancı Dizi
( ) Belgesel
( ) Eğitim Programları
( ) Yarışma Programları-Şans Oyunları

( ) Magazin Programları
( ) Reality Show(Özel Hat vb.)
( ) Türk Filmi
( ) Yabancı Film
( ) Araştırma Haber Programı
( ) Dini Programlar
( ) Spor Programları
( ) Sabah Kuşağı Programları
( ) Müzik Programları
Diğer ……

11. 'Behzat Ç.' dizisini takip ettiniz mi?

( ) Hepsini izledim

( ) Birkaç bölümünü kaçırdım

( ) Yarısını izledim

( ) Birkaç bölümünü izledim

( ) Hiç izlemedim

NOT: Cevabınız "Hiç İzlemedim" ise bundan sonraki soruları cevaplamanıza gerek yoktur.

12. Sizce 'Behzat Ç.' dizisi şiddet öğesi içeriyor mu?

( ) Hiç düşünmedim

( ) Hayır şiddet içermiyor

( ) Az şiddet içerdiğini düşünüyorum

( ) Orta derecede şiddet içerdiğini düşünüyorum

( ) Çok şiddet içerdiğini düşünüyorum

( ) Diğer…….

13. Bu diziyi izlerken şiddet içeren sahnelerle karşılaştığınızda ne yapıyorsunuz?

( ) İzlemeye devam ediyorum

( ) İzlemeyi bırakıyorum

( ) Kanal değiştiriyorum

( ) Şiddeti kanıksıyorum

( ) Diğer……

14. Şiddet öğesi içeren programların yayınlanması hakkında ne düşünüyorsunuz?

( ) Hiç düşünmedim

( ) Yayınlanmasında sakınca yok

( ) Yayınlanmasından rahatsızlık duyuyorum

( ) Yasaklanmalı

( ) Yasaklanmamalı

( ) Diğer……....

15. Sizce bu dizinin ana fikri nedir?

( ) Polis ve derin devlet çatışması (ilişkileri)

( ) Sevgi ve sadakat

( ) Ülke olaylarının arka planı

( ) Suç eğilimi

( ) Behzat Ç. ve ekibinin adalet arayışını anlatmak

( ) Hepsi

( ) Diğer…….

16. Behzat Ç. dizisinde hangi karakteri kendinize örnek alıyorsunuz?

( ) Behzat Ç.

( ) Harun

( ) Hayalet

( ) Akbaba

( ) Ercüment Çözer

( ) Hepsi

( ) Diğer……

17. Sizce Behzat Ç. nasıl bir karakterdir?

( ) Sevimli

( ) Kaba saba

( ) Hayata küskün

( ) Karamsar-Umutsuz

( ) Kural tanımaz

( ) Vurdumduymaz

( ) Korkusuz

( ) Esprili

( ) Hepsi

( ) Diğer……....

18. Sizce Behzat Ç.'nin yakınlarına olan (kızı Berna ya da karısı Esra) sevgisini belli edememesinin nedeni nedir?

( ) Onlara bağlanmaktan korkmaktadır

( ) Onları kaybetmekten korkmaktadır

( ) Onlara kendilerini iyi hissettirmek istememektedir

( ) Onlar üzerinde otorite kurmak istemektedir

( ) Hepsi

( ) Diğer…….

19. Behzat Ç. dizisinin arkadaşlarınızın davranışlarındaki yansımaları nelerdir?

( ) Argolu konuşma ve tespih sallama

( ) Problemlerini kavga ve kaba kuvvetle halletme eğilimleri arttı

( ) Bir arada gezerek çeteleşme çalışmaları yapma

( ) Olayların çözümünde espri ve küfür yaklaşımı kullanma

( ) Görev başında alkol kullanma

( ) Hepsi

( ) Diğer…….

III. BÖLÜM

BEHZAT Ç. DİZİSİNDEKİ FARKLI ÖĞELERİ DEĞERLENDİRME DURUMU

'Behzat Ç.' *dizisi hakkında aşağıda yer alan ifadeleri okuyarak bu cümlelere ne kadar katıldığınızı gösteren harfleri işaretleyiniz.*	TAMAMEN KATILIYORUM	KATILIYORUM	FİKRİM YOK	KATILMIYORUM	HİÇ KATILMIYORUM
20. Dizi ülke gerçeklerini açığa çıkarmıştır.	A	B	C	D	E
21. Dizide anlatılanlar inandırıcı değil hayal ürünü şeylerdir.	A	B	C	D	E
22. Yakın çevremde dizideki kahramanların etkisini görüyorum.	A	B	C	D	E
23. Çevremdeki insanlar arasında diziden sonra argolu konuşmalar arttı.	A	B	C	D	E
24. Günlük hayatımda dizinin etkisinde kalarak kararlar alıyorum.	A	B	C	D	E
25. Şiddet içerdiği için bu dizinin daha geç saatlerde yayınlanması gerekir.	A	B	C	D	E
26. Dizi insanları suç işlemeye, adaletten kaçmaya, küfür etmeye, alkol kullanmaya ve kaba kuvvet kullanımına özendiriyor.	A	B	C	D	E
27. Dizi insanlara adaletsiz bir dünya anlayışı sunmaktadır.	A	B	C	D	E
28. Diziden güçlü olanın haklı olduğu yönünde bir sonuç çıkarılabilir.	A	B	C	D	E
29. Diziyi izledikten sonra emniyet mensubuna olan güvenim azaldı.	A	B	C	D	E

30. Dizide suçluların adaletle cezalanmasının yerine kişilerin kendi yöntemleriyle suçluları cezalandırması yerinde bir davranıştır.	A	B	C	D	E
31. Diziyle birlikte toplumda suç işleme oranı azalma göstermiştir.	A	B	C	D	E
32. Dizide bazı insanların yaşantılarındaki ekonomik rahatlık gerçeğe aykırıdır.	A	B	C	D	E
33. Dizide bazı suçluların korunması ya da cezalandırılmaması âdil değildir.	A	B	C	D	E
34. Dizide yasal olmayan yollarla suç işleme veya suça teşvik edebilecek yolların gösterilmesi söz konusudur.	A	B	C	D	E
35. Son zamanlarda artan suç içerikli olaylar 'Behzat Ç.' dizisindeki şiddet içerikli görüntülerle bağlantılıdır.	A	B	C	D	E
36. Dizideki benzer olaylarla karşılaşsam dizi oyuncularının yaptıklarını yapardım.	A	B	C	D	E
37. Dizide izlenen suç ve şiddet olayları çevremdekilerin davranışlarını olumsuz etkiledi.	A	B	C	D	E
38. Bu diziden sonra argolu konuşma (-La,-Lan vb.) , tespih sallama ve pavyona gitme modası başladı.	A	B	C	D	E
39. Günlük hayatta insanların bu diziden etkilenerek adam kaçırma, gasp ve şantaj olaylarına karışması muhtemeldir.	A	B	C	D	E

* Bu 3.bölümdeki 20 ifadeden yarıya yakını Ulusoy'un çalışmasından esinlenilerek oluşturulmuştur (Ulusoy, 2008: 86-87).

40. Ankette yer almayan; ancak belirtilmesinde yarar gördüğünüz durumlar varsa lütfen belirtiniz**....**……

Teşekkür Ederim… **Düzenleyen:** Hasan ÇELİK

EK – 2: Çapraz Tablolar – Crosstabs

Tablo 39. ***Yaş Grubu Dağılımı / Behzat Ç. Takip Edilme Sıklığı***	**Hiç İzleme-dim**	**Birkaç Bölümünü İzledim**	**Yarısını İzledim**	**Birkaç Bölümünü Kaçırdım**	**Hepsini İzledim**
20-40	28	55	39	23 %88,4	24 %96
41-60	12	7	8	3 %11,6	1 % 4
Toplam	40	62	47	26 %100	25 %100

Tablo 40. ***Eğitim Durumu / Meslek Dağılımı***	**Ev Hanımı**	**Öğrenci**	**Emekli**	**İşçi**	**Memur**	**Serbest Meslek**	**İşsiz**	**Diğer**	**Toplam**
İlkokul	0	0	2	9	0	2	1	0	14
Ortaokul	4	1	3	5	1	7	1	1	23
Lise	11	1	5	24	1	19	1	14	76
Üniversite	0	39	1	8	7	3	4	16	78
Yüksek Lisans	0	3	0	0	0	1	0	2	6
Doktora	0	2	1	0	0	0	0	0	3
Toplam	15	46	12	46	9	32	7	33	200

Tablo 41. ***Meslek Dağılımı / Günlük TV İzleme Süresi***	**2 saatten az**	**2 - 4 saat**	**5 - 7 saat**	**8 saat ve üzeri**	**Toplam**
Ev Hanımı	1	2	11	1	15
Öğrenci	9	30	7	0	46
Emekli	0	6	6	0	12
İşçi	5	38	3	0	46
Memur	0	7	2	0	9
Serbest Meslek	1	26	4	1	32
İşsiz	1	6	0	0	7
Diğer	4	24	4	1	33
Toplam	21	139	37	3	200

Tablo 42. *Meslek Dağılımı / Günlük TV İzleme Saatleri*	**05:00 - 12:00**	**12:00 - 19:00**	**19:00 - 22:00**	**22:00 – 00:30**	**00:30 - 05:00**	**Toplam**
Ev Hanımı	1	10	2	2	0	15
Öğrenci	2	0	19	19	6	46
Emekli	2	5	3	2	0	12
İşçi	1	1	23	19	2	46
Memur	1	0	7	1	0	9
Serbest Meslek	0	2	13	16	1	32
İşsiz	0	1	3	2	1	7
Diğer	0	4	10	18	1	33
Toplam	7	23	80	79	11	200

Tablo 43. *TV İzleme Amaçları / Behzat Ç.'nin Takip Edilme Sıklığı*	**Hiç İzleme-dim**	**Birkaç Bölümünü İzledim**	**Yarısını İzledim**	**Birkaç Bölümünü Kaçırdım**	**Hepsini İzledim**	**Toplam**
Bilgi Edinmek	11	10	4	3	3	31
Vakit Geçirmek	10	17	16	7	7	57
Eğlenmek	3	2	2	2	4	13
Dinlenmek	5	3	2	3	3	16
Hepsi	11	29	23	11	8	82
Diğer	0	1	0	0	0	1
Toplam	40	62	47	26	25	200

Tablo 44. *Meslek Dağılımı / Behzat Ç.'nin Takip Edilme Sıklığı*	**Hiç İzleme-dim**	**Birkaç Bölümünü İzledim**	**Yarısını İzledim**	**Birkaç Bölümünü Kaçırdım**	**Hepsini İzledim**	**Toplam**
Ev Hanımı	5	3	5	2	0	15
Öğrenci	8	13	11	4	10	46
Emekli	5	2	4	0	1	12
İşçi	6	17	10	11	2	46
Memur	4	3	1	0	1	9
Serbest Meslek	4	11	7	5	5	32
İşsiz	1	0	3	1	2	7
Diğer	7	13	6	3	4	33
Toplam	40	62	47	26	25	200

Tablo 45. *Dizinin Ana Fikri / Behzat Ç. Dizisinin Takip Edilme Sıklığı*	**Birkaç Bölümünü İzledim**	**Yarısını İzledim**	**Birkaç Bölümünü Kaçırdım**	**Hepsini İzledim**	**Toplam**
Polis ve derin devlet çatışması	8	3	4	3	18
Sevgi ve sadakat	2	0	0	0	2
Ülke olaylarının arka planı	6	13	2	4	25
Suç eğilimi	6	6	4	1	17
Behzat Ç. ekibinin adalet anlayışını anlatmak	19	17	8	8	52
Hepsi	20	9	6	9	44
Diğer	1	0	1	0	2

Tablo 46. *Cinsiyet Dağılımı / Örnek Alınan Karakterler*	**Behzat Ç.**	**Harun**	**Hayalet**	**Akbaba**	**Ercüment Çözer**	**Hepsi**	**Diğer (Hiçbiri)**	**Toplam**
Kadın	9	2	3	3	5	0	30	52
Erkek	30	12	5	7	5	8	41	108
Toplam	39	14	8	10	10	8	71	160

Tablo 47. *Behzat Ç. Nasıl Bir Karakter? /Cinsiyet Dağılımı*	**Kadın**	**Erkek**	**Toplam**
Sevimli	2	5	7
Kaba / Saba	13	14	27
Hayata küskün	4	8	12
Karamsar/Umutsuz	1	5	6
Kural tanımaz	6	16	22
Vurdumduymaz	2	5	7
Korkusuz	2	14	16
Esprili	2	3	5
Hepsi	19	35	54
Diğer (Sorunlu)	1	3	4
Toplam	52	108	160

Tablo 48. ***Behzat Ç. Nasıl Bir Karakter?/ / Behzat Ç. Dizisinin Takip Edilme Sıklığı***	**Birkaç Bölümünü İzledim**	**Yarısını İzledim**	**Birkaç Bölümünü Kaçırdım**	**Hepsini İzledim**	**Toplam**
Sevimli	2	3	1	1	7
Kaba / Saba	14	7	6	0	27
Hayata küskün	3	4	2	3	12
Karamsar/Umutsuz	4	1	1	0	6
Kural tanımaz	7	5	5	5	22
Vurdumduymaz	3	4	0	0	7
Korkusuz	5	8	3	0	16
Esprili	2	1	1	1	5
Hepsi	20	14	7	13	54
Diğer (Sorunlu)	2	0	0	2	4
Toplam	62	47	26	25	160

Tablo 49. ***Behzat Ç. Nasıl Bir Karakter?/ Öğrenci Dağılımı***	**Öğrenci**	**Toplam**
Sevimli	1	7
Kaba / Saba	1	27
Hayata küskün	4	12
Karamsar/Umutsuz	0	6
Kural tanımaz	8	22
Vurdumduymaz	2	7
Korkusuz	3	16
Esprili	2	5
Hepsi	17	54
Diğer (Sorunlu)	0	4
Toplam	38	160

Tablo 50. *Behzat Ç.'nin Yakınlarına Sevgisini Belli Edememesinin Nedeni Nedir? / Behzat Ç. Dizisinin Takip Edilme Sıklığı*	**Birkaç Bölümünü İzledim**	**Yarısını İzledim**	**Birkaç Bölümünü Kaçırdım**	**Hepsini İzledim**	**Toplam**
Onlara bağlanmaktan korkmaktadır	5	5	3	2	15
Onları kaybetmekten korkmaktadır	43	37	17	14	111
Onlara kendilerini iyi hissettirmek istememektedir	2	2	0	0	4
Onlar üzerinde otorite kurmak istemektedir	3	0	3	0	6
Hepsi	4	3	1	5	13
Diğer	5	0	2	4	11
Toplam	62	47	26	25	160

Tablo 51. *Behzat Ç. Dizisinin Arkadaşlarınız Arasındaki Yansımaları / Meslek Dağılımı*	**Öğrenci**	**Toplam**
Argolu konuşma ve tespih sallama	7	41
Kavga ve kaba kuvvet eğilimlerinde artma	3	10
Çeteleşme çalışmaları yapma	1	4
Espri ve küfür yaklaşımı kullanma	16	50
Görev başında alkol alma	0	2
Hepsi	8	33
Diğer (Hiçbiri)	3	20
Toplam	38	160

Tablo 52. *Behzat Ç. Dizisinin Takip Edilme Sıklığı / Behzat Ç. Dizisinin Arkadaşlarınız Arasındaki Yansımaları*	**Diğer (Hiçbiri)**	**Toplam**
Birkaç bölümünü izledim	4	62
Yarısını izledim	6	47
Birkaç bölümünü kaçırdım	5	26
Hepsini izledim	5	25
Toplam	20	160

Tablo 53. *Behzat Ç. Dizisinin Takip Edilme Sıklığı / Dizinin Ülke Gerçekleriyle Örtüşmesi*	**Hiç Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Katılıyorum**	**Tamamen Katılıyorum**	**Fikrim Yok**	**Toplam**
Birkaç bölümünü izledim	2	13	28	7	12	62
Yarısını izledim	3	8	17	7	12	47
Birkaç bölümünü kaçırdım	3	4	10	6	3	26
Hepsini izledim	1	1	7	12	4	25
Toplam	9	26	62	32	31	160

Tablo 54. *Behzat Ç. Dizisinin Takip Edilme Sıklığı / Dizinin İnandırıcılığı*	**Fikrim Yok**	**Toplam**
Birkaç bölümünü izledim	15	62
Yarısını izledim	9	47
Birkaç bölümünü kaçırdım	4	26
Hepsini izledim	1	25
Toplam	29	160

Tablo 55. *Yaş Grubu Dağılımı / Dizi Kahramanlarının Taklit Edilmesi*	**Katılıyorum**	**Tamamen Katılıyorum**	**Toplam**
20 – 40	44	16	141
41 – 60	8	2	19
Toplam	52	18	160

Tablo 56. ***Şiddet İçerdiği İçin Bu Dizinin Daha Geç Saatlerde Yayınlanması Gerekir / Cinsiyet Dağılımı***	**Kadın**	**Erkek**	**Toplam**
Hiç katılmıyorum	8	21	29
Katılmıyorum	8	20	28
Katlıyorum	15	24	39
Tamamen Katılıyorum	12	30	42
Fikrim Yok	9	13	22
Toplam	52	108	160

Tablo 57. ***Katılımcıların Dizi Karakterlerini Taklit Etmesi / Behzat Ç. Dizisinin Takip Edilme Sıklığı***	**Birkaç Bölümünü İzledim**	**Yarısını İzledim**	**Birkaç Bölümünü Kaçırdım**	**Hepsini İzledim**	**Toplam**
Hiç katılmıyorum	14	8	8	5	35
Katılmıyorum	18	16	4	4	42
Katlıyorum	9	5	3	6	23
Tamamen Katılıyorum	3	4	1	1	9
Fikrim Yok	18	14	10	9	51
Toplam	62	47	26	25	160

Tablo 58. ***Behzat Ç. Dizisi Şiddet İçeriyor Mu? / Yaş Grubu Dağılımı***	**20 - 40**	**41 - 60**	**Toplam**
Az şiddet içeriyor	52 %89,6	6 %10,4	58 %100
Orta derecede şiddet içeriyor	45 %85	8 %15	53 %100
Çok şiddet içeriyor	19 %90,5	2 %9,5	21 %100
Toplam	116 %88	16 %12	132 %100

Tablo 59. *Behzat Ç. Dizisi Şiddet İçeriyor Mu? / Öğrenci Dağılımı*	**Öğrenci**	**Toplam**
Az şiddet içeriyor	16 %50	58 %43,9
Orta derecede şiddet içeriyor	9 %28,1	53 %40,1
Çok şiddet içeriyor	7 %21,9	21 %16
Toplam	32 %100	132 %100

Tablo 60. *Behzat Ç. Dizisi Şiddet İçeriyor Mu?/ Cinsiyet Dağılımı*	**Kadın**	**Erkek**	**Toplam**
Hayır içermiyor	3 %5,8	17 %15,7	20 %12,5
Az şiddet içeriyor	16 %30,8	42 %38,9	58 %36,2
Orta derecede şiddet içeriyor	16 %30,8	37 %34,3	53 %33,1
Çok şiddet içeriyor	13 %25	8 %7,4	21 %13,1
Hiç düşünmedim	4 %7,7	4 %3,7	8 %5
Toplam	52 %100	108 %100	160 %100

Tablo 61. *Behzat Ç. Dizisi Şiddet İçeriyor Mu?/ Gelir Düzeyi*	**Alt Gelir Grubu**	**Orta Gelir Grubu**	**Üst Gelir Grubu**	**Toplam**
Hayır içermiyor	5	10	5	20
Az şiddet içeriyor	6	30	22	58
Orta derecede şiddet içeriyor	7	18	28	53
Çok şiddet içeriyor	5	10	6	21
Hiç düşünmedim	3	3	2	8
Toplam	26	71	63	160

Tablo 62. ***Behzat Ç. Dizisi Şiddet İçeriyor Mu?/ Yaşanılan Semt***	**Batıkent / Yeni Mahalle**	**Dikmen / Çankaya**	**Toplam**
Hayır içermiyor	14 %17,5	6 %7,5	20 %12,5
Az şiddet içeriyor	30 %37,5	28 %35	58 %36,2
Orta derecede şiddet içeriyor	24 %30	29 %36,2	53 %33,1
Çok şiddet içeriyor	8 %10	13 %16,2	21 %13,1
Hiç düşünmedim	4 %5	4 %5	8 %5
Toplam	80 %100	80 %100	160 %100

Tablo 63. Behzat Ç. Dizisi Şiddet İçeriyor Mu?/ Eğitim Düzeyi	**İlkokul**	**Ortaokul**	**Lise**	**Üniversite (Ön/Lisans&Lisans)**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Toplam**
Hayır içermiyor	1	3	10	6	0	0	20
Az şiddet içeriyor	5	5	23	25	0	0	58
Orta derecede şiddet içeriyor	5	6	17	22	3	0	53
Çok şiddet içeriyor	1	3	6	7	1	3	21
Hiç düşünmedim	1	1	4	2	0	0	8
Toplam	13	18	60	62	4	3	160

Tablo 64. *Behzat Ç. Dizisi Şiddet İçeriyor Mu?/ Behzat Ç. Dizisinin Takip Edilme Sıklığı*	**Birkaç Bölümünü İzledim**	**Yarısını İzledim**	**Birkaç Bölümünü Kaçırdım**	**Hepsini İzledim**	**Toplam**
Hayır içermiyor	11 %55	5 %25	1 %5	3 %15	20 %100
Az şiddet içeriyor	21 %36,2	17 %29,3	9 %15,5	11 %19	58 %100
Orta derecede şiddet içeriyor	17 %32,1	18 %34	8 %15,1	10 %18,9	53 %100
Çok şiddet içeriyor	8 %38,1	6 %28,6	6 %28,6	1 %4,8	21 %100
Hiç düşünmedim	5 %62,5	1 %12,5	2 %25	0 %0	8 %100
Toplam	62 %38,8	47 %29,4	26 %16,2	25 %15,6	160 %100

Tablo 65. *Şiddet Sahneleriyle Karşılaştığınızda Ne Yapıyorsunuz?/ Cinsiyet Dağılımı*	**Kadın**	**Erkek**	**Toplam**
İzlemeye devam ediyorum	31 %59,6	90 %83,3	121 %75,6
İzlemeyi bırakıyorum	6 %11,5	3 %2,8	9 %5,6
Kanal değiştiriyorum	9 %17,3	12 %11,1	21 %13,1
Şiddeti kanıksıyorum	6 %11,5	2 %1,9	8 %5
Diğer	0 %0	1 %9	1 %6
Toplam	52 %100	108 %100	160 %100

Tablo 66. *Şiddet Sahneleriyle Karşılaştığınızda Ne Yapıyorsunuz?/ Günlük TV İzleme Süresi*	**2 Saatten Az**	**2 – 4 Saat**	**5 – 7 Saat**	**8 Saat ve Üstü**	**Toplam**
İzlemeye devam ediyorum	17 %85	81 %73	20 %77	3 %100	121 %75,6
İzlemeyi bırakıyorum	1 %5	7 %6,3	1 %3,8	0 %0	9 %5,6
Kanal değiştiriyorum	1 %5	16 %14,4	4 %15,4	0 %0	21 %13,2
Şiddeti kanıksıyorum	1 %5	7 %6,3	0 %0	0 %0	8 %5
Diğer	0 %0	0 %0	1 %3,8	0 %0	1 %0,6
Toplam	20 %100	111 %100	26 %100	3 %100	160 %100

Tablo 67. *Şiddet Sahneleriyle Karşılaştığınızda Ne Yapıyorsunuz?/ Behzat Ç. Dizisi Şiddet Öğesi İçeriyor Mu?*	**Hayır içermiyor**	**Az şiddet içeriyor**	**Orta derecede şiddet içeriyor**	**Çok şiddet içeriyor**	**Hiç düşünmedim**	**Toplam**
İzlemeye devam ediyorum	20 %16,5	51 %42,1	37 %30,6	8 %6,6	5 %4,1	121 %100
İzlemeyi bırakıyorum	0 %0	1 %11,1	6 %66,7	2 %22,2	0 %0	9 %100
Kanal değiştiriyorum	0 %0	5 %23,8	7 %33,3	6 %28,6	3 %14,3	21 %100
Şiddeti kanıksıyorum	0 %0	1 %12,5	2 %25	5 %62,5	0 %0	8 %100
Diğer	0 %0	0 %0	1 %100	0 %0	0 %0	1 %100
Toplam	20 %12,5	58 %36,2	53 %33,1	21 %13,1	8 %5	160 %100

Tablo 68. ***Şiddet Sahneleriyle Karşılaştığınızda Ne Yapıyorsunuz?/ Behzat Ç. Dizisinin Takip Edilme Sıklığı***	**Birkaç Bölümünü İzledim**	**Yarısını İzledim**	**Birkaç Bölümünü Kaçırdım**	**Hepsini İzledim**	**Toplam**
İzlemeye devam ediyorum	43 %35,5	36 %29,8	18 %14,9	24 %19,8	121 %100
İzlemeyi bırakıyorum	4 %44,4	2 %22,2	3 %33,3	0 %0	9 %100
Kanal değiştiriyorum	11 %52,4	6 %28,6	4 %19	0 %0	21 %100
Şiddeti kanıksıyorum	3 %37,5	3 %37,5	1 %12,5	1 %12,5	8 %100
Diğer	1 %100	0 %0	0 %0	0 %0	1 %100
Toplam	62 %38,8	47 %29,4	26 %16,2	25 %15,6	160 %100

Tablo 69. ***Şiddet İçeren Programların Yayınlanması Hakkında Ne Düşünüyorsunuz? / Günün Hangi Saatlerinde TV İzliyorsunuz?***	**05.00 - 12.00**	**12.00 - 19.00**	**19.00 - 22.00**	**22.00 - 00.30**	**00.30 - 05.00**	**Toplam**
Yayınlanmasında sakınca yok	1 %33,3	3 %21,4	24 %33,8	23 %34,8	2 %33,3	53 %33,1
Yasaklanmamalı	0 %0	1 %7,1	6 %8,5	7 %10,6	2 %33,3	16 %10
Yayınlanmasından rahatsızlık duyuyorum	2 %66,7	6 %42,9	14 %19,7	7 %10,6	0 %0	29 %18,1
Yasaklanmalı	0 %0	0 %0	11 %15,5	9 %13,6	0 %0	20 %12,5
Diğer	0 %0	1 %7,1	0 %0	2 %3	0 %0	3 %1,9
Hiç düşünmedim	0 %0	3 %21,4	16 %22,5	18 %27,3	2 %33,3	39 %24,4
Toplam	3 %100	14 %100	71 %100	66 %100	6 %100	160 %100

Tablo 70. ***Şiddet İçeren Programların Yayınlanması Hakkında Ne Düşünüyorsunuz? / TV İzleme Amaçları***	**Bilgi Edinmek**	**Vakit Geçirmek**	**Eğlenmek**	**Dinlenmek**	**Hepsi**	**Diğer**	**Toplam**
Yayınlanmasında sakınca yok	7 %35	15 %31,9	4 %40	4 %36,4	22 %31	1 %100	53 %33,1
Yasaklanmamalı	1 %5	6 %12,8	0 %0	2 %18,2	7 %9,9	0 %0	16 %10
Yayınlanmasından rahatsızlık duyuyorum	4 %20	8 %17	3 %30	2 %18,2	12 %16,9	0 %0	29 %18,1
Yasaklanmalı	4 %20	3 %6,4	1 %10	2 %18,2	10 %14,1	0 %0	20 %12,5
Diğer	0 %0	0 %0	1 %10	0 %0	2 %2,8	0 %0	3 %1,9
Hiç düşünmedim	4 %20	15 %31,9	1 %10	1 %9,1	18 %25,4	0 %0	39 %24,4
Toplam	20 %100	47 %100	10 %100	11 %100	71 %100	1 %100	160 %100

Tablo 71. ***Şiddet içeren Programların Yayınlanması Hakkında Ne Düşünüyorsunuz? / Behzat Ç. Dizisinin Takip Edilme Sıklığı***	**Birkaç Bölümünü İzledim**	**Yarısını İzledim**	**Birkaç Bölümünü Kaçırdım**	**Hepsini İzledim**	**Toplam**
Yayınlanmasında sakınca yok	15 %24,2	18 %38,3	6 %23,1	14 %56	53 %33,1
Yasaklanmamalı	3 %4,8	3 %6,4	3 %11,5	7 %28	16 %10
Yayınlanmasından rahatsızlık duyuyorum	18 %29	7 %14,9	4 %15,4	0 %0	29 %18,1
Yasaklanmalı	8 %12,9	5 %10,6	7 %26,9	0 %0	20 %12,5
Diğer	0 %0	1 %2,1	1 %3,8	1 %4	3 %1,9
Hiç düşünmedim	18 %29	13 %27,7	5 %19,2	3 %12	39 %24,4
Toplam	62 %100	47 %100	26 %100	25 %100	160 %100

Tablo 72. ***Şiddet İçeren Programların Yayınlanması Hakkında Ne Düşünüyorsunuz? / Behzat Ç. Dizisi Şiddet Öğesi İçeriyor Mu?***	**Hayır içermiyor**	**Az şiddet içeriyor**	**Orta derece şiddet içeriyor**	**Çok şiddet içeriyor**	**Hiç düşün-medim**	**Toplam**
Yayınlanmasında sakınca yok	8 %40	21 %36,2	18 %34	3 %14,3	3 %37,5	53 %33,1
Yasaklanmamalı	3 %15	5 %8,6	6 %11,3	2 %9,5	0 %0	16 %10
Yayınlanmasından rahatsızlık duyuyorum	0 %0	4 %6,9	16 %30,2	7 %33,3	2 %25	29 %18,1
Yasaklanmalı	0 %0	6 %10,3	7 %13,2	6 %28,6	1 %12,5	20 %12,5
Diğer	0 %0	3 %5,2	0 %0	0 %0	0 %0	3 %1,9
Hiç düşünmedim	9 %45	19 %32,8	6 %11,3	3 %14,3	2 %25	39 %24,4
Toplam	20 %100	58 %100	53 %100	21 %100	8 %100	160 %100

Tablo 73. ***Şiddet İçeren Programların Yayınlanması Hakkında Ne Düşünüyorsunuz? / Şiddet Sahneleriyle Karşılaştığınızda Ne Yapıyorsunuz?***	**İzlemeye Devam Ediyorum**	**İzlemeyi Bırakıyorum**	**Kanal Değiştiriyorum**	**Şiddeti Kanıksıyorum**	**Diğer**	**Toplam**
Yayınlanmasında sakınca yok	50 %41,3	1 %11,1	1 %4,8	1 %12,5	0 %0	53 %33,1
Yasaklanmamalı	15 %12,4	0 %0	1 %4,8	0 %0	0 %0	16 %10
Yayınlanmasından rahatsızlık duyuyorum	10 %8,3	5 %55,6	9 %42,9	4 %50	1 %100	29 %18,1
Yasaklanmalı	8 %6,6	3 %33,3	8 %38,1	1 %12,5	0 %0	20 %12,5
Diğer	3 %2,5	0 %0	0 %0	0 %0	0 %0	3 %1,9
Hiç düşünmedim	35 %28,9	0 %0	2 %9,5	2 %25	0 %0	39 %24,4
Toplam	121 %100	9 %100	21 %100	8 %100	1 %100	160 %100

ÖZGEÇMİŞ

29 Ekim 1986 tarihinde Beyşehir'de doğan Hasan ÇELİK ortaöğretimini Beyşehir (Yabancı Dil Ağırlıklı) Lisesi'nde (2005) tamamladıktan sonra 2006 yılında, Muğla Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünde öğrenim görmeye hak kazanmıştır. Üniversite eğitimini başarıyla tamamladıktan kısa bir süre sonra 2010 yılında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimiyle birlikte akademik çalışmalarına başlamıştır.

2010-2011 eğitim ve öğretim yılında Kavaklıdere Sadık Göçen Lisesinde bir dönem boyunca Felsefe Grubu Öğretmenliği yapmıştır. 2011-2012 eğitim ve öğretim yılında, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı'nda Pedagojik Formasyon eğitimini de tamamlayan Çelik, bekârdır ve İngilizce bilmektedir.

İletişim Bilgileri:

Adres: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

é- mail: hcelik23@hotmail.com

Cep Telefonu: 0554 – 326 – 3758